

Województwo
Śląskie

Załącznik
do Uchwały nr 1406/91/VII/2025
Zarządu Województwa Śląskiego
z dnia 18.06.2025 r.

Ocena zasobów pomocy społecznej Województwo śląskie 2025

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Katowice, czerwiec 2025

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

© Copyright by Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego

Opracowanie

Patrycja Korkowska
Katarzyna Wędzicha-Głowacz
Krzysztof Ciupek
Ryszard Skrzypiec

Opracowanie pt. *Ocena zasobów pomocy społecznej. Województwo śląskie 2025* powstał w ramach Terytorialnego Obserwatorium Rozwoju Usług Społecznych Województwa Śląskiego

TORUS

Katowice, czerwiec 2025

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	14
2. Najważniejsze wnioski.....	16
3. Podział województwa śląskiego	22
4. Wybrane elementy sytuacji demograficznej.....	25
4.1. Liczba ludności.....	25
4.2. Gęstość zaludnienia	29
4.3. Struktura ludności wg wieku.....	33
4.4. Współczynnik obciążenia demograficznego	38
4.5. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym.....	42
4.6. Struktura ludności wg miejsca zamieszkania.....	43
4.7. Urodzenia żywe.....	49
4.8. Zgony ogółem.....	51
4.9. Zgony niemowląt.....	53
4.10. Przeciętna długość trwania życia.....	56
4.11. Przyrost naturalny	58
4.12. Migracje.....	63
4.13. Małżeństwa	71
4.14. Rozwody.....	75
4.15. Separacje	80
5. Wybrane elementy sytuacji społecznej	86
5.1. Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	86
5.2. Wydatki gospodarstw domowych.....	96
5.3. Zagrożenie ubóstwem.....	97
5.4. Przestępczość	100
5.5. Rynek pracy	105
5.6. Migranci.....	111
6. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej	115
6.1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.....	116
6.2. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	119
6.2.1. Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa	128
7. Infrastruktura pomocy społecznej	139
7.1. Jednostki pomocy społecznej	140
7.1.1. Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej	142
7.1.2. Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej.....	146

8. Kadry pomocy społecznej	161
8.1. Liczebność i struktura zasobów kadrowych JOPS	161
8.2. Pracownicy OPS, CUS i PCPR.....	173
8.2.1. Pracownicy centrów usług społecznych	184
8.2.2. Pracownicy powiatowych centrów pomocy rodzinie.....	189
8.2.3. Poziom wykształcenia pracowników OPS, PCPR i CUS	193
8.3. Pracownicy socjalni	198
8.4. Kształcenie oraz szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej	214
8.4.1. Ekonomia społeczna	214
8.4.2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy domowej.....	215
8.4.3. Pomoc społeczna oraz system wspierania rodziny i pieczy zastępczej	217
8.4.4. Najbliższa przyszłość	220
9. Świadczenia pomocy społecznej	223
9.1. Świadczenia udzielone w ramach zadań gmin	223
9.1.1. Świadczenia udzielone w ramach zadań zleconych gminom.....	225
9.1.2. Świadczenia udzielone w ramach zadań własnych gmin	235
9.2. Świadczenia udzielone w ramach zadań powiatów	251
9.2.1. Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy	251
9.2.2. Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem	256
10. Organizacje pozarządowe.....	262
10.1. JST zlecające zadania organizacją pozarządowym	263
10.1.1. Podział według trybów	264
10.1.2. Podział według zadań.....	268
10.2. Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej prowadzone przez podmiot inny niż gmina lub powiat.....	271
11. Prognozy dotyczące sytuacji w pomocy społecznej w 2025 roku.....	276
11.1. Korzystający z pomocy społecznej	276
11.2. Zasoby instytucjonalne.....	279
11.3. Zasoby kadrowe	284
11.4. Świadczenia pomocy społecznej	285
11.4.1. Świadczenia udzielane w ramach zadań gminy	286
11.4.2. Świadczenia udzielane w ramach zadań powiatu	289
11.5. Wydatki w pomocy społecznej	290
12. Wnioski i rekomendacje	293

Wykaz używanych skrótów

bd	Brak danych
CAS	Centralna Aplikacja Statystyczna
CIS	Centrum integracji społecznej
CUS	Centrum usług społecznych
DPS	Dom pomocy społecznej
GOPS	Gminny ośrodek pomocy społecznej (określenie obejmujące miejskie, gminne i miejsko-gminne ośrodki pomocy społecznej działające w gminach powiatów ziemskich)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JOPS	Jednostka organizacyjna pomocy społecznej
JPS	Jednostka pomocy społecznej – określenie obejmuje szerszy zakres niż ustawowy termin „jednostka organizacyjna pomocy społecznej”. Oprócz JOPS dotyczy m.in. noclegowni i ogrzewalni.
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
LPL	Metoda „lejdejska” (<i>Leyden Poverty Line</i>)
m.	Miasto (dotyczy miast na prawach powiatu)
MON	Ministerstwo Obrony Narodowej
MOPR	Miejski ośrodek pomocy rodzinie (określenie obejmujące miejskie ośrodki pomocy społecznej oraz miejskie ośrodki pomocy rodzinie działające w miastach na prawach powiatu)
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (obecnie MRPiPS)
MRiPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej (obecnie MRPiPS)
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
MS	Ministerstwo Sprawiedliwości
MSWiA	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
OFE	Otwarty fundusz emerytalny
OPS	Ośrodek pomocy społecznej (określenie obejmujące GOPS-y i MOPR-y)
OZPS	Ocena zasobów pomocy społecznej
PCPR	Powiatowe centrum pomocy rodzinie
ROPS	Regionalny ośrodek polityki społecznej

Wykaz definicji

Centrum usług społecznych (CUS) – jednostka organizacyjna gminy utworzona na podstawie przepisów ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych¹. Jest instytucją lokalnej polityki społecznej, służy rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym².

Cudzoziemiec – osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego³. Cudzoziemcy mieszkający w Polsce na stałe zaliczani są do ludności Polski, natomiast pozostali (bez względu na okres przebywania) są traktowani jako imigranci przebywający w Polsce czasowo (nie są zaliczani do ludności Polski)⁴.

Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – placówka zapewniająca całodobowy, okresowy pobyt matkom z małoletnimi dziećmi, kobietom w ciąży, ojcom z małoletnimi dziećmi oraz innym osobom sprawującym opiekę prawną nad małoletnimi dziećmi. Ponadto placówka zapewnia odpowiednie do potrzeb mieszkańców wsparcie specjalistyczne mające na celu przezwyciężenie sytuacji kryzysowej, która była przyczyną skierowania do domu⁵.

Dom pomocy społecznej (DPS) – zorganizowana na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej⁶ placówka świadcząca usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, przeznaczona dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu⁷. W zależności od przeznaczania DPS dzielą się na następujące typy, dla: 1) osób w podeszłym wieku, 2) osób przewlekle somatycznie chorych, 3) osób przewlekle psychicznie chorych, 4) dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, 5) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, 6) osób niepełnosprawnych fizycznie oraz 7) osób uzależnionych od alkoholu⁸.

Działalność pożytku publicznego – działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁹. Działalność pożytku publicznego mogą prowadzić organizacje pozarządowe zdefiniowane w art. 3, ust. 2 ustawy, a także: 1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego; 2) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego; 3) spółdzielnie socjalne; 4) spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; 5) kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów

---

¹ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019, poz. 1818).

² Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <https://www.gov.pl/web/rodzina/co-to-jest-cus> [odczyt: 12.05.2025 r.].

³ Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 769), art. 3, ust. 2.

⁴ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/723,pojecie.html> [odczyt: 13.02.2025 r.].

⁵ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży z dnia 7 lutego 2024 r. (Dz.U. z 2024, poz. 169), §2.

⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.).

⁷ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1353,pojecie.html> [odczyt: 13.02.2025 r.].

⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 56, ust. 1 i 2.

⁹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1491 ze zm.), art. 3, ust. 1.

ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie¹⁰, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych i nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Emerytura – świadczenie pieniężne przysługujące ubezpieczonemu, który spełnia warunki uprawniające do emerytury z ubezpieczenia społecznego, tzn. osiągnął wiek emerytalny – zróżnicowany w zależności od płci, zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – i ma odpowiedni okres składkowy i nieskładkowy¹¹.

Migracje – przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy administracyjnej podstawowej jednostki terytorialnej¹².

Migracje wewnętrzne – zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, a w przypadku gmin miejsko-wiejskich zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy – z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie. W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

1) międzywojewódzkie, 2) wewnątrzwojewódzkie, 3) międzypowiatowe, 4) wewnątrzpowiatowe, 5) z miasta na wieś i na odwrót¹³.

Migracje zagraniczne – wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy¹⁴.

Mieszkanie treningowe lub wspomagane – forma pomocy społecznej przygotowująca, przy wsparciu specjalistów, korzystające z niej osoby do prowadzenia niezależnego życia lub wspierająca te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Wsparcie może być przyznane osobie pełnoletniej, która ze względu na: 1) trudną sytuację życiową; 2) wiek; 3) niepełnosprawność; 4) chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie: 1) z zaburzeniami psychicznymi; 2) osobie bezdomnej; 3) osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich; 5) cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy. W *mieszkanii treningowym* świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia. W *mieszkanii wspomaganym* świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości. *Mieszkanie wspomagane* jest przeznaczone w szczególności dla: 1) osoby niepełnosprawnej, w tym osoby

¹⁰ Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1166).

¹¹ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/693,pojcie.html?pdf=1> [odczyt: 12.02.2025 r.].

¹² Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/845,pojcie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

¹³ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/212,pojcie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

¹⁴ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/213,pojcie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

niepełnosprawnej fizycznie lub osoby z zaburzeniami psychicznymi, 2) osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chorej¹⁵.

Noclegownia – placówka zapewniająca schronienie osobom bezdomnym, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach której umożliwia spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia¹⁶.

Ogrzewalnia – placówka przeznaczona dla osób bezdomnych. Umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące¹⁷.

Organizacja pozarządowa – osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacja i stowarzyszenie, która: 1) nie jest jednostką sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwem, instytutem badawczym, bankiem i spółką prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi i 2) nie działa w celu osiągnięcia zysku¹⁸.

Osoba długotrwale bezrobotna – bezrobotny pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych¹⁹.

Ośrodek interwencji kryzysowej (OIK) – jednostka organizacyjna pomocy społecznej wyspecjalizowana w zakresie udzielania wsparcia stanowiącego zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach tej formy wsparcia udziela się: 1) natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej; 2) w zależności od potrzeb poradnictwa socjalnego lub prawnego; 3) w sytuacjach uzasadnionych schronienia do 3 miesięcy²⁰.

Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie – świadczenie z pomocy społecznej przyznawane przez gminę w postaci pieniężnej lub rzeczowej. Może być udzielona w postaci jednorazowego zasiłku celowego, nieoprocentowanej pożyczki lub poprzez udostępnienie maszyn i narzędzi pracy (stwarzających możliwość zorganizowania własnego warsztatu pracy) oraz urządzeń ułatwiających pracę osobom niepełnosprawnym²¹.

Pomoc społeczna – instytucja polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz wspiera je w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczną organizują organy administracji

---

¹⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 53.

¹⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 48a, ust. 3.

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 48a, ust. 4.

¹⁸ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1491 ze zm.), art. 3, ust. 2.

¹⁹ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (tj. Dz.U. z 2024, poz. 475 ze zm.), art. 2, ust. 1, pkt 5.

²⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 47, ust. 1-3.

²¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 43, ust. 1-5.

rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z 1) organizacjami społecznymi i pozarządowymi, 2) Kościołem Katolickim, 3) innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, 4) osobami fizycznymi i prawnymi²².

Poradnictwo specjalistyczne – świadczenie z pomocy społecznej realizowane, w szczególności, w formie poradnictwa prawnego, psychologicznego i rodzinnego. Jest udzielane osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego oraz ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne realizowane jest przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii, natomiast poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną²³.

Posiłek – doraźne lub okresowe świadczenie z pomocy społecznej w postaci jednego gorącego posiłku dziennie. Przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Wsparcie to, przyznane dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole, może być realizowane w formie zakupu posiłków²⁴.

Praca socjalna – świadczenie z pomocy społecznej służące poprawie funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracę socjalną prowadzi się z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia, w tym kontrakt socjalny i projekt socjalny. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód²⁵.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto – stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą²⁶.

Przyrost naturalny – różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w danym okresie²⁷.

Renta rodzinna – świadczenie pieniężne przysługujące uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki do uzyskania jednego z tych świadczeń, a także pobierała zasiłek lub

---

²² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 2 ust.1 i ust. 2.

²³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 46.

²⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 48b, ust. 2-3.

²⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 45, ust. 1-4.

²⁶ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/693,pojecie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

²⁷ Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/405,pojecie.html?pdf=1> [odczyt: 12.02.2025 r.].

świadczenie przedemerytalne. Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna²⁸.

Renta z tytułu niezdolności do pracy – świadczenie pieniężne przysługujące ubezpieczonemu, który: 1) jest niezdolny do pracy, 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy, 3) niezdolność do pracy powstała w okresach określonych przepisami, ale nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (warunek ten nie dotyczy ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Świadczenie z tytułu niezdolności do pracy powstałe wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługuje niezależnie od długości okresu ubezpieczenia wypadkowego oraz bez względu na datę powstania niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową²⁹.

Rodzinny dom pomocy (RDP) – forma usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub podmiot uprawniony dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających, z powodu wieku lub niepełnosprawności, wsparcia w tej formie³⁰.

Rozwód – rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem³¹.

Schronienie – świadczenie z pomocy społecznej udzielane poprzez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w noclegowniach, schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalniach³².

Schronisko dla osób bezdomnych – placówka zapewniająca osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej³³.

Schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi – placówka zapewniająca osobom bezdomnym, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, zakład opiekuńczo-leczniczy lub zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, tymczasowe schronienie wraz z usługami opiekuńczymi oraz usługami ukierunkowanymi na wzmacnianie aktywności społecznej, w miarę możliwości wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach przebywającym w nim osobom bezdomnym zapewnia się posiłek lub całodzienne wyżywienie³⁴.

Separacja prawna – uchylenie wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstępowania w nowy związek małżeński przez którąkolwiek ze stron. Orzeczenia o separacji dokonuje odpowiedni sąd w formie

²⁸ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/426,pojecie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

²⁹ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/425,pojecie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

³⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283), art. 52, ust. 2.

³¹ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/443,pojecie.html?pdf=1> [odczyt: 12.02.2025 r.].

³² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 48a ust. 1-4.

³³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 48a, ust. 2.

³⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 48a, ust. 2b i 2c.

przewidzianej prawem. W odróżnieniu od rozwodu separacja nie ma charakteru ostatecznego rozwiązania małżeństwa – na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka zniesienie separacji³⁵.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze – świadczenie z pomocy społecznej udzielane w formie usług opiekuńczych dostosowanych do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym³⁶.

Specjalny zasiłek celowy – bezwrotne świadczenie przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających określone w ustawie kryterium³⁷.

Stopa bezrobocia rejestrowanego – procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego³⁸.

Stopa ubóstwa lub wskaźnik zagrożenia ubóstwem – odsetek jednostek (gospodarstw domowych lub osób) ubogich w ogólnej liczbie jednostek w całej populacji³⁹.

Świadczenia z pomocy społecznej – pomoc społeczna w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych⁴⁰, mające na celu pomoc osobom i rodzinom w trudnej sytuacji finansowej umożliwiając im zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych oraz umożliwienie lepszego funkcjonowania w społeczeństwie.

Świadczenia pieniężne – formy wsparcia oferowane przez OPS w postaci transferu środków finansowych, mające na celu pomoc osobom i rodzinom w trudnej sytuacji finansowej umożliwiając im zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Katalog świadczeń pieniężnych obejmuje: 1) zasiłek stały; 2) zasiłek okresowy; 3) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy; 4) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie; 5) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki; 6) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach; wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd⁴¹.

Świadczenia niepieniężne – formy wsparcia oferowane przez OPS w postaci usług i pomocy rzeczowej, mające na celu pomoc osobom i rodzinom w trudnej sytuacji finansowej umożliwiając im zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych oraz umożliwienie lepszego funkcjonowania w społeczeństwie. Katalog świadczeń niepieniężnych obejmuje: 1) pracę socjalną; 2) bilet kredytowany; 3) składki na ubezpieczenie zdrowotne; 4) składki na

³⁵ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/722,pojecie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

³⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 50 ust. 1, 4.

³⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 41 ust. 1.

³⁸ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2390,pojecie.html> [odczyt: 12.02.2025 r.].

³⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014*, s. 25, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html> [odczyt: 21.03.2024].

⁴⁰ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1930,pojecie.html> [odczyt: 13.02.2025 r.].

⁴¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 36, ust. 1.

ubezpieczenia społeczne; 5) pomoc rzeczową, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie; 6) sprawienie pogrzebu; 7) poradnictwo specjalistyczne; 8) interwencję kryzysową; 9) schronienie; 10) posiłek; 11) niezbędne ubranie; 12) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie; 13) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia; 14) mieszkanie treningowe lub wspomagane; 15) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego; 16) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Ubóstwo skrajne (minimum egzystencji, miara ubóstwa) – normatywny model wyznaczający niski, „alarmowy” poziom zaspokajania potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Uwzględnia ono jedynie zaspokojenie potrzeb niezbędnych do przeżycia i zachowania zdrowia, których nie powinno się odkładać w czasie. Wartość minimum egzystencji wyznacza dolny obszar ubóstwa⁴².

Ubranie – świadczenie z pomocy społecznej realizowane poprzez przyznanie osobie potrzebującej niezbędnego ubrania (bielizny, odzieży i obuwia), odpowiedniej do jej indywidualnych właściwości oraz pory roku⁴³.

Usługi opiekuńcze – świadczenie z pomocy społecznej przysługujące osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze obejmują: 1) pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, 2) opiekę higieniczną, 3) zaleconą przez lekarza pielęgnację, 4) w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem⁴⁴.

Wskaźnik zasięgu ubóstwa relatywnego (stopa ubóstwa relatywnego) – odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymywanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy niż granica ubóstwa relatywnego przyjęta na poziomie 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD⁴⁵.

Wskaźnik zasięgu ubóstwa skrajnego (stopa ubóstwa skrajnego) – odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymywanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy niż granica ubóstwa skrajnego (minimum egzystencji) wyznaczająca poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego następuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka⁴⁶.

Wskaźnik zasięgu ubóstwa ustawowego (stopa ubóstwa ustawowego) – odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość

---

⁴² Deniszczuk L., Kurowski P., Styrz M., *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania polityce społecznej*, IPiSS, Warszawa 2007. Za: *Informacja o poziomie i strukturze minimum egzystencji w 2022 r. (na podstawie danych średniorocznych)*, <https://www.ipiss.com.pl/wp-content/uploads/2023/04/ME-srednioroczne-2022-30-03-2023.pdf> [odczyt: 12.02.2025 r.].

⁴³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 48b ust. 1.

⁴⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 50 ust. 1-3.

⁴⁵ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3215,pojecie.html?pdf=1> [odczyt: 12.02.2025 r.].

⁴⁶ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3214,pojecie.html?pdf=1> [odczyt: 12.02.2025 r.].

artykułów otrzymywanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy niż tzw. ustawowa granica ubóstwa, tj. kwota która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej⁴⁷.

Współczynnik obciążenia demograficznego ludnością w wieku przedprodukcyjnym - stosunek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym⁴⁸.

Zasiłek celowy – świadczenie z pomocy społecznej przyznawane w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb bytowych, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Świadczenie może być także przyznane w formie biletu kredytowanego. Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. W takim przypadku może on być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną. Do otrzymania zasiłku celowego uprawnione są również osoby lub rodziny, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego bądź też klęski żywiołowej lub ekologicznej. W tego rodzaju przypadkach świadczenie to może być przyznane niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi⁴⁹.

Zasiłek okresowy – świadczenie z pomocy społecznej przysługujące w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Zasiłki okresowe przyznaje się: 1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; 2) rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny⁵⁰.

Zasiłek stały – świadczenie z pomocy społecznej, które przysługuje: 1) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; 2) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie⁵¹.

---

⁴⁷ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3217,pojecie.html?pdf=1> [odczyt: 12.02.2025 r.].

⁴⁸ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/4559,pojecie.html>, [odczyt: 12.02.2025 r.].

⁴⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 39-40.

⁵⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 38 ust. 1 pkt 1, 2.

⁵¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 1283 ze zm.), art. 37 ust. 1 pkt 1, 2.

1. Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie stanowi realizację zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.), dotyczących obowiązku przygotowania przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS). Odpowiednie zapisy dotyczące realizacji tego zadania ujęto w art. 16a, art. 17 ust. 1 pkt 2 (zadania gminy), art. 19 ust. 18 (zadania powiatu), art. 21 ust. 8 (zadania samorządu województwa) oraz art. 22 ust. 11 (zadania wojewody).

W art. 16a czytamy:

- 1. Gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.*
- 2. Zasoby, o których mowa w ust. 1, obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący.*
- 3. Ocena, o której mowa w ust. 1, obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy.*
- 4. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę, o której mowa w ust. 1. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny.*

Natomiast art. 21 ust. 8 stanowi, iż:

Do zadań samorządu województwa należy (...) sporządzanie oceny, o której mowa w art. 16a, na podstawie ocen sporządzonych przez gminy i powiaty z obszaru województwa, uwzględniającej kwestie i problemy społeczne wynikające z przyjętej strategii wraz z projektami, o których mowa w pkt 3 i przekazanie ich właściwemu wojewodzie do dnia 31 lipca każdego roku (...).

Raport „Ocena zasobów pomocy społecznej. Województwo śląskie 2025” został przygotowany w ramach realizacji programu „Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027”, projektu pn.: „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL”, zadania numer 1: „Terytorialne Obserwatorium Rozwoju Usług Społecznych (TORUS)”, działania I: „Przeprowadzanie badań, diagnoz oraz monitorowanie sytuacji w województwie śląskim w zakresie usług społecznych, wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji, pomocy i integracji społecznej oraz ekonomii społecznej, rozpoznawanie i mapowanie zasobów oraz potrzeb instytucji i podmiotów lokalnych, w tym NGO, działających w obszarze usług społecznych rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji”.

Raport *Ocena zasobów pomocy społecznej. Województwo śląskie 2025* zawiera informacje dotyczące: sytuacji społecznej i demograficznej, liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, przyczyn ich udzielania, zasobów kadrowych i instytucjonalnych, środków przeznaczonych na finansowanie świadczeń oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Powyższe informacje zostały z reguły przedstawione w ujęciu statycznym (w odniesieniu do całego kraju, a w przypadku kluczowych zmiennych także w przekrojach uwzględniających podregiony oraz rodzaje powiatów, gmin i instytucji) oraz dynamicznym – w perspektywie

krótkookresowej (2023-2024), średniookresowej (2022-2024) oraz długookresowej (2014-2024). Ponadto w opracowaniu wykorzystano prognozy sytuacji w pomocy społecznej na rok 2025 oraz prognozy ludności Polski do 2060.

Wiedza o problemach społecznych i zasobach społeczności lokalnych stanowi podstawę do ustalenia hierarchii potrzeb, które powinny zostać zaspokojone w pierwszej kolejności oraz pozwala na wytyczanie kierunków dalszych działań w obszarach pomocy i integracji społecznej. Wiele z nich będzie w najbliższym czasie zdeterminowanych postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i związanego z nim zwiększenia zapotrzebowania na opiekę, planowanym procesem rozwoju usług społecznych, deinstytucjonalizacji, a także koniecznością integracji migrantów.

Niniejszy materiał został przygotowany w oparciu o następujące główne źródła informacji:

- 1) sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r. oraz jego odpowiedniki z lat wcześniejszych,
- 2) sprawozdania *MRiPS-06* za lata 2021-2024 oraz jego odpowiedniki z lat wcześniejszych,
- 3) *Bank Danych Lokalnych* prowadzony przez Główny Urząd Statystyczny, 4) formularz *Ocena zasobów pomocy społecznej – edycja 2024/2025 (OZPS 2024/2025)*, przygotowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, służący do zbierania danych z gmin i powiatów oraz 5) „*Ankiety uzupełniającej formularz OZPS 2024/2025*” w zakresie informacji na temat kwalifikacji pracowników OPS, CUS, PCPR oraz współpracy tychże jednostek z sektorem pozarządowym.

Ponadto, przy tworzeniu niniejszego materiału wykorzystano informacje o pracownikach ośrodków pomocy społecznej, centrów usług społecznych i powiatowych centrów pomocy rodzinie ujęte w *Sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres od 2024-07-01 do 2024-12-31 (WRiSPZ-G)*, a także w *Sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonywania przez powiat zadań innych niż realizacja dodatku wychowawczego, dodatku do zryczałtowanej kwoty, o którym mowa w art. 115 ust. 2a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, i dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego, o którym mowa w art. 113a tej ustawy, za okres od 2024-07-01 do 2024-12-31 (WRiSPZ-P)*. Dodatkowo, w związku z sytuacją na Ukrainie w materiale uwzględniono najnowsze informacje nt. uchodźców udostępnione przez Urząd do Spraw Cudzoziemców.

Z uwagi na konstrukcję formularzy *OZPS*, które oprócz danych historycznych zawierają także prognozy dotyczące roku oceny, niniejsze opracowanie stanowi ważne źródło informacji nt. przewidywanej sytuacji w obszarach objętych oceną. Na podstawie otrzymanych danych sformułowano rekomendacje dotyczące podjęcia niezbędnych działań w obszarach pomocy i integracji społecznej.

O ile nie podano inaczej dane dotyczą całego województwa śląskiego, a określenie „ośrodek pomocy społecznej” odnosi się zarówno do jednostek działających w gminach powiatów ziemskich, jak i w miastach na prawach powiatu. Występujący w tabelach znak „x” oznacza, że wypełnienie pozycji było niemożliwe lub niecelowe.

* * *

Autorzy niniejszego opracowania serdecznie dziękują wszystkim Ośrodkom Pomocy Społecznej, Centrom Usług Społecznych oraz Powiatowym Centrom Pomocy Rodzinie za wysiłek włożony w rzetelne wypełnienie formularzy *OZPS – edycja 2024/2025* oraz wypełnienie „*Ankiety uzupełniającej formularz OZPS 2024/2025*”.

2. Najważniejsze wnioski

Począwszy od roku 2022 wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców w województwie śląskim wykazuje tendencję spadkową.

W perspektywie krótkoterminowej daje się zauważyć tendencję wzrostową w zakresie przeciętnej oczekiwanej długości życia mieszkańców.

Zarówno w perspektywie krótkookresowej, jak i długookresowej w województwie śląskim odnotowano tendencję spadkową liczby zgonów niemowląt.

Przez cały okres 2013-2023 wskaźnik salda migracji zagranicznych na 10 tys. mieszkańców był w województwie śląskim niższy niż średnio w całym kraju. W 2023 r. województwo śląskie należało do grupy województw o najniższej wartości tego wskaźnika.

Zarówno w perspektywie krótkoterminowej jak i długoterminowej liczba rozwodów w województwie śląskim wykazuje tendencję spadkową.

Zarówno w perspektywie krótkoterminowej i długoterminowej w województwie śląskim zanotowano silnie spadkową tendencję w zakresie liczby separacji.

W 2023 roku województwo śląskie miało wyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto niż średnia krajowa.

W latach 2013-2023 w województwie śląskim liczba klientów pomocy społecznej żyjący w gospodarstwach domowych o dochodach poniżej kryterium dochodowego na tle ogółu mieszkańców znacząco spadła.

Wskaźnik „ubogich klientów pomocy społecznej” (UKPS) w województwie śląskim w 2023 roku był znacząco niższy niż średnia krajowa.

Na przestrzeni lat 2013-2023 w województwie śląskim wystąpiła tendencja spadkowa w zakresie liczby przestępstw.

W okresie 2014-2024 stopa bezrobocia wykazywała w województwie śląskim tendencję silnie spadkową oraz była przez cały ten okres niższa od stopy bezrobocia dla całego kraju.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w województwie śląskim wykazała w latach 2014-2024 tendencję silnie spadkową.

Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej na tle ogólnej liczby mieszkańców w województwie śląskim był w 2024 roku o wiele niższy niż w kraju.

Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w województwie śląskim w latach 2014-2024 wykazywała tendencję spadkową. W 2024 roku odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa był znacznie niższy niż w kraju.

W województwie śląskim liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej, zarówno w perspektywie długoterminowej, jak i krótkoterminowej, wykazała tendencję silnie wzrostową.

W 2024 r. zdecydowana większość pracowników podstawowych JPS posiadała wykształcenie wyższe, co świadczy o wysokim poziomie kwalifikacji kadry realizującej zadania z zakresu pomocy społecznej.

W latach 2023–2024 w województwie śląskim w centrach usług społecznych odnotowano wzrost zatrudnienia o ok. 1,4%.

W 2025 roku przewiduje się umiarkowany wzrost zatrudnienia w wybranych typach jednostek pomocy społecznej, szczególnie w mieszkaniach treningowych/wspomaganych oraz ośrodkach wsparcia.

Zmiany w zatrudnieniu prognozowane na 2025 rok wpisują się w tendencję przesuwania zasobów kadrowych w kierunku usług środowiskowych i półinstytucjonalnych.

Liczba jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2022-2024 uległa zwiększeniu.

Na koniec 2024 roku województwo śląskie miało wyższy niż średnia krajowa wskaźnik liczby pracowników OPS na 10 tys. mieszkańców, plasując się na 9. miejscu wśród województw.

Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin na osobę w rodzinie objętej pomocą społeczną w 2024 roku w województwie śląskim była zdecydowanie wyższa niż w kraju.

Województwo śląskie to drugie pod względem liczby mieszkańców województwo w Polsce w 2023 roku.

Województwo śląskie charakteryzuje się największą gęstością zaludnienia w skali kraju, która jednak systematycznie maleje.

Największa liczba mieszkańców województwa skoncentrowana jest w jego środkowej części.

Śląskie pod względem liczby osób w gospodarstwie domowym w 2023 roku znajdowało się poniżej średniej krajowej.

W latach 2013-2023 w województwie śląskim występowała tendencja zmniejszenia się udziału ludności miejskiej oraz wzrostu udziału ludności wiejskiej.

W województwie śląskim w 2023 roku zdecydowanie większa część ludności zamieszkiwała tereny miejskie (75,8%). Jednocześnie Śląskie wykazało o wiele wyższy odsetek mieszkańców miast niż średnia liczba w kraju.

W perspektywie długoterminowej przyrost naturalny wykazywał tendencję spadkową, choć w latach 2021-2023 wystąpiła tendencja wzrostowa.

Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych w województwie śląskim w 2023 roku były wyższe niż średnia dla Polski. Jednak po uwzględnieniu poziomu inflacji zanotowano niewielki realny wzrost przeciętnych miesięcznych wydatków gospodarstw domowych w województwie śląskim w latach 2013-2023 oraz ich spadek w latach 2021-2023.

Cudzoziemcy, którzy złożyli w 2024 roku wnioski o ochronę międzynarodową w Polsce i otrzymali pozytywne decyzje pochodzili głównie z Ukrainy i Białorusi.

W województwie śląskim liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w perspektywie długoterminowej wykazuje tendencję spadkową, choć w latach 2022-2024 zanotowano odwrócenie trendu.

Kwota wydatkowana na realizację świadczeń pomocy społecznej przez gminy województwa śląskiego wykazała tendencję wzrostową zarówno w perspektywie długoterminowej jak i krótkoterminowej, przy czym uwzględniając inflację realny wzrost w latach 2022-2024 był niewielki.

W 2024 r. zarówno w województwie śląskim, jak i w kraju, przeważający udział wydatków na zadania pomocy społecznej gminy ponosiły na realizację zadań własnych.

Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom wykazała bardzo silną tendencją wzrostową zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i długoterminowej. Główną przyczyną tak znacznego wzrostu była wielokrotniona wysokość oraz ilość zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną wynikających z powodzi we wrześniu 2024 roku.

W perspektywie długoterminowej (lata 2014-2024) w województwie śląskim można było zauważyć duży wzrost wysokości kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin, ale po porównaniu go z poziomem inflacji w tych latach, można dojść do wniosku, że wzrost miał miejsce, ale był stosunkowo niski.

W latach 2014-2024 wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy wykazały tendencję wzrostową, przy czym w latach 2022-2024 tendencja ta odwróciła się i zaczęła spadać.

W 2024 roku wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie śląskim były ponad 6 razy niższe niż w kraju.

W 2024 r. województwo śląskie charakteryzowało się niewiele wyższym niż przeciętnie w kraju udziałem specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmioty inne niż gmina i powiat.

W województwie śląskim utrzymuje się zależność, że przeciętna długość trwania życia mężczyzn jest o parę lat krótsza niż kobiet.

Po uwzględnieniu inflacji zanotowano realny wzrost wynagrodzeń w latach 2013-2023 oraz ich realny spadek w latach 2021-2023.

Średnia liczba osób w gospodarstwie domowym w województwie śląskim w latach 2013-2023 wykazała tendencję spadkową.

Choć w 2023 roku salda migracji międzywojewódzkich i zagranicznych w województwie śląskim były ujemne, to zarówno w ujęciu krótko-, jak i długoterminowym obserwuje się ich stopniową poprawę.

W latach 2022-2024 zarówno liczba obywateli Ukrainy, jak i pozostałych cudzoziemców posiadających aktualne dokumenty pobytowe w Polsce wzrosła.

W latach 2021-2023 wskaźnik UKPS w województwie śląskim nieco się podniósł.

W 2025 roku prognozowany jest niewielki wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz wzrost liczby świadczeniobiorców w większości form pomocy.

W latach 2022–2023 w województwie śląskim odnotowano wyraźny spadek zatrudnienia w OPS, CUS i PCPR. Następnie w 2024 roku nastąpił umiarkowany wzrost, jednak poziom zatrudnienia w tych instytucjach nadal pozostał niższy niż w 2022 roku.

Zatrudnienie pomocnicze w 2024 roku miało ograniczony zasięg – dotyczyło tylko części jednostek, a jego skala była niewielka względem liczby etatowych pracowników.

W 2024 r. specjalizację I/II stopnia w zawodzie pracownik socjalny posiadał niespełna co czwarty pracownik socjalny podstawowych JPS.

W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano niewielki spadek zatrudnienia pracowników socjalnych w jednostkach pomocy społecznej, co może świadczyć o utrzymującej się stabilizacji kadrowej przy jednoczesnym umiarkowanym odpływie pracowników.

Przeciętna kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2024 roku była ponad dwukrotnie niższa w województwie śląskim od średniej wartości w kraju.

W 2024 r. 43% badanych JST z terenu województwa śląskiego zlecało realizację zadań z obszaru pomocy społecznej i wsparcia organizacjom pozarządowym, w tym 32% badanych JST w trybie działalności pożytku publicznego, a 15% w trybie zamówień publicznych.

W 2024 r. realizację podstawowych usług opiekuńczych zlecało organizacjom pozarządowym 13,7% gmin, specjalistyczne usługi opiekuńcze – 7,5% gmin, a prowadzenie placówek pomocy społecznej – 14,1% gmin i powiatów z terenu województwa śląskiego.

Zmiana kryterium dochodowego od stycznia 2025 r. może wpłynąć na większy wzrost liczby osób ogólnie korzystających z pomocy społecznej, w tym na zwiększenie liczby uprawnionych do pomocy, co może odwrócić obserwowane obecnie spadki w liczbie świadczeniobiorców.

W 2025 roku prognozowany jest wzrost liczby osób korzystających ze specjalistycznych jednostek pomocy społecznej, szczególnie w ośrodkach interwencji kryzysowej oraz w noclegowniach.

W 2025 r. prognozuje się wzrost zapotrzebowania na środki finansowe we wszystkich formach świadczeń, dla których przewidziany jest wzrost liczby świadczeniobiorców – najsilniej w przypadku zasiłków celowych niezależnych od dochodu.

W latach 2024–2025 prognozuje się wyraźny wzrost liczby świadczeniobiorców korzystających z form wsparcia mających na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Wzrost ten przełoży się na zwiększone zapotrzebowanie na środki finansowe na realizację tych działań w ramach zadań powiatu.

W latach 2024-2025 prognozuje się wyraźny wzrost zapotrzebowania na środki finansowe w większości działów pomocy społecznej. Wzrosty te prawdopodobnie przewidywane są w związku ze zmianą kryterium dochodowego w pomocy społecznej od stycznia 2025 r., co przełoży się na zwiększenie liczby uprawnionych do wsparcia i konieczność zabezpieczenia wyższych środków w budżetach jednostek samorządu terytorialnego.

Silna tendencja spadkowa liczby mieszkańców województwa śląskiego występuje zarówno w perspektywie krótkoterminowej jak i długoterminowej. Analiza udziału mieszkańców miast i wsi wskazuje, że w tym okresie szybszy spadek liczby ludności odnotowano w miastach.

W latach 2013-2023 wystąpiła silna tendencja spadkowa liczby urodzeń żywych, a wskaźnik liczby urodzeń żywych na 1000 mieszkańców był w województwie śląskim jednym z najniższych w kraju.

Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców był w 2023 roku w województwie śląskim prawie najwyższy w kraju.

W 2023 roku województwo śląskie cechowało się znacznie wyższym od średniej krajowej wskaźnikiem zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych.

W 2023 r. województwo śląskie cechowało się jednym z najniższych wartości wskaźnika przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców wśród województw. W latach 2013-2023 w województwie śląskim wskaźnik ten był ujemny i niższy od ogólnopolskiego.

Śląskie w 2023 r. miało wyższy współczynnik obciążenia demograficznego niż średni w kraju, a jego wartość w województwie śląskim wykazuje tendencję wzrostową, która wg prognoz będzie kontynuowana do roku 2060.

Według stanu na koniec 2023 roku województwo śląskie miało niższy niż średnia dla Polski odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, jeden z najniższych odsetków mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz jeden z najwyższych odsetków mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

W latach 2013-2023 zanotowano stałą tendencję rosnącą w zakresie odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, który przez cały ten okres był wyższy od średniej krajowej, natomiast w przypadku udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym wystąpiła tendencja spadkowa.

W 2023 roku województwo śląskie cechowało się niższą od średniej krajowej wartością wskaźnika liczby małżeństw zawartych na 1000 mieszkańców. Natomiast liczba zawartych małżeństw wykazała silną tendencję spadkową, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i długoterminowej.

Województwo śląskie w 2023 roku charakteryzowało się najwyższym w skali kraju wskaźnikiem rozwodów na 1000 mieszkańców.

Przez cały okres 2013-2023 wskaźnik separacji w województwie śląskim był wyższy od ogólnopolskiego.

Na tle kraju województwo śląskie w 2024 r. uplasowało się na 12. miejscu pod względem liczby pracowników socjalnych JPS na 10 tys. mieszkańców.

Wskaźnik liczby jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców był w 2024 roku w województwie śląskim znacznie niższy niż średnia dla Polski.

Wskaźnik liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej i wskaźnik liczby miejsc był w 2024 roku w województwie śląskim niższy niż średni dla Polski.

W perspektywie długoterminowej, czyli w latach 2014-2024 oraz krótkoterminowej, czyli w latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano spadek liczby pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego i powiatowego.

W 2024 roku województwo śląskie zajmowało 14. miejsce w kraju pod względem liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców, a wskaźnik ten był nieco niższy niż średnia krajowa

Na koniec 2024 roku wskaźnik liczby pracowników OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców był niższy niż średnia krajowa – Śląskie pod tym względem zajmowało 13. miejsce wśród województw.

W latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano spadek zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej o ok. 6%, a w powiatowych centrach pomocy rodzinie spadek o ok. 17,6%.

Pomimo, że w latach 2022-2024 w województwie śląskim wysokość kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin wykazała tendencję wzrostową, to skumulowany wskaźnik inflacji w tym czasie był wyższy, więc realnie świadczenia straciły na wartości.

W latach 2014-2024 wydatki na pomoc mające na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem wykazały w województwie śląskim tendencję spadkową. W przeliczeniu na 1 osobę były niższe niż w kraju.

3. Podział województwa śląskiego

Województwo śląskie składa się ze 167 gmin, w tym 49 miejskich, 25 miejsko-wiejskich oraz 93 wiejskich. Gminy te tworzą 36 powiatów, w tym 19 miast na prawach powiatu oraz 17 powiatów ziemskich. Województwo śląskie jest jedynym województwem w Polsce, w którym jest więcej miast na prawach powiatu niż powiatów ziemskich⁵².

Dla celów statystyki regionalnej województwo zostało podzielone na 8 podregionów:⁵³

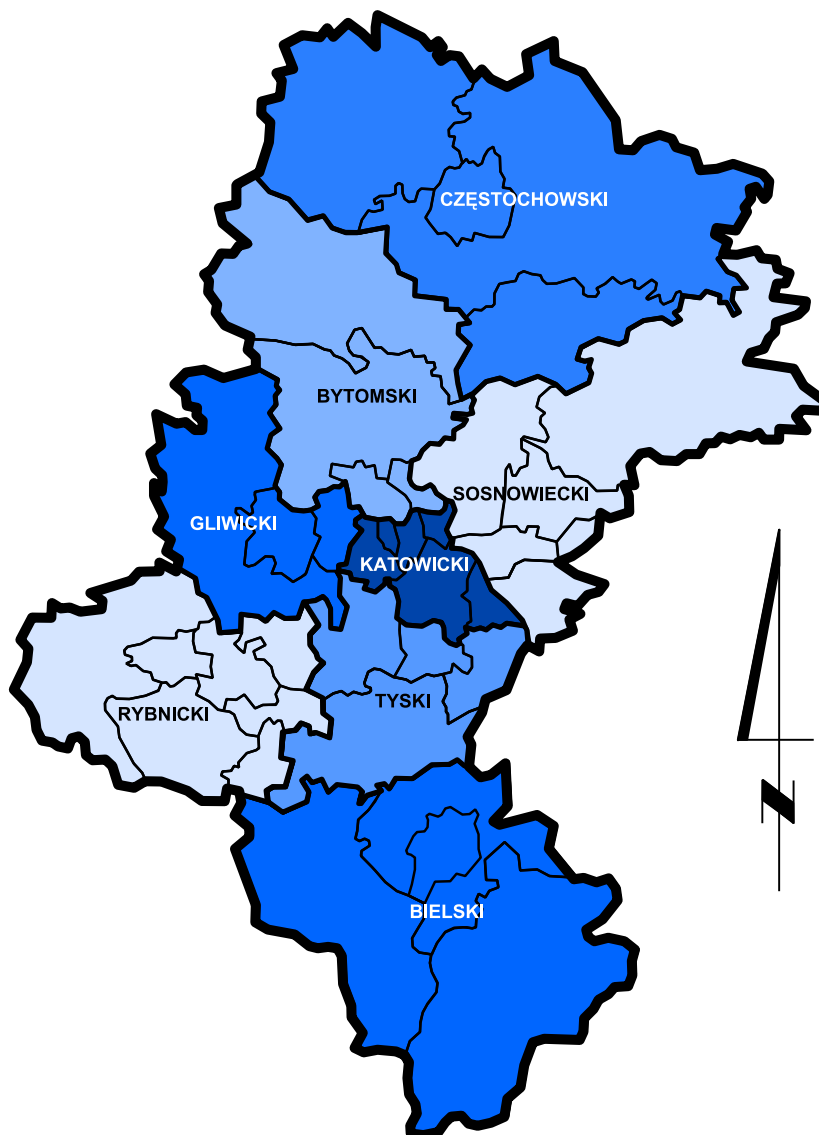
1. **bielski** – obejmujący powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki, m. Bielsko-Biała;
2. **bytomski** – obejmujący powiaty: lubliniecki, tarnogórski, m. Bytom, m. Piekary Śląskie;
3. **częstochoowski** – obejmujący powiaty: częstochoowski, kłobucki, myszkowski, m. Częstochowa;
4. **gliwicki** – obejmujący powiaty: gliwicki, m. Gliwice, m. Zabrze;
5. **katowicki** – obejmujący powiaty: m. Chorzów, m. Katowice, m. Mysłowice, m. Ruda Śląska, m. Siemianowice Śląskie, m. Świętochłowice;
6. **rybnicki** – obejmujący powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski, m. Jastrzębie-Zdrój, m. Rybnik, m. Żory;
7. **sosnowiecki** – obejmujący powiaty: będziński, zawierciański, m. Dąbrowa Górnicza, m. Jaworzno, m. Sosnowiec;
8. **tyski** – obejmujący powiaty: mikołowski, pszczyński, bieruńsko-lędziński, m. Tychy.

---

⁵² Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych* [odczyt: 28.05.2025 r.].

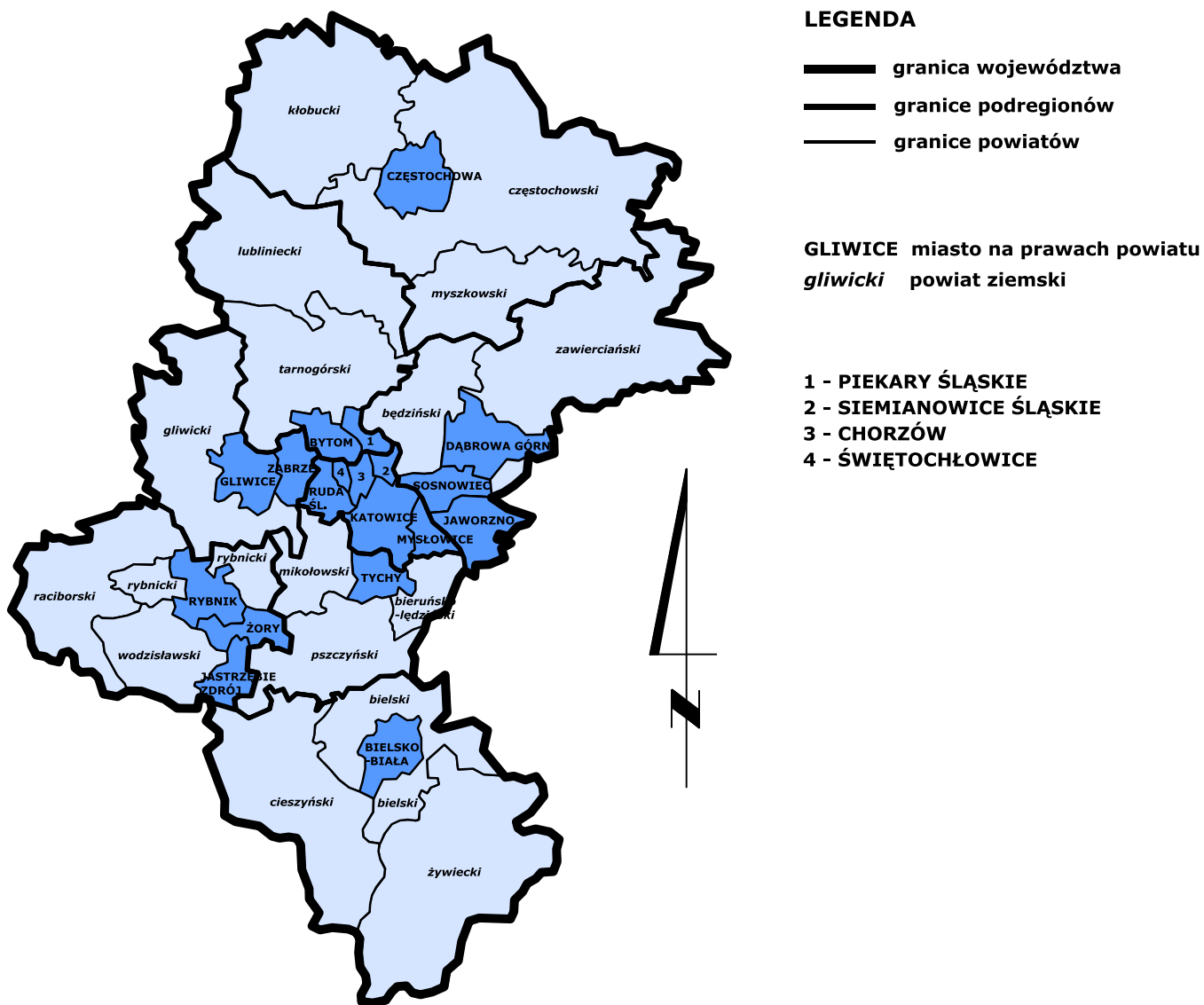
⁵³ Ibidem.

Podział województwa śląskiego na podregiony.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Podział województwa śląskiego na powiaty.

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

4. Wybrane elementy sytuacji demograficznej

Sytuacja demograficzna w Polsce jest dynamiczna i złożona. Oto kilka kluczowych elementów pokazujących sytuację ludności województwa śląskiego w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego.

4.1. Liczba ludności

Sytuacja w latach w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkańców w tysiącach:
  - w 2021 roku: 4 375,9;
  - w 2022 roku: 4 346,7;
  - w 2023 roku: 4 320,1;
- Zmiana liczby mieszkańców: -55,8 tys. osób;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców: -1,3%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkańców:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 4 320,1 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 4 599,5 – 2013 rok;
- Zmiana liczby mieszkańców: -279,4 tys. osób;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców: -6,1 %.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Liczba mieszkańców województwa w tysiącach:
  - w województwie śląskim: 4 320,1;
  - w Polsce: 37 636,5.

Sytuacja wewnętrzna województwa śląskiego na koniec 2023 roku

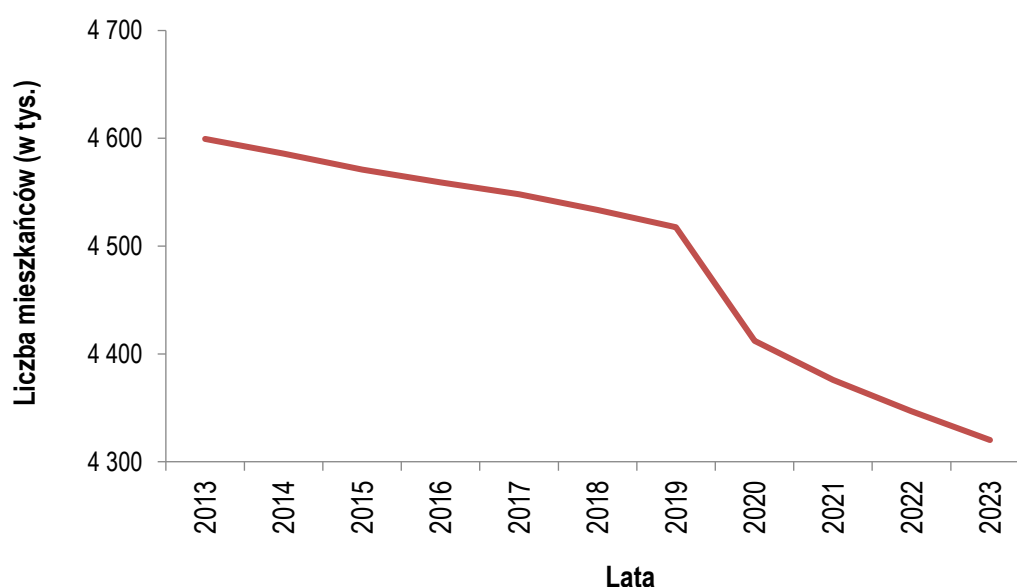
- Liczba mieszkańców w tysiącach:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: rybnicki – 693,9;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bytomski – 347,1;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 2 022,0;

- o wartość w powiatach ziemskich: 2 298,1;
- o powiaty o najwyższych wartościach: m. Katowice (279,2), m. Częstochowa (206,0) oraz m. Sosnowiec (187,1);
- o powiaty o najniższych wartościach: m. Świętochłowice (45,4), m. Piekary Śląskie (51,7) oraz bieruńsko-lędziński (59,4);
- o wartość w gminach miejskich: 719,6;
- o wartość w gminach miejsko-wiejskich: 3 089,12;
- o wartość w gminach wiejskich: 852,2;
- o gminy o najwyższych wartościach: Katowice (279,2), Częstochowa (206,0) oraz Sosnowiec (187,1);
- o gminy o najniższych wartościach: Koszarawa (2,2), Irządze (2,5) oraz Starcza (2,9).

WNIOSKI

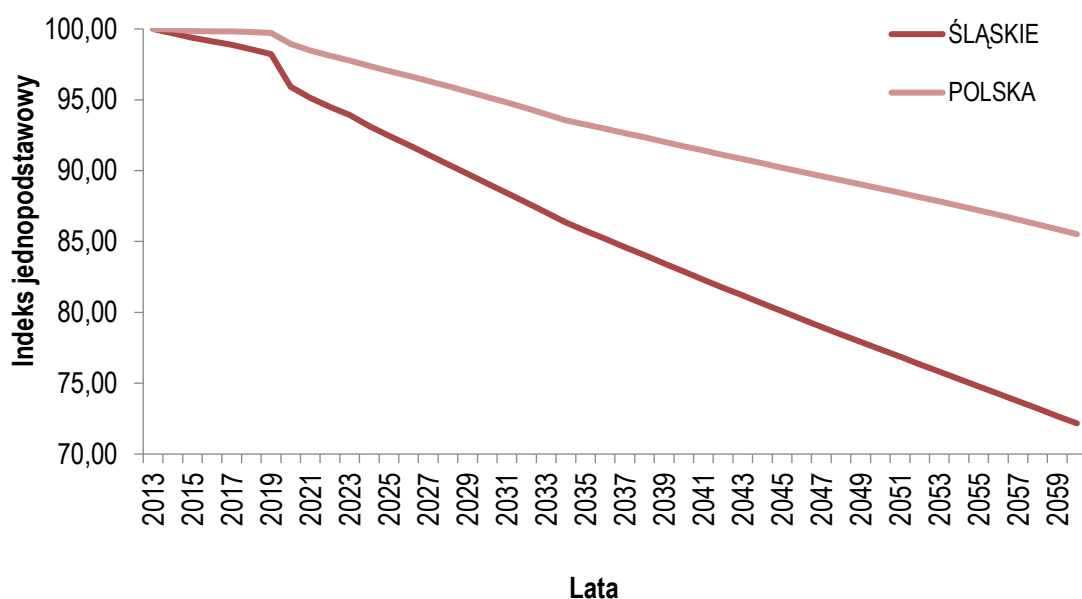
- Województwo śląskie to drugie pod względem liczby mieszkańców województwo w Polsce w 2023 roku;
- Silna tendencja spadkowa liczby mieszkańców województwa śląskiego występuje zarówno w perspektywie krótkoterminowej jak i długoterminowej;
- Największa liczba mieszkańców województwa skoncentrowana jest w jego środkowej części;
- Trzy najbardziej zaludnione powiaty to m. Katowice, m. Częstochowa oraz m. Sosnowiec;
- Występuje bardzo duże zróżnicowanie liczby mieszkańców w podregionach województwa śląskiego, a różnica pomiędzy najbardziej (rybnicki) i najmniej (bytomski) zaludnionym jest prawie dwukrotna.

Liczba mieszkańców województwa śląskiego w latach 2013-2023.

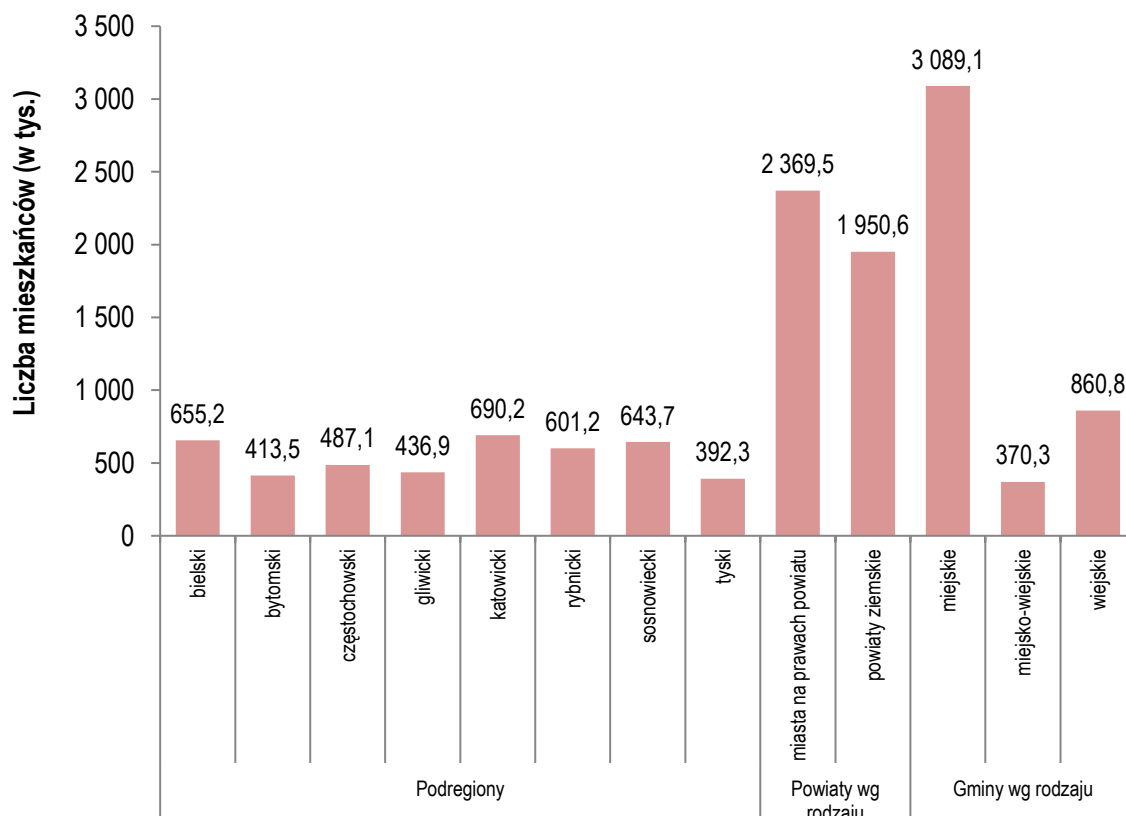
Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Zmiana liczby mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2013-2023 oraz wg prognozy na lata 2024-2060 (rok 2013=100).

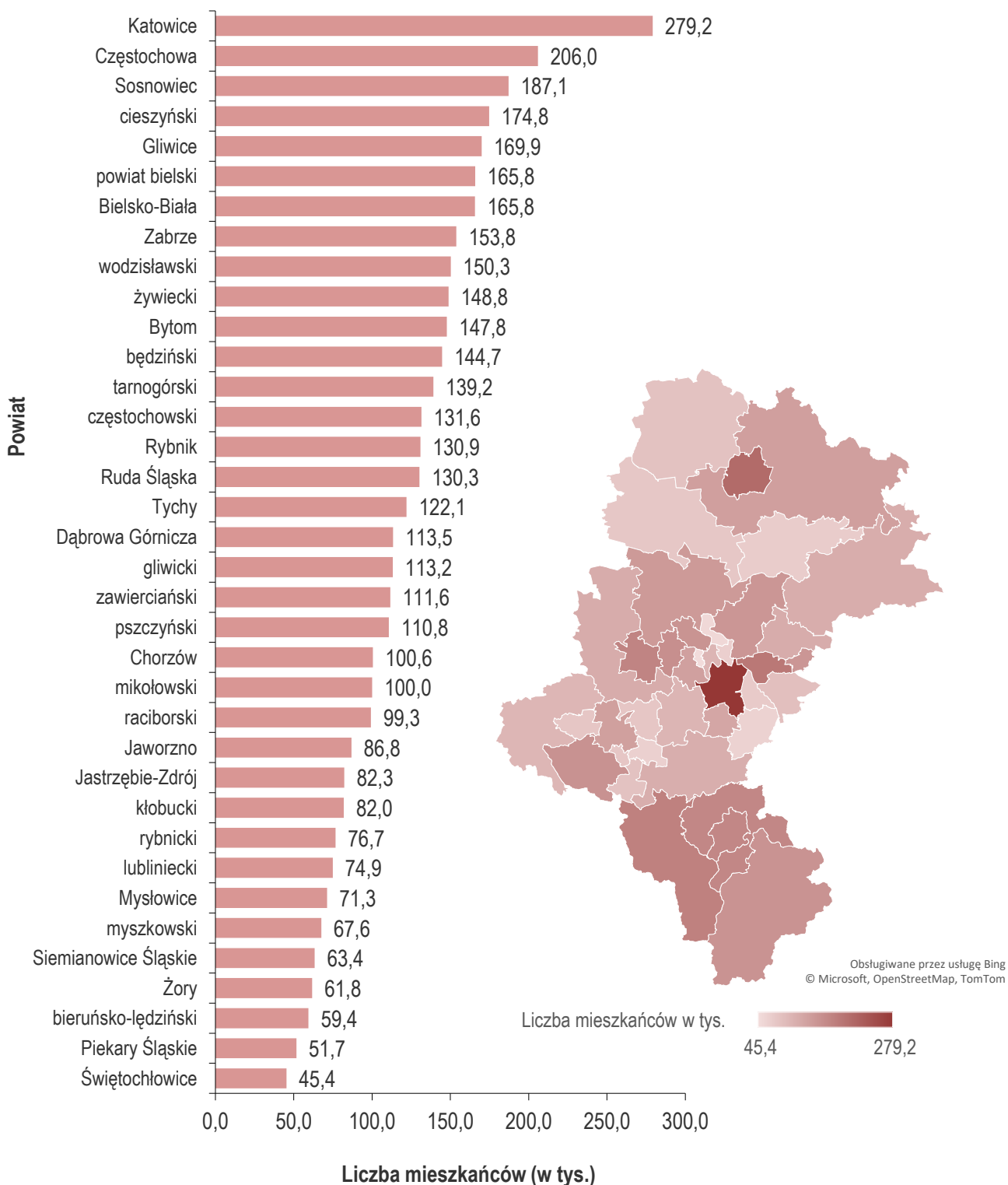
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Liczba mieszkańców województwa śląskiego wg terytoriów w 2023 roku.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Liczba mieszkańców powiatów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

4.2. Gęstość zaludnienia

Poniższy podrozdział przedstawia analizę gęstości zaludnienia na 1 km² powierzchni. Gęstość zaludnienia to miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium⁵⁴. Województwo śląskie jest najgęściej zaludnionym regionem Polski, choć gęstość ta systematycznie spada. W ramach województwa śląskiego notuje się bardzo duże różnice w gęstości zaludnienia. Najgęściej zaludniona jest część środkowa, a najmniejszą gęstością zaludnienia cechują się części północna i południowa. Poniższe wyniki podano w zaokrągleniu do pełnych osób.

Sytuacja w latach w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Gęstość zaludnienia wyrażona w os/km²:
  - w 2021 roku: 354;
  - w 2022 roku: 352;
  - w 2023 roku: 350;
- Zmiana gęstości zaludnienia: -4;
- Wskaźnik zmiany gęstości zaludnienia: -1,3%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Gęstość zaludnienia w os/km²:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: mały (poza latami 2019-2020);
  - wartość minimalna: 350 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 372 – 2013 rok;
- Zmiana gęstości zaludnienia: -22;
- Wskaźnik zmiany gęstości zaludnienia: -6,29%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Gęstość zaludnienia w os/km²:
  - w województwie śląskim: 350;
  - w Polsce: 119.

Sytuacja wewnętrzna województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Gęstość zaludnienia w os/km²:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna i południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 1 420;
  - najniższa wartość wśród podregionów: częstochowski – 191;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 1 123;
  - wartość w powiatach ziemskich: 218;

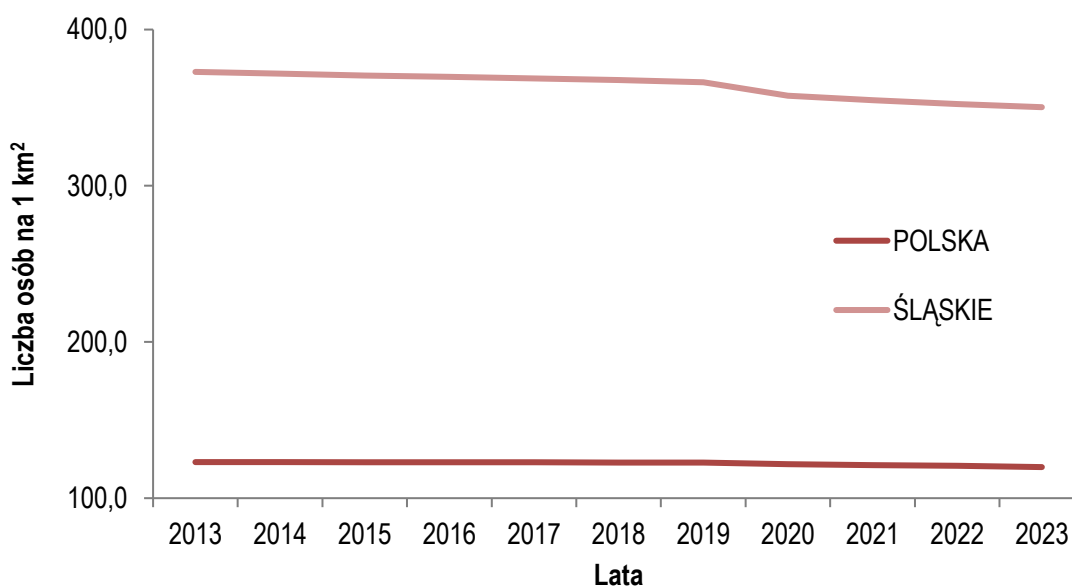
⁵⁴ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3915,pojecie.html> [dostęp 16.08.2024].

- o powiaty o najwyższych wartościach: m. Świętochłowice (3 416), m. Chorzów (3 019) oraz m. Siemianowice Śląskie (2 485);
- o powiaty o najniższych wartościach: częstochowski (86), lubliniecki (91) oraz kłobucki (92);
- o wartość w gminach miejskich: 438;
- o wartość w gminach miejsko-wiejskich: 389;
- o wartość w gminach wiejskich: 291;
- o gminy o najwyższych wartościach: Świętochłowice (3 416), Chorzów (3 019) oraz Siemianowice Śląskie (2 485);
- o gminy o najniższych wartościach: Irządze (35), Żarnowiec (35) oraz Dąbrowa Zielona (36).

WNIOSKI

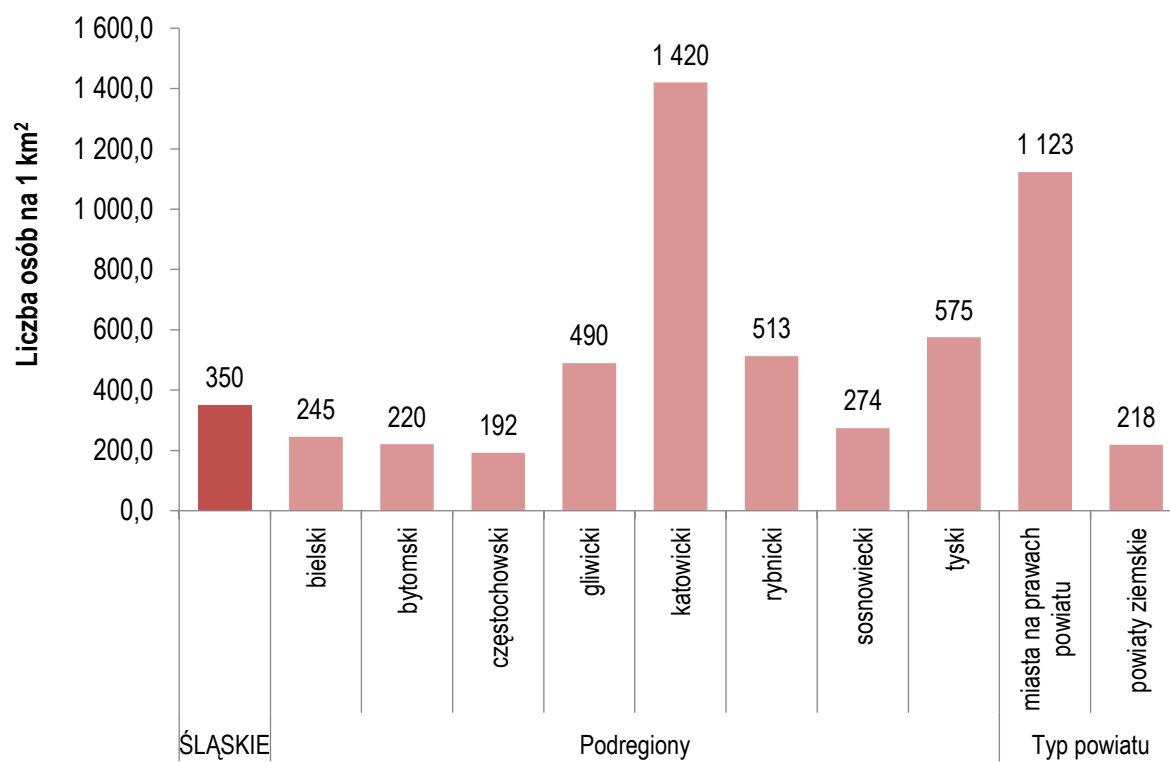
- Województwo śląskie charakteryzuje się największą gęstością zaludnienia w skali kraju, która jednak systematycznie maleje;
- Występują bardzo duże różnice w gęstości zaludnienia poszczególnych terytoriach województwa śląskiego;
- Gęstość zaludnienia w miastach na prawach powiatu w 2023 roku była ponad 5-krotnie wyższa niż w powiatach ziemskich.

Gęstość zaludnienia województwa śląskiego w latach 2013-2023.

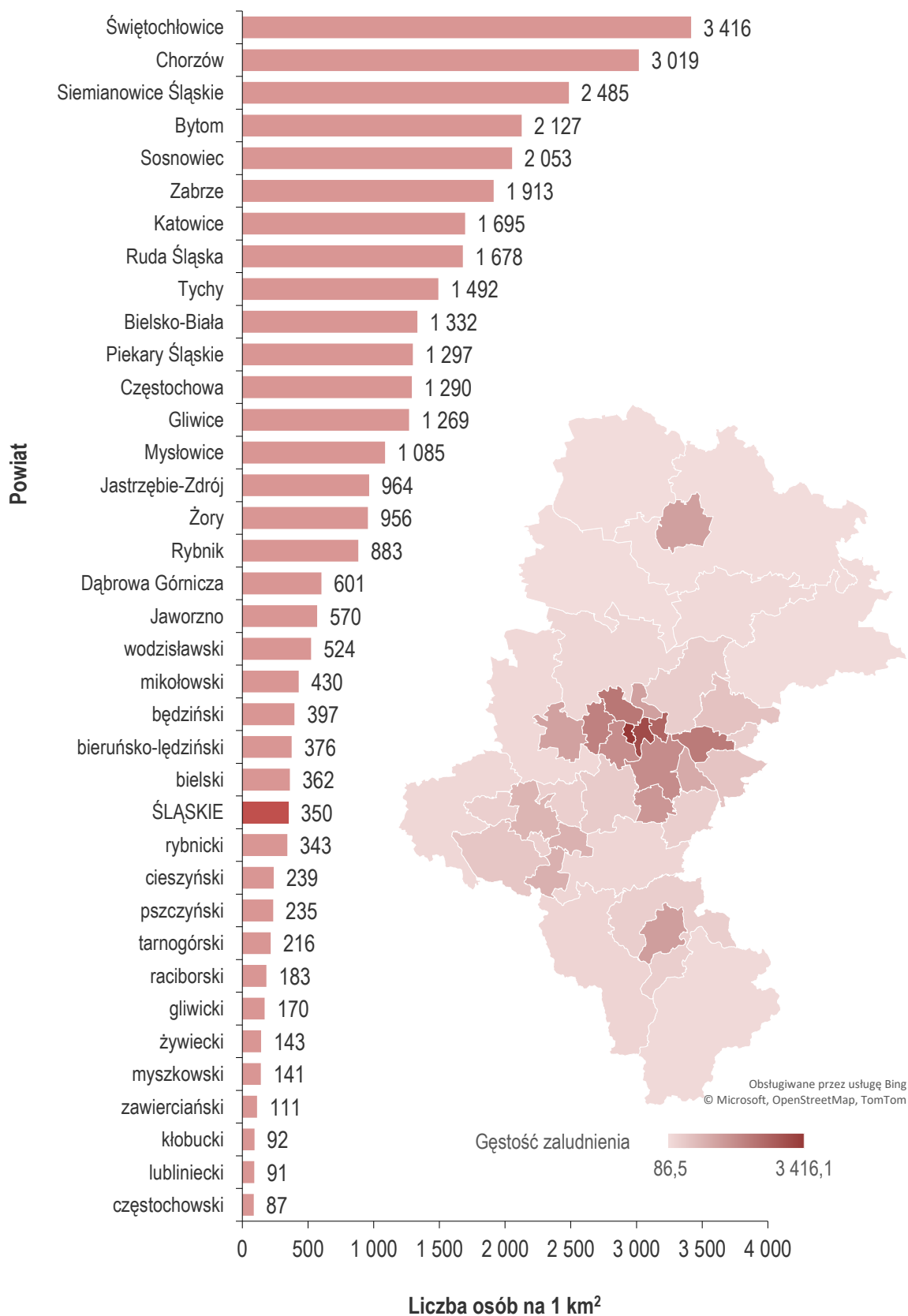
Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Gęstość zaludnienia terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Gęstość zaludnienia powiatów województwa śląskiego w 2023 roku.

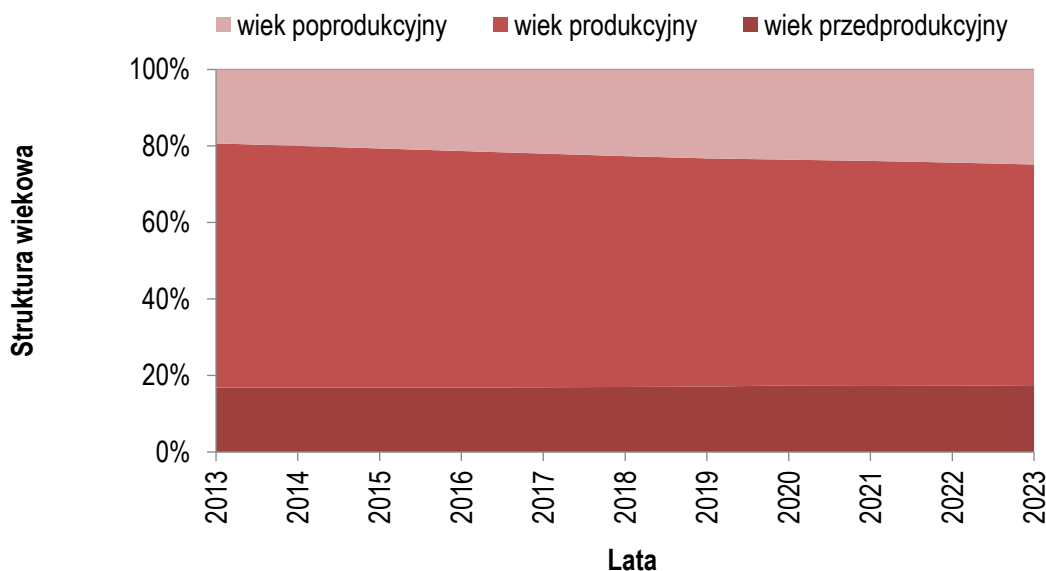
Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

4.3. Struktura ludności wg wieku

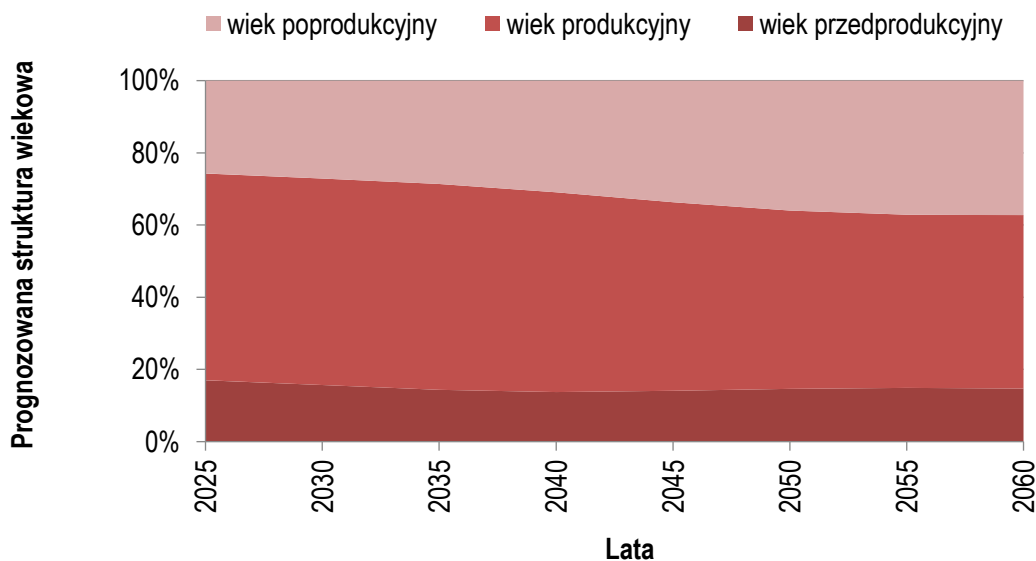
W niniejszym rozdziale zastosowano podział na trzy kategorie wiekowe: wiek przedprodukcyjny (0-17 lat), produkcyjny (18-59/64 lat) oraz poprodukcyjny (60+/65+ lat). Dla tych trzech kategorii obliczono udziały procentowe w ogólnej liczbie mieszkańców.

Struktura wiekowa mieszkańców województwa śląskiego w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

Prognoza struktury wiekowej mieszkańców województwa śląskiego w latach 2025-2060.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym:
  - w 2021 roku: 764 798;
  - w 2022 roku: 758 142;
  - w 2023 roku: 746 878;
- Zmiana liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym: -17 920;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym: -2,3%.

- Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym:
  - w 2021 roku: 2 564 231;
  - w 2022 roku: 2 529 487;
  - w 2023 roku: 2 499 259;
- Zmiana liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym: -64 972;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym: -2,5%.

- Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym:
  - w 2021 roku: 1 046 018;
  - w 2022 roku: 1 059 073;
  - w 2023 roku: 1 073 993;
- Zmiana liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym: 27 975;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym: 2,7%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 746 878 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 776 393 – 2013 rok;
- Zmiana liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym: -29 515;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym: -3,8%.

- Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 2 499 259 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 2 934 496 – 2013 rok;
- Zmiana liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym: -435 237;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym: -14,8%.

- Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 888 558 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: 1 073 993 – 2023 rok;
- Zmiana liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym: 185 435;
- Wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym: 20,9%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Odsetek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym:
  - w województwie śląskim: 17,3;
  - w Polsce: 18,2.
- Odsetek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym:
  - w województwie śląskim: 57,9;
  - w Polsce: 58,4.
- Odsetek liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym:
  - w województwie śląskim: 24,9;
  - w Polsce: 23,3.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

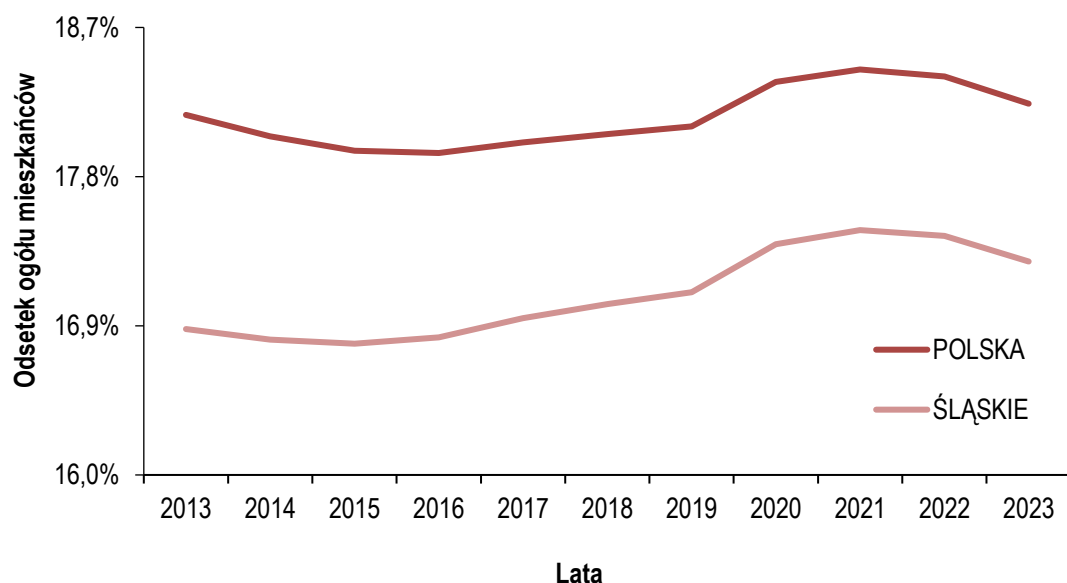
- Odsetek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa oraz południowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: umiarkowane;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: tyski – 19,7;
  - najniższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 15,6;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 16,2;
  - wartość w powiatach ziemskich: 18,6;
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Sosnowiec (14,4), m. Katowice (14,5) oraz m. Częstochowa (15,0);
  - powiaty o najwyższych wartościach: pszczyński (21,3), bieruńsko-lędziński (20,5) oraz rybnicki (20,3);
  - wartość w gminach miejskich: 16,5;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 18,7;
  - wartość w gminach wiejskich: 19,5;
  - gminy o najniższych wartościach: Sosnowiec (14,4), Katowice (14,5) oraz Dąbrowa Zielona (14,6);
  - gminy o najwyższych wartościach: Istebna (23,7), Suszec (23,5) oraz Bojszowy (23,3).
- Odsetek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: umiarkowane;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna oraz zachodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: wschodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: małe;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bytomski – 58,7;
  - najniższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 56,5;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 57,5
  - wartość w powiatach ziemskich: 58,2;
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Częstochowa (55,6), m. Dąbrowa Górnicza (55,8) oraz m. Sosnowiec (55,9);
  - powiaty o najwyższych wartościach: lubliniecki (59,6), raciborski (59,5) oraz m. Bytom (59,3);
  - wartość w gminach miejskich: 57,5;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 58,0;
  - wartość w gminach wiejskich: 59,0;

- gminy o najniższych wartościach: Ustroń (54,4), Cieszyn (55,4) oraz Częstochowa (55,6);
- gminy o najwyższych wartościach: Pawonków (62,1), Rudnik (62,0) oraz Ciasna (61,9).
- Odsetek liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa oraz wschodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: umiarkowane;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 27,9;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 22,3;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 26,2;
  - wartość w powiatach ziemskich: 23,2;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Sosnowiec (29,7), m. Częstochowa (29,4) oraz m. Dąbrowa Górnicza (28,6);
  - powiaty o najniższych wartościach: pszczyński (19,7), bieruńsko-lędziński (20,4) oraz rybnicki (20,9);
  - wartość w gminach miejskich: 26,0;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 23,3;
  - wartość w gminach wiejskich: 21,5;
  - gminy o najwyższych wartościach: Sosnowiec (29,7), Częstochowa (29,4), Czeladź (29,1);
  - gminy o najniższych wartościach: Suszec (16,7), Miedźna (17,2) oraz Istebna (17,3).

WNIOSKI

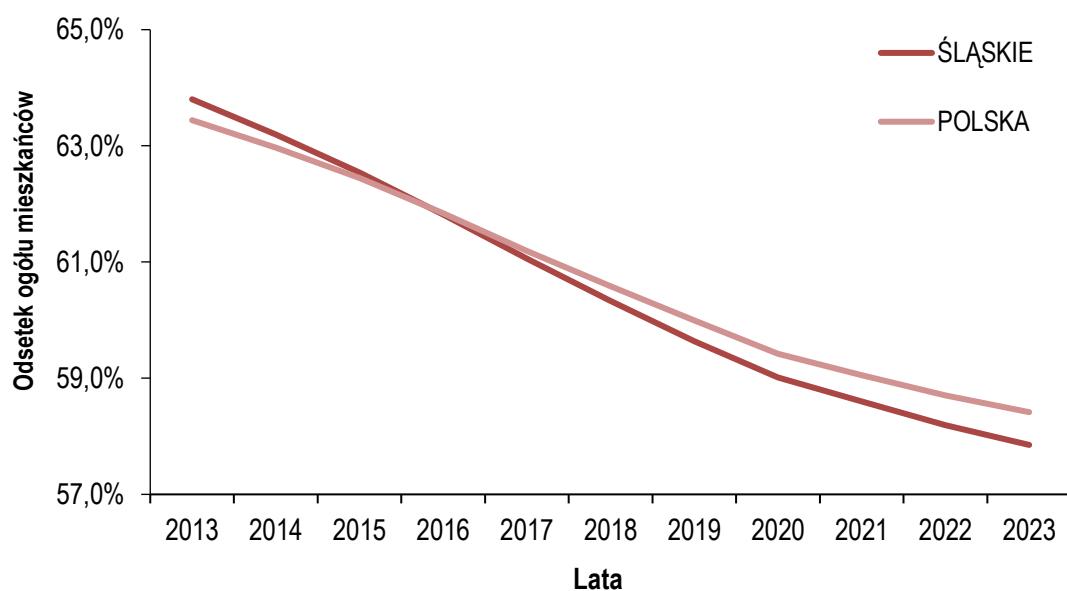
- Według stanu na koniec 2023 roku województwo śląskie miało niższy niż średnia dla Polski odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, jeden z najniższych odsetków mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz jeden z najwyższych odsetków mieszkańców w wieku poprodukcyjnym;
- Im gmina ma bardziej miejski charakter, tym udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym był mniejszy;
- W perspektywie długoterminowej tendencję spadkową zauważono zarówno w przypadku udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym, jak i ich liczby absolutnej;
- W latach 2013-2023 zanotowano stałą tendencję rosnącą w zakresie odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, który przez cały ten okres był wyższy od średniej krajowej;
- Im gmina ma bardziej miejski charakter, tym wartość odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym była wyższa.

Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2013-2023.

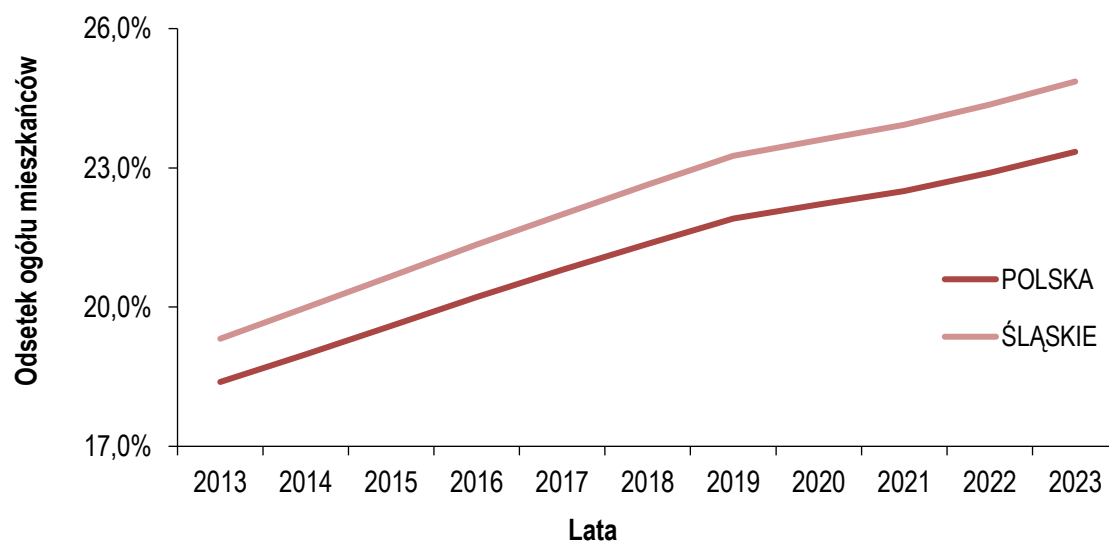
Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

Odsetek osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

4.4. Współczynnik obciążenia demograficznego

Istnieje kilka definicji współczynnika obciążenia demograficznego. Współczynnik wykorzystany w poniższej analizie to stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym⁵⁵.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Współczynnik obciążenia demograficznego:
  - w 2021 roku: 70,7;
  - w 2022 roku: 71,8;
  - w 2023 roku: 72,9;
- Zmiana współczynnika obciążenia demograficznego: 2,2;
- Wskaźnik zmiany współczynnika obciążenia demograficznego: 3,1%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Współczynnik obciążenia demograficznego:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: znaczna;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 56,7 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: 72,9 – 2023 rok;
- Zmiana współczynnika obciążenia demograficznego: 16,2;
- Wskaźnik zmiany współczynnika obciążenia demograficznego: 28,6%.

⁵⁵ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3953,pojcie.html> [odczyt 16.12.2024 r.].

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Współczynnik obciążenia demograficznego:
  - w województwie śląskim: 72,9;
  - w Polsce: 71,2.

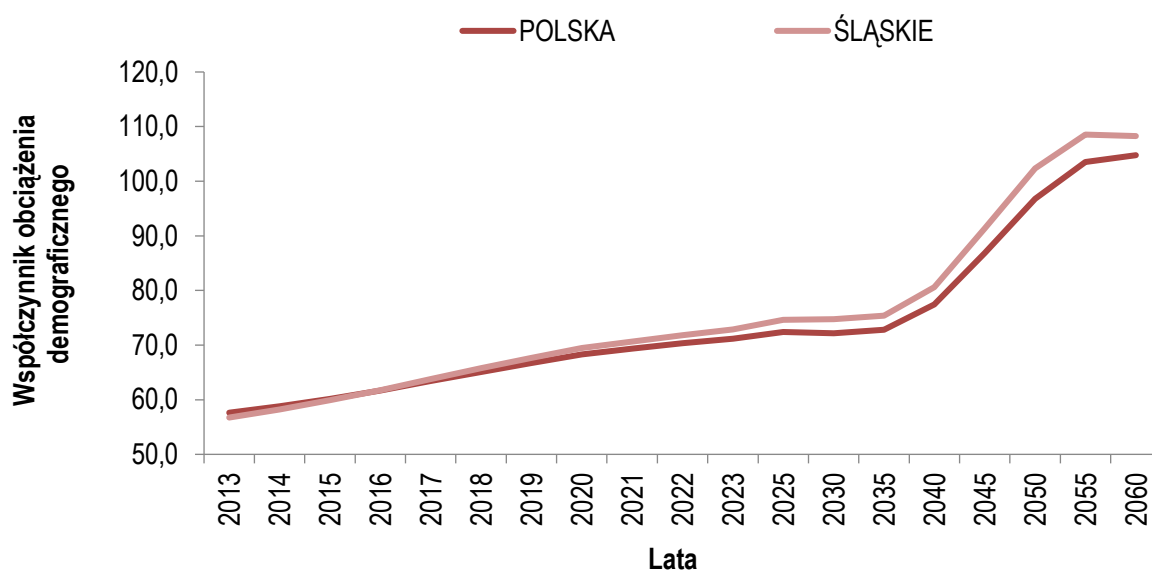
Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Współczynnik obciążenia demograficznego:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północno-wschodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: umiarkowane;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 76,9;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bytomski – 70,3;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 73,8;
  - wartość w powiatach ziemskich: 71,7;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Częstochowa (79,9), m. Dąbrowa Górnicza (79,1) oraz m. Sosnowiec (78,9);
  - powiaty o najniższych wartościach: lubliniecki (67,7), raciborski (68,1) oraz m. Bytom (68,7);
  - wartość w gminach miejskich: 73,9;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 72,4;
  - wartość w gminach wiejskich: 69,5;
  - gminy o najwyższych wartościach: Ustroń (83,8), Cieszyn (80,5) oraz Częstochowa (79,9);
  - gminy o najniższych wartościach: Pawonków (60,9), Rudnik (61,3) oraz Ciasna (61,6).

WNIOSKI

- Śląskie w 2023 r. miało wyższy współczynnik obciążenia demograficznego niż średni w kraju;
- Wartość współczynnika obciążenia demograficznego wykazuje tendencję wzrostową która, wg prognoz będzie kontynuowana do roku 2060;
- Im gmina ma bardziej miejski charakter, tym wartość współczynnika obciążenia demograficznego wyższa.

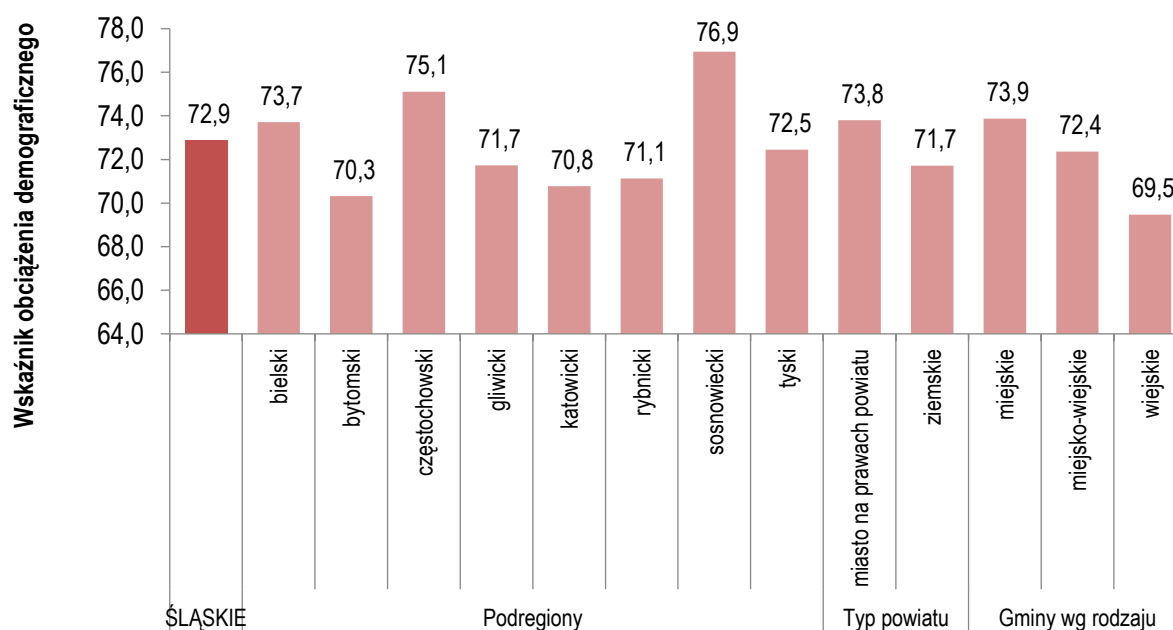
Współczynnik obciążenia demograficznego* dla Polski i województwa śląskiego w latach 2012-2022 oraz prognoza na lata 2025-2060.

* Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

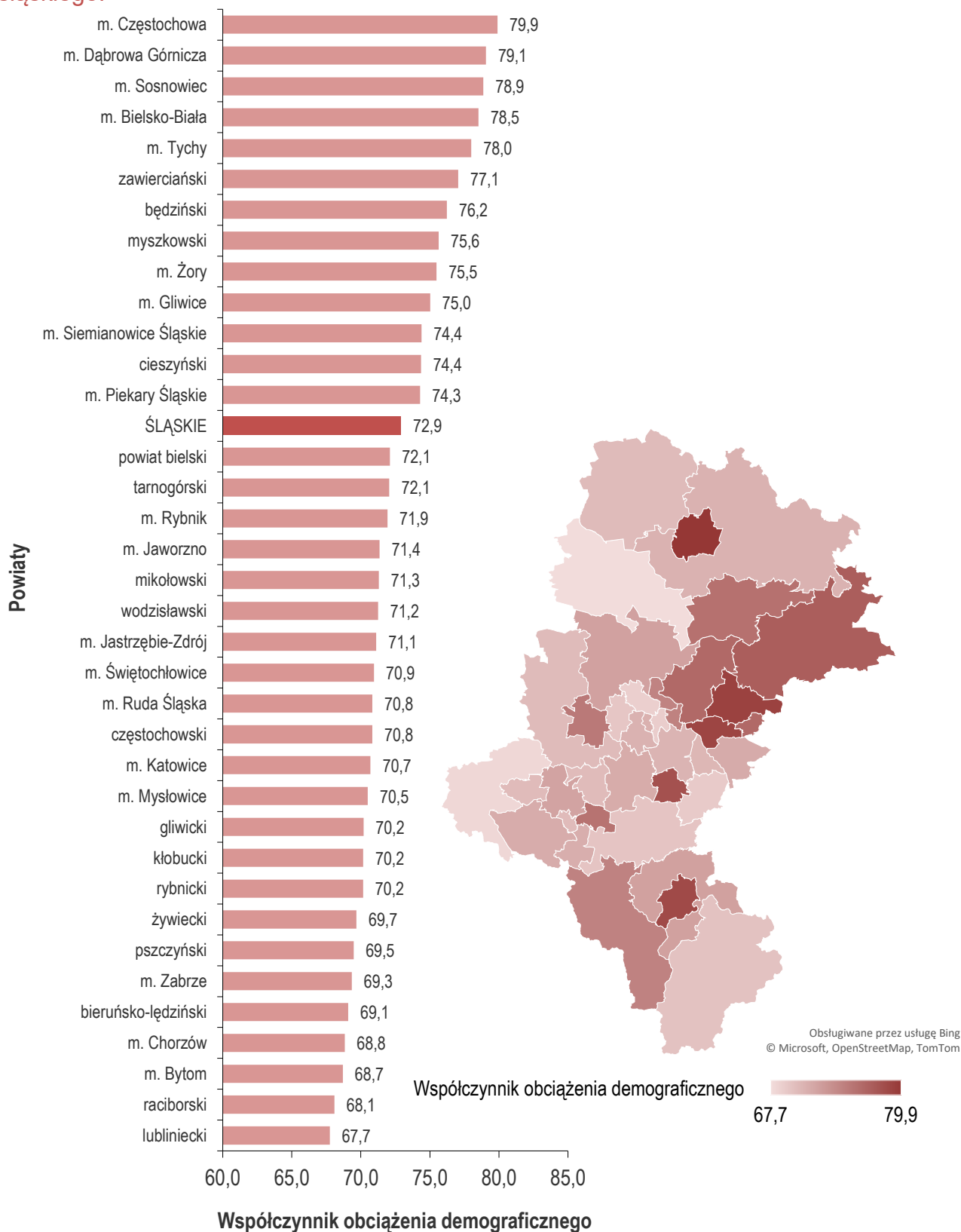
Współczynnik obciążenia demograficznego w 2023 roku wg terytoriów województwa śląskiego.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

Współczynnik obciążenia demograficznego⁵⁶ w 2023 roku w powiatach województwa śląskiego.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 16.07.2024].

⁵⁶ Mieszkańcy w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

4.5. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Liczba osób w gospodarstwie domowym:
  - w 2021 roku: 2,49;
  - w 2022 roku: 2,41;
  - w 2023 roku: 2,36;
- Zmiana liczby osób w gospodarstwie domowym w latach 2021 – 2023: -0,13;
- Wskaźnik zmiany liczby osób gospodarstwie domowym w latach 2021 – 2023: -5,22%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób w gospodarstwie domowym:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: znaczna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 2,36- 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 2,64 -2013 rok.
- Zmiana liczby osób w gospodarstwie domowym w latach 2013 - 2023: -0,28;
- Wskaźnik zmiany liczby osób gospodarstwie domowym w latach 2013 – 2023: -10,6%.

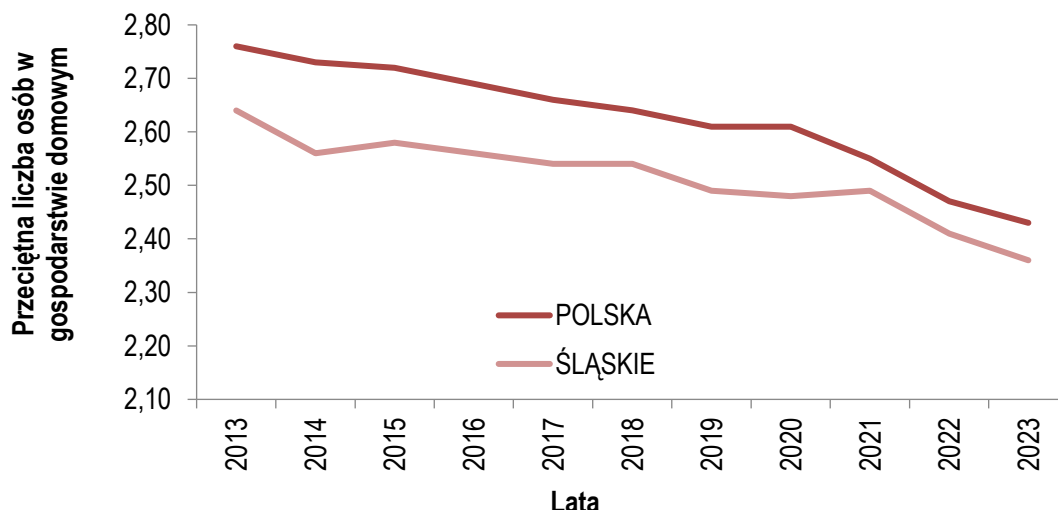
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Liczba osób w gospodarstwie domowym:
  - w województwie śląskim: 2,36;
  - w Polsce: 2,43.

WNIOSKI

- Średnia liczba osób w gospodarstwie w województwie śląskim w latach 2013-2023 wykazała tendencję spadkową;
- Śląskie pod względem liczby osób w gospodarstwie domowym w 2023 roku znajdowało się poniżej średniej krajowej.

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

4.6. Struktura ludności wg miejsca zamieszkania

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Liczba ludności zamieszkującej miasta:
  - w 2021 roku: 3 325 986 osób;
  - w 2022 roku: 3 298 780 osób;
  - w 2023 roku: 3 274 119 osób;
- Zmiana ilości osób zamieszkującej miasta w latach 2021-2023: - 51 867 osób;
- Wskaźnik zmiany ilości osób zamieszkującej miasta w latach 2021-2023: -1,16%;
- Udział ludności zamieszkującej miasta:
  - w 2021 roku: 76,0;
  - w 2022 roku: 75,9;
  - w 2023 roku: 75,8;
- Zmiana udziału osób zamieszkującej miasta w latach 2021-2023: - 0,2 osób;
- Wskaźnik zmiany udziału osób zamieszkującej miasta w latach 2021-2023: -0,26%;

- Liczba ludności zamieszkującej tereny wiejskie:
  - w 2021 roku: 1 049 961 osoby;
  - w 2022 roku: 1 047 922 osoby;
  - w 2023 roku: 1 046 011 osoby;
- Zmiana ilości osób zamieszkującej tereny wiejskie w latach 2021 - 2023: -3 950;
- Wskaźnik zmiany ilości osób zamieszkującej tereny wiejskie w latach 2021 – 2023: - 0,38%.
- Udział ludności zamieszkującej tereny wiejskie:
  - w 2021 roku: 24,0;
  - w 2022 roku: 24,1;
  - w 2023 roku: 24,2;
- Zmiana udziału osób zamieszkującej tereny wiejskie w latach 2021 - 2023: 0,2;
- Wskaźnik zmiany udziału osób zamieszkującej tereny wiejskie w latach 2021 – 2023: 0,83%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób zamieszkująca miasta:
    - rodzaj tendencji: malejąca;
    - charakter tendencji: słaby;
    - poziom wahań wartości: bardzo mały;
    - wartość minimalna: 3 274 119 – 2023 rok;
    - wartość maksymalna: 3 559 972 – 2013 rok.
  - Zmiana liczby osób zamieszkujących miasta w latach 2013 - 2023: - 285 853;
  - Wskaźnik zmiany liczby osób zamieszkujących miasta w latach 2013 – 2023: -8,03%.
  - Udział osób zamieszkująca miasta:
    - rodzaj tendencji: malejąca;
    - charakter tendencji: słaby;
    - poziom wahań wartości: bardzo mały;
    - wartość minimalna: 75,8 – 2023 rok;
    - wartość maksymalna: 77,4 – 2013 rok.
  - Zmiana udziału osób zamieszkujących miasta w latach 2013 - 2023: - 1,6;
  - Wskaźnik zmiany udziału osób zamieszkujących miasta w latach 2013 – 2023: -2,07%.
-
- Liczba osób zamieszkująca tereny wiejskie:
    - rodzaj tendencji: wzrostowa
    - charakter tendencji: bardzo słaba;
    - poziom wahań wartości: bardzo mały;
    - wartość minimalna: 1 046 011 – 2023 rok;
    - wartość maksymalna: 1 056 968 – 2019 rok.
  - Zmiana liczby osób zamieszkujących tereny wiejski w latach 2013 - 2023: 6 539;
  - Wskaźnik zmiany liczby osób zamieszkujących tereny wiejski w latach 2013 – 2023: 0,63%.
  - Udział osób zamieszkująca tereny wiejskie:
    - rodzaj tendencji: wzrostowa
    - charakter tendencji: bardzo słaba;
    - poziom wahań wartości: bardzo mały;
    - wartość minimalna: 22,6 – 2013 rok;
    - wartość maksymalna: 24,2 – 2023 rok.
  - Zmiana liczby osób zamieszkujących tereny wiejski w latach 2013 - 2023: -1,6;
  - Wskaźnik zmiany liczby osób zamieszkujących tereny wiejski w latach 2013 – 2023: 6,61%.

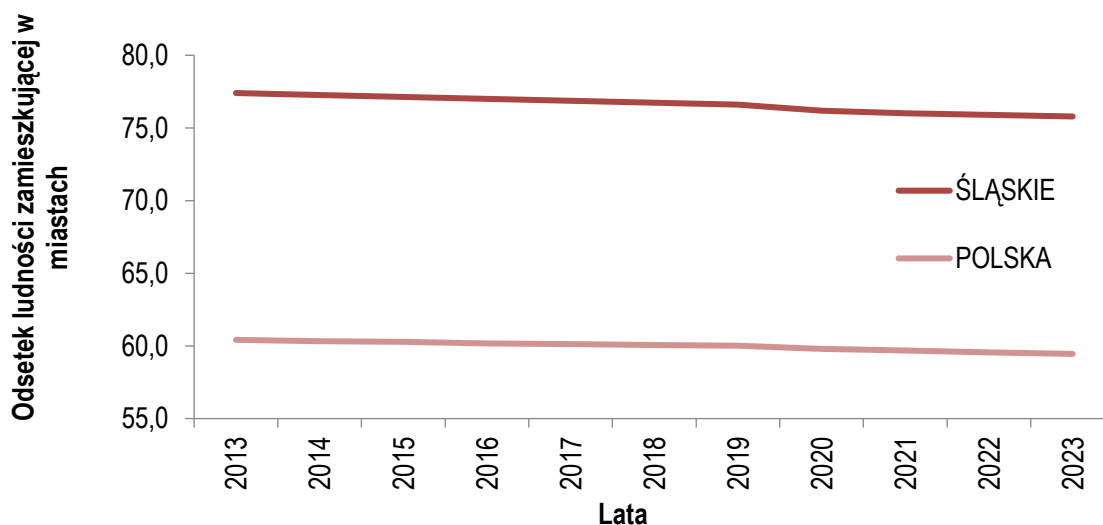
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Udział osób zamieszkująca miasta:
  - w województwie śląskim: 75,8%;
  - w Polsce: 59,5%.
- Udział osób zamieszkująca tereny wiejskie
  - w województwie śląskim: 24,2%;
  - w Polsce: 40,5%.

WNIOSKI

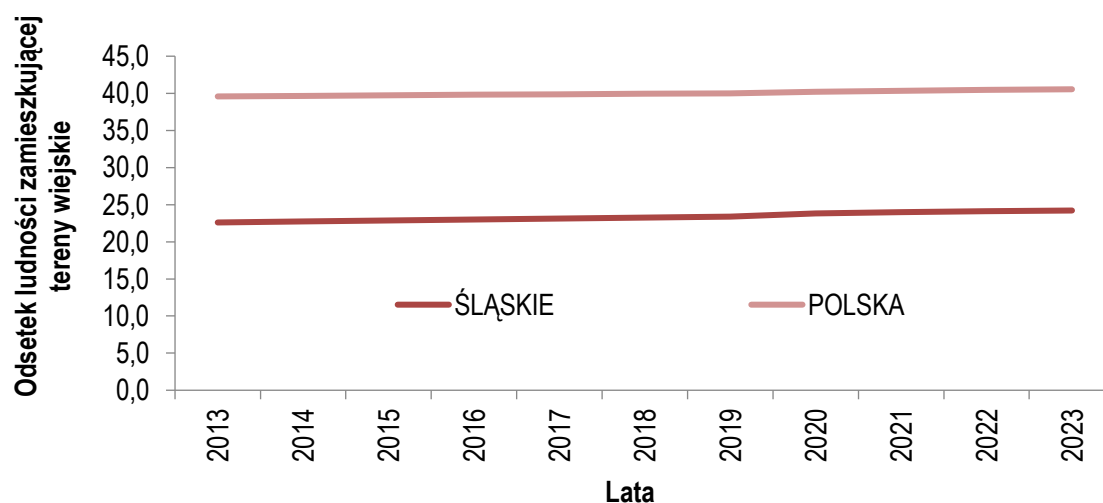
- W województwie śląskim zarówno w latach 2021-2023 liczba ludności wykazała tendencję malejącą, a uwzględniając udział mieszkańców miast i wsi można zauważyć, że szybciej wyludniały się miasta;
- Wg tendencji występującej w latach 2013-2023 w województwie śląskim można było zauważyć, że udział ludności miejskiej się zmniejszał, a wiejskiej rósł;
- W województwie śląskim w 2023 roku zdecydowanie większa część ludności zamieszkiwała tereny miejskie (75,8%). Jednocześnie Śląskie wykazało o wiele wyższy odsetek mieszkańców miast niż średnia liczba w kraju.

Odsetek ludności mieszkającej w miastach w latach 2013-2023.

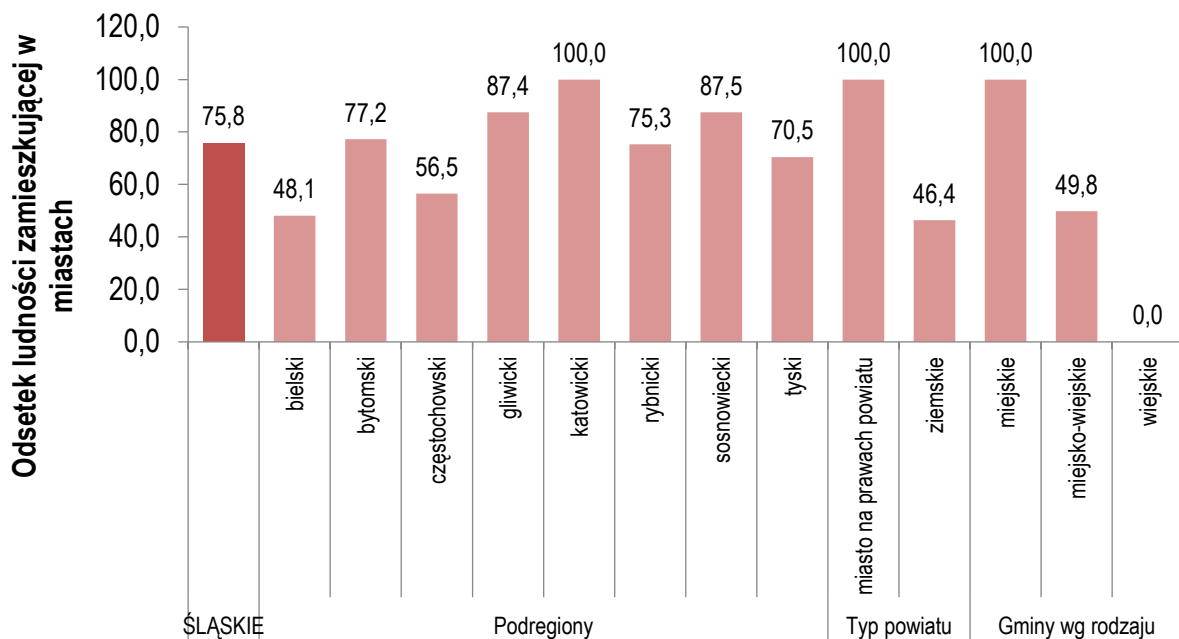
Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Odsetek ludności mieszkającej na terenach wiejskich w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Odsetek ludności mieszkającej w miastach w 2023 roku wg terytoriów województwa śląskiego.

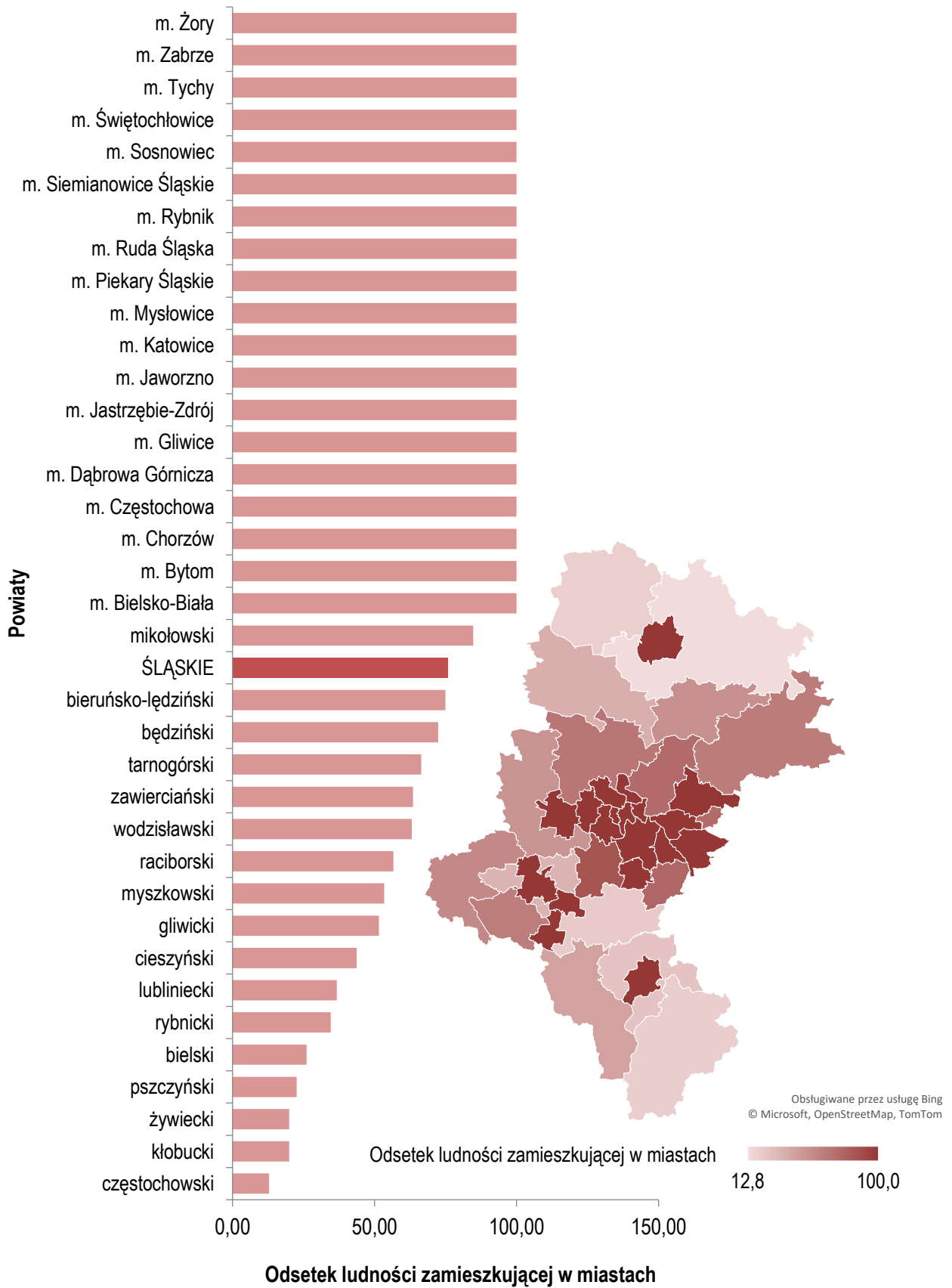
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Odsetek ludności mieszkającej na terenach wiejskich w 2023 roku wg terytoriów województwa śląskiego.

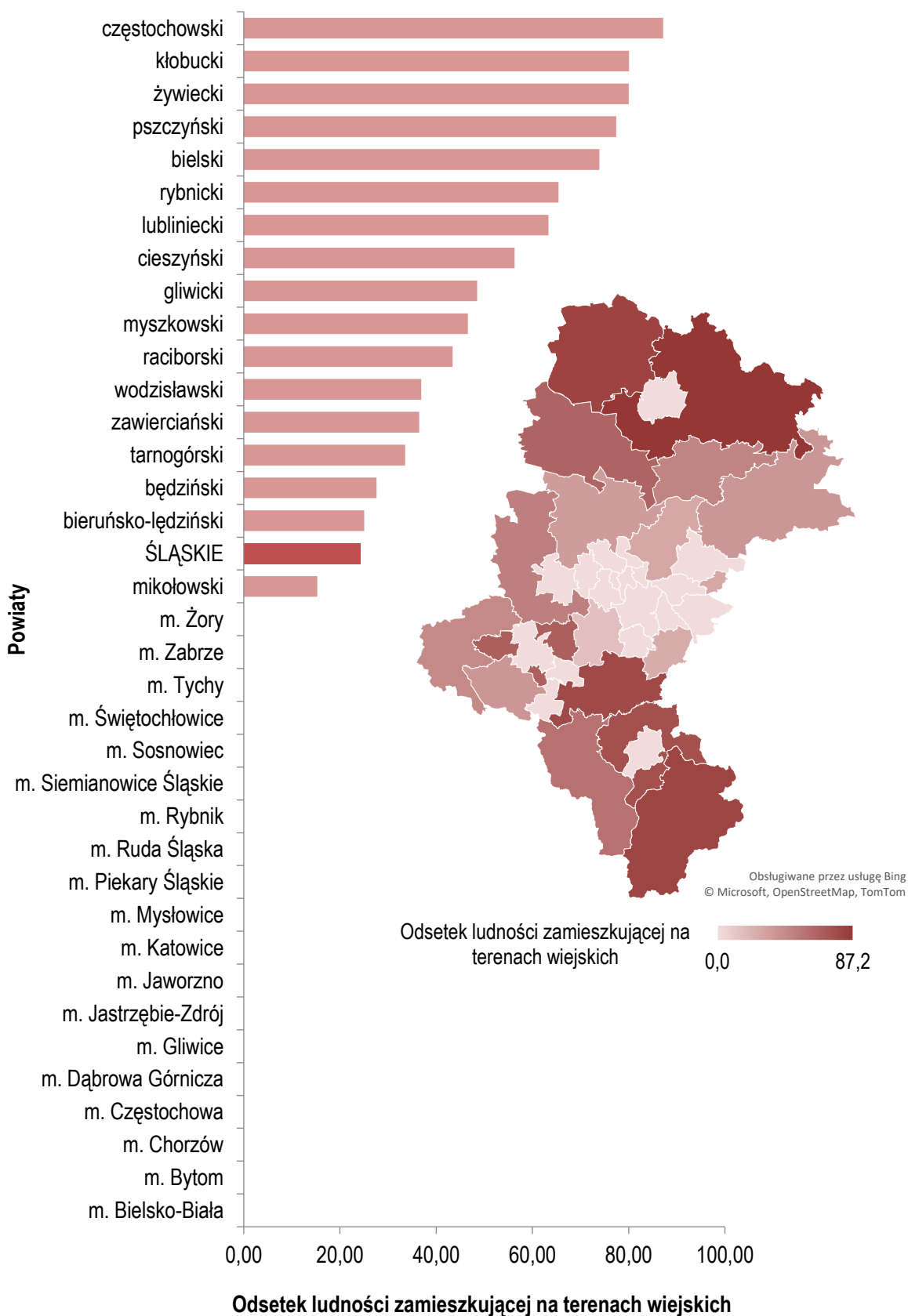
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Odsetek ludności mieszkającej w miastach w 2023 roku wg powiatów województwa śląskiego.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Odsetek ludności mieszkającej na terenach wiejskich w 2023 roku wg powiatów województwa śląskiego.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

4.7. Urodzenia żywe

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba urodzeń:
  - w 2021 roku: 34 736;
  - w 2022 roku: 31 597;
  - w 2023 roku: 27 641;
- Zmiana liczby urodzeń: -7 096;
- Wskaźnik zmiany liczby urodzeń: -20,4%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba urodzeń:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 27 641 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 44 971 – 2017 rok;
- Zmiana liczby urodzeń: -15 188;
- Wskaźnik zmiany liczby urodzeń: -35,46%.

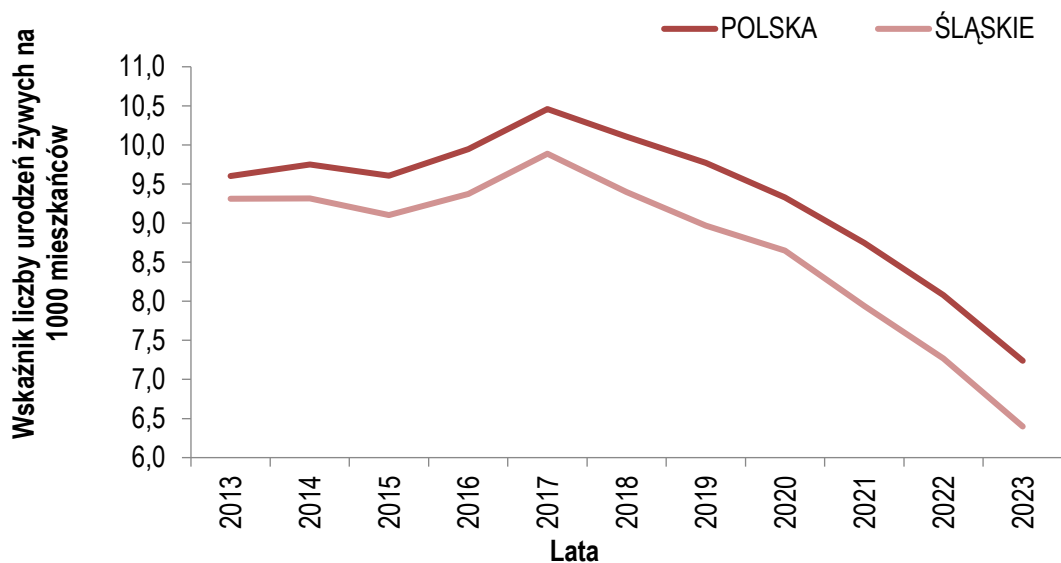
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby urodzeń na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 6,4;
  - w Polsce: 7,2.

WNIOSKI

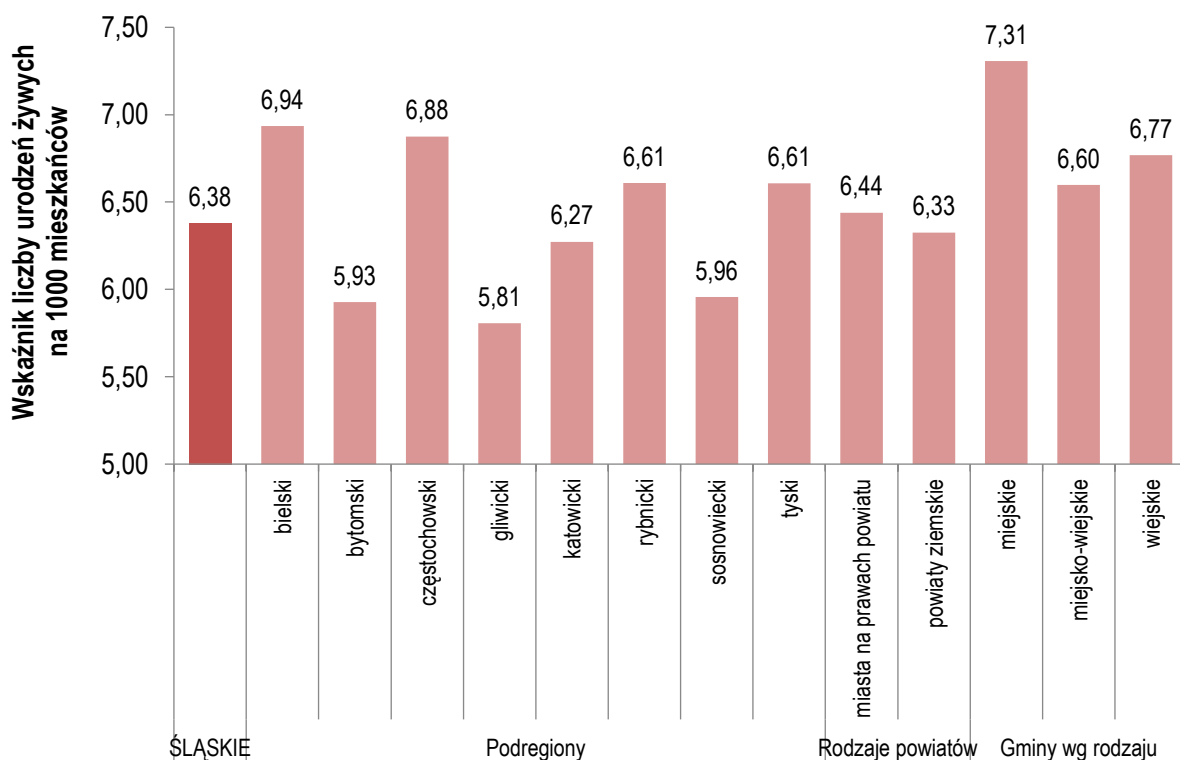
- W latach 2013-2023 wystąpiła silna tendencja spadkowa liczby urodzeń żywych;
- Wskaźnik liczby urodzeń żywych na 1000 mieszkańców był w województwie śląskim jednym z najniższych w kraju.

Wskaźnik liczby urodzeń żywych na 1000 mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Wskaźnik liczby urodzeń żywych na 1000 mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

4.8. Zgony ogółem

Sytuacja w latach w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba zgonów:
  - w 2021 roku: 66 152;
  - w 2022 roku: 56 694;
  - w 2023 roku: 51 723;
- Zmiana liczby zgonów: -14 429;
- Wskaźnik zmiany liczby zgonów: -21,8%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba zgonów:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 47 831 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 66 152 – 2021 rok;
- Zmiana liczby zgonów: 2 567;
- Wskaźnik zmiany liczby zgonów: 5,2%.

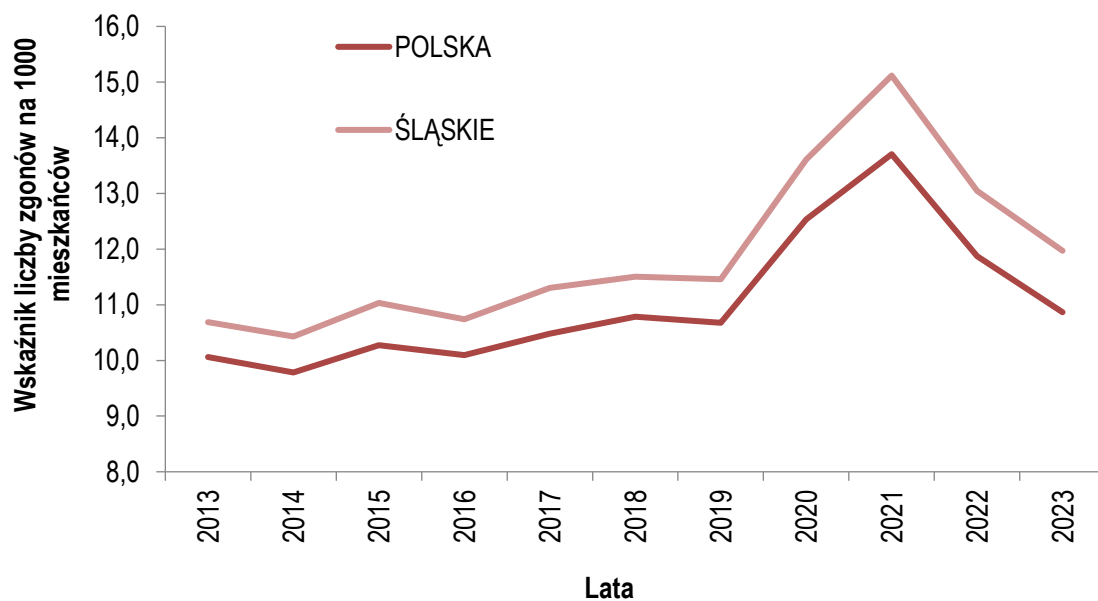
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 12,0;
  - w Polsce: 10,9.

WNIOSKI

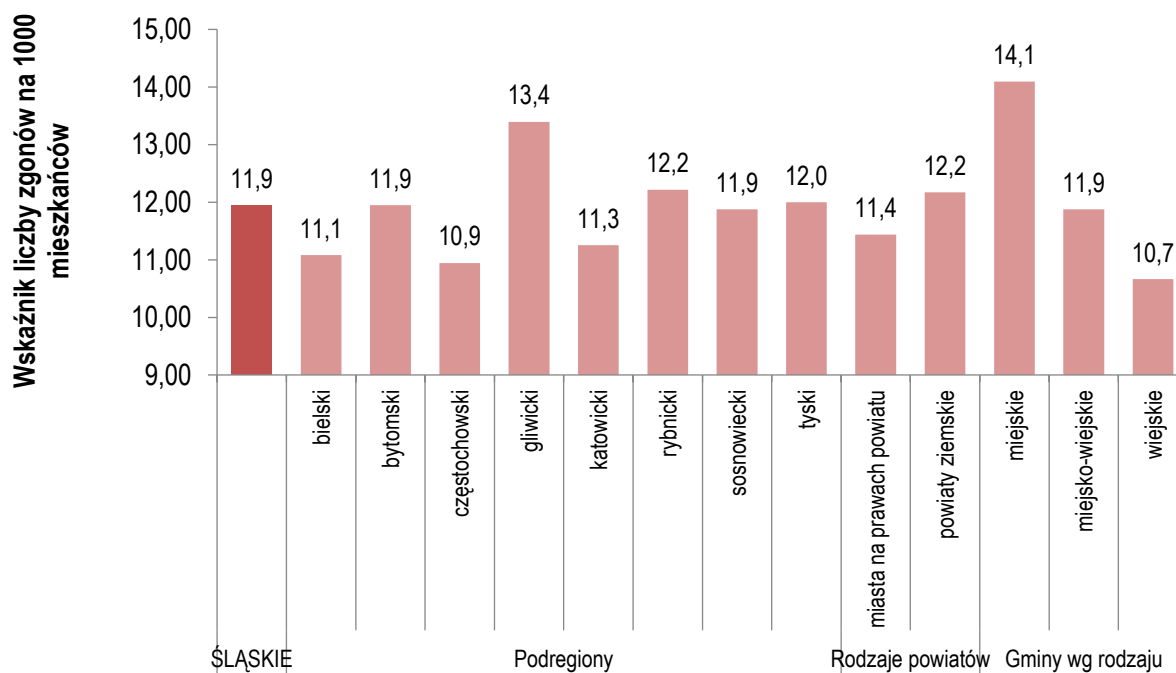
- Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców był w 2023 roku w województwie śląskim prawie najwyższy w kraju;
- Począwszy od roku 2022 wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców wykazuje tendencję spadkową.

Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

4.9. Zgony niemowląt

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Liczba zgonów niemowląt:
  - w 2021 roku: 154;
  - w 2022 roku: 153;
  - w 2023 roku: 120;
- Zmiana liczby zgonów niemowląt w latach 2021-2023: -34;
- Wskaźnik zmiany liczby zgonów niemowląt w latach 2021-2023: -22,1%

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba zgonów niemowląt:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - charakter tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 120 - 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 218 – 2013 rok;
- Zmiana liczby zgonów w latach 2013-2023: -98;
- Wskaźnik zmiany liczby zgonów w latach 2013-2023: -45,0%.

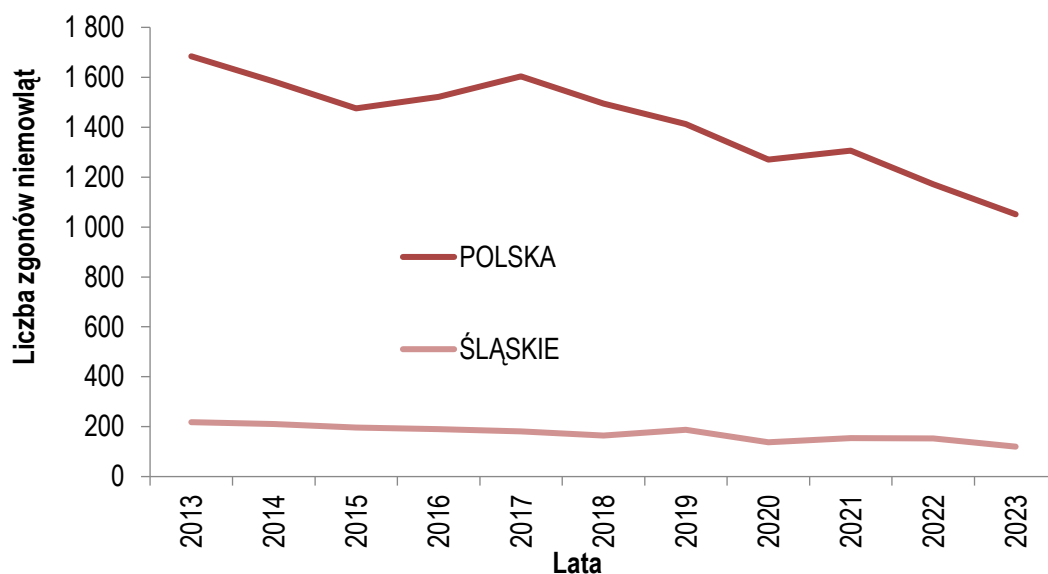
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych:
  - w województwie śląskim: 4,34;
  - w Polsce: 3,86.

WNIOSKI

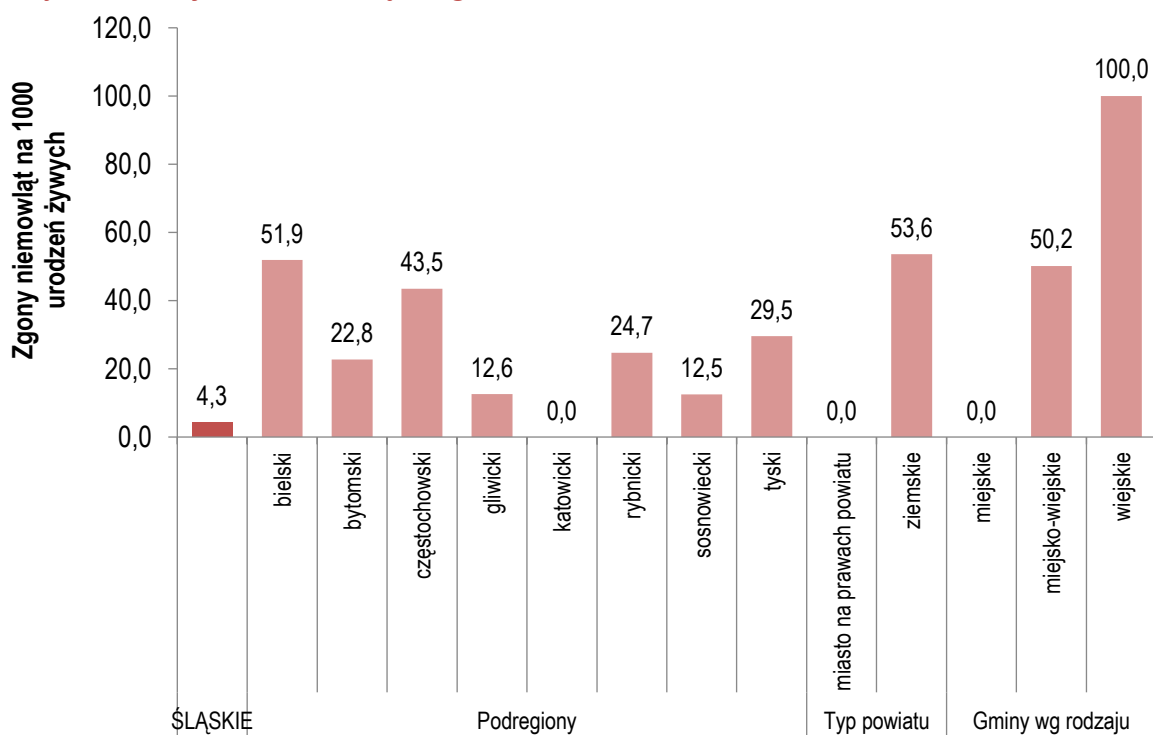
- Zarówno w perspektywie krótkookresowej, jak i długookresowej w województwie śląskim wykazano tendencję spadkową liczby zgonów niemowląt;
- W 2023 roku województwo śląskie cechowało się znacznie wyższym od średniej krajowej wskaźnikiem zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych.

Liczba zgonów niemowląt w województwie śląskim i w Polsce w latach 2013-2023.

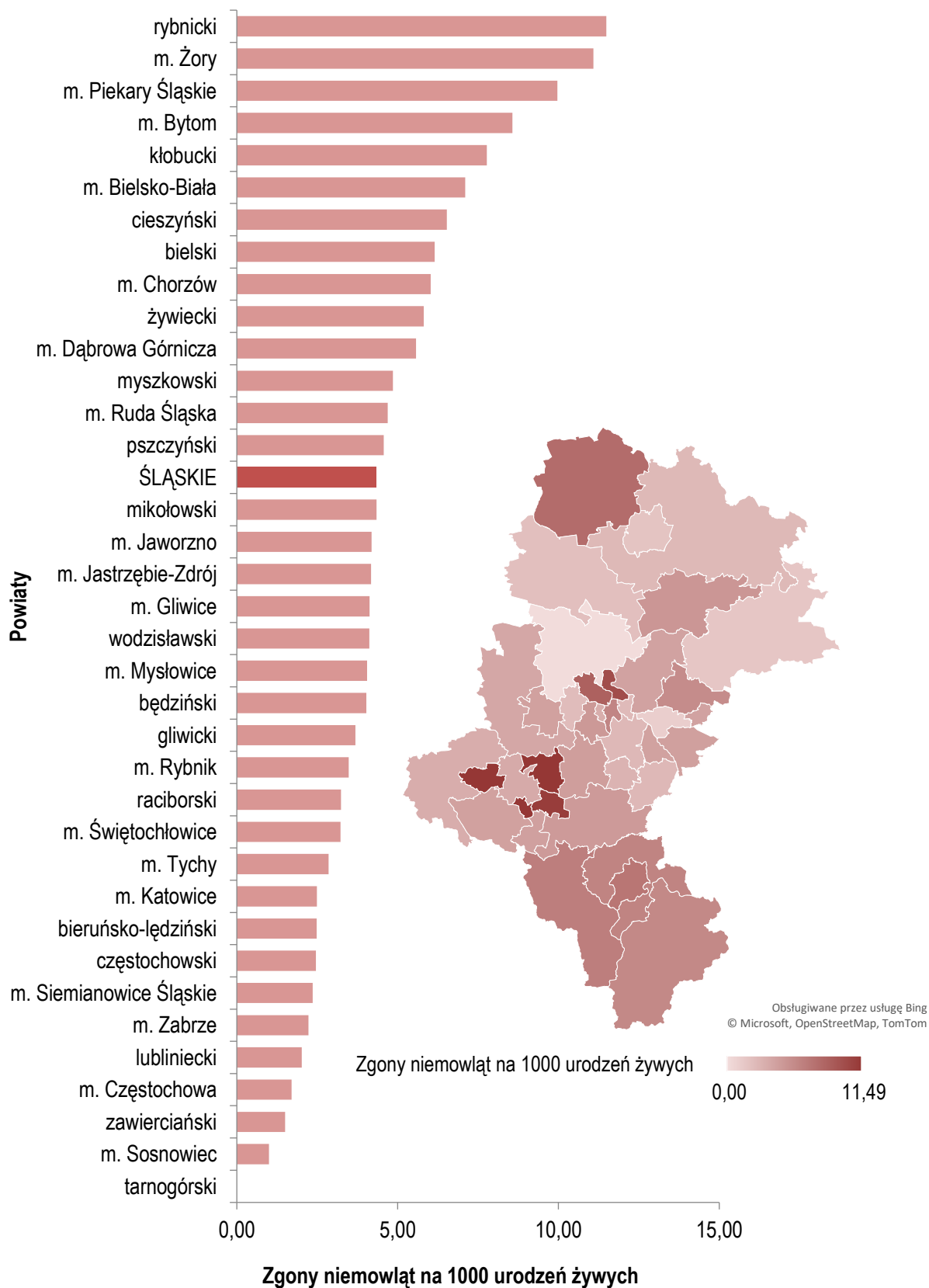
Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Wskaźnik liczby zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych w 2023 roku wg terytoriów województwa śląskiego.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Wskaźnik liczby zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych w 2023 roku w powiatach województwa śląskiego.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

4.10. Przeciętna długość trwania życia

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Przeciętna długość trwania życia mężczyzn:
  - w 2021 roku: 71,3;
  - w 2022 roku: 72,8;
  - w 2023 roku: 74,3;
- Zmiana przeciętnej długości trwania życia mężczyzn w latach 2021-2023: 3;
- Wskaźnik zmiany przeciętnej długości trwania życia mężczyzn w latach 2021-2023: 4,21%.

- Przeciętna długość trwania życia kobiet:
  - w 2021 roku: 78,9;
  - w 2022 roku: 80,2;
  - w 2023 roku: 81,1;
- Zmiana przeciętnej długości trwania życia kobiet w latach 2021-2023: 2,2;
- Wskaźnik zmiany przeciętnej długości trwania życia kobiet w latach 2021-2023: 2,79%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna długość trwania życia mężczyzn:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - charakter tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 71,3 – 2021 rok;
  - wartość maksymalna: 74,3 - 2023 rok;
- Zmiana przeciętnej długości trwania życia mężczyzn w latach 2021-2023: 1,9;
- Wskaźnik zmiany przeciętnej długości trwania życia mężczyzn w latach 2021-2023: 2,62%.

- Przeciętna długość trwania życia kobiet:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - charakter tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 78,9 – 2021 rok;
  - wartość maksymalna: 81,1 – 2023 rok;
- Zmiana przeciętnej długości trwania życia kobiet w latach 2021-2023: 1;
- Wskaźnik zmiany przeciętnej długości trwania życia kobiet w latach 2021-2023: 1,25%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

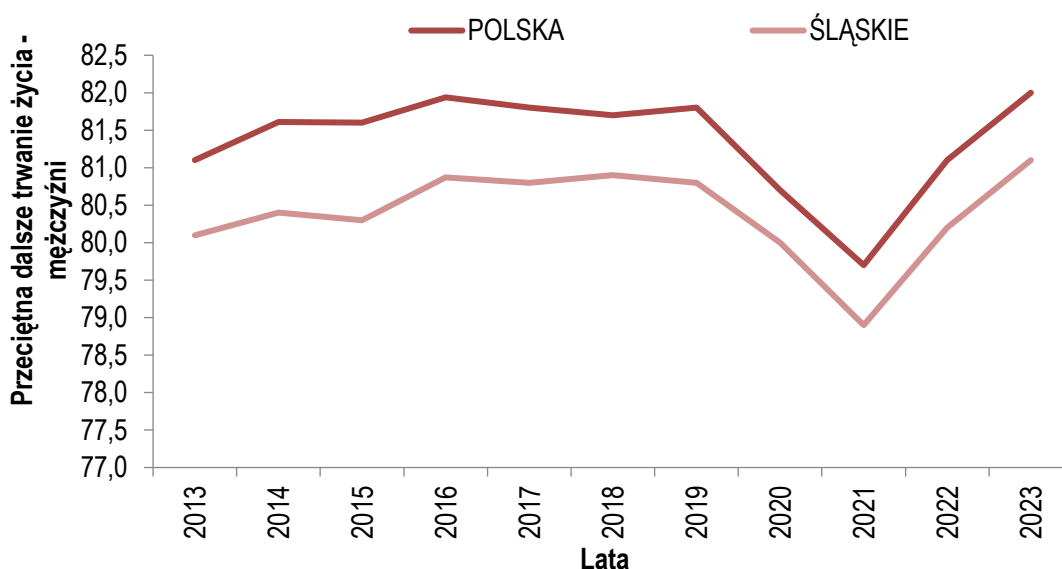
- Przeciętna długość trwania życia mężczyzn:
  - w województwie śląskim: 74,3;
  - w Polsce: 74,7.

- Przeciętna długość trwania życia kobiet:
  - w województwie śląskim: 81,1;
  - w Polsce: 82,0.

WNIOSKI

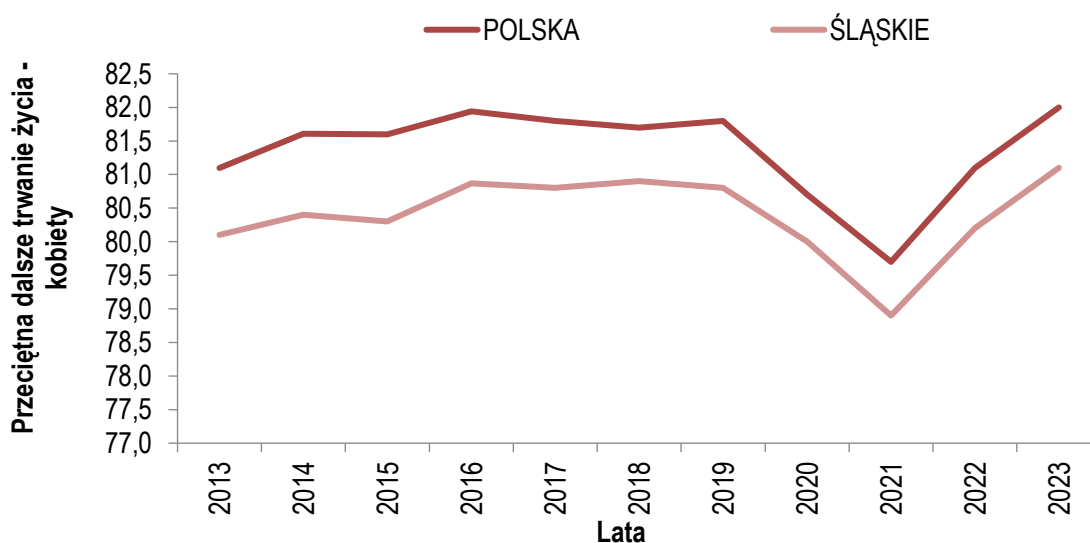
- Wg stanu na koniec 2023 roku w województwie śląskim utrzymuje się zależność, że przeciętna długość trwania życia mężczyzn jest o parę lat krótsza niż kobiet;
- W perspektywie krótkoterminowej widać tendencję wzrostową w przeciętnej oczekiwanej długości życia mieszkańców, ale w perspektywie długoterminowej występuje tendencja nieco spadkowa, co może wynikać z dużego spadku wartości w trakcie pandemii COVID-19;
- W 2023 r. zarówno przeciętna długość trwania życia kobiet, jak i mężczyzn w województwie śląskim była niższa niż średnia krajowa, przy czym w przypadku kobiet była ona najniższa wśród województw.

Przeciętna długość trwania życia mężczyzn w latach 2013-2023.

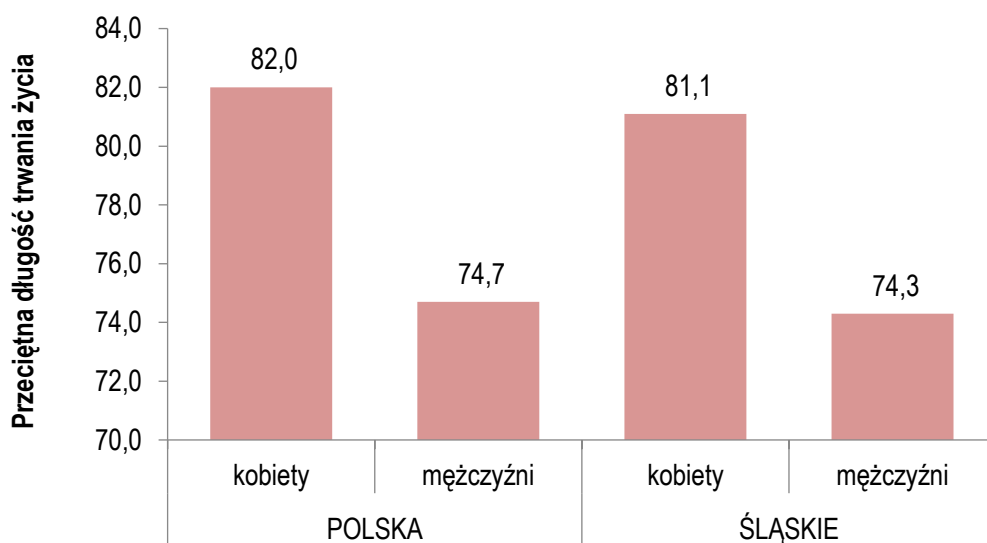
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Przeciętna długość trwania życia kobiet w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

Przeciętna długość trwania życia w 2023 roku w województwa śląskiego.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 12.02.2025].

4.11. Przyrost naturalny

Przyrost naturalny ludności to różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w badanych okresie czasu. W niniejszym podrozdziale przedstawiono wartości wskaźnika przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Sytuacja w latach w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców:
  - w 2021 roku: -7,2;
  - w 2022 roku: -5,8;
  - w 2023 roku: -5,6;
- Zmiana wskaźnika przyrostu naturalnego: 1,6;
- Wskaźnik zmiany przyrostu naturalnego: 22,2%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: -7,2 – 2021 rok;
  - wartość maksymalna: -1,1 – 2014 rok;
- Zmiana przyrostu naturalnego: -4,2;
- Wskaźnik zmiany przyrostu naturalnego: -3,06%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: -5,6;
  - w Polsce: -3,6.

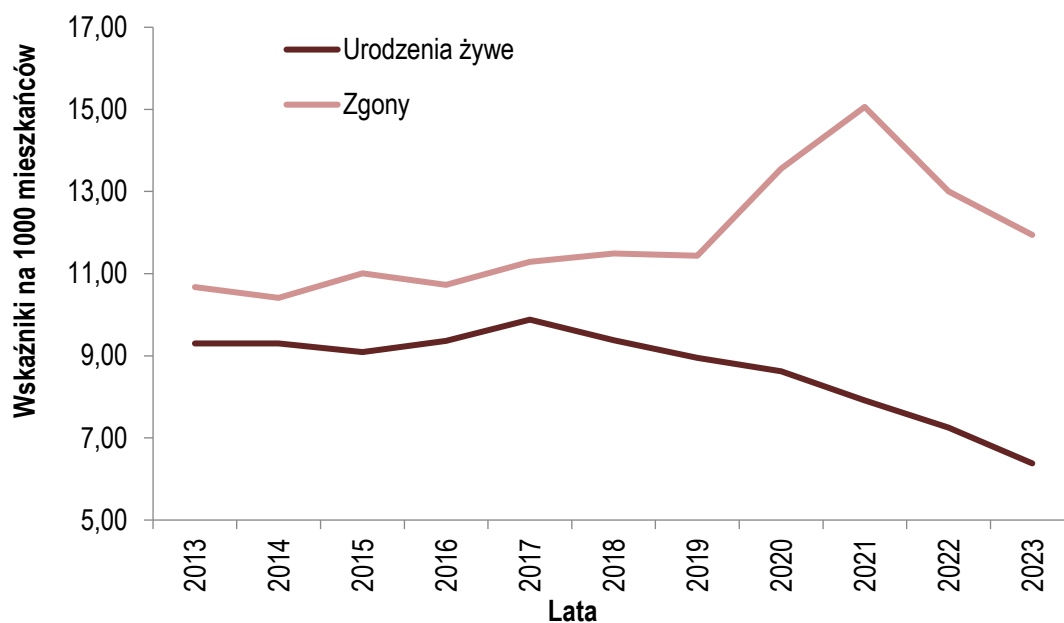
Sytuacja wewnętrzna województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najniższych wartościach: wschodnia;
  - części województwa o najwyższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najniższa wartość wśród podregionów: gliwicki (-7,6);
  - najwyższa wartość wśród podregionów: częstochowski (-4,1);
  - wartość w miastach na prawach powiatu: -5,0;
  - wartość w powiatach ziemskich: -5,9;
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Chorzów (-8,8), m. Dąbrowa Górnicza (-8,7) oraz m. Częstochowa (-8,4);
  - powiaty o najwyższych wartościach: pszczyński (0,9), m. Żory (-1,9) oraz mikołowski (-2,1);
  - wartość w gminach miejskich: -6,8;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: -5,3;
  - wartość w gminach wiejskich: -3,9;
  - gminy o najniższych wartościach: Szczekociny (-12,9), Blachownia (-12,0) oraz Sławków (-10,2);
  - gminy o najwyższych wartościach: Istebna (1,7), Pawłowice (1,3) oraz Miedźna (0,9).

WNIOSKI

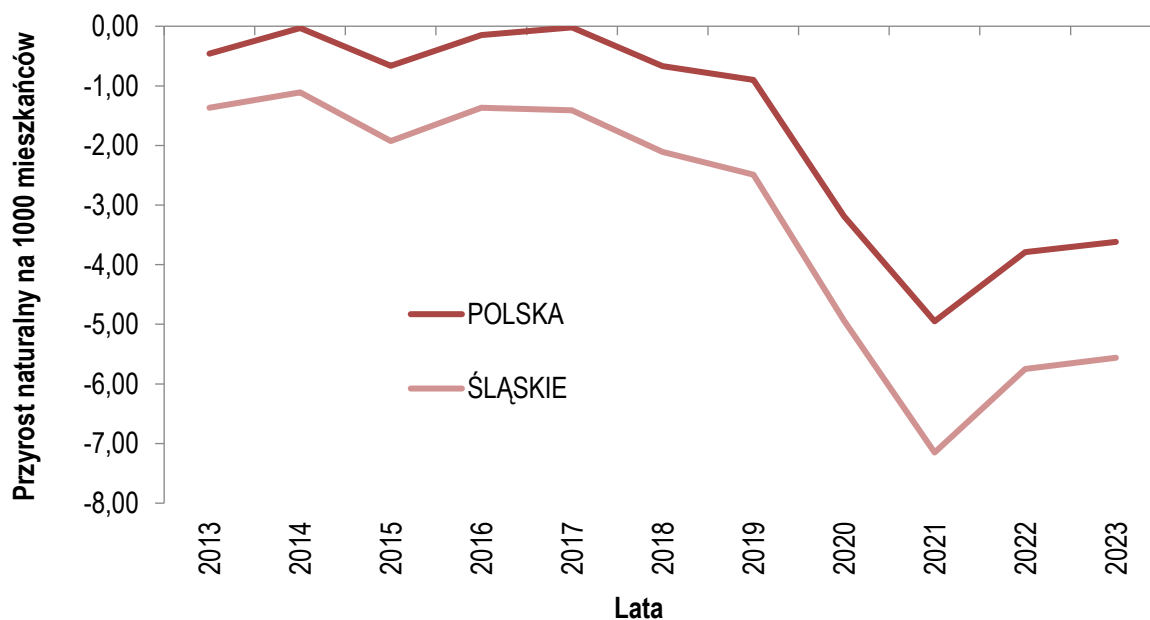
- Województwo śląskie cechuje się jednym z najniższych wartości wskaźnika przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców wśród województw;
- W latach 2013-2023 wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców był ujemny i niższy od ogólnopolskiego;
- W perspektywie długoterminowej przyrost naturalny wykazywał tendencję spadkową, choć w latach 2021-2023 występowała tendencja wzrostowa;
- Im gmina ma bardziej miejski charakter, tym wartość wskaźnika przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców jest mniejsza;
- W 2023 roku tylko 6 gmin województwa śląskiego wykazało dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców.

Urodzenia żywe oraz zgony na 1000 mieszkańców województwa śląskiego w latach 2013-2023.

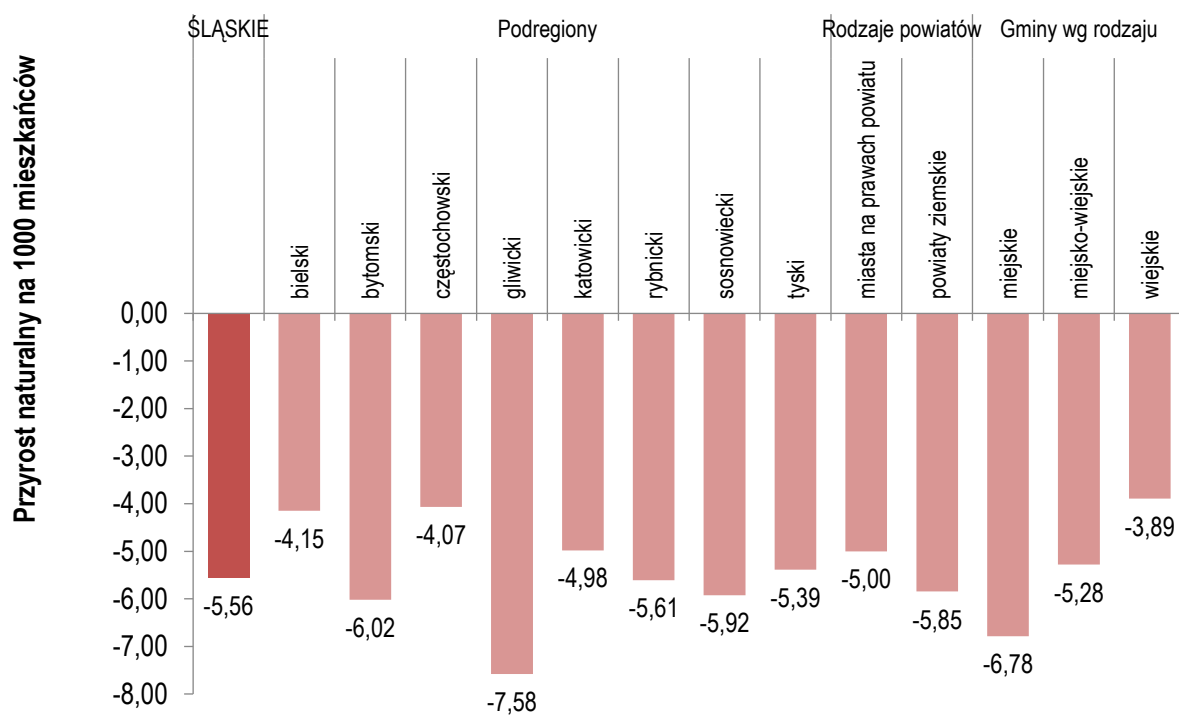
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców województwa śląskiego oraz Polski w latach 2013-2023.

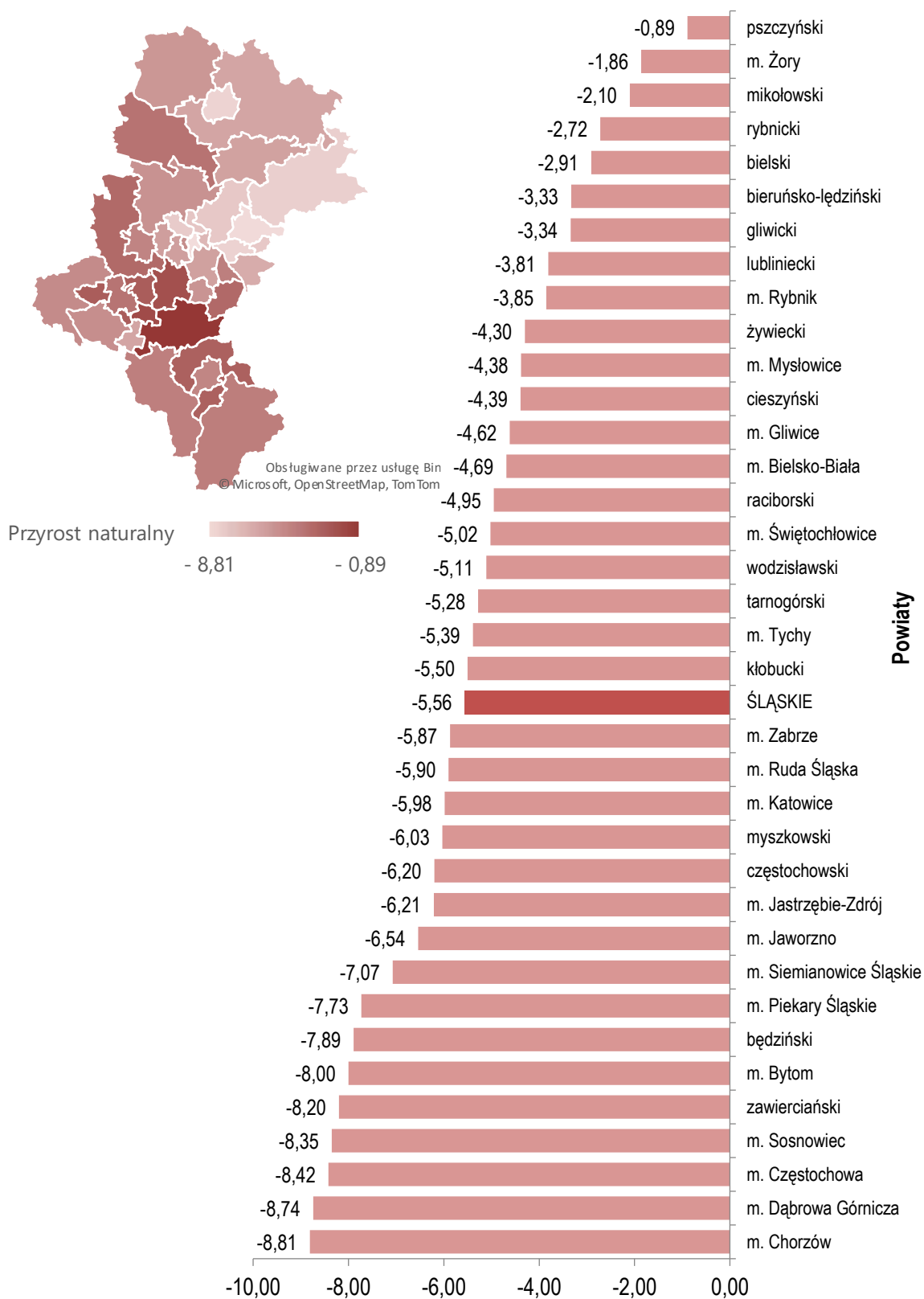
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w powiatach województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 11.07.2024].

4.12. Migracje

Migracje, obok przyrostu naturalnego, mają decydujący wpływ na zmianę liczby ludności i proces demograficznego starzenia się populacji. Dzieje się tak dlatego, że w większości przypadków na opuszczenie swojego dotychczasowego miejsca zamieszkania decydują się ludzie młodzi. Na obszarach charakteryzujących się ujemnym saldem migracji rośnie zatem udział osób starszych.

Ze względu na miejsce migracji wyróżnia się migracje zagraniczne i migracje wewnętrzne. Migracje zagraniczne definiuje się jako wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy⁵⁷. Z kolei migracje wewnętrzne to zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, a w przypadku gmin miejsko-wiejskich zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy - z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie⁵⁸. W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje: międzywojewódzkie, wewnątrzwojewódzkie, międzypowiatowe, wewnątrzpowiatowe oraz z miasta na wieś i na odwrót⁵⁹.

Poniższy podrozdział skupia się na analizie salda migracji zagranicznych oraz międzywojewódzkich. Saldo migracji oznacza różnicę pomiędzy liczbą migrantów na pobyt stały zameldowanych, a wymeldowanych na badanym terenie. Duży wzrost salda migracji zagranicznych w latach 2022 i 2023 wiąże się z rozpoczęciem konfliktu zbrojnego na Ukrainie i przyjęciem dużej liczby imigrantów do Polski.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Saldo migracji międzywojewódzkich (w osobach):
  - w 2021 roku: -3 690;
  - w 2022 roku: -3 592;
  - w 2023 roku: -2 611;
- Zmiana salda migracji międzywojewódzkich: 1 079 osób;
- Wskaźnik zmiany salda migracji międzywojewódzkich: 29,2%.

- Saldo migracji zagranicznych:
  - w 2021 roku: -793;
  - w 2022 roku: -652;
  - w 2023 roku: -98;
- Zmiana salda migracji zagranicznych: 695;
- Wskaźnik zmiany salda migracji zagranicznych: 87,6%.

⁵⁷ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/213,pojecie.html> [odczyt: 21.03.2024].

⁵⁸ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/212,pojecie.html> [odczyt: 21.03.2024].

⁵⁹ Ibidem.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Saldo migracji międzywojewódzkich:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: bardzo duży;
  - wartość minimalna: -4 275 – 2019 rok;
  - wartość maksymalna: -2 611 – 2023 rok;
- Zmiana salda migracji międzywojewódzkich: 1 269;
- Wskaźnik zmiany salda migracji międzywojewódzkich: 32,7%.

- Saldo migracji zagranicznych:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: -5 438 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: -98 – 2023 rok;
- Zmiana salda migracji zagranicznych: 5 340;
- Wskaźnik zmiany salda migracji zagranicznych: 98,2%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik salda migracji międzywojewódzkich na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: -6,0.
- Wskaźnik salda migracji zagranicznych na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: -0,2;
  - w Polsce: 1,8.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik salda migracji wewnętrznych na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: wschodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bielski – 6,0;
  - najniższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – -16,3;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: -25,5;
  - wartość w powiatach ziemskich: 0,6;
  - powiaty o najwyższych wartościach: mikołowski (52,8), tarnogórski (51,0) oraz gliwicki (35,1);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Bytom (-52,3), m. Zabrze (-44,2) oraz m. Częstochowa (-35,2);
  - wartość w gminach miejskich: -39,5;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 3,6;
  - wartość w gminach wiejskich: 13,7;
  - gminy o najwyższych wartościach: Świerklaniec (180,7), Starcza (144,8) oraz Pilchowice (141,5);
  - gminy o najniższych wartościach: Szczyrk (-94,7), Ujsoty (-76,7) oraz Koniecpol (-67,1).

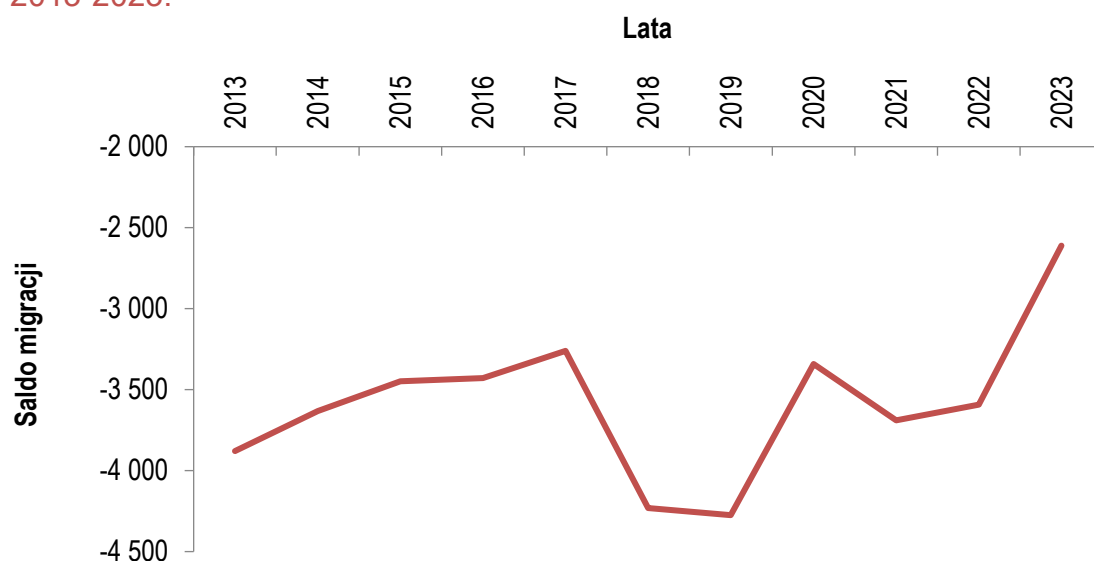

- Wskaźnik salda migracji zagranicznych na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna i południowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: wschodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: częstochowski – 1,2;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bytomski – -2,9;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: -0,61;
  - wartość w powiatach ziemskich: -0,29;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Katowice (4,4), m. Bielsko-Biała (3,6) oraz częstochowski (2,4);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Ruda Śląska (-8,9), m. Jaworzno (-7,4) oraz raciborski (-7,3);
  - wartość w gminach miejskich: -1,67;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 0,40;
  - wartość w gminach wiejskich: 0,05;
  - gminy o najwyższych wartościach: Kamienica Polska (11,2), Herby (11,0) oraz Godów (7,3)
  - gminy o najniższych wartościach: Krzanowice (-49,3), Wielowieś (-43,0) oraz Krupski Młyn (-26,7).

WNIOSKI

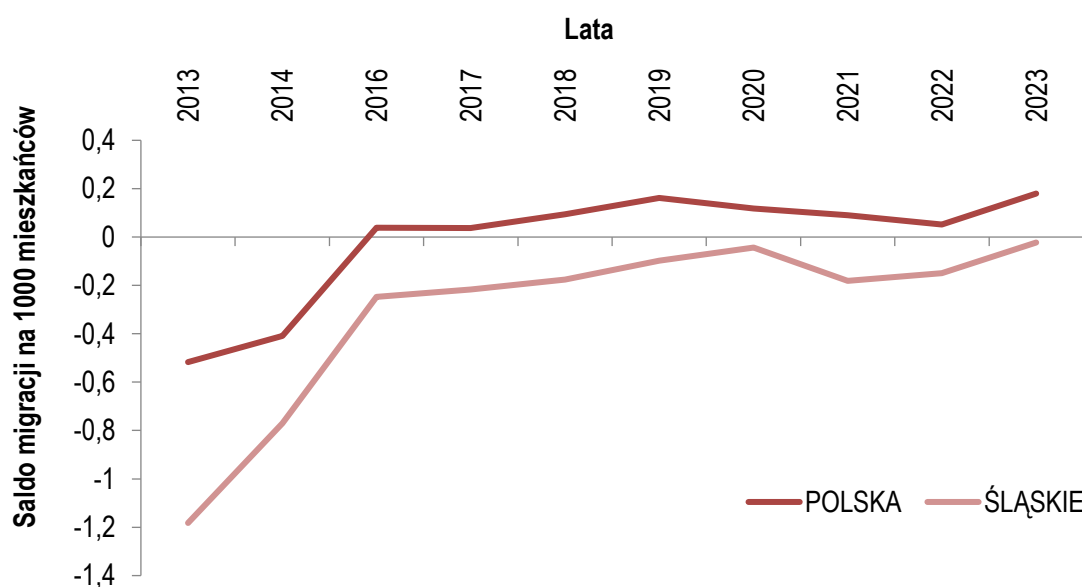
- Zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i długoterminowej zanotowano wzrost wartości salda migracji międzywojewódzkich;
- W 2023 r. zanotowano bardzo duże zróżnicowanie wskaźnika salda migracji wewnętrznych w ramach podregionów;
- Im gmina miała bardziej wiejski charakter, tym wskaźnik migracji wewnętrznych salda migracji był wyższy;
- W 2023 r. województwo śląskie należało do grupy województw o najniższym wskaźniku salda migracji zagranicznych na 10 tys. mieszkańców;
- Zarówno tendencje krótkoterminowe, jak i długoterminowe wskazują na wzrost salda migracji zagranicznych;
- Przez cały okres 2013-2023 wskaźnik salda migracji zagranicznych na 10 tys. mieszkańców był w województwie śląskim niższy niż średnio w całym kraju;
- Wskaźnik salda migracji zagranicznych na 10 tys. mieszkańców województwa śląskiego w 2023 roku był wyższy w miastach na prawach powiatu niż w powiatach ziemskich;
- W 2023 r. ujemny wskaźnik salda migracji zagranicznych na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim zanotowano jedynie w gminach miejskich.

Saldo międzywojewódzkich migracji na pobyt stały w województwie śląskim w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 29.07.2024].

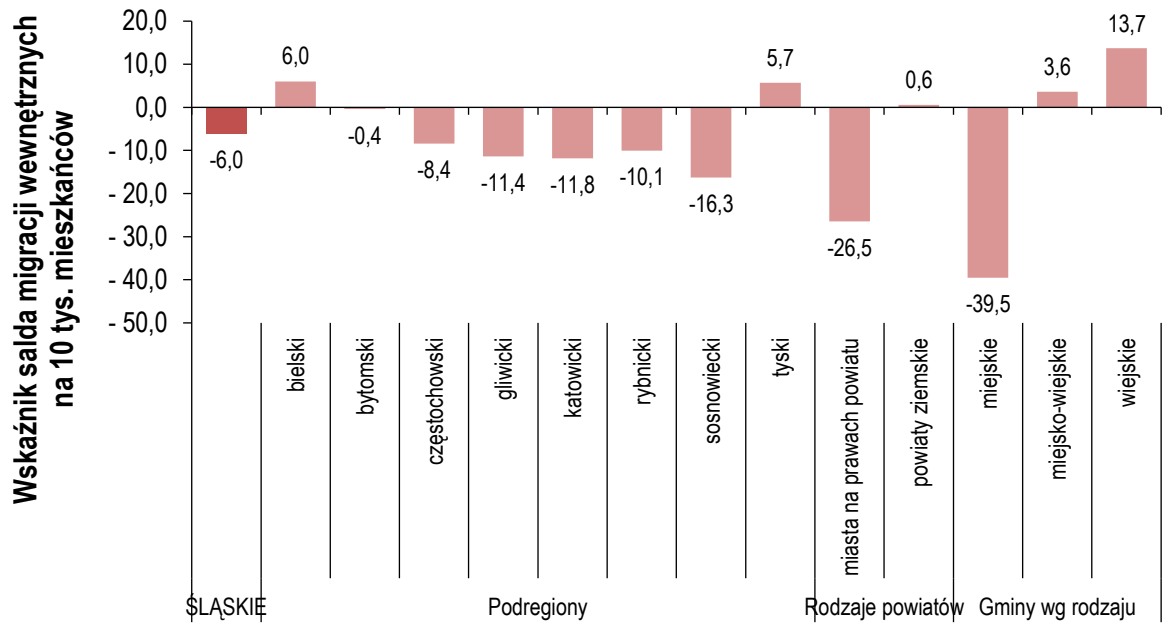
Saldo zagranicznych migracji na pobyt stały na 1000 mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2013-2023⁶⁰.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 29.07.2024].

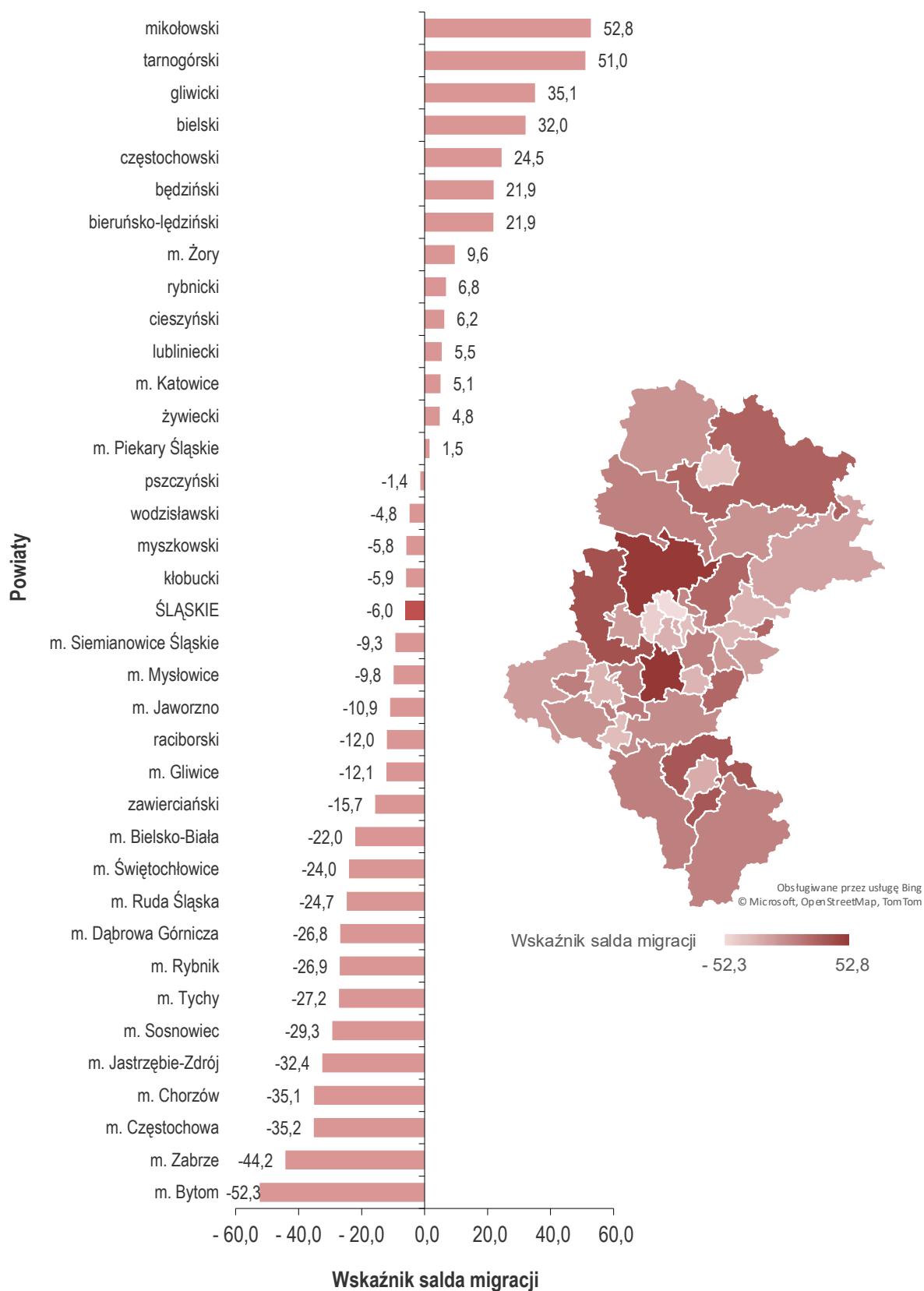
⁶⁰ Zgodnie z informacją GUS ze względu na niedostateczną jakość danych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt stały za 2015 r., dane te, a także dane o migracjach długookresowych, nie zostały opublikowane.

Wskaźnik salda migracji wewnętrznych na pobyt stały na 10 tys. mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 r.

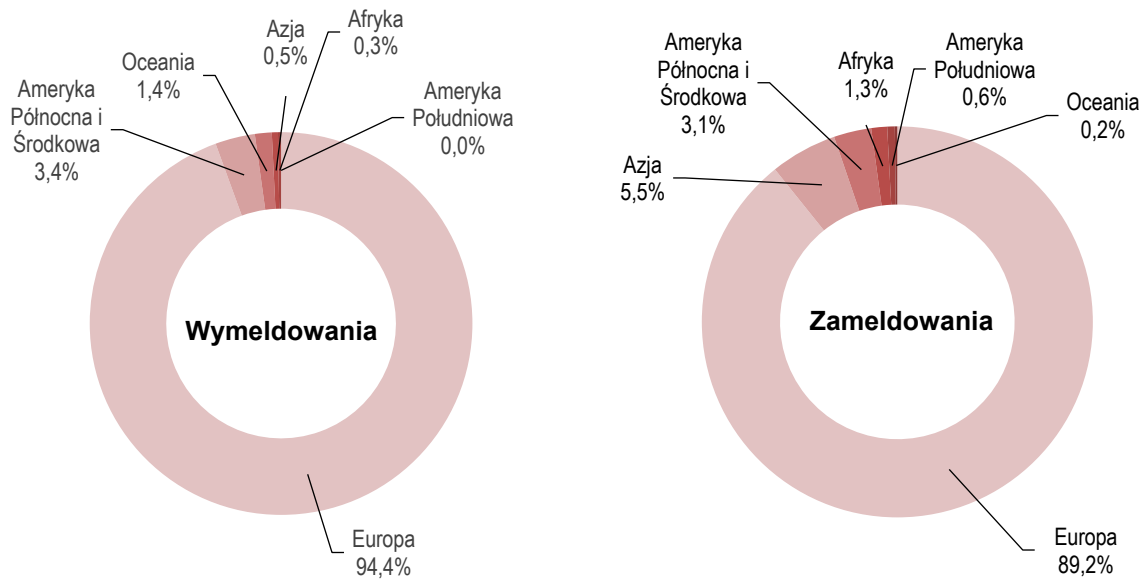
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 29.07.2024].

Wskaźnik salda migracji wewnętrznych na pobyt stały na 10 tys. mieszkańców powiatów województwa śląskiego w 2023 r.

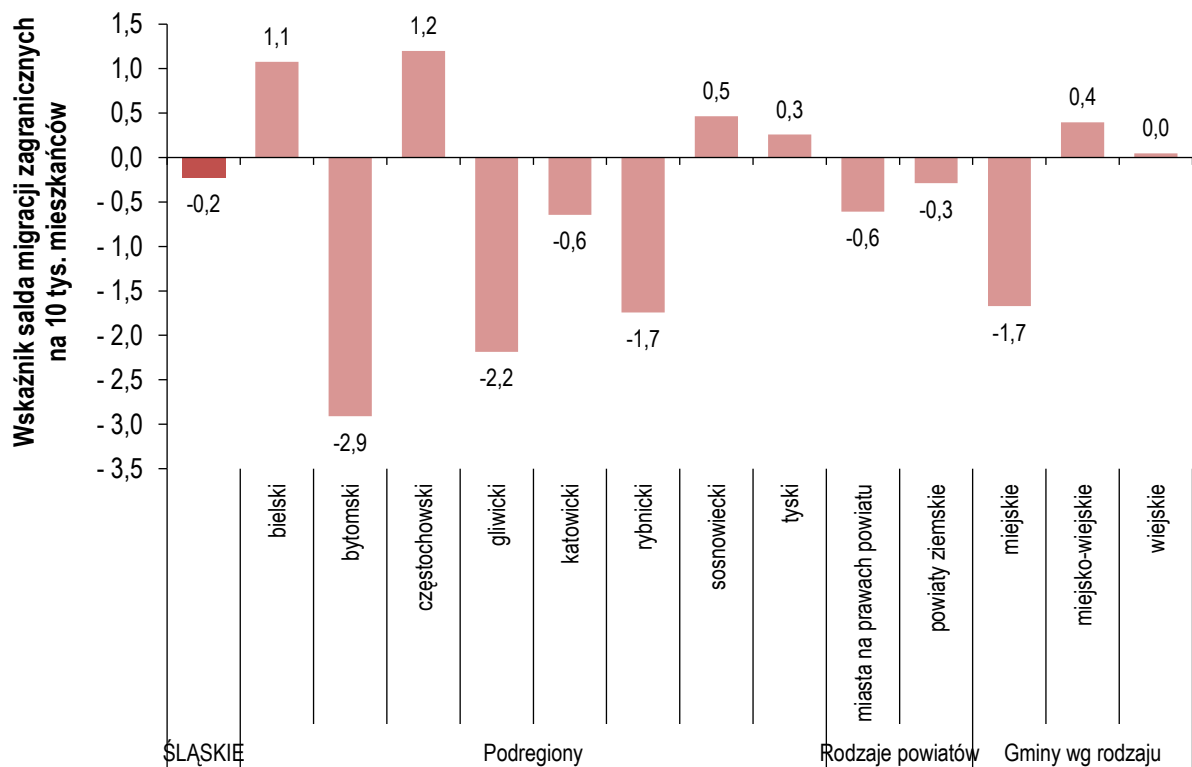
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 29.07.2024].

Struktura migracji zagranicznych do i z województwa śląskiego wg kontynentów, stan na koniec 2023 roku.

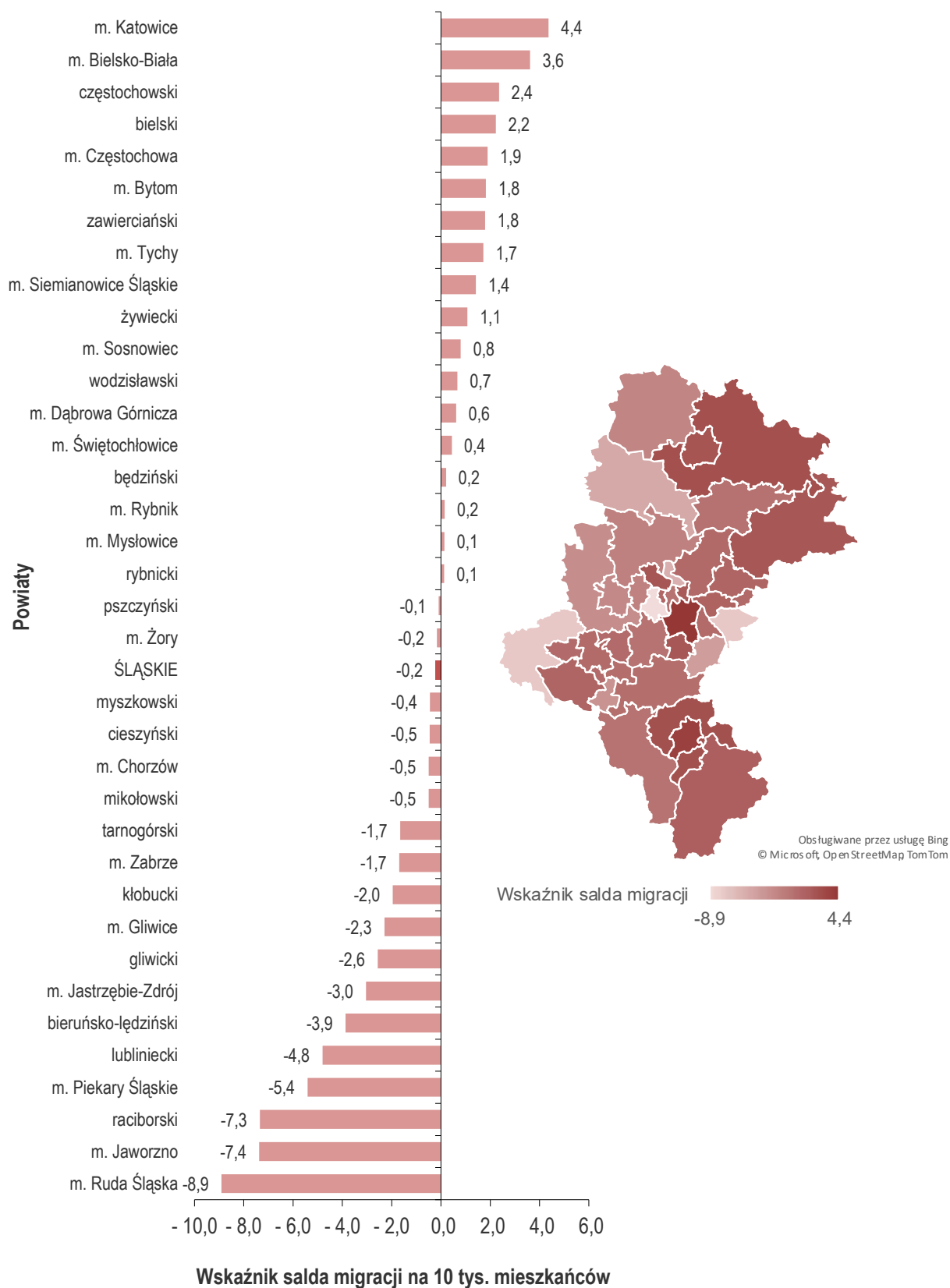
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 29.07.2024].

Wskaźnik salda migracji zagranicznych na pobyt stały na 10 tys. mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 r.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 29.07.2024].

Wskaźnik salda migracji zagranicznych na pobyt stały na 10 tys. mieszkańców powiatów województwa śląskiego w 2023 r.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 29.07.2024].

4.13. Małżeństwa

W 2020 roku wystąpił znaczny spadek liczby małżeństw, na który miały wpływ ograniczenia wprowadzone w związku z pandemią koronawirusa. Po zniesieniu części tych ograniczeń w 2021 roku, nastąpił duży wzrost liczby małżeństw w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba małżeństw zawartych:
  - w 2021 roku: 19 088;
  - w 2022 roku: 17 198;
  - w 2023 roku: 16 048;
- Zmiana liczby małżeństw zawartych: -3 040;
- Wskaźnik zmiany liczby małżeństw zawartych: -15,9%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba małżeństw zawartych:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 16 048 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 22 970 – 2016 rok;
- Zmiana liczby małżeństw zawartych: -6 177;
- Wskaźnik zmiany liczby małżeństw zawartych: -38,5%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby małżeństw zawartych na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 3,7;
  - w Polsce: 3,9.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby małżeństw zawartych na 1000 mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 4,46;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 2,63;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 4,49;
  - wartość w powiatach ziemskich: 3,03;
  - powiaty o najwyższych wartościach: bieruńsko-lędziński (11,84), m. Piekary Śląskie (11,76) oraz rybnicki (8,73);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Gliwice (1,12), tarnogórski (1,18) oraz m. Bielsko-Biała (1,27);

- o wartość w gminach miejskich: 3,78;
- o wartość w gminach miejsko-wiejskich: 3,56;
- o wartość w gminach wiejskich: 3,50;
- o gminy o najwyższych wartościach: m. Piekary Śląskie (11,76), m. Zabrze (8,24) oraz m. Mysłowice (8,07);
- o gminy o najniższych wartościach: m. Gliwice (1,12), m. Bielsko-Biała (1,27) oraz m. Częstochowa (1,47).

WNIOSKI

- W 2023 roku województwo śląskie cechowało się niższą od średniej krajowej wartością wskaźnika liczby małżeństw zawartych na 1000 mieszkańców;
- Liczba zawartych małżeństw wykazuje silną tendencję spadkową, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jaki długoterminowej;
- Im bardziej wiejski charakter gmin, tym mniejszy jest wskaźnik zawieranych małżeństw.

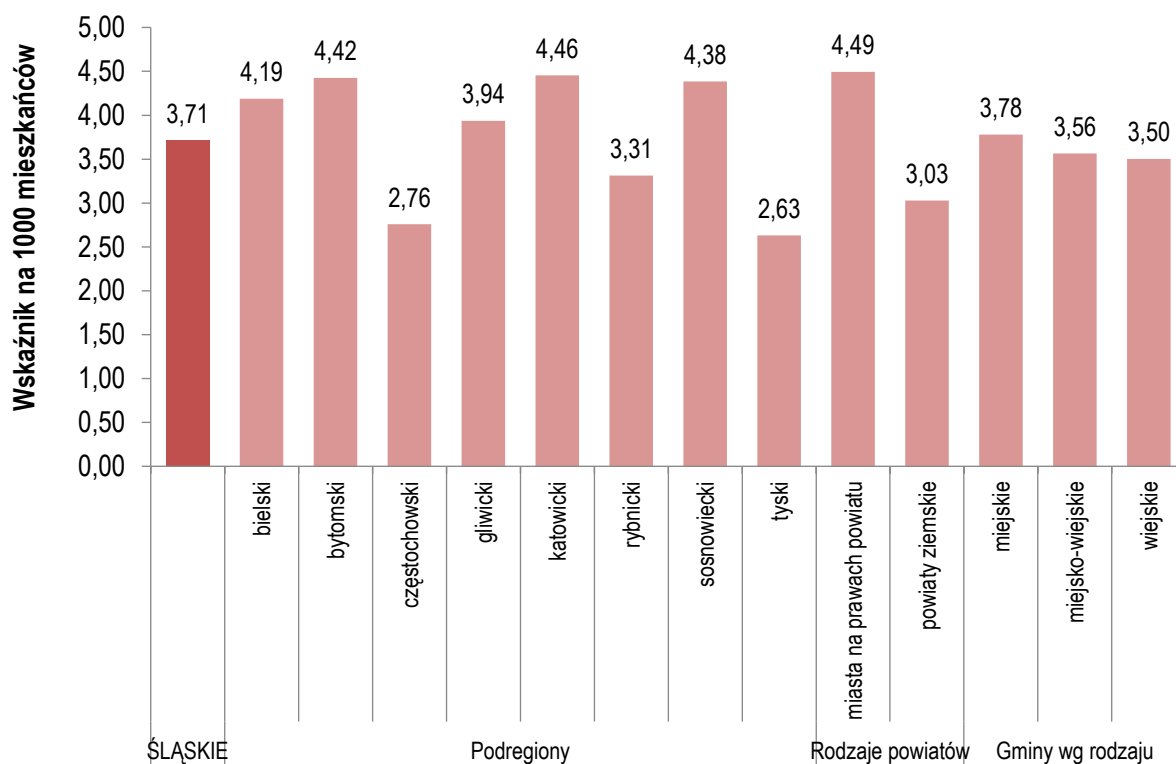
Wskaźnik liczby zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców w województwie śląskim i w Polsce w latach 2013-2023.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

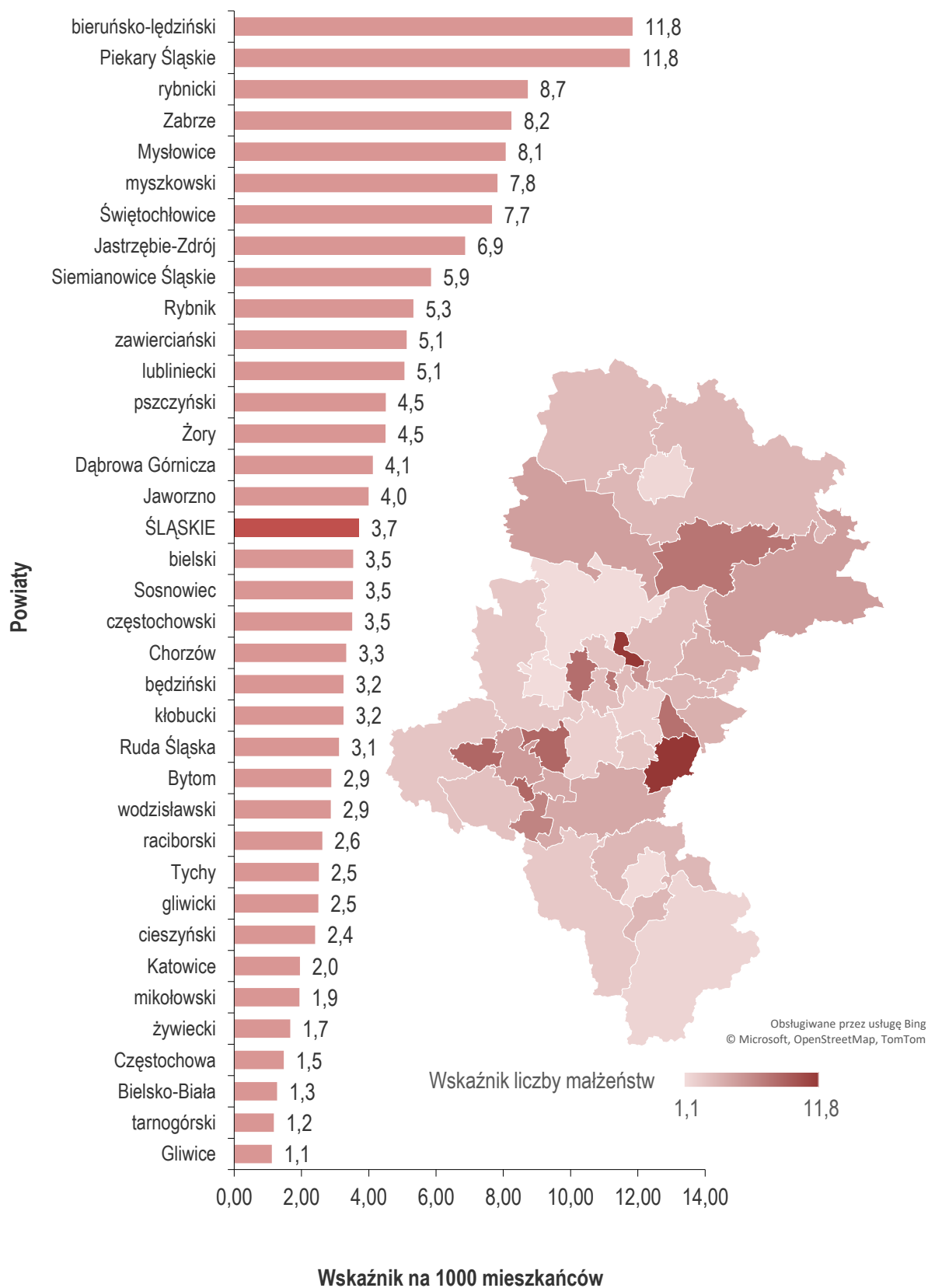

Wskaźnik liczby zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

Wskaźnik liczby zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców powiatów województwa śląskiego w 2023 r.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

4.14. Rozwody

Rozwód to rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem⁶¹.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rozwodów:
  - w 2021 roku: 7 463;
  - w 2022 roku: 7 313;
  - w 2023 roku: 7 144;
- Zmiana liczby rozwodów: -319;
- Wskaźnik zmiany liczby rozwodów: -4,3%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba rozwodów:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały (z wyjątkiem roku 2020);
  - wartość minimalna: 6 114 – 2020 rok;
  - wartość maksymalna: 8 602 – 2013 rok;
- Zmiana liczby orzeczonych rozwodów: -1 458;
- Wskaźnik zmiany liczby orzeczonych rozwodów: -17,0%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby rozwodów na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,65;
  - w Polsce: 1,51.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby rozwodów na 1000 mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 2,04;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 1,18;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 2,13;
  - wartość w powiatach ziemskich: 1,24;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Piekary Śląskie (5,49), bieruńsko-lędziński (4,68) oraz m. Mysłowice (4,41);
  - powiaty o najniższych wartościach: tarnogórski (0,49), m. Gliwice (0,55) oraz m. Częstochowa (0,58).

⁶¹ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/443,pojecie.html> [odczyt 17.12.2024 r.].

Struktura i poziom, województwo śląskie, stan na koniec 2023 roku

- Rozwody wg liczby małoletnich dzieci:
  - małżeństwa bez dzieci – 3 034;
  - małżeństwa z 1 dzieckiem – 2 299;
  - małżeństwa z 2 dzieci – 1 568;
  - małżeństwa z 3 dzieci – 203;
  - małżeństwa z 4 i więcej dzieci – 40.
- Rozwody wg przyczyn⁶²:
  - Niezgodność charakterów – 2 869;
  - Różnice światopoglądowe – 1 302;
  - Nieporozumienia na tle finansowym – 902;
  - Nadużywanie alkoholu – 830;
  - Niedochowanie wierności małżeńskiej – 815;
  - Naganny stosunek do członków rodziny – 807;
  - Dłuższa nieobecność – 334;
  - Trudności mieszkaniowe – 203;
  - Niedobór seksualny – 136;
  - Narkotyki – 58;
  - Hazard – 45;
  - Inne – 106.

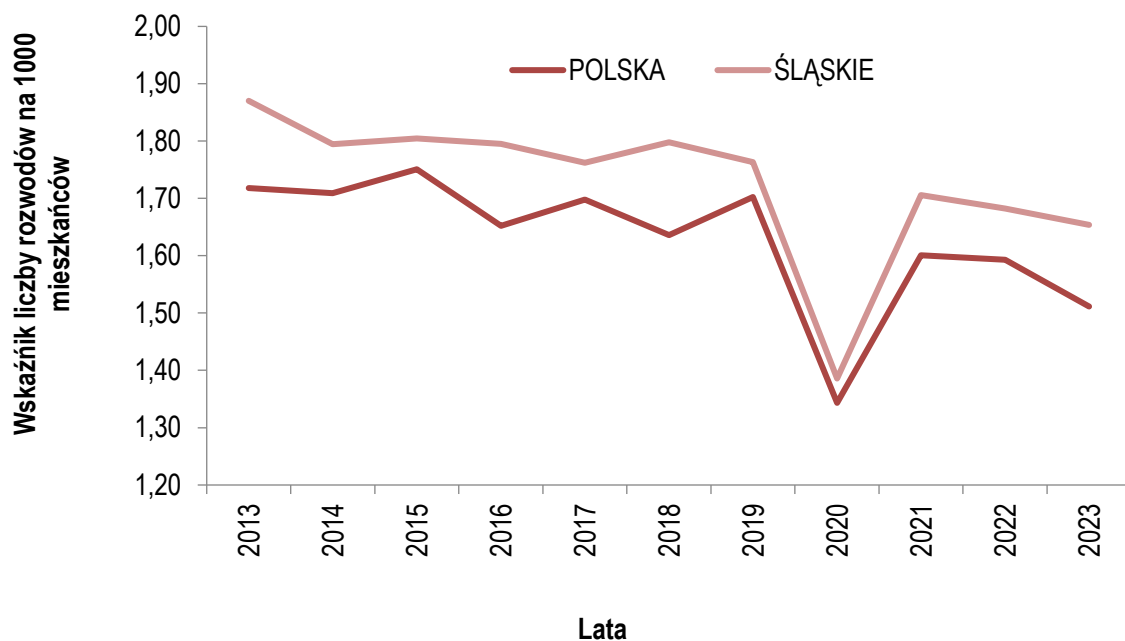
WNIOSKI

- Województwo śląskie w 2023 roku charakteryzowało się najwyższym w skali kraju wskaźnikiem rozwodów na 1000 mieszkańców;
- Zarówno w perspektywie krótkoterminowej jak i długoterminowej liczba rozwodów wykazuje tendencję spadkową;
- Prawie dwa razy częściej rozwody orzekano w miastach na prawach powiatu w stosunku do powiatów ziemskich;
- Najwięcej rozwodów orzekano ze względu na niezgodność charakterów i różnice światopoglądowe, a najmniej ze względu na hazard i narkotyki.

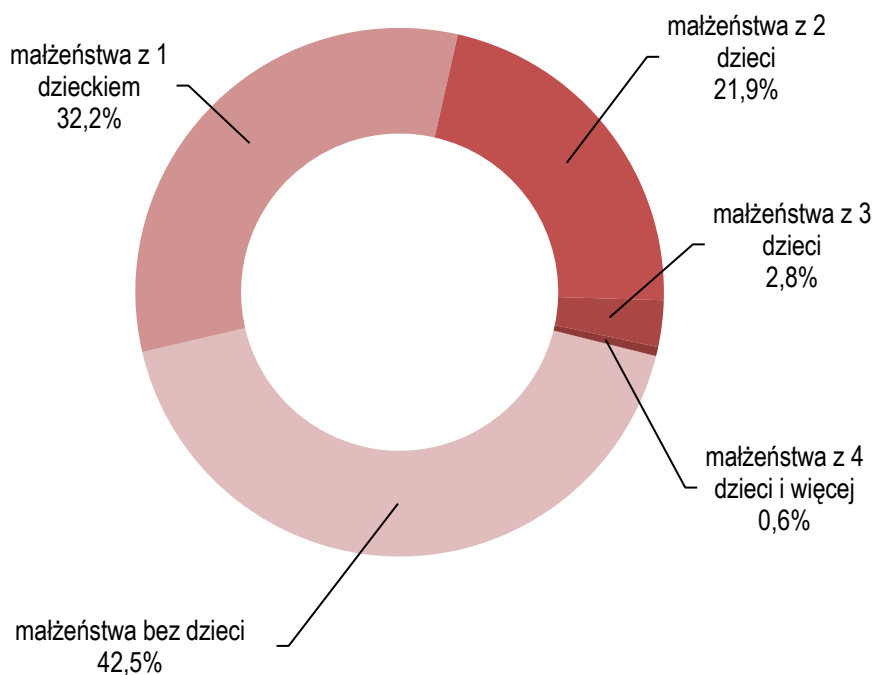
⁶² Uwaga: liczby rozwodów wg przyczyn nie sumują się do ogólnej liczby rozwodów, gdyż dany związek małżeński mógł zostać rozwiązany z powodu więcej niż jednej przyczyny.

Wskaźnik liczby rozwodów na 1000 mieszkańców w województwie śląskim i w Polsce w latach 2013-2023.

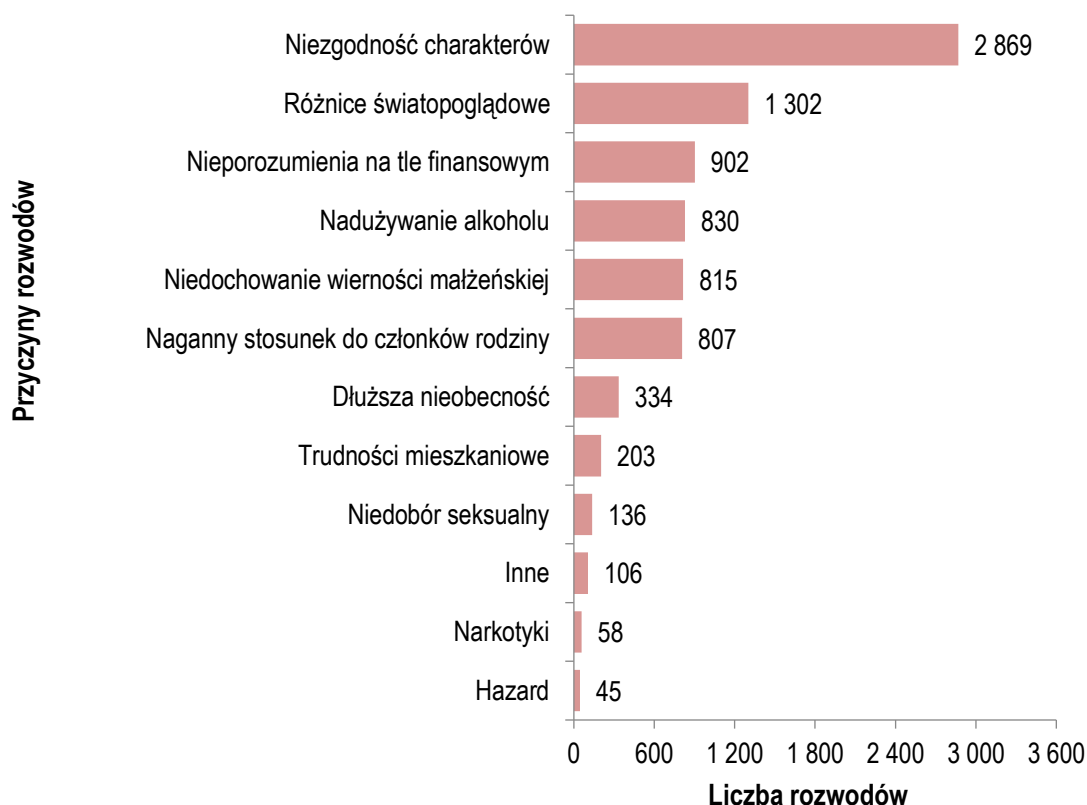
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

Struktura rozwodów wg liczby małoletnich dzieci w województwie śląskim w 2023 roku (N=7 144).

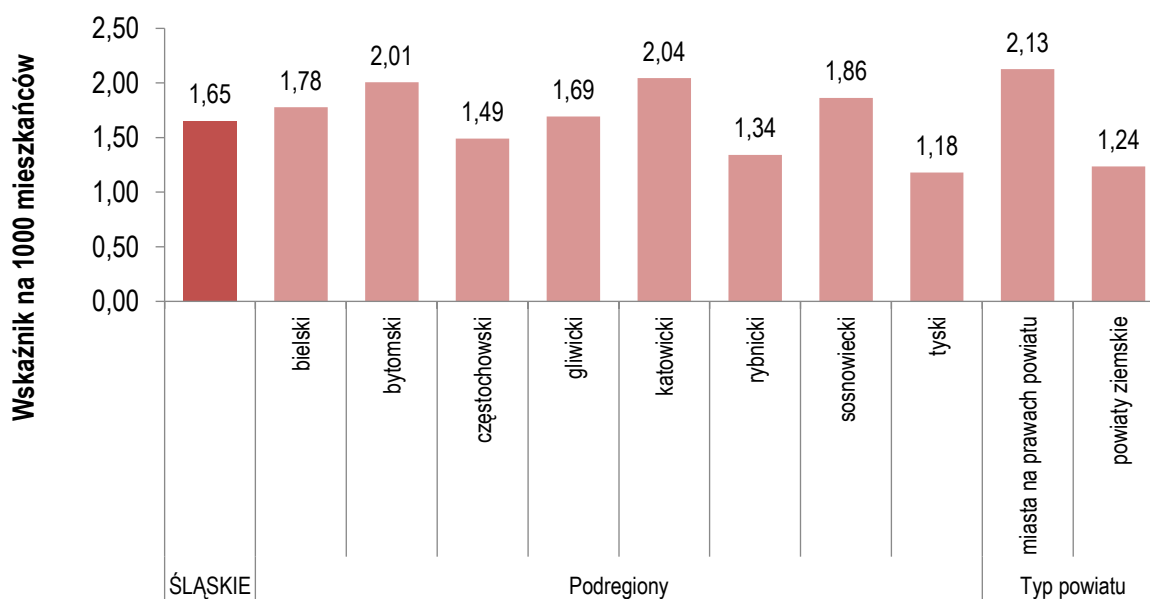
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

Struktura rozwodów wg przyczyn⁶³ w województwie śląskim w 2023 r. (N=8 407).

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

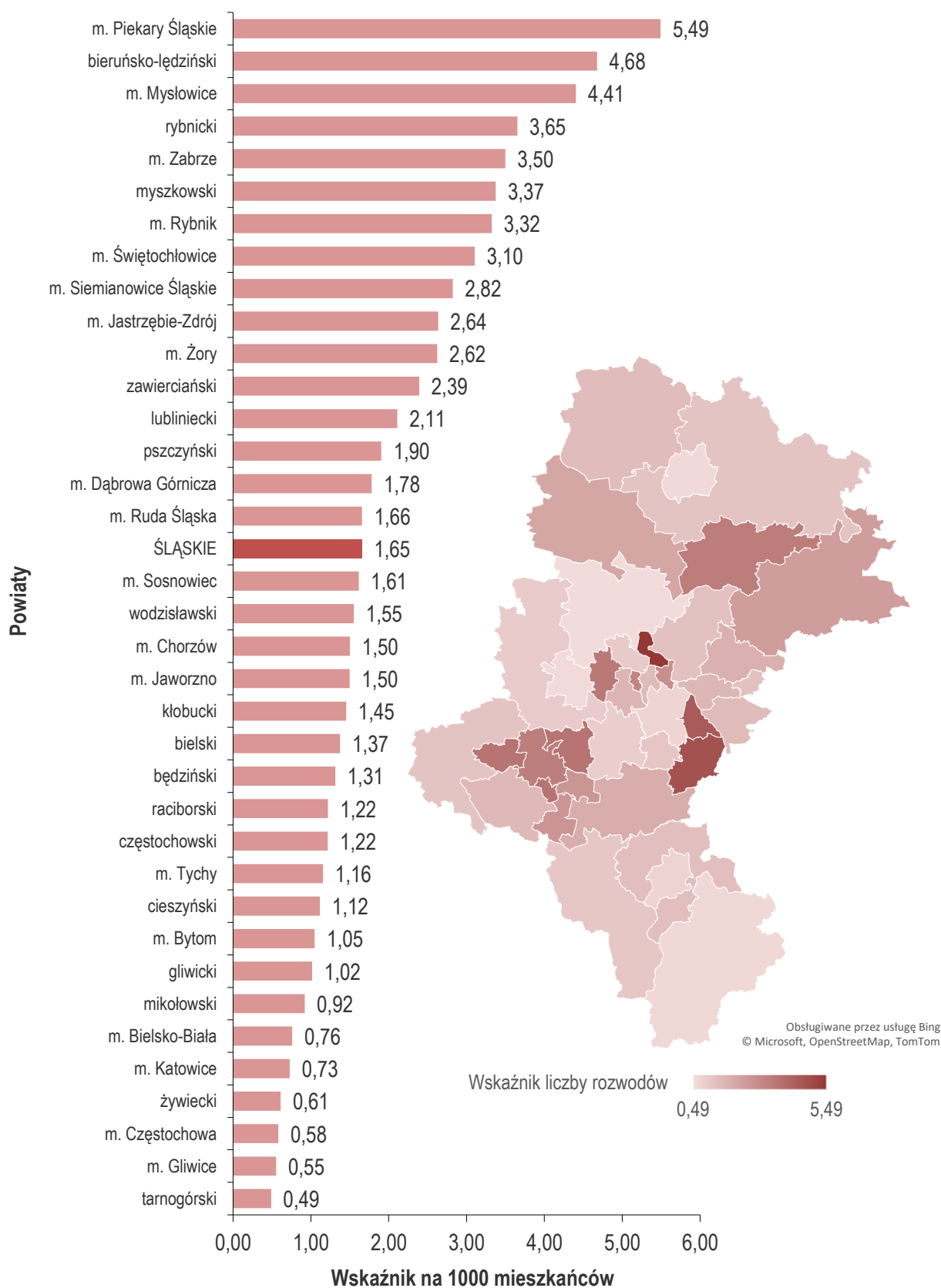
Wskaźnik liczby rozwodów na 1000 mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

⁶³ Uwaga: rozwody wg przyczyn nie sumują się do ogólnej liczby rozwodów, gdyż dany związek małżeński mógł zostać rozwiązany z powodu więcej niż jednej przyczyny.

Wskaźnik liczby rozwodów na 1000 mieszkańców powiatów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

4.15. Separacje

Separacja to uchylenie wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstępowania w nowy związek małżeński przez którąkolwiek ze stron. Orzeczenia o separacji dokonuje odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem. W odróżnieniu od rozwodu - separacja nie ma charakteru ostatecznego rozwiązania małżeństwa; na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka zniesienie separacji⁶⁴.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba separacji:
  - w 2021 roku: 133;
  - w 2022 roku: 106;
  - w 2023 roku: 78;
- Zmiana liczby separacji: -55;
- Wskaźnik zmiany liczby separacji: -41,4%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba separacji:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 78 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 391 – 2013 rok;
- Zmiana liczby orzeczonych separacji: -313;
- Wskaźnik zmiany liczby orzeczonych separacji: -80,1%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby separacji na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,18;
  - w Polsce: 0,16.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby separacji na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: wschodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bielski – 0,35;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 0,07;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 0,22;
  - wartość w powiatach ziemskich: 0,15;

⁶⁴ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/722,pojecie.html> [odczyt 15.10.2024 r.].

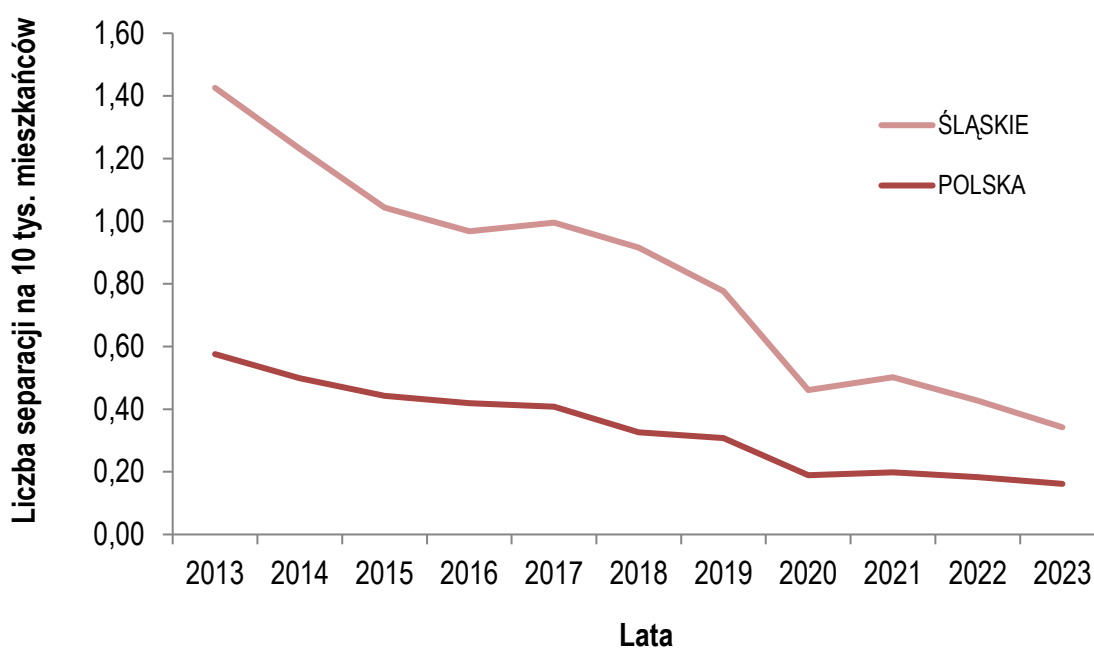

- o powiaty o najwyższych wartościach: m. Żory (0,65), bielski (0,48) oraz m. Zabrze (0,39);
- o powiaty o najniższych wartościach: będziński, lubliniecki, bieruńsko-lędzki, zawierciański, m. Rybnik, m. Świętochłowice oraz m. Tychy (po 0).

WNIOSKI

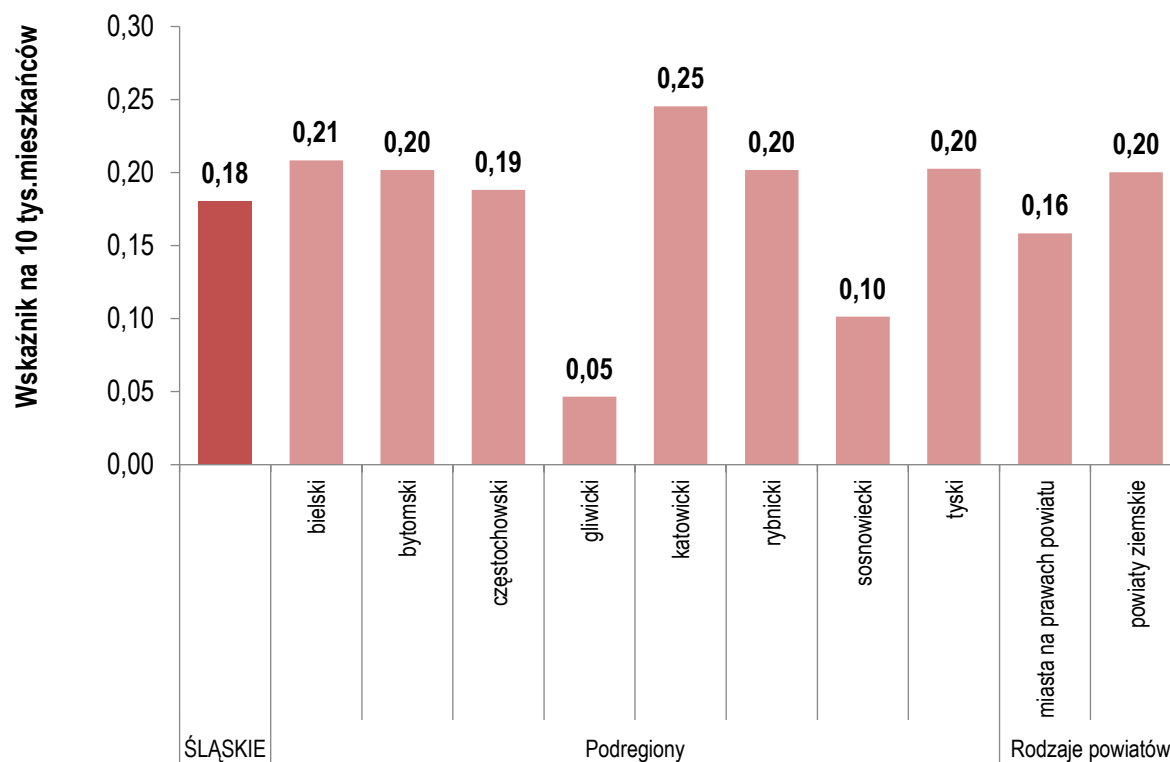
- Zarówno w perspektywie krótkoterminowej i długoterminowej zanotowano silnie spadkową tendencję w zakresie liczby separacji;
- Przez cały okres 2013-2023 wskaźnik separacji był w województwie śląskim wyższy od ogólnopolskiego;
- W 2023 w województwie śląskim wyższy wskaźnik separacji zanotowano w miastach na prawach powiatu w porównaniu z powiatami ziemskimi.

Liczba separacji na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim i w Polsce w latach 2013-2023.

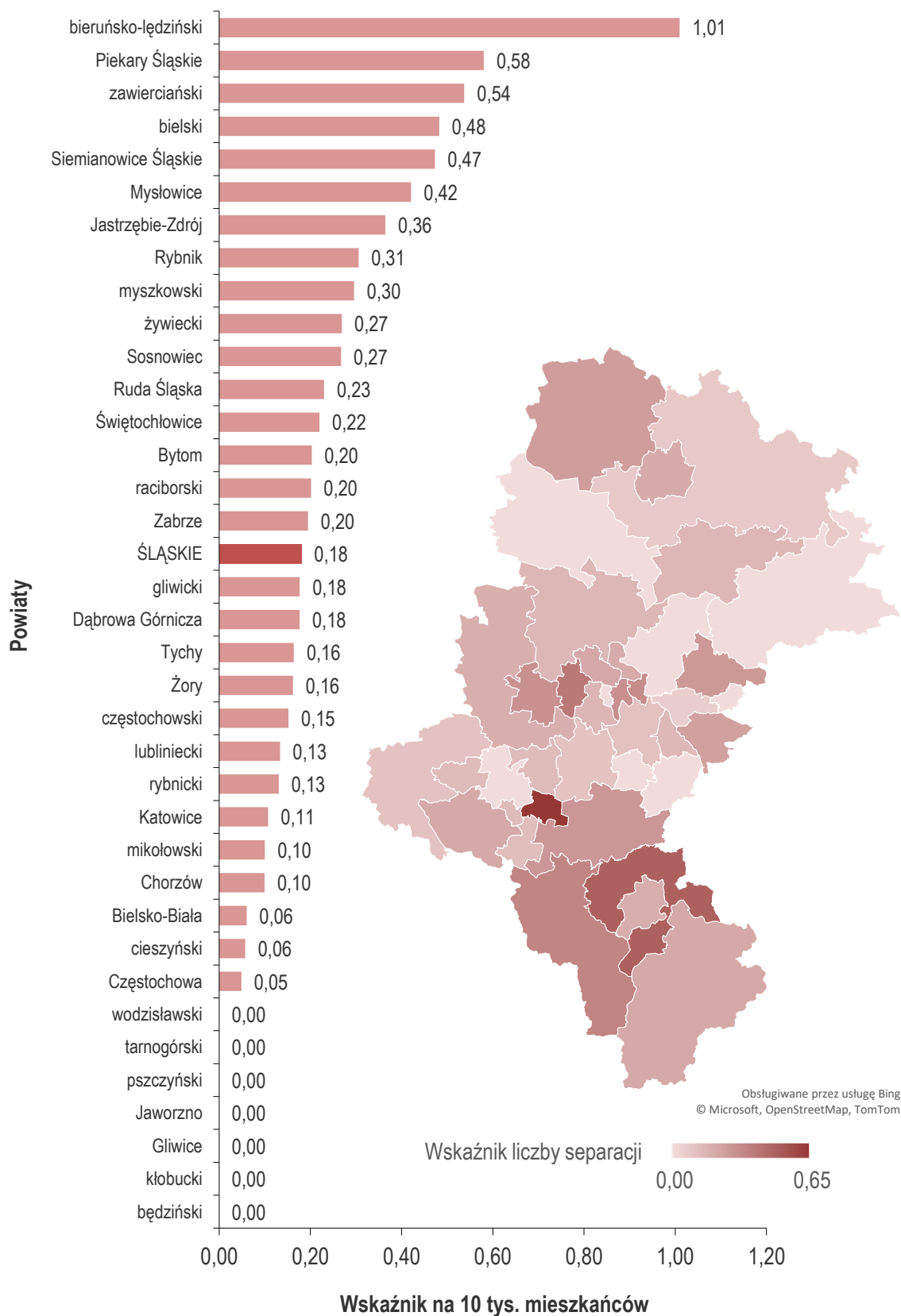
Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

Wskaźnik liczby separacji na 10 tys. mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

Wskaźnik liczby separacji na 10 tys. mieszkańców powiatów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 17.07.2024].

Wybrane elementy sytuacji demograficznej – województwo śląskie, lata 2018-2023.

Wyszczególnienie				Lata						
				2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Liczba mieszkańców	ogółem		wartość	4 533 565	4 517 635	4 412 097	4 375 947	4 346 702	4 320 130	
			odsetek ludności Polski	11,8	11,8	11,6	11,5	11,5	11,5	
	w tym wg:	kategorii wieku	liczba	wiek przedprodukcyjny	772 095	772 668	767 331	764 798	758 142	746 878
				wiek produkcyjny	2 735 057	2 694 162	2 603 611	2 564 231	2 529 487	2 499 259
				wiek poprodukcyjny	1 026 413	1 050 805	1 041 155	1 046 918	1 059 073	1 073 993
		odsetek ludności	wiek przedprodukcyjny	17	17,1	17,4	17,5	17,4	17,3	
			wiek produkcyjny	60,3	59,6	59	58,6	58,2	57,9	
			wiek poprodukcyjny	22,6	23,3	23,6	23,9	24,4	24,9	
	fakt. miejsca zam.	liczba	miasto	3 478 789	3 460 667	3 360 926	3 325 986	3 298 780	3 274 119	
			wieś	1 054 776	1 056 968	1 051 171	1 049 961	1 047 922	1 046 011	
		odsetek ludności	miasto	76,7	76,6	76,2	76	75,9	75,8	
			wieś	23,3	23,4	23,8	24	24,1	24,2	
	Gęstość zaludnienia				367,6	366	357,7	354,8	352,4	350,3
	Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym				2,5	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4
	Współczynnik obciążenia demograficznego*				65,8	67,7	69,5	70,7	71,8	72,9
Przeciętne dalsze trwanie życia		mężczyźni		73,5	73,8	72,3	71,3	72,8	74,3	
		kobiety		80,9	80,8	80	78,9	80,2	81,1	
Urodzenia żywe		liczba		42 596	40 508	38 151	34 736	31 597	27 641	
		wskaźnik na 1000 mieszkańców		9,4	9	8,6	7,9	7,3	6,4	
Zgony ogółem		liczba		52 159	51 766	60 054	66 152	56 694	51 723	
		wskaźnik na 1000 mieszkańców		11,5	11,4	13,6	15,1	13	12,0	
Zgony niemowląt		liczba		165	187	137	154	153	120	
		wskaźnik na 1000 urodzeń żywych		3,9	4,6	3,6	4,4	4,8	4,3	
Przyrost naturalny		liczba		-9 563	-11 258	-21 903	-31 416	-25 097	-24 082	
		wskaźnik na 1000 mieszkańców		-2,1	-2,5	-5	-7,2	-5,8	-5,6	
Małżeństwa		liczba		22 242	21 132	16 529	19 088	17 198	16 084	
		wskaźnik na 1000 mieszkańców		4,9	4,7	3,7	4,4	4	3,7	
Rozwody		liczba		8 152	7 965	6 114	7 463	7 313	7 144	
		wskaźnik na 1000 mieszkańców		1,8	1,8	1,4	1,7	1,7	1,7	
Separacje		liczba		267	212	120	133	106	78	
		wskaźnik na 10 tys. mieszkańców		0,6	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	
Migracje międzywojewódzkie		saldo międzywojewódzkich migracji na pobyt stały		-4 231	-4 275	-3 342	-3 690	-3 592	-2 611	
		wskaźnik na 1000 mieszkańców		-0,9	-0,9	-0,8	-0,8	-0,8	-0,6	
Migracje zagraniczne		saldo zagranicznych migracji na pobyt stały		-797	-442	-189	-793	-652	-98	
		wskaźnik na 1000 mieszkańców		-0,2	-0,1	0	-0,2	-0,1	-0,02	

* Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Prognoza ludności województwa śląskiego na lata 2025-2060.

Lata	Ludność								Współczynnik obciążenia demograficznego*
	ogółem		w tym wg:						
			kategorii wieku						
	wartość	odsetek ludności Polski	liczba			odsetek ludności			
w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym		
2025	4 275 590	11,4	726 590	2 448 522	1 100 478	17,0	57,3	25,7	74,6
2030	4 178 822	11,3	655 248	2 391 190	1 132 384	15,7	57,2	27,1	74,8
2035	4 038 072	11,1	579 698	2 302 315	1 156 059	14,4	57,0	28,6	75,4
2040	3 886 338	11,0	533 852	2 151 535	1 200 951	13,7	55,4	30,9	80,6
2045	3 732 233	10,9	525 632	1 950 257	1 256 344	14,1	52,3	33,7	91,4
2050	3 576 669	10,8	521 968	1 767 626	1 287 075	14,6	49,4	36,0	102,3
2055	3 418 709	10,6	508 578	1 639 318	1 270 813	14,9	48,0	37,2	108,5
2060	3 257 350	10,5	479 231	1 564 051	1 214 068	14,7	48,0	37,3	108,3

* Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Wybrane elementy sytuacji demograficznej – województwo śląskie i Polska, 2023 r.

Wyszczególnienie		Polska	Śląskie
Gęstość zaludnienia na km ²		119,9	350,3
Ludność wg kategorii wieku (w %)	wiek przedprodukcyjny	18,2	17,3
	wiek produkcyjny	58,4	57,9
	wiek poprodukcyjny	23,3	24,9
Wskaźnik obciążenia demograficznego*		71,2	72,9
Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania (w %)	miasto	59,5	75,8
	wieś	40,5	24,2
Przeciętne dalsze trwanie życia (w latach)	mężczyźni	74,7	74,3
	kobiety	82,0	81,1
Urodzenia żywe na 1000 ludności		7,2	6,4
Zgony ogółem na 1000 ludności		10,9	12,0
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych		3,9	4,3
Przyrost naturalny na 1000 ludności		-3,6	-5,6
Małżeństwa na 1000 ludności		3,9	3,7
Separacje na 10 tys. ludności		0,2	0,2
Rozwody na 1000 ludności		1,5	1,7
Saldo migracji zagranicznych na pobyt stały (wskaźnik na 1000 ludności)		0,18	-0,02

* Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

5. Wybrane elementy sytuacji społecznej

Elementy sytuacji społecznej odnoszą się do różnych aspektów i czynników, które wpływają na życie społeczne, kształtują dynamikę relacji międzyludzkich oraz strukturę społeczną. Te elementy tworzą razem złożoną sieć powiązań, które kształtują sytuację społeczną w danym społeczeństwie i wpływają na zachowanie oraz interakcje jego członków.

5.1. Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą⁶⁵.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł):
  - w 2021 roku: 5 907,84;
  - w 2022 roku: 6 727,57;
  - w 2023 roku: 7 611,38;
- Zmiana wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto: 1 703,54;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto: 28,8%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 33,9%⁶⁶.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 4 022,80 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: 7 611,38 – 2023 rok;
- Zmiana wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto: 3 588,58;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto: 89,2%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2013-2023: 45,9%⁶⁷.

⁶⁵ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/693,pojecie.html> [odczyt 06.12.2024 r.].

⁶⁶ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 25.10.2024 r.].

⁶⁷ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 25.10.2024 r.].

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł):
  - w województwie śląskim: 7 611,38;
  - w Polsce: 7 595,30.

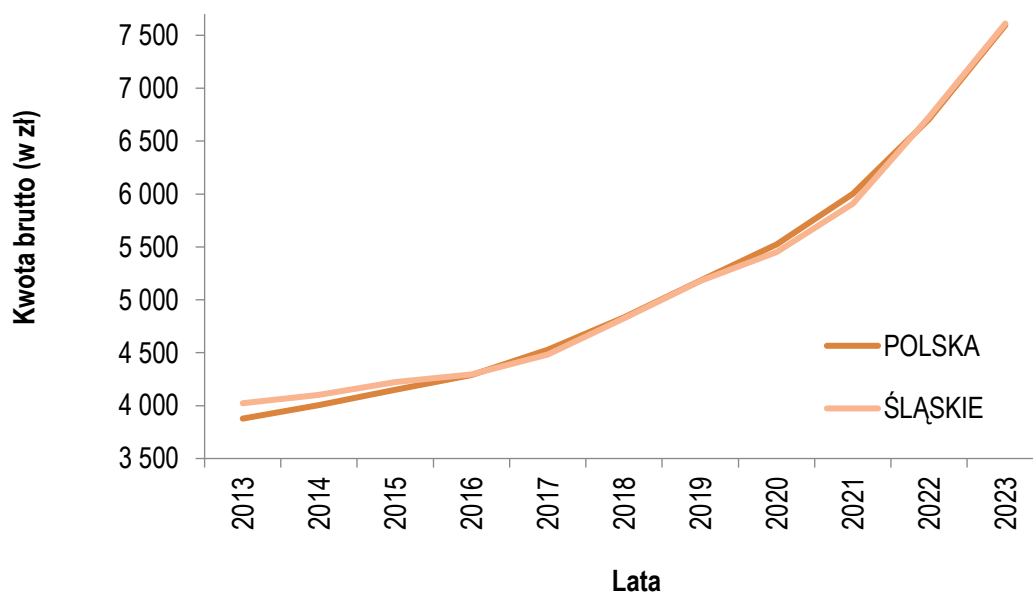
Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł):
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Katowice (9 105,52), m. Jaworzno (8 417,97) oraz m. Gliwice (8 391,75);
  - powiaty o najniższych wartościach: kłobucki (6 030,62), wodzisławski (6 189,57) oraz myszkowski (6 303,39).

WNIOSKI

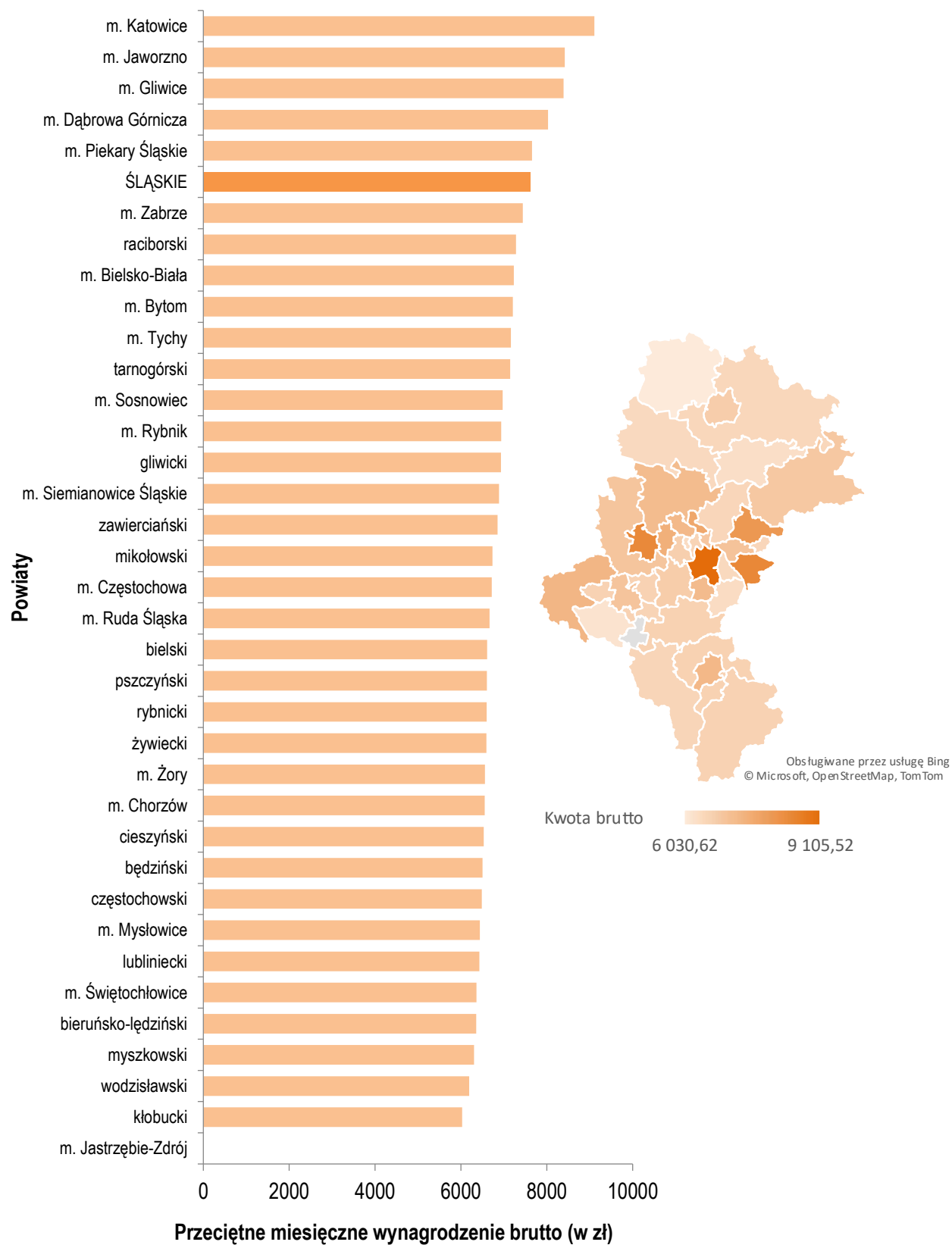
- W 2023 roku województwo śląskie miało wyższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto niż średnia krajowa;
- W perspektywie ostatnich 10 lat w województwie śląskim wystąpiła silna tendencja wzrostowa w zakresie wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto;
- Po uwzględnieniu inflacji zanotowano realny wzrost wynagrodzeń w latach 2013-2023 oraz realny spadek w latach 2021-2023.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł w województwie śląskim i w Polsce w latach 2013-2023.

Źródła: GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 06.09.2024 r.].

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł w powiatach województwa śląskiego w 2023 r.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 06.09.2024 r.].

Emerytura

Emerytura to świadczenie pieniężne przysługujące ubezpieczonemu, który spełnia warunki uprawniające do emerytury z ubezpieczenia społecznego, tzn. 1) osiągnął wiek emerytalny - zróżnicowany w zależności od płci, zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, 2) ma odpowiedni okres składkowy i nieskładkowy. Wysokość emerytury dla osób, które urodziły się przed rokiem 1949 określona jest przez staż pracy i wysokość zarobków w wybranych okresach pracy. Dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które przystąpiły do Otwartego Funduszu Emerytalnego lub które nie są członkami OFE i nie spełniły warunków do emerytury na dotychczasowych zasadach wysokość emerytury jest uzależniona od wysokości kapitału zgromadzonego na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Warunki nabywania prawa do świadczeń emerytalno-rentowych wypłacanych przez MON, MSW oraz MS oraz wysokości tych świadczeń uregulowane są odrębnie (ustawa z 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych)⁶⁸.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna emerytura brutto (w zł):
  - w 2022 roku: 3 395,79;
  - w 2023 roku: 3 950,46;
  - w 2024 roku: 4 492,93;
- Zmiana wysokości przeciętnej emerytury brutto: 1 097,14 zł;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnej emerytury brutto: 32,31%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 29,7%⁶⁹.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna emerytura brutto (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 2 476,54 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 4 492,93 – 2024 rok;
- Zmiana wysokości przeciętnej emerytury brutto: 2 016,39 zł;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnej emerytury brutto: 81,42%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 52,7%⁷⁰.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Przeciętna miesięczna emerytura brutto (w zł):
  - w województwie śląskim: 4 492,93;
  - w Polsce: 3 986,33.

⁶⁸ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/85,pojecie.html?pdf=1> [odczyt 16.12.2024 r.].

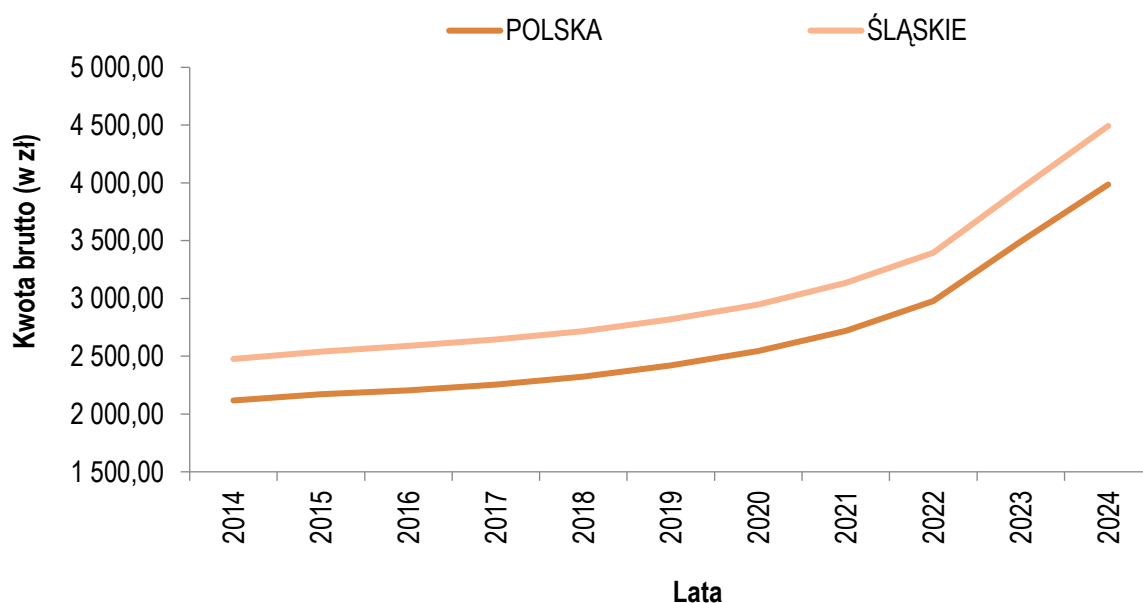
⁶⁹ Mini Kalkulator, <https://minikalkulator.pl/kalkulator-inflacji> [odczyt 06.03.2025 r.].

⁷⁰ Ibidem.

WNIOSKI

- W 2024 r. przeciętna miesięczna emerytura brutto w województwie śląskim była o wiele wyższa niż średnia w kraju;
- W województwie śląskim w latach 2014-2024 wystąpiła tendencja silnie wzrostowa w zakresie wysokości przeciętnej miesięcznej emerytury;
- Pomiedzy rokiem 2022, a 2024 wysokość przeciętnej miesięcznej emerytury brutto w województwie śląskim wzrosła o prawie 1 100 zł;
- Po uwzględnieniu poziomu inflacji zanotowano realny wzrost wysokości przeciętnej miesięcznej emerytura brutto w latach 2014-2024 oraz 2022-2024.

Przeciętna miesięczna emerytura z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w latach 2014-2024.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 06.03.2025 r.].

Renta z tytułu niezdolności do pracy

Renta z tytułu niezdolności do pracy to świadczenie pieniężne przysługujące ubezpieczonemu, który jest niezdolny do pracy, ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy oraz niezdolność do pracy powstała w okresach określonych przepisami, ale nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Warunek ten nie dotyczy ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Świadczenie z tytułu niezdolności do pracy powstałe wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługuje niezależnie od długości okresu ubezpieczenia wypadkowego oraz bez względu na datę powstania niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową⁷¹.

⁷¹ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/425,pojcie.html> [odczyt 23.09.2024 r.].

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna renta z tytułu niezdolności do pracy brutto (w zł):
  - w 2022 roku: 2 826,64;
  - w 2023 roku: 3 263,37;
  - w 2024 roku: 3 740,74;
- Zmiana wysokości przeciętnej miesięcznej renty z tytułu niezdolności do pracy brutto (w zł): 914,10;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnej miesięcznej renty z tytułu niezdolności do pracy brutto (w zł): 32,34%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 29,7⁷²%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna renta z tytułu niezdolności do pracy brutto (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 1 985,66 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 3 740,74 – 2024 rok;
- Zmiana wysokości przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy brutto: 1 755,08 zł;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy brutto: 88,39%.
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 52,7⁷³%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Przeciętna miesięczna renta z tytułu niezdolności do pracy brutto (w zł):
  - w województwie śląskim: 3 740,74;
  - w Polsce: 3 112,24.

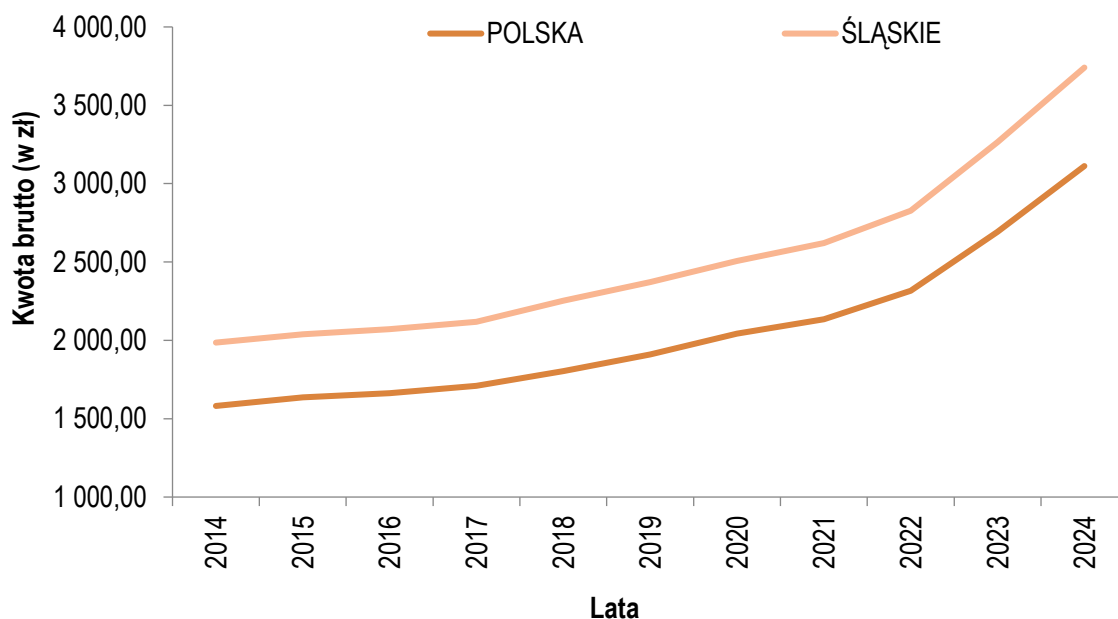
WNIOSKI

- W 2024 roku w województwie śląskim wysokość przeciętnej miesięcznej renty z tytułu niezdolności do pracy była wyższa niż średnia w kraju;
- Na przestrzeni lat 2014-2024 wystąpiła silna tendencja wzrostowa wysokości przeciętnej miesięcznej renty z tytułu niezdolności do pracy;
- Pomiędzy rokiem 2022, a 2024 wysokość przeciętnej miesięcznej renty wzrosła o ponad 900 zł.
- Po uwzględnieniu poziomu inflacji zanotowano realny wzrost wysokości przeciętnej miesięcznej renty z tytułu niezdolności do pracy w latach 2014-2024 oraz 2022-2024.

⁷² Mini Kalkulator, <https://minikalkulator.pl/kalkulator-inflacji> [odczyt 06.03.2025 r.].

⁷³ Ibidem.

Przeciętna miesięczna renta z tytułu niezdolności do pracy z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2024.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 06.03.2025 r.].

Renta rodzinna

Renta rodzinna jest to świadczenie pieniężne przysługujące uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki do uzyskania jednego z tych świadczeń, a także pobierała zasiłek lub świadczenie przedemerytalne. Wszystkim uprawnionym członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna⁷⁴.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna renta rodzinna brutto (w zł):
  - w 2022 roku: 3 107,86;
  - w 2023 roku: 3 581,58;
  - w 2024 roku: 4 082,27;
- Zmiana wysokości przeciętnej miesięcznej renty rodzinnej brutto (w zł): 974,41;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnej miesięcznej renty rodzinnej brutto (w zł): 31,35%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 29,7%⁷⁵.

⁷⁴ Główny Urząd Statystyczny <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/426,pojcie.html> [odczyt 23.09.2024 r.].

⁷⁵ Mini Kalkulator, <https://minikalkulator.pl/kalkulator-inflacji> [odczyt 06.03.2025 r.].

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna renta rodzinna brutto (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 2 238,33 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 4 082,27 – 2024 rok;
- Zmiana wysokości przeciętnej renty rodzinnej brutto: 1 843,97 zł;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnej renty rodzinnej brutto: 82,38%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 52,7%⁷⁶.

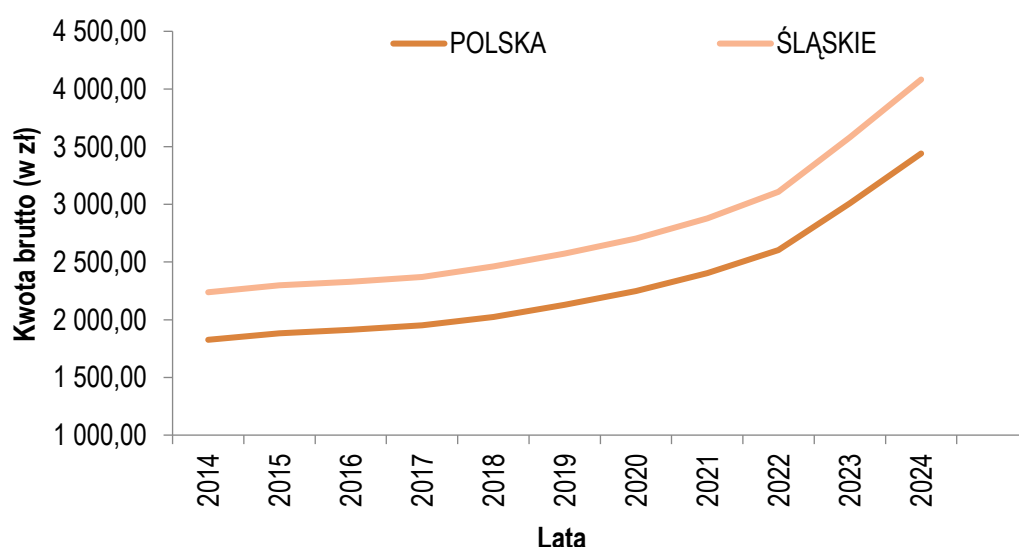
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Przeciętna miesięczna renta rodzinna brutto (w zł):
  - w województwie śląskim: 4 082,27;
  - w Polsce: 3 440,96.

WNIOSKI

- W 2024 przeciętna miesięczna renta rodzinna w województwie śląskim była wyższa niż w kraju;
- W ciągu ostatniej dekady zanotowano silną tendencję wzrostową w zakresie wysokości przeciętnej miesięcznej renty rodzinnej;
- Po uwzględnieniu poziomu inflacji zanotowano realny wzrost wysokości przeciętnej miesięcznej renty rodzinnej w latach 2014-2024 oraz 2022-2024.

Przeciętna miesięczna renta rodzinna z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł w województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2024.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 06.03.2025 r.].

⁷⁶ Mini Kalkulator, <https://minikalkulator.pl/kalkulator-inflacji> [odczyt 06.03.2025 r.].

Świadczenia wypłacane z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych

Statystyki GUS nie zawierają szczegółowych danych na temat poszczególnych świadczeń wypłacanych z rolniczego systemu ubezpieczenia społecznego.

Świadczenia wypłacane z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych to wszelkie formy wsparcia finansowego, które przysługują rolnikom i ich rodzinom w określonych sytuacjach życiowych, takich jak: osiągnięcie wieku emerytalnego, niezdolność do pracy, śmierć, choroba, macierzyństwo, inne sytuacje nie przewidziane w przepisach⁷⁷.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna wysokość świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (w zł):
  - w 2022 roku: 1 629,07;
  - w 2023 roku: 1 965,82;
  - w 2024 roku: 2 208,73;
- Zmiana wysokości przeciętnych miesięcznych świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (w zł): 579,66;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnych miesięcznych świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (w zł): 35,58%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 29,7%⁷⁸.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętna miesięczna wysokość świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 1 383,76 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 2 208,73 – 2024 rok;
- Zmiana wysokości świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych: 824,97 zł;
- Wskaźnik zmiany wysokości świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych: 59,62%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji: 52,7%⁷⁹.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Przeciętna miesięczna wysokość świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych (w zł):
  - w województwie śląskim: 2 208,73;
  - w Polsce: 2 103,34.

⁷⁷ Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 1991 Nr 7 poz. 24) oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego <https://www.gov.pl/web/krus/swiadczenia-pieniezne> [odczyt 06.12.2024 r.].

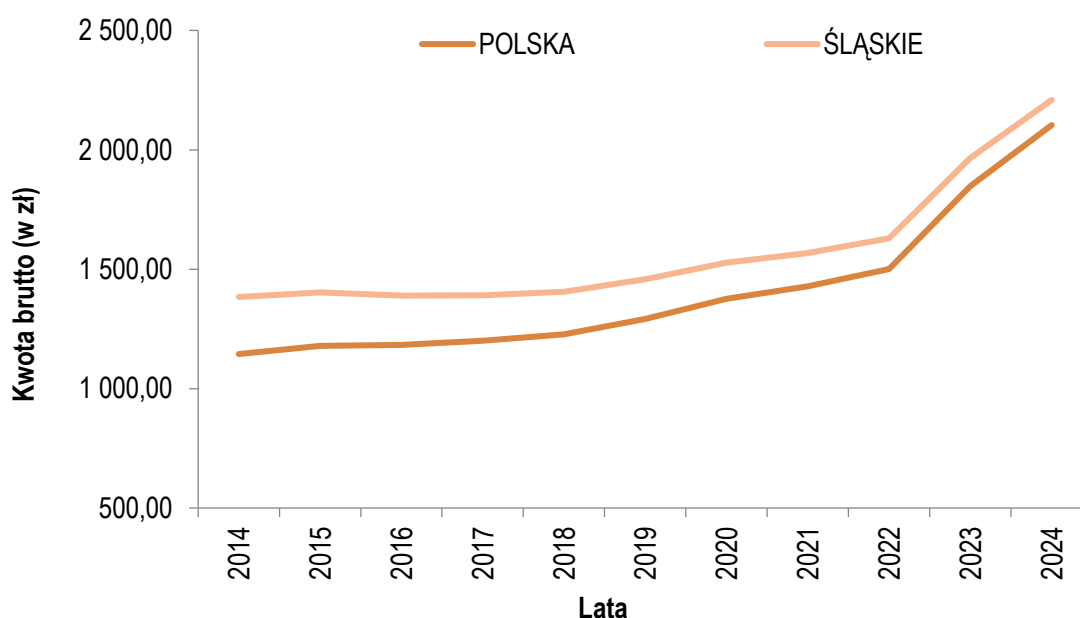
⁷⁸ Mini Kalkulator, <https://minikalkulator.pl/kalkulator-inflacji> [odczyt 06.03.2025 r.].

⁷⁹ Ibidem.

WNIOSKI

- W 2024 roku przeciętna miesięczna wysokość świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych była w województwie śląskim wyższa niż średnia w kraju;
- Na przestrzeni lat 2014-2024 miał miejsce znaczny wzrost przeciętnej miesięcznej wysokości świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych;
- W latach 2022-2024 przeciętna miesięczna wysokość świadczeń z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wzrosła o prawie 600 zł;
- Po uwzględnieniu poziomu inflacji zanotowano realny wzrost przeciętnej wysokości świadczenia wypłacane z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych zarówno w latach 2014-2024, jak i w latach 2022-2024.

Przeciętna wysokość świadczeń wypłacanych z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2024.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 06.03.2025 r.].

Zestawienie powyższych danych, dotyczących poziomu wynagrodzeń w latach 2013-2023 i świadczeń społecznych w latach 2014-2024, z występującym w analizowanym okresie poziomem inflacji wskazuje na realny wzrost poziomu dochodów mieszkańców województwa śląskiego⁸⁰.

⁸⁰ Do analizy użyto kalkulatora inflacji dostępnego na stronie *Podatki GOV*, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 25.02.2024 r.], dla lat 2013-2023 oraz 2021-2023. Dla lat 2014-2024 oraz 2022-2024 użyto kalkulatora inflacji dostępnego na stronie *Mini Kalkulator*, <https://minikalkulator.pl/kalkulator-inflacji/> [odczyt 06.03.2025 r.]. Zmiana narzędzia wynika z prac serwisowych na stronie *Podatki GOV* ogłoszonych dnia 20.02.2025 r.

5.2. Wydatki gospodarstw domowych

Dane za 2022 r. zostały uogólnione w oparciu o wstępne wyniki *Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań NSP 2021* i nie są wprost porównywalne z danymi za lata wcześniejsze, które zostały uogólnione w oparciu o wyniki *Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań NSP 2011*.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na 1 osobę (w zł):
  - w 2021 roku: 1 421,34;
  - w 2022 roku: 1 526,79;
  - w 2023 roku: 1 702,49;
- Zmiana wysokości przeciętnych miesięcznych wydatków gospodarstw domowych na 1 osobę (w zł) w latach 2021-2023: 281,15;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnych miesięcznych wydatków gospodarstw domowych na 1 osobę (w zł) w latach 2021-2023: 19,78%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2021-2023: 33,9%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na 1 osobę (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 1 118,09 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: 1 702,49 – 2023 rok;
- Zmiana wysokości przeciętnych miesięcznych wydatków gospodarstw domowych na 1 osobę (w zł) w latach 2013-2023: 584,4;
- Wskaźnik zmiany wysokości przeciętnych miesięcznych wydatków gospodarstw domowych na 1 osobę (w zł) w latach 2013-2023: 52,27%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2013-2023: 45,9%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na 1 osobę (w zł):
  - w województwie śląskim: 1 702,49;
  - w Polsce: 1 636,29.

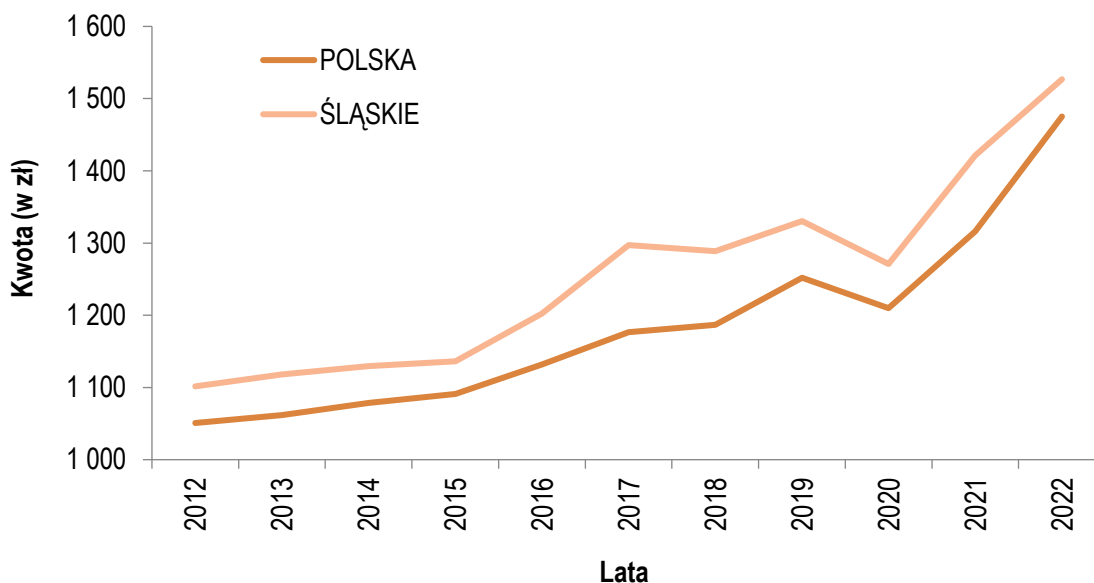
WNIOSKI

- Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych w województwie śląskim w 2023 roku były wyższe niż średnia dla Polski;
- W latach 2013-2023 w województwie śląskim wystąpiła silna tendencja wzrostowa w zakresie wysokości przeciętnych miesięcznych wydatków gospodarstw domowych;

- Po uwzględnieniu poziomu inflacji zanotowano niewielki realny wzrost przeciętnych miesięcznych wydatków gospodarstw domowych w latach 2013-2023 oraz ich spadek w latach 2021-2023.
- W porównaniu do średniej krajowej, mieszkańcy województwa śląskiego wydają nieco więcej w kategoriach „żywność i napoje bezalkoholowe” oraz „użytkowanie mieszkania i nośniki energii”, a nieco mniej w kategorii „pozostałe wydatki”.

Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych w województwie śląskim i w Polsce w latach 2012-2022.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 06.09.2024 r.].

5.3. Zagrożenie ubóstwem

Ubóstwo relatywne, ustawowe oraz skrajne (minimum egzystencji)

Od 2020 roku statystyki Głównego Urzędu Statystycznego zawierają informacje dotyczące poziomu ubóstwa relatywnego, ustawowego i skrajnego jedynie z dokładnością do poziomu kraju. Nie publikuje się natomiast danych dla poszczególnych województw.

Główny Urząd Statystyczny stosuje granicę relatywną, definiowaną jako 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych⁸¹. W 2023 roku wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym wyniósł w Polsce 12,2%. W stosunku do 2022 roku zanotowano nieznaczny wzrost wartości tego wskaźnika o 0,5 punktu proc.⁸², natomiast w odniesieniu do roku 2013 zanotowano spadek o 5,2 punktu proc.⁸³.

⁸¹ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3215,pojcie.html> [odczyt 21.02.2025 r.].

⁸² Główny Urząd Statystyczny, „Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2023 r.”, Informacje sygnałowe, 28.06.2024 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2023-roku,14,11.html> [odczyt 21.02.2025 r.], s. 3.

⁸³ Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 21.02.2025 r.].

W 2023 roku w Polsce poniżej ustawowej granicy ubóstwa żyło 4,1% osób w gospodarstwach domowych. W stosunku do roku 2022 wartość tego wskaźnika spadła o 2,1 punktu proc., natomiast w odniesieniu do roku 2013 o 8,7 punktu proc.⁸⁴. Warto przy tym zauważyć, że skala ubóstwa ustawowego jest silnie skorelowana z obowiązującymi przepisami uprawniającymi do ubiegania się o wsparcie z systemu pomocy społecznej – im wyższa jest kwota obowiązujących kryteriów dochodowych, tym więcej osób ma szansę znaleźć się poniżej ustawowej granicy ubóstwa.

Według szacunków Głównego Urzędu Statystycznego w Polsce w 2023 roku udział osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej minimum egzystencji wyniósł 6,6%⁸⁵. W stosunku do 2013 roku zanotowano spadek jego wartości o 0,8 punktu proc.⁸⁶.

W przeciwieństwie do poziomu kraju na niższych poziomach podziału terytorialnego istnieje niewiele danych pozwalających na mierzenie poziomu ubóstwa. Głównym źródłem informacji w tym względzie są statystyki pomocy społecznej, a mianowicie publikowana przez Główny Urząd Statystyczny liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, znajdujących się poniżej kryterium dochodowego. Wyżej wymieniona zmienna, odniesiona do liczby ludności, została na potrzeby niniejszego opracowania nazwana wskaźnikiem UKPS⁸⁷. Obrazuje ona jaki odsetek ogółu ludności stanowią klienci pomocy społecznej, żyjący w gospodarstwach domowych o dochodach poniżej kryterium dochodowego. W 2023 r. wartość wskaźnika UKPS wyniosła w województwie śląskim 1,5 (w Polsce 2,0). W stosunku do 2022 roku zanotowano nieznaczny spadek wartości tego wskaźnika o 0,1 punktu proc., natomiast w odniesieniu do roku 2013 spadek o 2,4 punktu proc.⁸⁸.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Wartość wskaźnika UKPS wg stanu na koniec roku:
  - w 2021 roku; 1,46;
  - w 2022 roku; 1,62;
  - w 2023 roku; 1,53;
- Zmiana wskaźnika UKPS w latach 2021-2023: 0,07;
- Wskaźnik zmiany wskaźnika UKPS w latach 2021-2023: 4,79%.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Wartość wskaźnika UKPS:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 1,53 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 3,88 – 2013 rok;
- Zmiana wskaźnika UKPS w latach 2012-2022: -2,35;
- Wskaźnik zmiany wskaźnika UKPS w latach 2012-2022: -60,57%;

⁸⁴ Główny Urząd Statystyczny, „Zasięg ubóstwa ekonomicznego ...”, op. cit. [odczyt 21.02.2025 r.], s. 3.

⁸⁵ Główny Urząd Statystyczny, „Zasięg ubóstwa ekonomicznego ...”, op. cit. [odczyt 21.02.2025 r.], s. 3.

⁸⁶ Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 21.02.2025 r.].

⁸⁷ Skrót od *ubodzy klienci pomocy społecznej*.

⁸⁸ Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych...*, op. cit. [odczyt: 20.02.2025 r.].

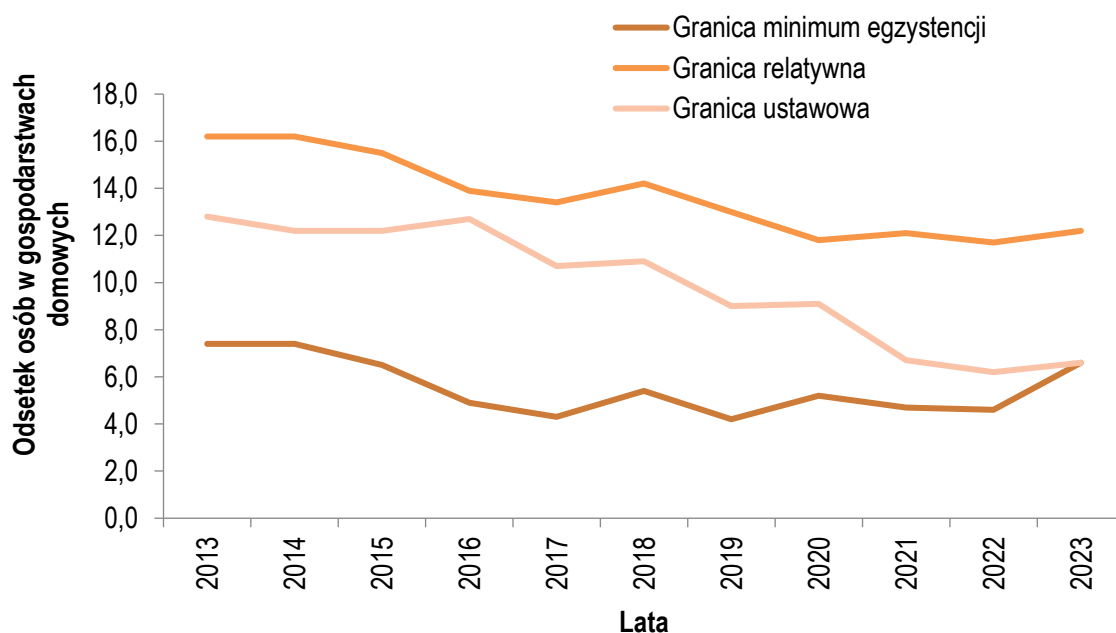
Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wartość wskaźnika UKPS:
  - w województwie śląskim: 1,53;
  - w Polsce: 2,02.

WNIOSKI

- W latach 2021-2023 wskaźnik UKPS w województwie śląskim nieco się podniósł;
- W latach 2013-2023 w województwie śląskim liczba klientów pomocy społecznej żyjący w gospodarstwach domowych o dochodach poniżej kryterium dochodowego na tle ogółu mieszkańców znacząco spadła;
- Wskaźnik UKPS w województwie śląskim w 2023 roku był znacząco niższy niż średnia krajowa.

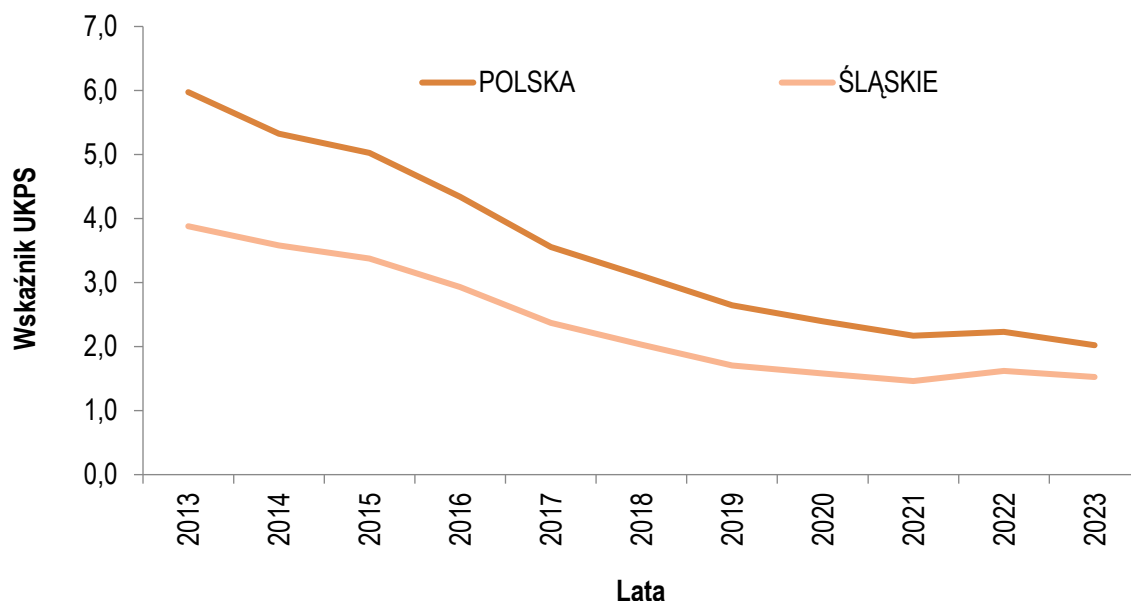
Zagrożenie ubóstwem w Polsce w latach 2013-2023 (według przyjętych w danym roku granic ubóstwa*)

* Odsetek osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem wg rodzajów granic ubóstwa.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2023 r.* Informacje sygnałne, 28.06.2024 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spooleczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2023-roku,14,11.html> [odczyt 21.02.2025 r.], s. 3.

Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej, znajdujące się poniżej kryterium dochodowego jako odsetek ogółu mieszkańców w województwie śląskim oraz w Polsce w latach 2013-2023.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 21.02.2025 r.].

5.4. Przestępczość

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję to relacja liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców⁸⁹.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję:
  - w 2021 roku: 121 216;
  - w 2022 roku: 152 962;
  - w 2023 roku: 112 382;
- Zmiana liczby przestępstw stwierdzonych przez policję w latach 2021-2023: -8 834;
- Wskaźnik zmiany liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję w latach 2021-2023: -7,29%.

⁸⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 09.09.2024 r.]

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję⁹⁰:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 105 799 – 2016 rok;
  - wartość maksymalna: 158 520 – 2013 rok;
- Zmiana liczby przestępstw stwierdzonych przez policję: -46 138;
- Wskaźnik zmiany liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję: -29,1%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 26,0;
  - w Polsce: 21,0.
- Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję:
  - w województwie śląskim: 76,8;
  - w Polsce: 71,5.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1000 mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 46,5;
  - najniższa wartość wśród podregionów: częstochowski – 17,4;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 31,4;
  - wartość w powiatach ziemskich: 19,5;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Sosnowiec (64,8), m. Jaworzno (57,7) oraz m. Dąbrowa Górnicza (42,3);
  - powiaty o najniższych wartościach: częstochowski (9,8), bielski (12,3) oraz kłobucki (13,0).
- Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: wschodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - powiaty o najwyższych wartościach: myszkowski (89,1), m. Jaworzno (88,6) oraz m. Sosnowiec (88,2);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Żory (65,0), tarnogórski (65,8) oraz bielski (66,1).

---

⁹⁰ Liczba przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach.

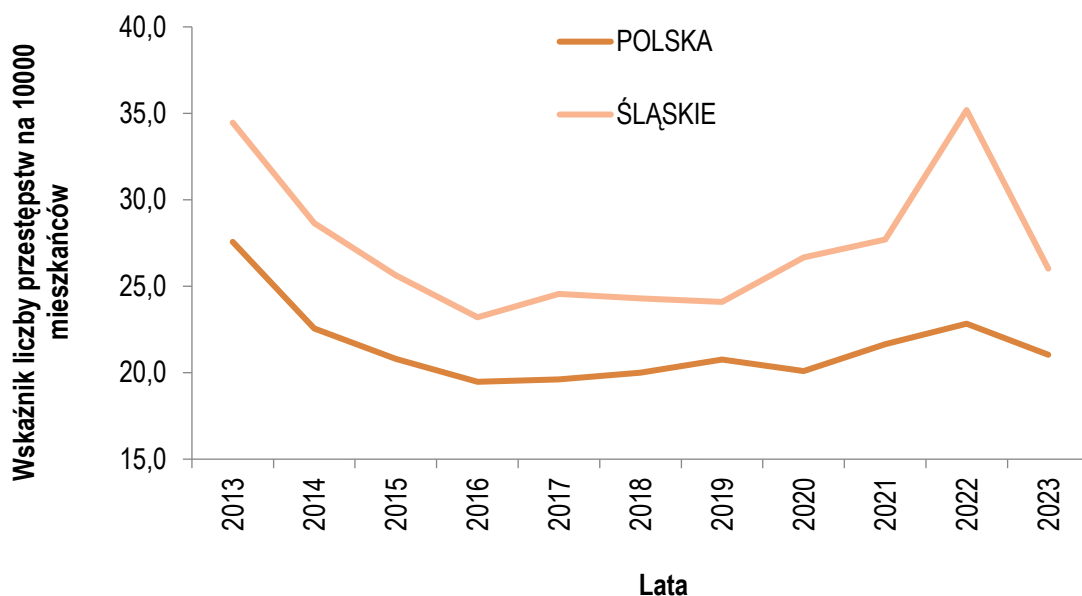
Struktura przestępstw ze względu na charakter

- Najczęściej popełniane w województwie śląskim: przeciwko mieniu (61 809) oraz kryminalne (59 087);
- Najrzadziej popełniane w województwie śląskim: przeciwko życiu i mieniu (1 809) oraz przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajowości (3 865);
- Wskaźniki liczby przestępstw ze względu na charakter na 1000 mieszkańców:
  - przeciwko mieniu:
    - w województwie śląskim: 14,3;
    - w Polsce: 10,9;
  - kryminalny:
    - w województwie śląskim: 13,7;
    - w Polsce: 12,4;
  - gospodarczy:
    - w województwie śląskim: 9,6;
    - w Polsce: 6,0;
  - przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – razem:
    - w województwie śląskim: 1,8;
    - w Polsce: 1,8;
  - przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – drogowe
    - w województwie śląskim: 1,6;
    - w Polsce: 1,6;
  - przeciwko rodzinie i opiece:
    - w województwie śląskim: 1,6;
    - w Polsce: 1,2;
  - przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajowości:
    - w województwie śląskim: 0,9;
    - w Polsce: 0,9;
  - przeciwko życiu i zdrowiu:
    - w województwie śląskim: 0,4;
    - w Polsce: 0,4.

WNIOSKI

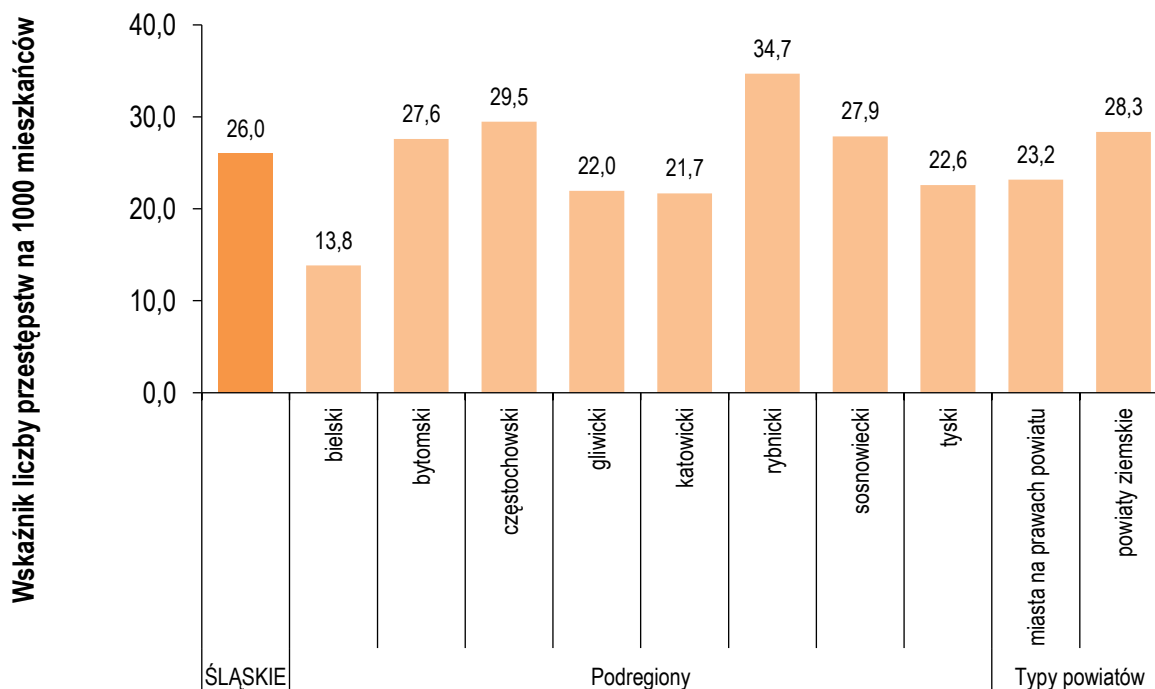
- Na przestrzeni lat 2013-2023 w województwie śląskim wystąpiła tendencja spadkowa w zakresie liczby przestępstw;
- Największą częstotliwość popełniania przestępstw zanotowano w środkowej części województwa;
- Najczęściej popełniane były przestępstwa przeciwko mieniu i kryminalne, a najrzadziej przeciwko życiu i zdrowiu.

Wskaźnik liczby przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach na 1000 mieszkańców w województwie śląskim i w Polsce w latach 2013-2023.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 09.09.2024 r.].

Wskaźnik liczby przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach na 1000 mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 r.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 09.09.2024 r.].

Wybrane elementy sytuacji społeczno-ekonomicznej – województwo śląskie, lata 2017-2023.

Wyszczególnienie			Lata					2022	2023
			2017	2018	2019	2020	2021		
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę (zł)			1 297	1 289	1 330	1 271	1 421	1 527	1 702
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (zł)			4 482	4 825	5 178	5 451	5 908	6 728	7 611
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto (zł)	z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	emerytury	2 645	2 717	2 819	2 948	3 135	3 396	3 950
		renty z tytułu niezdolności do pracy	2 119	2 254	2 373	2 506	2 622	2 827	3 263
		renty rodzinne	2 371	2 463	2 573	2 703	2 878	3 108	3 582
	rolników indywidualnych	1 391	1 406	1 458	1 528	1 568	1 629	1 966	
Osoby w rodzinach korzystających z pomocy społecznej o dochodach poniżej kryt. dochodowe (% mieszkańców)			2,4	2,0	1,7	1,6	1,5	1,6	1,5
Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych			111 679	110 167	108 859	117 632	121 216	152 964	112 382
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw			77,6	77,7	76,8	79,3	75,3	80,0	76,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Wybrane elementy sytuacji społeczno-ekonomicznej – województwo śląskie i Polska, 2023 rok.

Wyszczególnienie			Polska	Śląskie
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 członka gospodarstwa domowego (zł)			1 636	1 702
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (zł)			7 595	7 611
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto (zł)	z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych	emerytury	3 493	3 950
		renty z tytułu niezdolności do pracy	2 692	3 263
		renty rodzinne	3 010	3 582
	rolników indywidualnych	1 847	1 966	
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem wg granic ubóstwa (% osób w gosp. dom. poniżej granic)	minimum egzystencji		6,6	x
	relatywna granica ubóstwa		12,2	x
	ustawowa granica ubóstwa		6,6	x
Osoby w rodzinach korzystających z pomocy społecznej o dochodach poniżej kryterium dochodowego (% mieszkańców)			2,0	1,5
Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępow. przygotow. na 10 tys. mieszkańców			210	260
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw			71,5	76,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

5.5. Rynek pracy

Liczba bezrobotnych ogółem

Dane o liczbie bezrobotnych obejmują osoby zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotne, zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 735).

Bezrobotni zarejestrowani to osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonyjące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej⁹¹.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne:
  - w 2022 roku: 64 903;
  - w 2023 roku: 62 445;
  - w 2024 roku: 62 583;
- Zmiana liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w latach 2022-2024: -2 320 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w latach 2022-2024: - 3,57%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

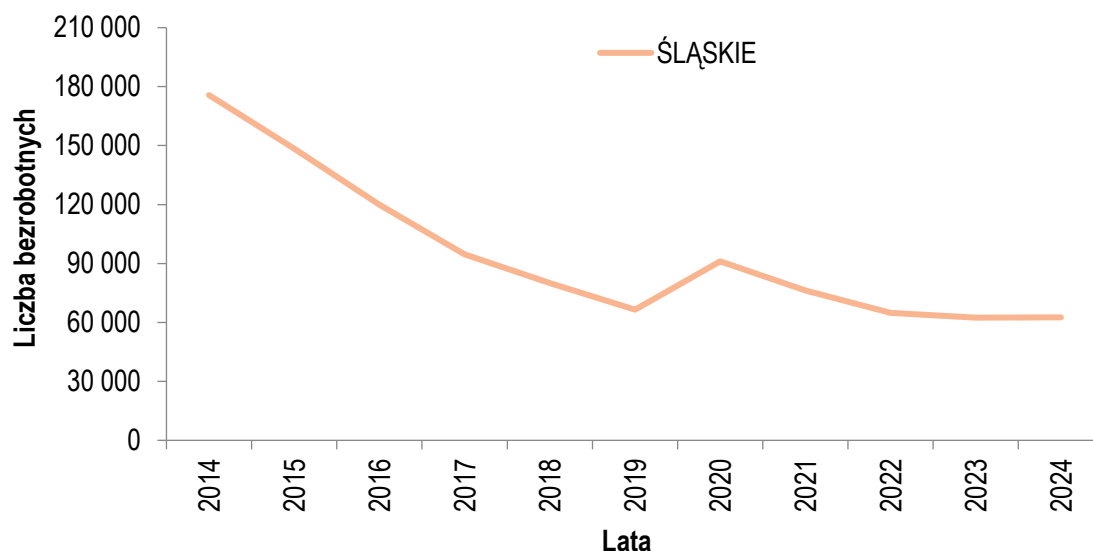
- Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 62 445 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 175 675 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w latach 2014-2024: -123 092 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w latach 2014-2024: - 70,1%.

WNIOSKI

- W latach 2014-2024 w województwie śląskim zanotowano silną tendencję spadkową w zakresie liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne oraz przez cały ten okres była ona niższa niż w Polsce.
- W województwie śląskim na koniec 2024 roku wśród osób bezrobotnych przeważały kobiety (odsetek kobiet wyniósł 52,2), przy czym w kraju ta różnica była mniejsza (odsetek kobiet bezrobotnych w kraju wyniósł 51,6).

⁹¹ Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2958,pojecie.html> [odczyt: 9.12.2024 r.].

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych, województwo śląskie, lata 2014-2024, stan na koniec danego roku.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 21.02.2025 r.].

Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia definiowana jest jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo⁹². W niniejszym podrozdziale dokonano analizy poziomu tego wskaźnika w województwie śląskim na tle Polski w latach 2014-2024 wg stanu na koniec danego roku. Analiza obejmuje również poziom stopy bezrobocia na koniec 2024 roku w odniesieniu do innych województw oraz w powiatach województwa śląskiego.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Stopa bezrobocia rejestrowanego:
  - w 2022 roku: 3,7;
  - w 2023 roku: 3,6;
  - w 2024 roku: 3,6;
- Zmiana stopy bezrobocia rejestrowanego w latach 2022-2024: -0,1 punktu proc.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Stopa bezrobocia rejestrowanego:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 3,6 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 9,6 – 2014 rok;
- Zmiana wysokości stopy bezrobocia rejestrowanego: -6 punktu proc.

⁹² Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, *Leksykon Budżetowy*, <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/BASLeksykon.xsp?id=51301A1132FC3336C1257A56003D56C3&litera=B> [odczyt 23.09.2024 r.].

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Stopa bezrobocia rejestrowanego:
  - w województwie śląskim: 3,6;
  - w Polsce: 5,1.

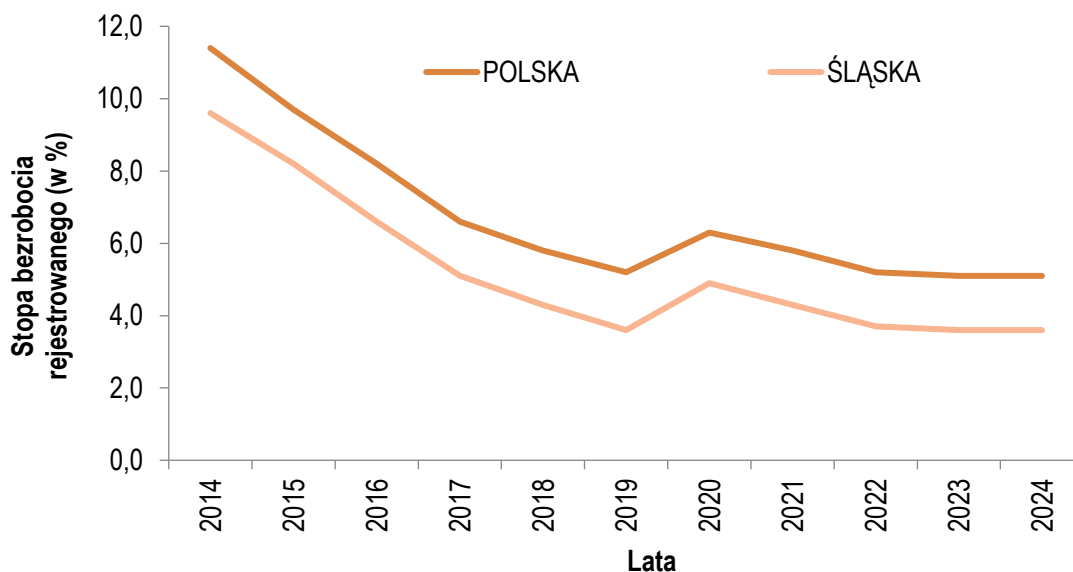
Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Stopa bezrobocia rejestrowanego:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: umiarkowane;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna;
  - części województwa o najniższych wartościach: zachodnia;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Bytom (7,9), m. Piekary Śląskie (7,8) oraz kłobucki (7,8);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Katowice (1,0), bieruńsko-lędziński (1,4) oraz m. Tychy (1,8).

WNIOSKI

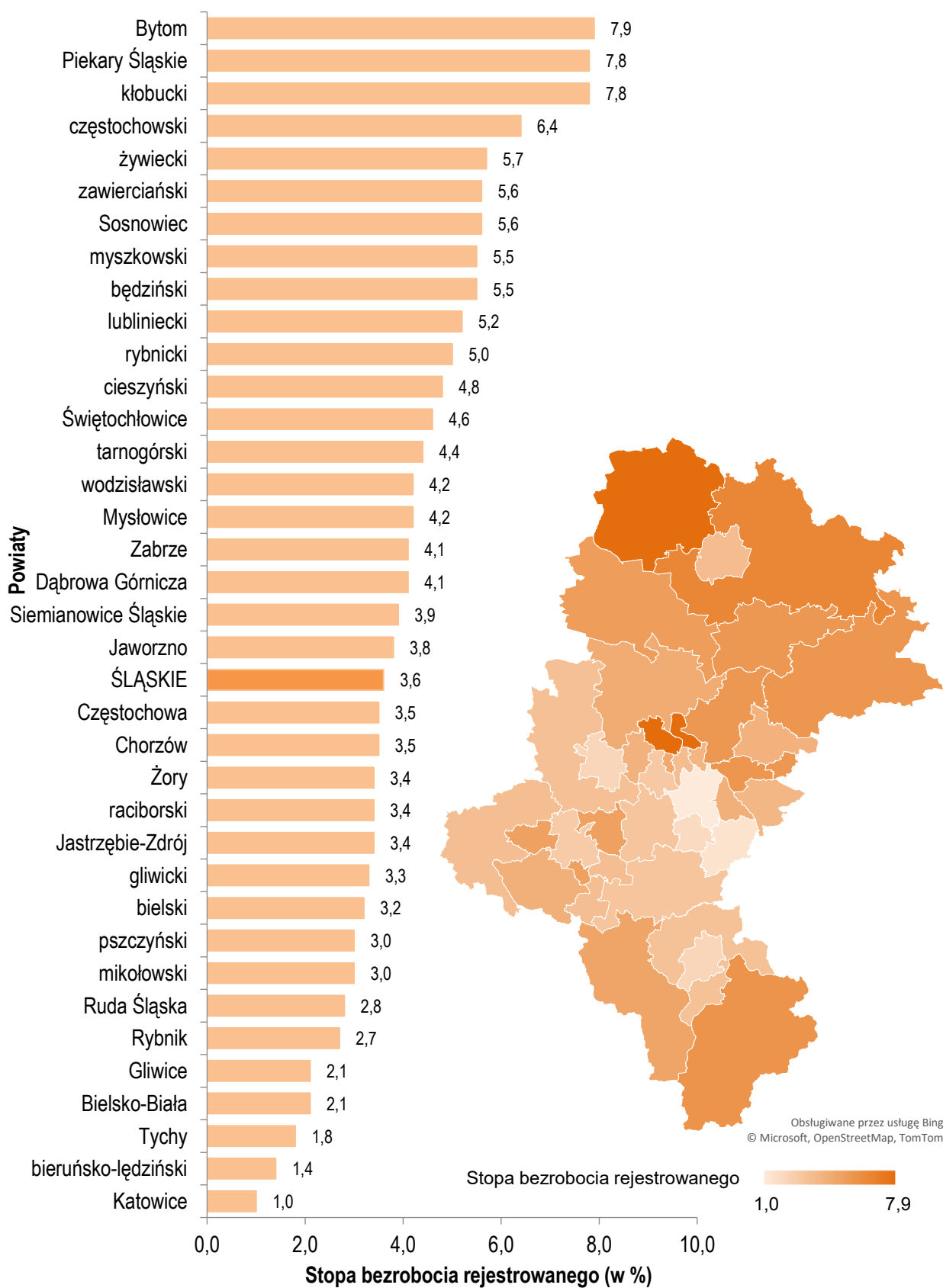
- Województwo śląskie zajmowało w 2024 roku wykazało o wiele niższą stopę bezrobocia niż średnia w kraju;
- W okresie 2014-2024 stopa bezrobocia wykazywała w województwie śląskim tendencję silnie spadkową oraz była przez cały ten okres niższa od stopy bezrobocia dla całego kraju;
- Pomiędzy rokiem 2014 a 2024 stopa bezrobocia spadła o 6 punktów proc.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2024 wg stanu na koniec danego roku.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 21.02.2025 r.].

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa śląskiego, stan na 11.02.2025 r.

Źródła: GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 09.09.2024 r.].

Osoby długotrwale bezrobotne

Według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoby długotrwale bezrobotne to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych⁹³.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób długotrwale bezrobotnych:
  - w 2022 roku: 29 873;
  - w 2023 roku: 26 456;
  - w 2024 roku: 25 259;
- Zmiana liczby osób długotrwale bezrobotnych w latach 2022-2024: -4 614 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby osób długotrwale bezrobotnych w latach 2022-2024: -15,5%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób długotrwale bezrobotnych:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 25 259 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 96 228 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób długotrwale bezrobotnych w latach 2014-2024: -70 969;
- Wskaźnik zmiany liczby osób długotrwale bezrobotnych w latach 2014-2024: -73,6%.

- Wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (w %):
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 40,4 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 54,8 – 2014 rok;
- Zmiana wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2014-2024: -14,4;
- Wskaźnik zmiany wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2014-2024: -26,3%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych:
  - w województwie śląskim: 40,4;
  - w Polsce: 48,6.

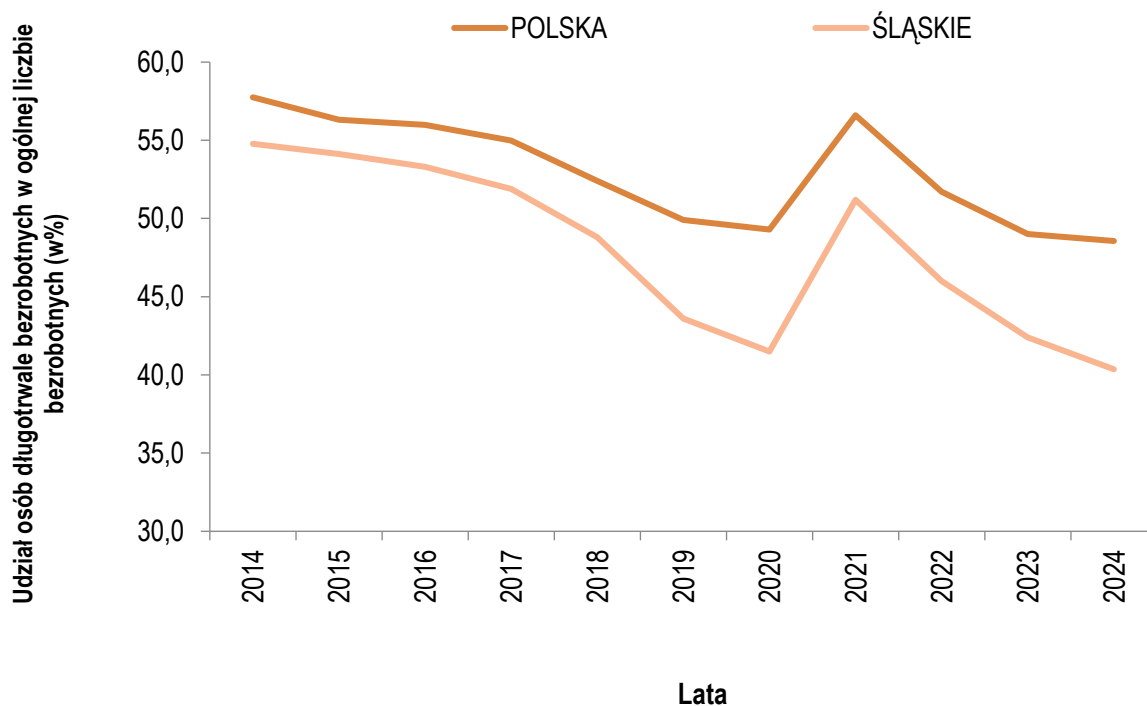
---

⁹³ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (tj.: Dz.U. z 2023 r., poz. 735), art. 2, ust. 1, pkt 5.

WNIOSKI

- Wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych przez cały okres 2014-2024 był w województwie śląskim niższy niż w kraju;
- W latach 2014-2024 liczba osób długotrwale bezrobotnych wykazała tendencję spadkową.

Osoby długotrwale bezrobotne⁹⁴ jako odsetek ogółu bezrobotnych w latach 2014-2024 wg stanu na koniec roku.

Źródła: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [odczyt 21.02.2025 r.].

⁹⁴ Według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy są to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy.

Wybrane elementy sytuacji na rynku pracy – województwo śląskie i Polska, lata 2017-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie		Lata								
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych (tys.)	Polska	1 081 746	968 888	866 374	1 046 432	895 203	812 301	788 229	786 179	
	Śląskie	94 687	80 079	66 521	91 032	76 324	64 903	62 445	62 583	
Odssetki ogółu zarejestrowanych bezrobotnych	mężczyźni	Polska	44,9	44,0	44,7	46,3	46,2	46,3	47,4	48,4
		Śląskie	42,4	41,6	43,4	45,2	45,3	45,2	46,2	47,8
	kobiety	Polska	55,1	56,0	55,3	53,7	53,8	53,7	52,6	51,6
		Śląskie	57,6	58,4	56,6	54,8	54,7	54,8	53,8	52,2
	do 25 r.ż.	Polska	12,4	12,2	12,3	12,5	11,2	12,4	12,8	13
		Śląskie	10,4	10,2	10,5	11,0	9,5	10,7	11,2	11,6
	pow. 50 r.ż.	Polska	27,6	27,1	27,2	25,7	26,9	27,0	26,8	26,9
		Śląskie	29,6	29,0	28,8	26,9	28,3	28,4	28,2	28,2
	długotrwale bezrobotni	Polska	55,0	52,4	49,9	43,3	56,6	51,7	49,0	48,6
		Śląskie	51,9	48,8	43,6	41,5	51,2	46,0	42,4	40,4
	Stopa bezrobocia	Polska	6,6	5,8	5,2	6,3	5,8	5,2	5,1	5,1
		Śląskie	5,1	4,3	3,6	4,9	4,3	3,7	3,6	3,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

5.6. Migranci

Status uchodźcy i ochrona uzupełniająca są formami ochrony międzynarodowej, którą otrzymują cudzoziemcy, jeśli w ich kraju pochodzenia grozi im prześladowanie lub rzeczywiste ryzyko utraty życia czy zdrowia. Wobec takich osób nie mogą przy tym występować okoliczności wskazujące, na to, iż mogłyby stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa⁹⁵.

W 2024 roku w Polsce 17 tys. cudzoziemców złożyło wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej. Spośród nich największą część stanowili obywatele: Ukrainy – 7 tys. osób, Białorusi – 3,9 tys. osób, Rosji – 1 tys. osób, Somalii – 0,6 tys. osób i Erytrei – 0,6 tys. osób. Liczba złożonych wniosków była o 79% wyższa niż w 2023 roku⁹⁶.

Urząd do Spraw Cudzoziemców wydał w 2024 roku decyzje wobec 12 tys. osób. W 2024 roku warunki przyznania ochrony międzynarodowej spełniało 7 tys. cudzoziemców. Byli to przede wszystkim obywatele Ukrainy – 3,9 tys. osób i Białorusi – 2,6 tys. osób. Kolejną z liczniejszych grup byli obywatele Rosji – 0,2 tys. osób. Decyzje negatywne otrzymało 1,6 tys. cudzoziemców. Dotyczyły one najczęściej obywateli: Rosji – 660 osób, Białorusi – 150 osób i Indii – 90 osób. Natomiast postępowania dotyczące 3,4 tys. osób zakończyły się umorzeniem, m.in. z powodu opuszczenia Polski przez wnioskodawców przed wydaniem decyzji lub wycofania przez nich

⁹⁵ Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Postępowania dotyczące ochrony międzynarodowej w 2024 r.*, <https://www.gov.pl/web/udsc/postepowania-dotyczace-ochrony-miedzynarodowej-w-2024-r> [odczyt: 19.02.2025 r.].

⁹⁶ Ibidem.

wniosków. Dotyczyło to przede wszystkim obywateli: Erytrei – 460 osób, Somalii – 440 osób i Syrii – 390 osób⁹⁷.

Według stanu na koniec grudnia 2024 roku aktualny dokument pobytowy w Polsce posiadało 1 537 859 obywateli Ukrainy oraz 437 132 pozostałych cudzoziemców⁹⁸. W latach 2014-2021 liczba osób posiadających wyżej wymieniony dokument stopniowo wzrastała z 40 979 Ukraińców w 2014 roku do 307 735 w 2021 roku (wzrost o 651%) oraz ze 134 087 pozostałych osób w 2014 roku do 238 259 w 2021 roku (wzrost o 78%). W porównaniu z 2021 rokiem, w 2022 roku nastąpiło gwałtowne zwiększenie liczby obywateli Ukrainy posiadających aktualny dokument pobytowy w Polsce o 346% (przeskok z 307 735 w 2021 roku do 1 373 461 w 2022 roku, co było spowodowane wybuchem wojny na Ukrainie) oraz o 25% w przypadku pozostałych osób. W 2024 roku liczba cudzoziemców posiadających ww. dokument zwiększyła się, lecz w mniejszym stopniu – o prawie 12% w przypadku Ukraińców oraz o 47% w przypadku pozostałych cudzoziemców⁹⁹ w porównaniu z rokiem 2022.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie na koniec danego roku

- Liczba obywateli Ukrainy posiadająca aktualne dokumenty pobytowy w Polsce:
  - w 2022 roku: 1 373 461;
  - w 2023 roku: 1 486 441;
  - w 2024 roku: 1 537 859;
- Zmiana liczby obywateli Ukrainy posiadającej aktualne dokumenty pobytowe w Polsce latach 2022- 2024: 164 398;
- Wskaźnik zmiany obywateli Ukrainy posiadających aktualne dokumenty pobytowe w Polsce w latach 2022-2024: 11,97%.

- Liczba pozostałych cudzoziemców posiadających aktualne dokumenty pobytowe w Polsce:
  - w 2022 roku: 297 747;
  - w 2023 roku: 385 815;
  - w 2024 roku: 437 132;
- Zmiana liczby pozostałych cudzoziemców posiadających aktualny dokument pobytowy w Polsce w latach 2022-2024: 139 385;
- Wskaźnik zmiany liczby pozostałych cudzoziemców posiadająca aktualny dokument pobytowy w Polsce w latach 2022-2024: 46,81%

WNIOSKI

- Zarówno liczba obywateli Ukrainy, jak i pozostałych cudzoziemców posiadająca aktualne dokumenty pobytowy w Polsce w latach 2022-2024 rosta;
- Cudzoziemcy, którzy złożyli wniosek o ochronę międzynarodową w Polsce w 2024 roku pochodzili głównie z Ukrainy i Białorusi;
- Pozytywne decyzje wydane cudzoziemcom w sprawie ochrony międzynarodowej w Polsce w 2024 roku zostały wręczone głównie obywatelom Ukrainy (56%) oraz Białorusi (37%).

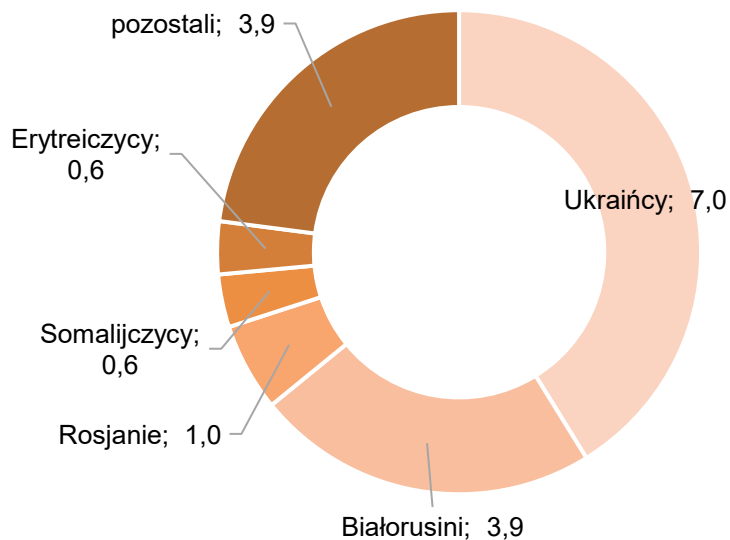
⁹⁷ Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Postępowania dotyczące...*, op. cit. [odczyt: 19.02.2025 r.].

⁹⁸ Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy* (wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.), s. 7.

⁹⁹ Ibidem.

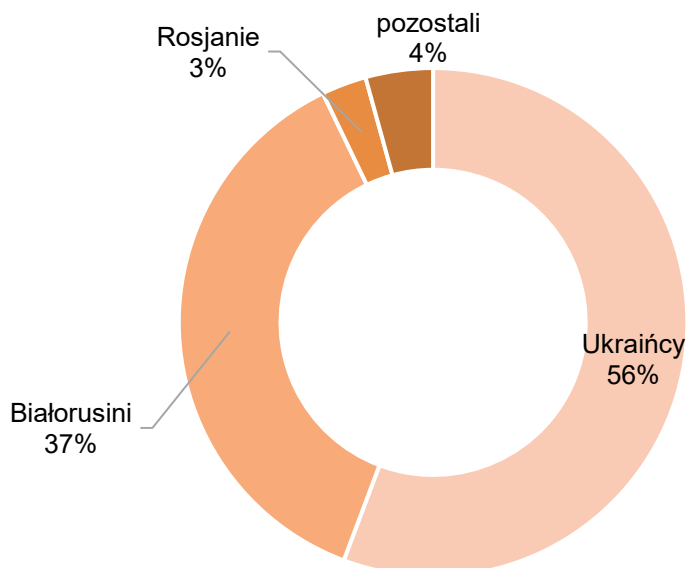

Cudzoziemcy, którzy złożyli wnioski o ochronę międzynarodową w Polsce w 2024 roku (w tys.).

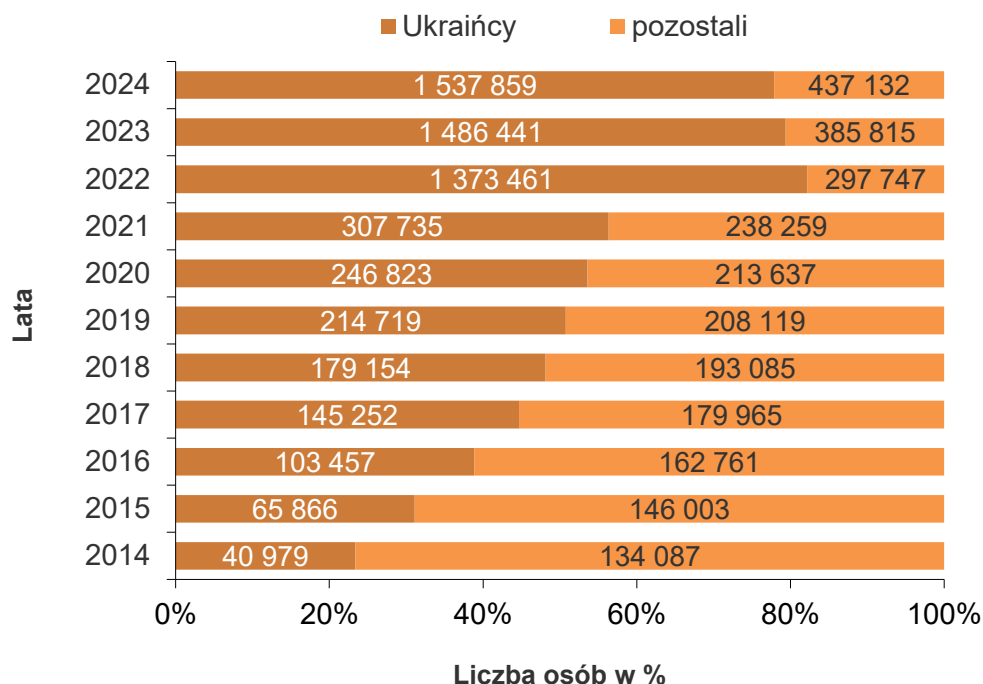
Źródło: Urząd do Spraw Cudzoziemców, Postępowania dotyczące ochrony międzynarodowej w 2024 r., <https://www.gov.pl/web/udsc/postepowania-dotyczace-ochrony-miedzynarodowej-w-2024-r> [odczyt: 19.02.2025 r.].

Pozytywne decyzje wydane cudzoziemcom w sprawie ochrony międzynarodowej w Polsce w 2024 roku (w tys.).

Źródło: Urząd do Spraw Cudzoziemców, Postępowania dotyczące ochrony międzynarodowej w 2024 r., <https://www.gov.pl/web/udsc/postepowania-dotyczace-ochrony-miedzynarodowej-w-2024-r> [odczyt: 19.02.2025 r.].

Liczba osób posiadających aktualny dokument pobytowy w Polsce w latach 2014-2024.

Źródło: Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy* (wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.), s. 7.

Uchodźcy i migranci przedwojenni z Ukrainy w Polsce

Według Urzędu do Spraw Cudzoziemców w okresie od 2014 r. do 31.12.2024 r. liczba obywateli Ukrainy posiadających ważne zezwolenia na pobyt w Polsce wzrosła z 41 tys. do 1,5 mln. Na dzień 31.12.2024 r. stanowili oni 79% populacji cudzoziemców¹⁰⁰.

Od wybuchu wojny, tj. od dnia 24 lutego 2022 r., do końca 2024 r. blisko 1,960 mln osób zostało zarejestrowanych na ochronę czasową. Wśród 986 918 obywateli Ukrainy objętych obecnie ochroną czasową 63% (602 066) stanowiły kobiety. Jednocześnie wśród osób pełnoletnich odsetek kobiet wyniósł 73%, natomiast co drugi zarejestrowany obywatel Ukrainy był dzieckiem¹⁰¹.

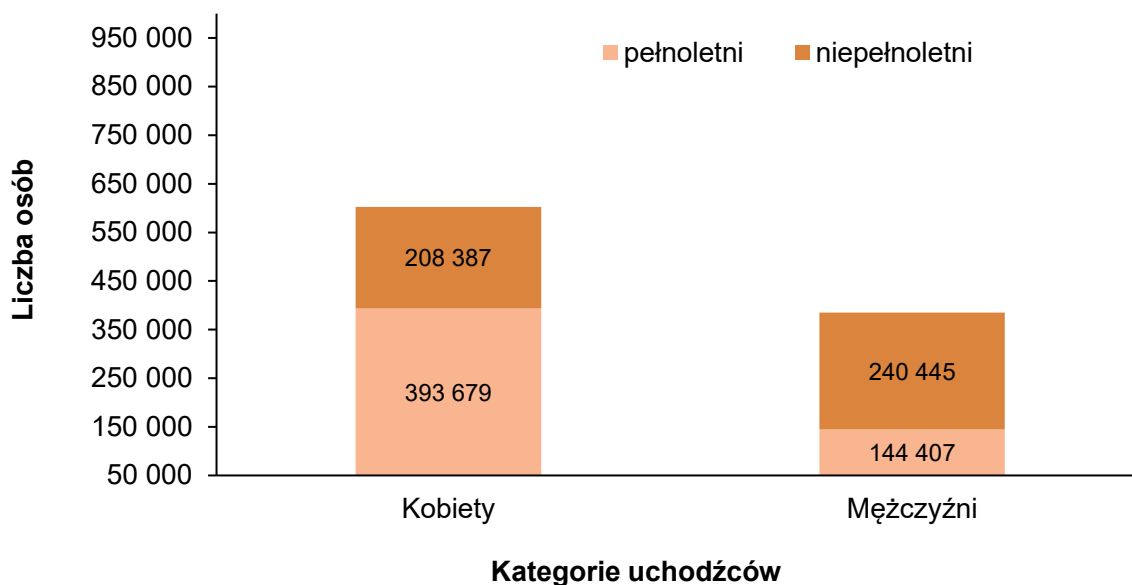
Znaczny napływ cudzoziemców (głównie z Ukrainy) oraz organizacja ich pobytu na terytorium RP w dalszym ciągu stanowią wyzwanie dla organów administracji publicznej. Najważniejszymi elementami wymagającymi dostosowania pod tym kątem są: rynek pracy, edukacja, ochrona zdrowia i mieszkalnictwo¹⁰².

¹⁰⁰ Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy* (wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.), s. 7.

¹⁰¹ Ibidem.

¹⁰² Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy* (wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.), s. 7.

Uchodźcy z Ukrainy objęci ochroną czasową w Polsce – stan na 31.12.2024 roku.

Źródło: Urząd do Spraw Cudzoziemców, *Raport na temat obywateli Ukrainy* (wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.), s. 8.

6. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instrumentem polityki społecznej państwa służącym do wspierania osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podejmuje ona działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum. Pomoc społeczna pomaga zarówno tworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję, jak również przyczynia się do wyrównywania nadmiernych różnicowań społecznych. Instrument ten służy także do kompensowania różnorodnych szkód, np. wynikających z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności, chorób. Ponadto pomoc społeczna zapewnia poczucie bezpieczeństwa socjalnego poprzez udzielanie różnego rodzaju zasiłków i świadczeń uzupełniających dochody z pracy, systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego oraz usamodzielnianie się jej beneficjentów¹⁰³.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;

¹⁰³ Główny Urząd Statystyczny, *Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2020 roku*, Warszawa 2021, s. 54.

- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb¹⁰⁴.

Wskaźnik obrazujący udział mieszkańców objętych pomocą społeczną, choć niezwykle ważny, nie może być traktowany jako decydujący wyznacznik sytuacji w obszarze pomocy społecznej. Wynika to z faktu, iż jest on wypadkową wielu czynników, w tym: społecznych, ekonomicznych, demograficznych, kulturowych, infrastrukturalnych czy też prawnych. Wzrost jego wartości może być spowodowany zarówno czynnikami niekorzystnymi, np. wzrostem poziomu bezrobocia, jak i korzystnymi np. rozwojem infrastruktury pomocy społecznej. Z kolei spadek wartości opisywanego wskaźnika może wynikać zarówno z poprawy sytuacji na rynku pracy, jak też ze wzrostu poziomu migracji zarobkowych, przeniesienia części zadań pomocy społecznej do innych obszarów administracji, bądź też braku weryfikacji w danym roku wysokości kryteriów dochodowych uprawniających do ubiegania się o wsparcie. W celu uzyskania dokładniejszego obrazu sytuacji w regionie warto przyrzeć się rozkładowi przyczyn korzystania z pomocy społecznej.

Zgodnie z treścią art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, wsparcia udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy domowej;
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej¹⁰⁵.

6.1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 76 601;
  - w 2023 roku: 73 262;
  - w 2024 roku: 73 531;
- Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2021-2023: -3 070;
- Wskaźnik zmiany liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2021 – 2023: -4,0%.

¹⁰⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283), art. 15.

¹⁰⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 7.

Tendencje w latach 2014-2024 województwo śląskie, stanu na koniec danego roku

- Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 73 262 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 118 170 – 2014 rok;
- Zmiana liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014 – 2024:
- 44 639;
- Wskaźnik zmiany liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014 – 2024: -37,8%.

Struktura i poziom wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej wg typów rodzin¹⁰⁶:
  - rodziny zamieszkujące wieś:
    - o śląskie – 22,0;
    - o Polska – 39,4;
  - jednoosobowe:
    - o śląskie – 63,1;
    - o Polska – 60,8;
  - rodziny z dziećmi:
    - o śląskie – 20,5;
    - o Polska – 23,1;
  - rodziny niepełne:
    - o śląskie – 8,3;
    - o Polska – 8,2;
  - rodziny emerytów i rencistów:
    - o śląskie – 25,4;
    - o Polska – 22,7.

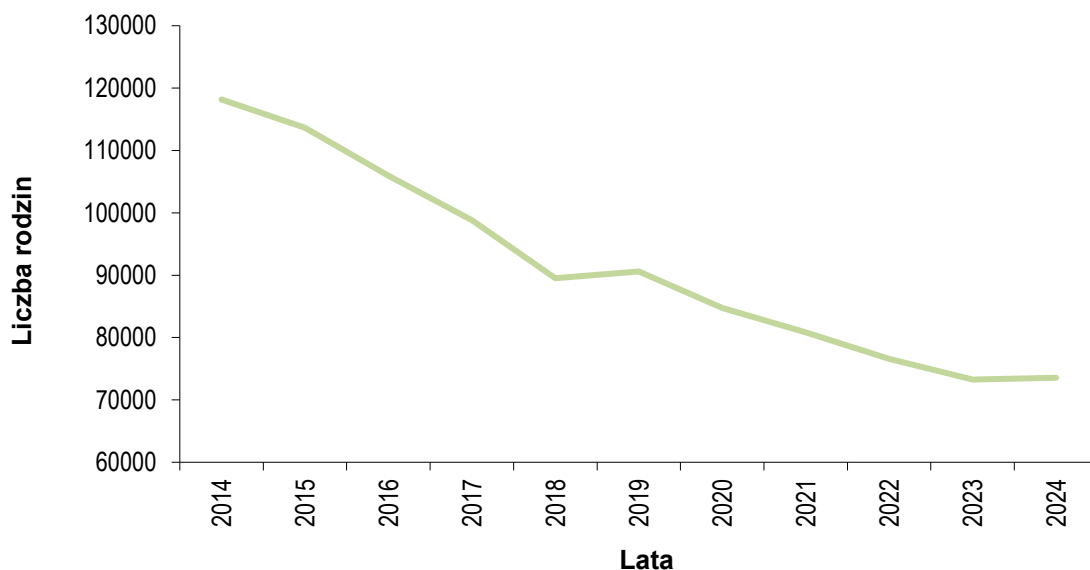
WNIOSKI

- Liczba rodzin korzystających pomocy społecznej w województwie śląskim wykazała tendencję silnie spadkową w latach 2014-2024;
- Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej na tle ogólnej liczby mieszkańców w województwie śląskim był w 2024 roku o wiele niższy niż w kraju;
- W 2024 roku wzrosła liczba rodzin jednoosobowych korzystających z pomocy społecznej województwie śląskim (515 629) w porównaniu do 2023 roku (512 591);
- Między innymi ze względu na wysoka urbanizację w województwie śląskim w 2024 roku odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej zamieszkujących wsie był znacznie niższy niż w kraju.

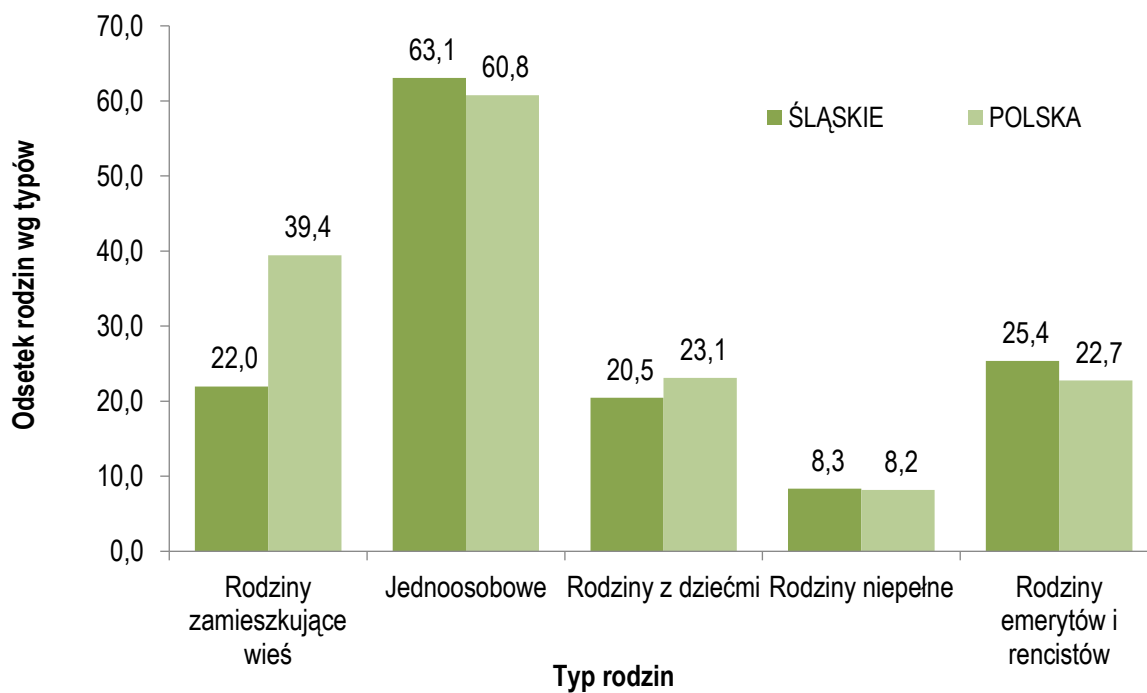
¹⁰⁶ Uwaga: Dana rodzina objęta pomocą społeczną mogła zaliczać się do więcej niż jednego typu.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w województwie śląskim w latach 2014-2024.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024.

Odsetek rodzin objętych pomocą społeczną wg wybranych typów rodzin w 2024 roku.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

6.2. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 143 756;
  - w 2023 roku: 137 644;
  - w 2024 roku: 134 828;
- Zmiana liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024:
  - -8 928;
- Wskaźnik zmiany liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024: -6,2%

Tendencje w latach 2014-2024 województwo śląskie, stanu na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 134 828 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 279 489 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2024:
  - -44 661;
- Wskaźnik zmiany liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2024: -51,8%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024r.

- Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną jako odsetek ogółu mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 3,12;
  - w Polsce: 4,39.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną jako odsetek ogółu mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna oraz południowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: środkowa oraz zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bytomski – 3,73;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 2,14;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 3,10;
  - wartość w powiatach ziemskich: 3,14;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Chorzów (4,75), m. Bytom (4,74) oraz m. Jaworzno (4,52);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Dąbrowa Górnicza (1,47), m. Gliwice (1,57) oraz m. Mysłowice (1,76);

- wartość w gminach miejskich: 3,10;
- wartość w gminach miejsko-wiejskich: 3,46;
- wartość w gminach wiejskich: 3,03;
- gminy o najwyższych wartościach: Blachownia (11,41), Ustroń (9,39) oraz Radziechowy - Wieprz (8,22);
- gminy o najniższych wartościach: Łodygowice (0,89), Bobrowniki (1,11) oraz Kobiór (1,20).

Struktura i poziom wg stanu na koniec 2024 roku

- Osoby w rodzinach objęte pomocą społeczną wg powodów udzielenia – województwo śląskie:
  - ubóstwo: 38 906;
  - sieroctwo: 67;
  - bezdomność: 5 893;
  - potrzeba ochrony macierzyństwa: 15 829;
  - bezrobocie: 31 348;
  - niepełnosprawność: 36 747;
  - długotrwała lub ciężka choroba: 45 299;
  - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego: 31 510;
  - przemoc domowa: 3 512;
  - potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi: 33;
  - alkoholizm: 6 495;
  - narkomania: 625;
  - trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego: 1 559;
  - trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy: 224;
  - zdarzenie losowe: 1 701;
  - sytuacja kryzysowa: 1 187;
  - klęska żywiołowa lub ekologiczna: 3 271.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w województwie śląskim w okresie 2014-2024 zdecydowanie spadła;
- Odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej na tle ogólnej liczby mieszkańców w 2024 roku był o wiele niższy w województwie śląskim niż w kraju;
- W 2024 r. liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, była mocno zróżnicowana w podregionach województwa śląskiego;
- W latach 2022-2024 największy spadek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej wystąpił w przypadku: potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi (-53,5%), bezrobocia (-22,0%) oraz ubóstwa (-21,7%).
- W latach 2022-2024 wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej zanotowano w przypadku: klęski żywiołowej lub ekologicznej (w 2023 roku: 9; w 2024 roku: 3 271; wzrost wyniósł 54 417%)¹⁰⁷, zdarzenia losowego (155%), przemocy domowej (13,9%), narkomanii (13,4%), bezdomności (4,5%) oraz trudności

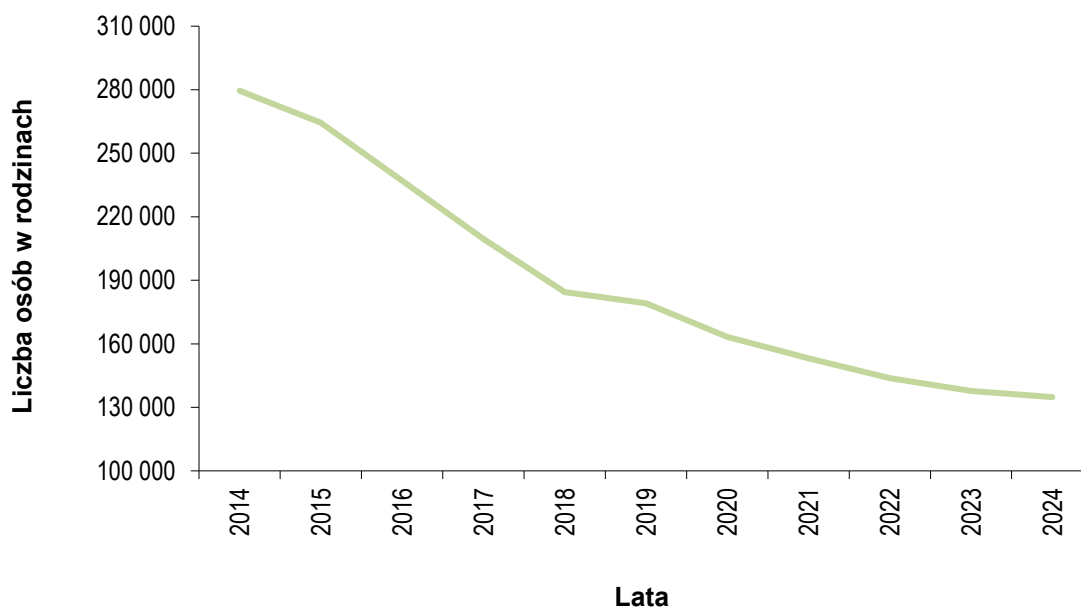
¹⁰⁷ Tak duży wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej wynikał z wystąpienia powodzi w Europie środkowej we wrześniu 2024 r.

w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy (3,2%)¹⁰⁸;

- Większość wskaźników w 2024 roku dla województwa śląskiego była niższa, czasem znacznie, od analogicznych dla całej Polski, z wyjątkiem dwóch, które były w województwie śląskim wyższe niż w Polsce, tj. bezdomności oraz potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi¹⁰⁹.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem w województwie śląskim w latach 2014-2024.

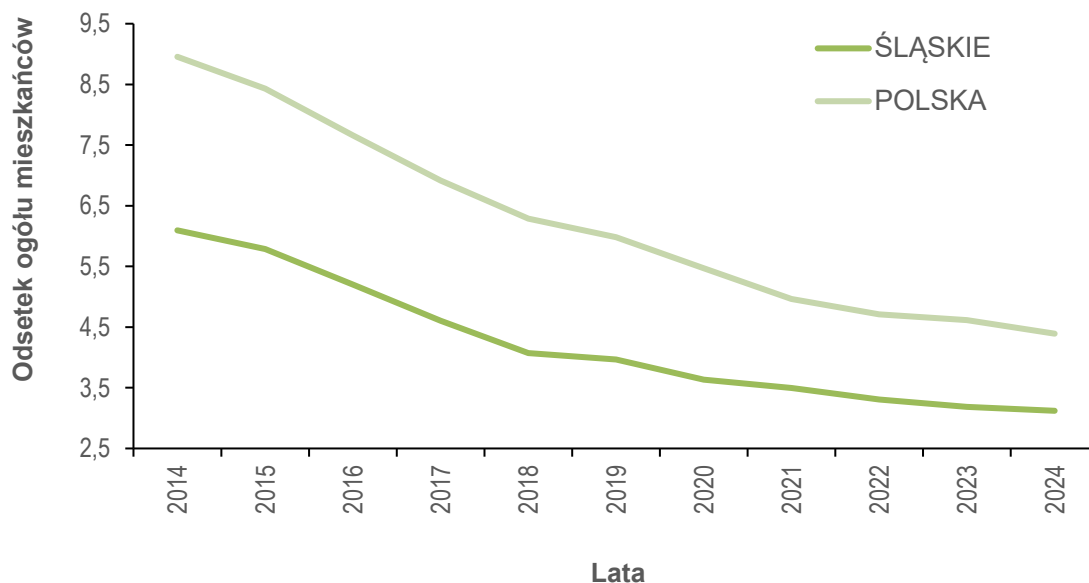

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024.

¹⁰⁸ Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

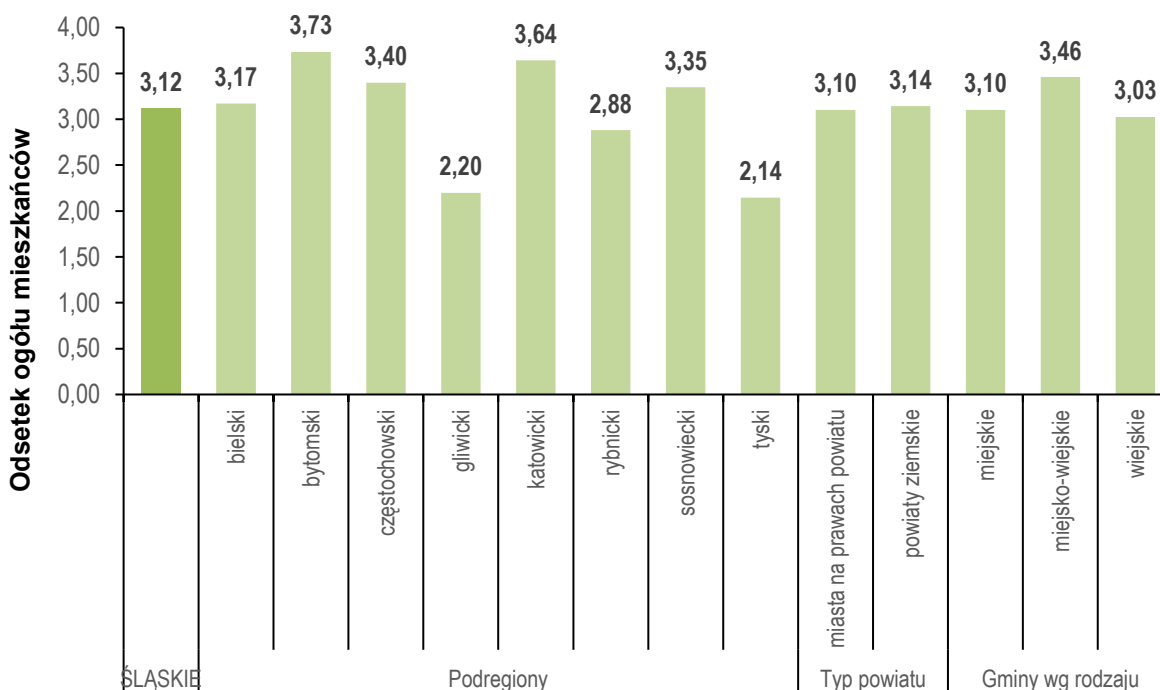
¹⁰⁹ Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.; Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem jako odsetek ogółu mieszkańców – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

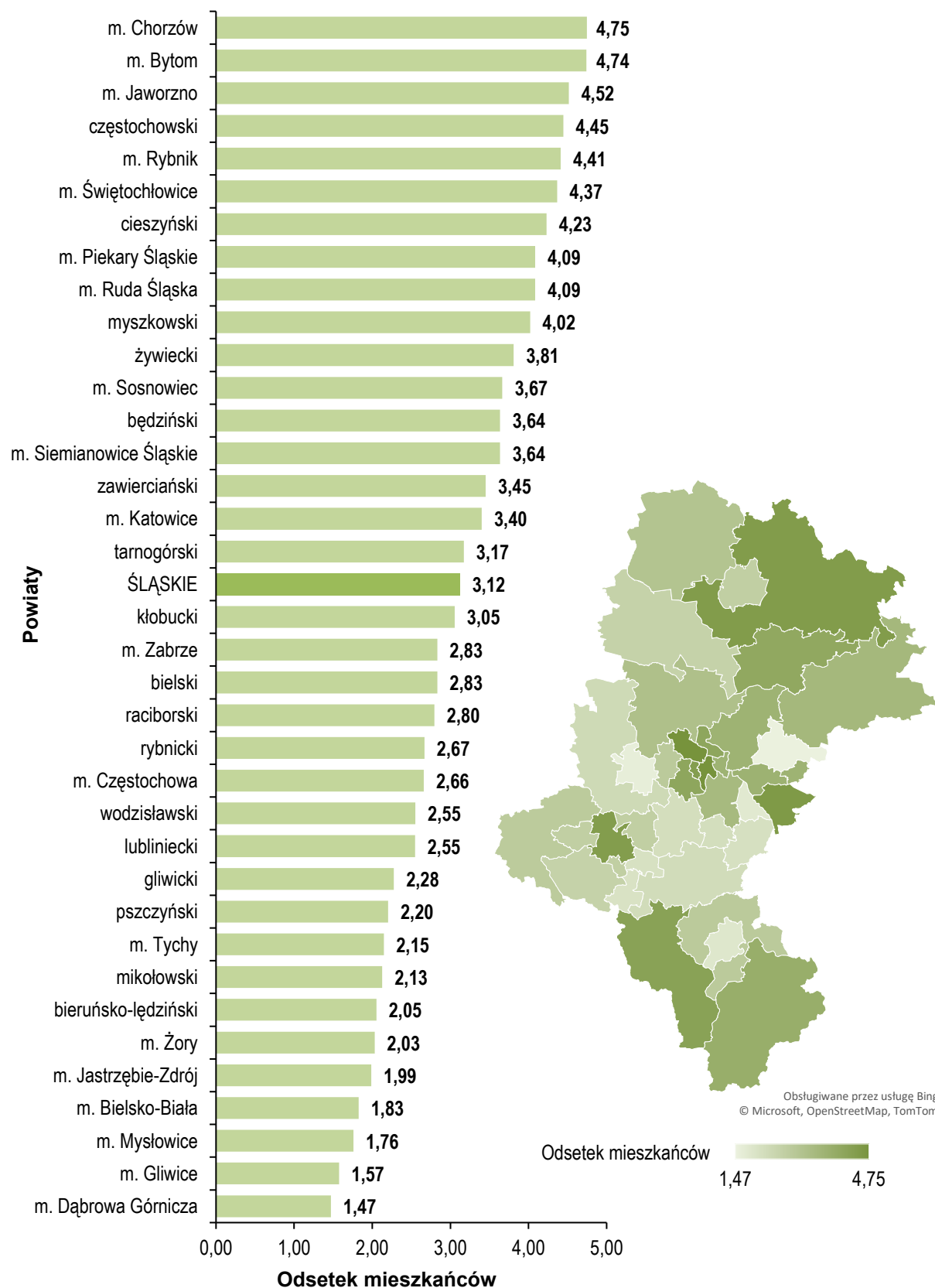
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem jako odsetek mieszkańców poszczególnych terytoriów – województwo śląskie, 2024 rok.

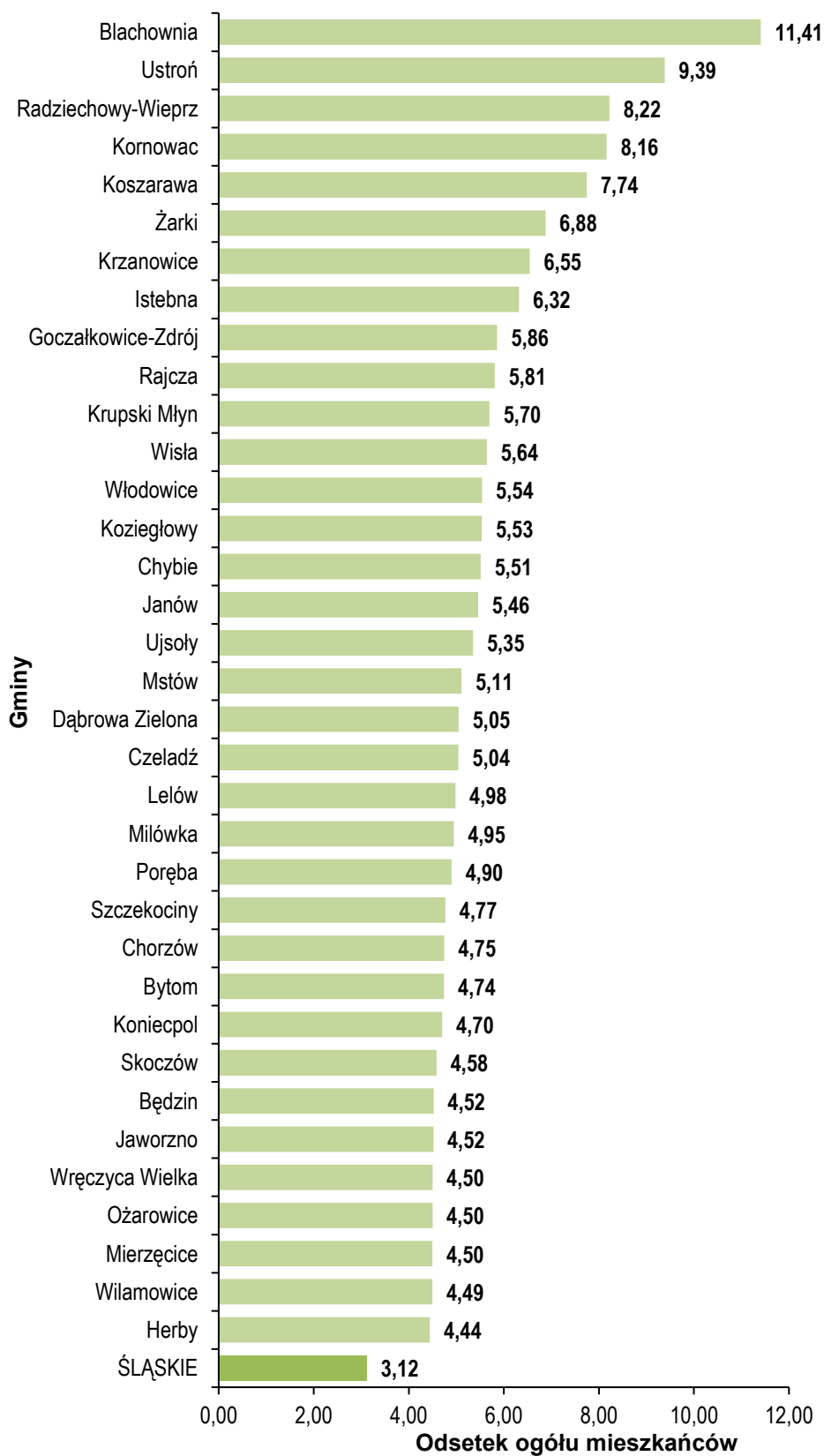
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną ogółem jako odsetek mieszkańców powiatów – województwo śląskie, 2024 r.

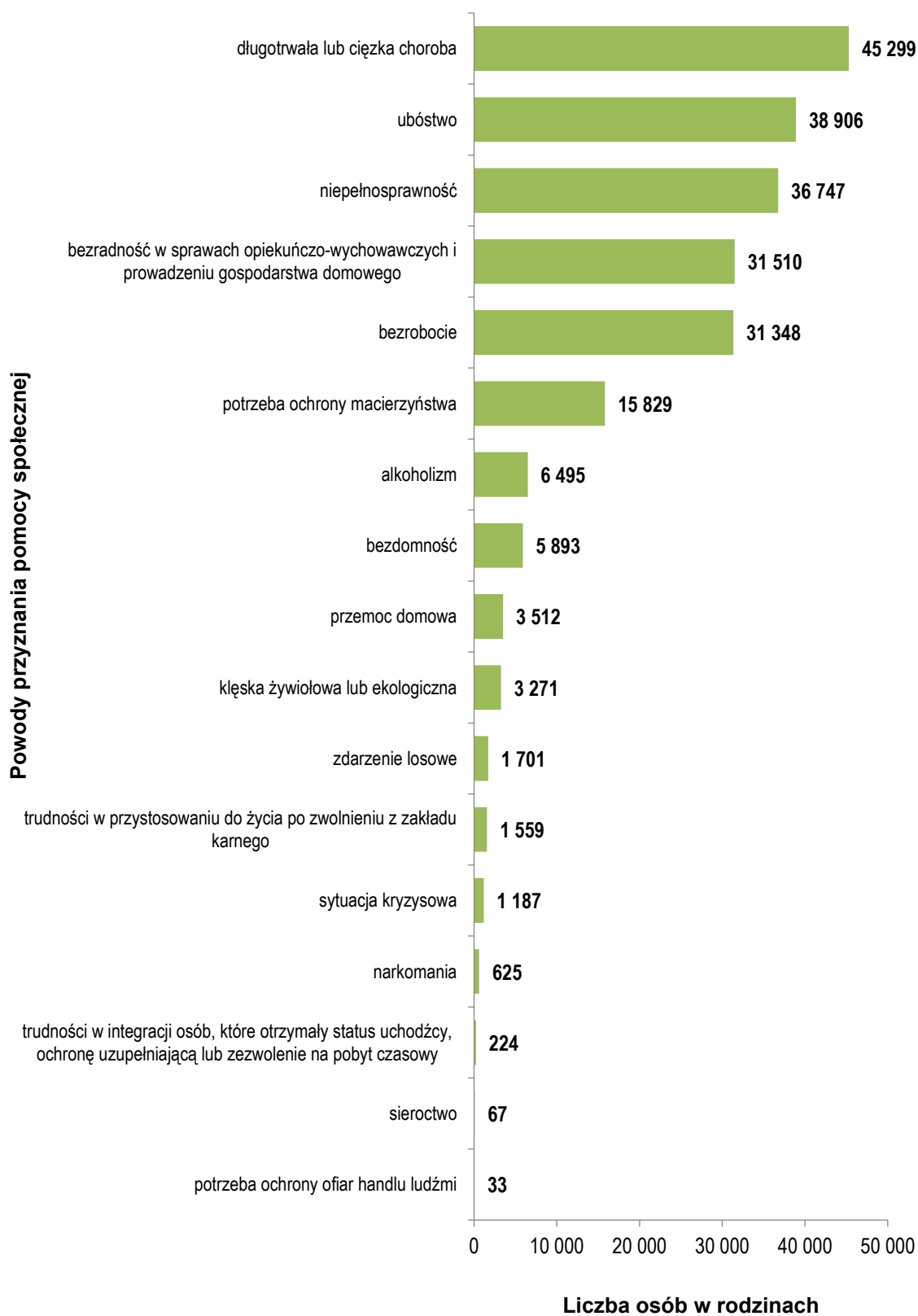
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRIPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Gminy o najwyższym odsetku mieszkańców objętych pomocą społeczną ogółem – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRIPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

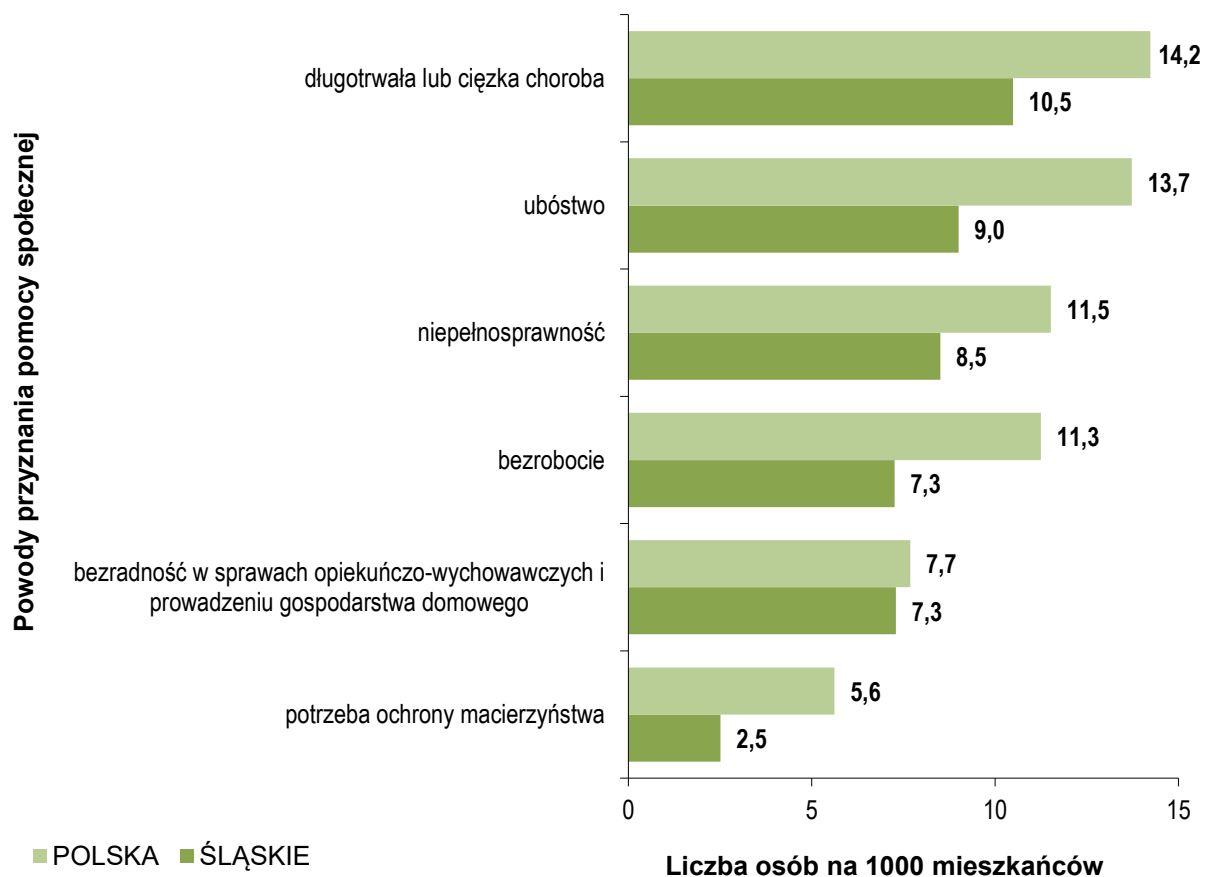
Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie, 2024 r.

Uwaga: Dana rodzina i jej członkowie mogli być objęci pomocą z więcej niż jednego powodu.

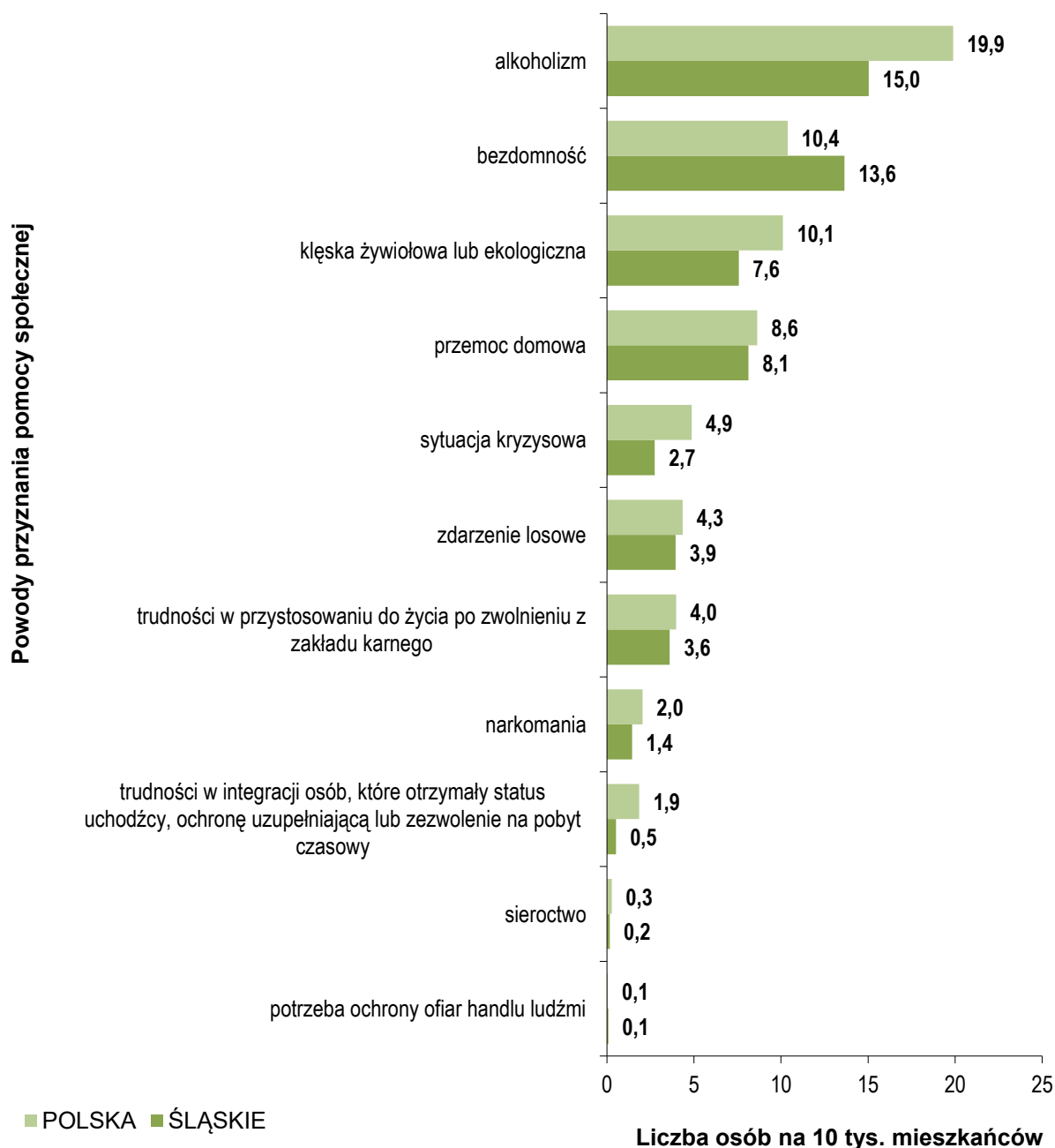
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną w odniesieniu do liczby mieszkańców wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie i Polska, 2024 r., cz. 1.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl/bdl>.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną w odniesieniu do liczby mieszkańców wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie i Polska, 2024 r., cz. 2.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl/bdl>.

6.2.1. Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa

Ważnym wyznacznikiem sytuacji społecznej w regionie jest odsetek osób, które otrzymały wsparcie z tytułu ubóstwa. Zjawisko to jest bowiem przyczyną wielu negatywnych skutków. Osoby ubogie są spychane na peryferie życia społecznego. Niskie dochody uniemożliwiają wielu rodzinom regulowanie opłat za mieszkanie bądź media. Z kolei skutkiem długotrwałego zalegania z opłatami za mieszkanie często bywa eksmisja, a w skrajnych przypadkach nawet bezdomność. Ceną za życie w ubóstwie jest w wielu wypadkach utrata lub pogorszenie się stanu zdrowia, gdyż dla osoby dysponującej niskimi dochodami problemem staje się wykupienie zalecanych leków czy też skorzystanie z pomocy lekarza. Niski poziom dochodów negatywnie wpływa na możliwość dostępu do edukacji i często jest jedną z najważniejszych barier w rozwoju młodych ludzi. Ponadto pozostawanie w biedzie w wielu wypadkach skutkuje wycofaniem się z udziału w życiu kulturalnym oraz ograniczeniem dostępu do wypoczynku.

Ubóstwo, oprócz aktualnych problemów, powoduje również negatywne zjawiska, które będą odczuwane dopiero za kilkanaście bądź kilkadziesiąt lat. Przykładem może być niskopłatna praca, często w szarej strefie, która w przyszłości skutkować będzie niskimi emeryturami lub ich brakiem. Osoby wykonujące taką pracę zasilą kategorię społeczno-ekonomiczną osób utrzymujących się ze świadczeń społecznych. Ponadto nagromadzenie problemów wynikających z ubóstwa sprzyja procesom utrwalania, a nawet społecznego „dziedziczenia” tych negatywnych zjawisk.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa:
  - w 2022 roku: 49 676;
  - w 2023 roku: 45 926;
  - w 2024 roku: 38 906;
- Zmiana liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022 – 2024: -10 770;
- Wskaźnik zmiany liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2022 – 2024: -21,7%.

Tendencje w latach 2014-2024 województwo śląskie, stanu na koniec danego roku

- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 38 906 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 147 971 – 2014 rok;
- Zmiana liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2014 – 2024: -109 065;
- Wskaźnik zmiany liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w latach 2014 – 2024: -73,7%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024r.

- Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa jako odsetek ogółu mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,9;
  - w Polsce: 1,4.

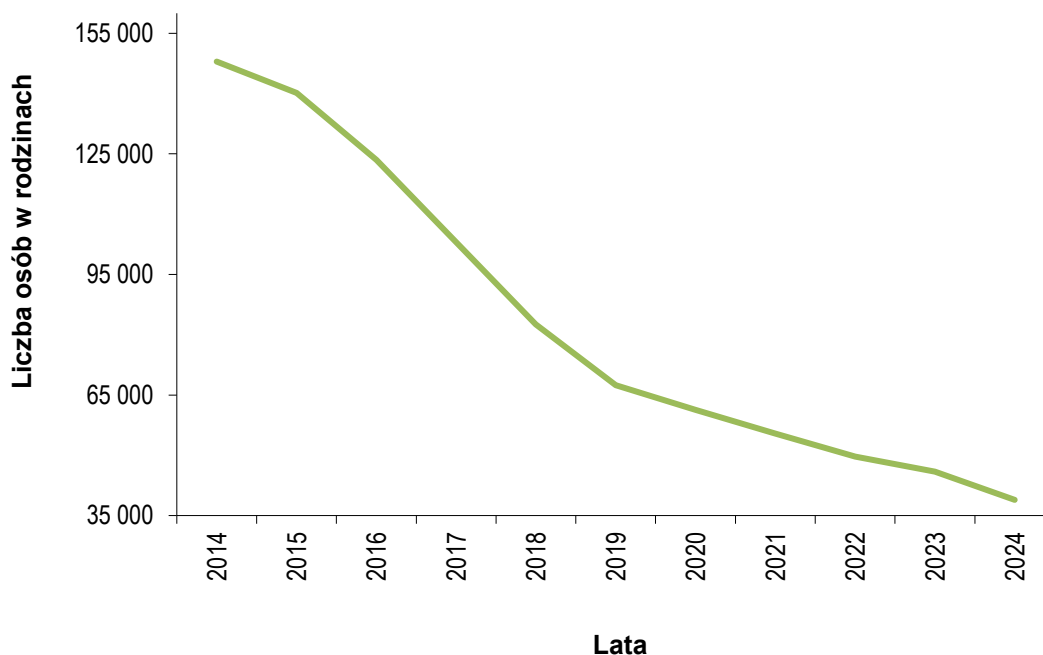
Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa jako odsetek ogółu mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: wschodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bytomski – 1,42;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 0,63;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 1,02;
  - wartość w powiatach ziemskich: 0,76;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Bytom (2,28), m. Chorzów (1,88), oraz m. Siemianowice Śląskie (1,81);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Jaworzno (0,29), m. Mysłowice (0,32) oraz raciborski (0,33);
  - wartość w gminach miejskich: 0,97;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 0,73;
  - wartość w gminach wiejskich: 0,73;
  - gminy o najwyższych wartościach: Rajcza (4,24), Dąbrowa Zielona (2,54) oraz Milówka (2,40);
  - gminy o najniższych wartościach: Koziegłowy (0,00), Racibórz (0,01) oraz Pillica (0,04).

WNIOSKI

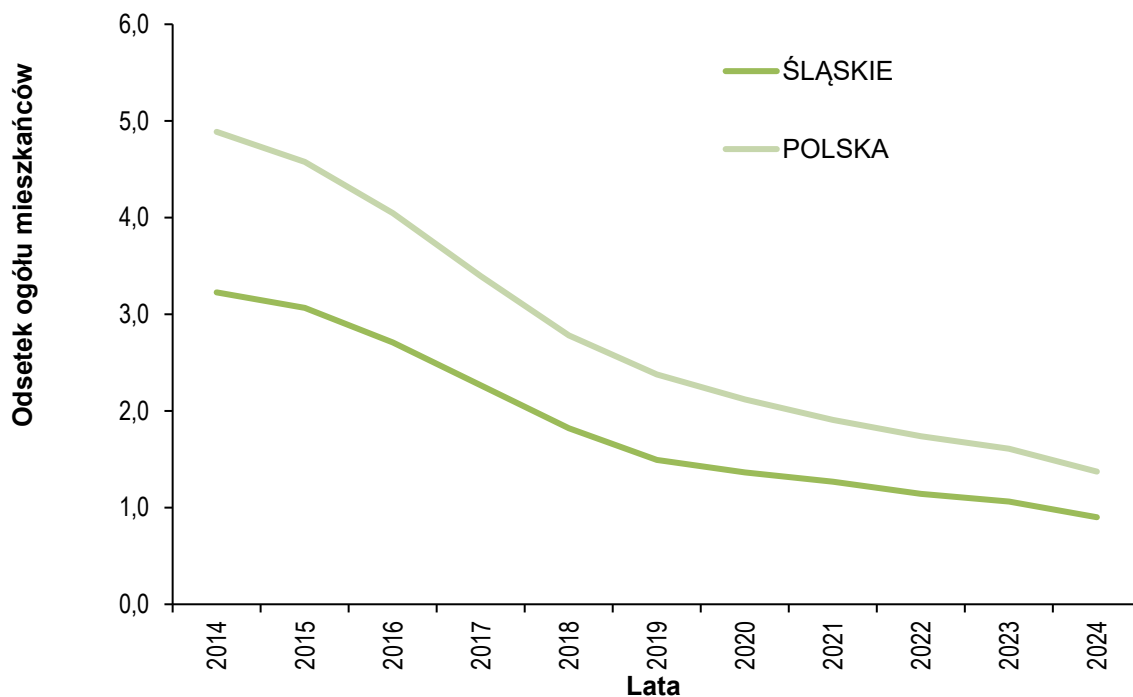
- Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa spadała w latach 2014-2024 w województwie śląskim, przy czym od 2019 delikatnie zwolniło tempo spadania, a w 2023 roku znów przyspieszyło;
- W województwie śląskim w 2024 roku odsetek osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa był znacznie niższy niż w kraju;
- Wskaźnik osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa jako odsetek ogółu mieszkańców był w 2024 roku w województwie śląskim wyższy w miastach na prawach powiatu, niż w powiatach ziemskich, oraz w gminach miejskich niż w gminach miejsko-wiejskich czy wiejskich.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa – województwo śląskie, lata 2014-2024.

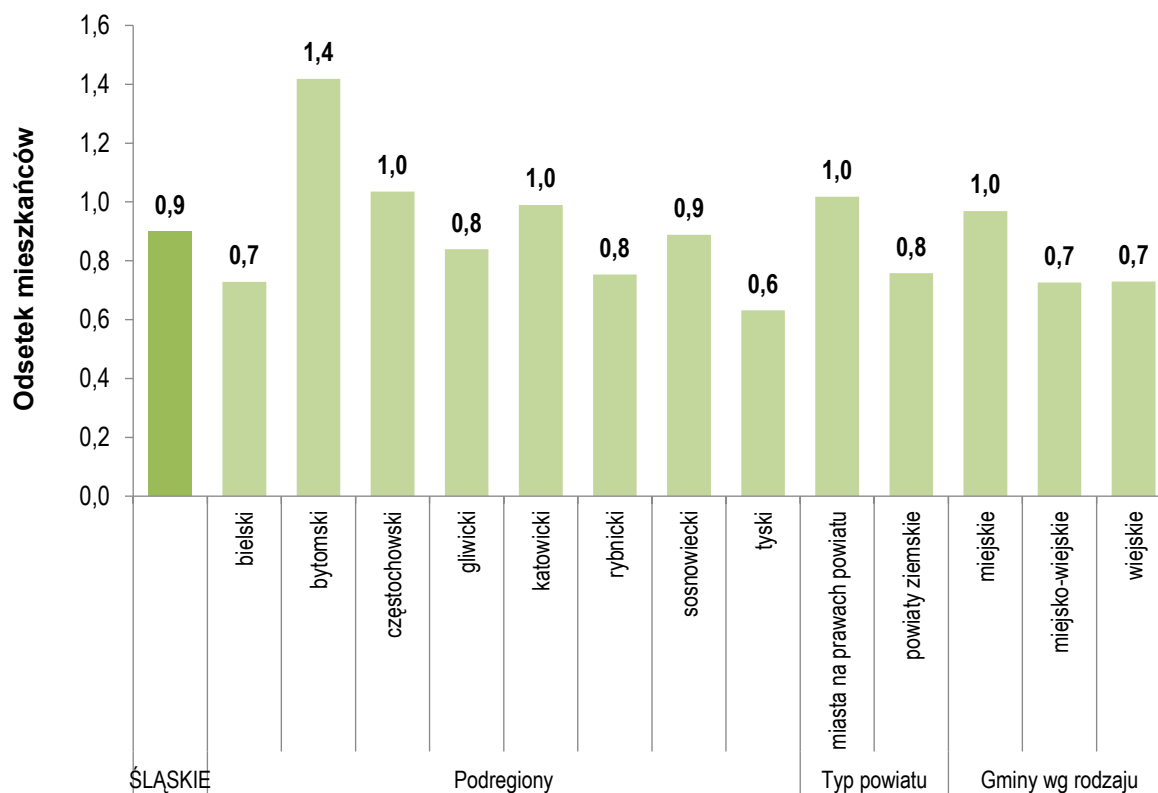
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa jako odsetek ogółu mieszkańców – województwo śląskie i Polska, lata 2014-2024.

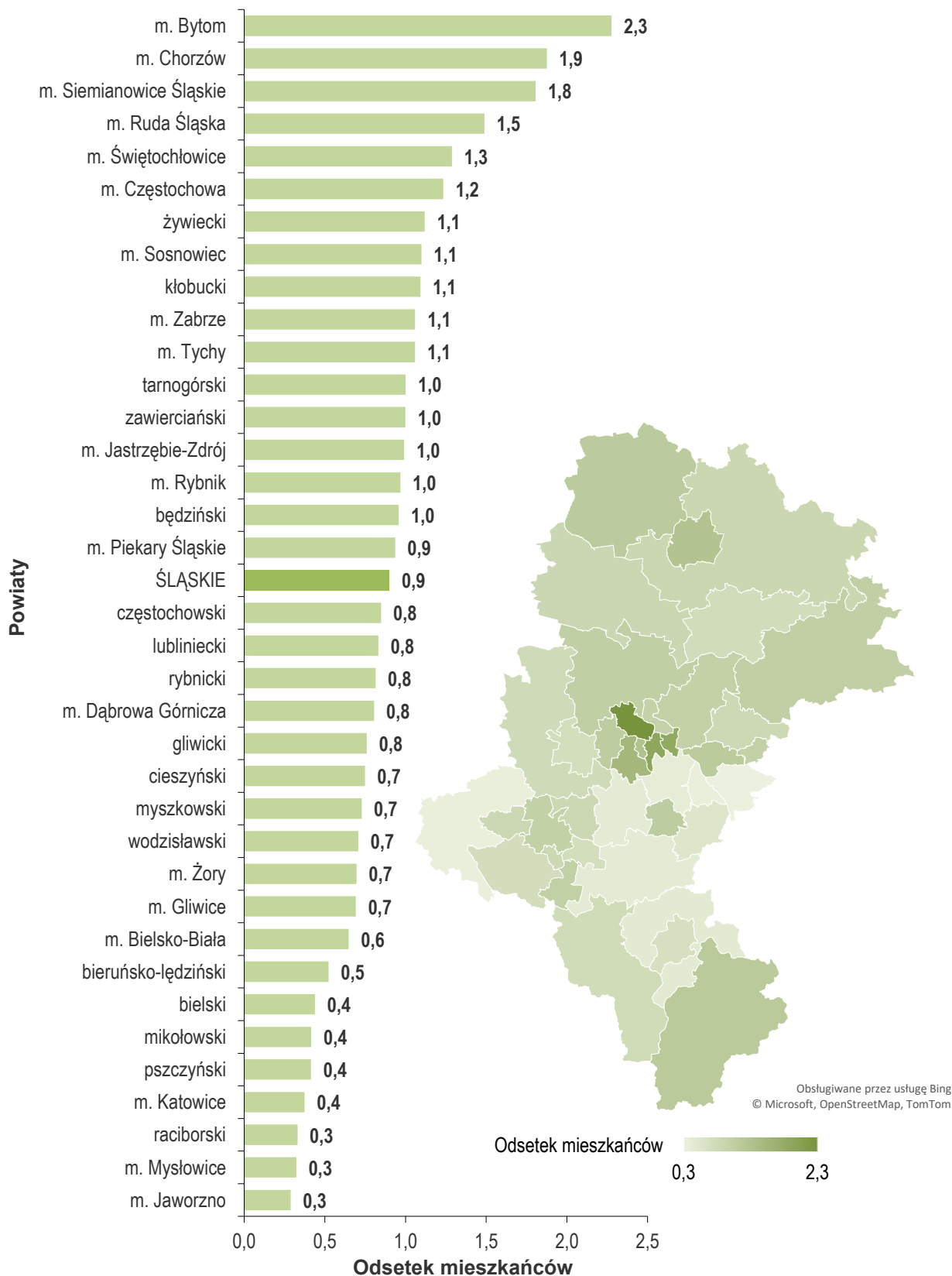
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl/bdl>.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa jako odsetek ogółu mieszkańców poszczególnych terytoriów – województwo śląskie, 2024 r.

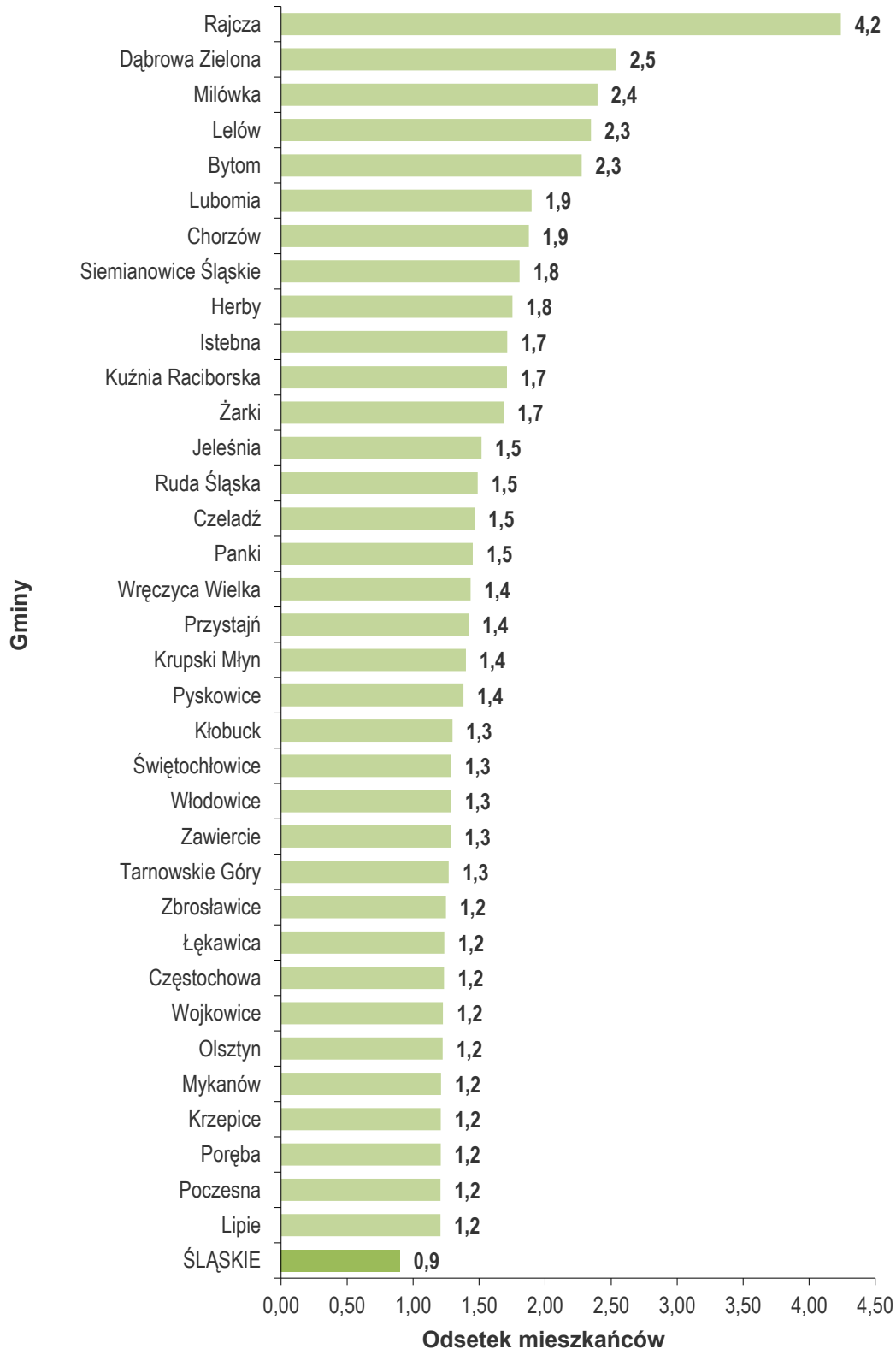
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl/bdl>.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa jako odsetek ogółu mieszkańców powiatów – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/b>

Gminy o najwyższym odsetku mieszkańców objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl/bdl>.

Rodziny objęte pomocą społeczną – województwo śląskie, lata 2014-2024.

Lata	Wartości liczbowe			Wskaźniki	
	liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	udział rodzin wiejskich (w %)	osoby w rodz. korzyst. z pom. społ. jako % ogółu mieszkańców
	ogółem	w tym na wsi			
2014	118 170	22 738	279 489	19,2	6,1
2015	113 638	21 749	230 402	19,1	5,8
2016	105 942	20 845	237 109	19,7	5,2
2017	98 802	19 130	209 491	19,4	4,6
2018	89 516	17 361	184 506	19,4	4,1
2019	90 615	18 081	179 127	20,0	4
2020	84 761	16 868	163 273	19,9	3,6
2021	80 819	15 670	153 101	19,4	3,4
2022	76 601	14 341	143 756	18,7	3,3
2023	73 262	14 406	137 644	19,7	3,2
2024	73 531	16 151	134 828	22,0	3,1

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRIPS-03* za lata 2014-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Rodziny objęte pomocą społeczną – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie		Śląskie					Polska 2024
		lata			zmiana w latach 2022-2024		
		2022	2023	2024	n	%	
Liczba rodzin	ogółem	76 601	73 262	73 531	-3 070	-4,01	848 516
	w tym na wsi	14 341	14 406	16 151	1 810	12,62	334 464
Liczba osób w rodzinach		143 756	137 644	134 828	-8 928	-6,21	1 652 902
Udział rodzin wiejskich (w %)		18,7	19,7	22,0	3,3	17,65	39,4
Osoby w rodz. korzyst. z pom. społ. jako % ogółu mieszkańców		3,3	3,2	3,1	-0,2	-6,06	4,4

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Rodziny objęte pomocą społeczną wg rodzajów powiatów oraz podregionów – województwo śląskie, 2024 r.

Wyszczególnienie		Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	Wskaźniki	
		ogółem	w tym na wsi		udział rodzin wiejskich	osoby w rodzinach jako % ogółu ludności
Województwo		73 531	16 151	134 828	22,0	3,1
Podregiony	bielski	10 789	5 641	20 789	52,3	3,2
	bytomski	7 862	1 176	15 442	15,0	3,7
	częstochowski	9 776	4 472	16 549	45,7	3,4
	gliwicki	5 321	605	9 610	11,4	2,2
	katowicki	13 680	0	25 140	0,0	3,6
	rybnicki	8 977	1 928	17 325	21,5	2,9
	sosnowiecki	12 294	1 112	21 562	9,0	3,3
	tyski	4 832	1 217	8 411	25,2	2,1
Powiaty wg rodzaju	miasta na prawach powiatu	41 058	53	73 534	0,1	3,1
	powiaty ziemskie	32 473	16 098	61 294	49,6	3,1

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Osoby w rodzinach objętych pomocą społeczną wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie		Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
		2022	2023	2024	n	%
Ogółem		143 756	137 644	134 828	-8 928	-6,21
W tym wg powodów:	ubóstwo	49 676	45 926	38 906	-10 770	-21,68
	sieroctwo	71	62	67	-4	-5,63
	bezdomność	5 642	6 072	5 893	251	4,45
	potrzeba ochrony macierzyństwa	18 222	18 377	15 829	-2 393	-13,13
	bezrobocie	40 206	36 277	31 348	-8 858	-22,03
	niepełnosprawność	39 281	38 500	36 747	-2 534	-6,45
	długotrwała lub ciężka choroba	48 532	46 911	45 299	-3 233	-6,66
	bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	37 163	36 508	31 510	-5 653	-15,21
	przemoc domowa	3 084	3 613	3 512	428	13,88
	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	71	39	33	-38	-53,52
	alkoholizm	6 861	6 877	6 495	-366	-5,33
	narkomania	551	545	625	74	13,43
	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1 629	1 657	1 559	-70	-4,30
	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	217	195	224	7	3,23
	zdarzenie losowe	667	536	1 701	1 034	155,02
sytuacja kryzysowa	1 383	865	1 187	-196	-14,17	
klęska żywiołowa lub ekologiczna	6	9	3 271	3 265	54416,67	

Uwaga: Dana rodzina i jej członkowie mogli być objęci pomocą z więcej niż jednego powodu.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-03 za lata 2022-2024.

Rodziny objęte pomocą społeczną wg powodów udzielenia pomocy – województwo śląskie, 2024 r.

Obszar	Liczba rodzin objętych pomocą	Osoby w rodzinach objętych pomocą			
		liczba osób	odsetek objętych pomocą społeczną	odsetek mieszkańców	
Ogółem	73 531	134 828	100,0	3,12	
W tym wg powodów:	ubóstwo	23 756	38 906	28,9	0,90
	sieroctwo	29	67	0,0	0,00
	bezdomność	5 504	5 893	4,4	0,14
	potrzeba ochrony macierzyństwa	3 283	15 829	11,7	0,37
	bezrobocie	14 724	31 348	23,3	0,73
	niepełnosprawność	24 284	36 747	27,3	0,85
	długotrwała lub ciężka choroba	30 761	45 299	33,6	1,05
	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	10 553	31 510	23,4	0,73
	przemoc domowa	1 155	3 512	2,6	0,08
	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	7	33	0,0	0,00
	alkoholizm	4 702	6 495	4,8	0,15
	narkomania	466	625	0,5	0,01
	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1 064	1 559	1,2	0,04
	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	80	224	0,2	0,01
	zdarzenie losowe	876	1 701	1,3	0,04
	sytuacja kryzysowa	532	1 187	0,9	0,03
klęska żywiołowa lub ekologiczna	1 574	3 271	2,4	0,08	

Uwaga: Dana rodzina i jej członkowie mogli być objęci pomocą z więcej niż jednego powodu.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 1000 / 10 tys. mieszkańców – województwo śląskie i Polska, 2024 r.

Wyszczególnienie		Na 1000 / 10 tys. mieszkańców	
		Śląskie	Polska
Ogółem		31,2	43,9
W tym wg powodów:	ubóstwo	9,0	13,7
	sieroctwo	0,0	0,0
	bezdomność	1,4	1,0
	potrzeba ochrony macierzyństwa	3,7	7,0
	bezrobocie	7,3	11,5
	niepełnosprawność	8,5	11,3
	długotrwała lub ciężka choroba	10,5	14,2
	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	7,3	7,7
	przemoc domowa	0,8	0,9
	potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi*	0,1	0,1
	alkoholizm	1,5	2,0
	narkomania*	1,4	2,0
	trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego*	3,6	4,0
	trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą*	0,5	1,9
	zdarzenie losowe*	3,9	4,3
sytuacja kryzysowa*	2,7	4,9	
klęska żywiołowa lub ekologiczna*	7,6	10,1	

* W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRIPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

7. Infrastruktura pomocy społecznej

Zadania z zakresu pomocy społecznej w województwie śląskim realizowane są na wszystkich poziomach podziału administracyjnego. Na szczeblu województwa funkcjonuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego będący jednostką organizacyjną Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego oraz Wydział Rodziny i Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach.

Na szczeblach gminy i powiatu działa cały wachlarz instytucji świadczących szeroki zakres usług osobom, rodzinom i grupom wymagającym wsparcia. Do usług tych należą w szczególności: wypłacanie pomocy finansowej, udzielanie pomocy rzeczowej, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna, zapewnienie posiłku, opieka stacjonarna (całodobowa), środowiskowa oraz rodzinna.

Zadania pomocy społecznej w gminach koordynują ośrodki pomocy społecznej i centra usług społecznych¹¹⁰, natomiast w powiatach – powiatowe centra pomocy rodzinie. W miastach na prawach powiatu zadania OPS-ów / CUS-ów i PCPR-ów realizują miejskie ośrodki pomocy społecznej, które mogą być nazwane "miejskimi ośrodkami pomocy rodzinie".

Ośrodki pomocy społecznej i centra usług społecznych stanowią kategorię jednostek charakteryzujących się ogromnym zróżnicowaniem. Najmniejszy OPS (w Koszarawie) zatrudniał na koniec 2024 roku 3 osoby, największy (w Sosnowcu) posiadał w tym czasie 295 pracowników.

W samorządach miast/gmin funkcjonują różne modele działania ośrodków pomocy społecznej / centrów usług społecznych. Niektóre samorzady powierzają im realizację wszystkich zadań z obszaru pomocy i wsparcia, w innych natomiast działania OPS-ów/CUS-ów ograniczają się wyłącznie do realizacji tych, które wynikają z ustawy o pomocy społecznej, podczas gdy pozostałe zadania są obsługiwane przez odpowiednie wydziały urzędów miast/gmin. Pomiędzy tymi dwoma skrajnymi modelami istnieje cały wachlarz rozwiązań pośrednich.

Gmina, powiat i miasto w celu realizacji zadań pomocy społecznej mogą tworzyć również inne podmioty, w tym posiadające status jednostek organizacyjnych pomocy społecznej¹¹¹, takie jak: centrum usług społecznych, dom pomocy społecznej, mieszkanie treningowe lub wspomagane, noclegownia, placówka specjalistycznego poradnictwa, rodzinny dom pomocy, ogrzewalnia, ośrodek interwencji kryzysowej, ośrodki wsparcia takie jak: dom dla matek z małoletnimi dziećmi

---

¹¹⁰ Według stanu na dzień 31.12.2024 r. w województwie śląskim funkcjonowały 164 ośrodki pomocy społecznej oraz 3 centra usług społecznych - w: Bojszowach, Goleszowie oraz Łaziskach Górnych.

¹¹¹ Ustawa o pomocy społecznej, w treści art. 6 ust. 5, do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zalicza: regionalny ośrodek polityki społecznej, powiatowe centrum pomocy rodzinie, ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych - w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, dom pomocy społecznej, placówkę specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego, ośrodek wsparcia i ośrodek interwencji kryzysowej. Zgodnie z treścią art. 51 ust. 4 i 5 ośrodkiem wsparcia może być ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz klub samopomocy. Za ośrodek wsparcia uznaje się również schronisko dla osób bezdomnych pomimo nieświadczania w nim usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych. Natomiast art. 51a ust. 1 do ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi zalicza: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W tej części opracowania, w ślad za sprawozdaniem *Wybrane jednostki organizacyjne pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz zatrudnienie w systemie pomocy społecznej (MRiPS-06)*, ujęto również informacje dotyczące innych jednostek i form pomocy społecznej, takich jak: mieszkania treningowe / wspomagane, noclegownie, ogrzewalnie oraz rodzinne domy pomocy.

i kobiet w ciąży, dzienny dom pomocy, schronisko dla osób bezdomnych, schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, środowiskowy dom samopomocy.

Na koniec 2024 r. w województwie śląskim, na poziomie gminy i powiatu, działało ogółem 811 jednostek pomocy społecznej. Wśród nich znalazły się 164 ośrodki pomocy społecznej, 3 centra usług społecznych oraz 17 powiatowych centrów pomocy rodzinie¹¹². Liczba i rozmieszczenie trzech ostatnich rodzajów jednostek ma charakter stosunkowo stały¹¹³, dlatego też umownie można nazwać je podstawowymi. Dla odróżnienia pozostałe rodzaje jednostek pomocy społecznej w niniejszym rozdziale określono jako specjalistyczne i to właśnie im poświęcono większą jego część.

7.1. Jednostki pomocy społecznej

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba jednostek pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 716;
  - w 2023 roku: 790;
  - w 2024 roku: 811;
- Zmiana liczby jednostek pomocy społecznej w latach 2022- 2024: 95;
- Wskaźnik zmiany liczby jednostek pomocy społecznej w latach 2022 – 2024: 13,3%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 r.

- Liczba jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców¹¹⁴:
  - w województwie śląskim: 1,88;
  - w Polsce: 2,37.

Struktura jednostek pomocy społecznej wg stanu na 2024 rok

- powiatowe centra pomocy rodzinie:
  - województwo śląskie: 17 (2,1%¹¹⁵);
  - Polska: 314 (3,5%);
- ośrodki pomocy społecznej:
  - województwo śląskie: 164 (20,2%);
  - Polska: 2 417 (27,%);

---

¹¹² Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

¹¹³ Liczba ośrodków pomocy społecznej i centrów usług społecznych może się zmieniać ze względu na przekształcenia OPS-ów w CUS-y. Wynika to z założeń projektu *CUS – nowe spojrzenie na usługi społeczne* realizowanego w okresie I 2024 – XII 2027.

¹¹⁴ W związku z późniejszą datą publikacji danych na temat liczby ludności w GUS, wskaźnik obliczany jest na podstawie liczby ludności z roku poprzedniego.

¹¹⁵ Liczba w nawiasach oznacza odsetek jednostek omawianego typu wśród wszystkich jednostek pomocy społecznej na omawianym obszarze.

- centra usług społecznych:
  - województwo śląskie: 3 (0,4%);
  - Polska: 78 (0,9%);
- domy pomocy społecznej:
  - województwo śląskie: 96 (11,8%);
  - Polska: 835 (9,4%);
- ośrodki wsparcia:
  - województwo śląskie: 232 (28,6%);
  - Polska: 2 700 (30,2%);
- mieszkania treningowe oraz wspomagane:
  - województwo śląskie: 247 (30,5%);
  - Polska: 2 082 (23,3%);
- noclegownie:
  - województwo śląskie: 16 (2,0%);
  - Polska: 97 (1,1%);
- ogrzewalnie:
  - województwo śląskie: 14 (1,7%);
  - Polska: 86 (1,0%);
- rodzinne domy pomocy:
  - województwo śląskie: 1 (0,1%);
  - Polska: 58 (0,6%);
- placówki specjalistycznego poradnictwa:
  - województwo śląskie: 4 (0,5%);
  - Polska: 95 (1,1%);
- ośrodki interwencji kryzysowej:
  - województwo śląskie: 17 (2,1%);
  - Polska: 167 (1,9%).

WNIOSKI

- Liczba jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2022-2024 uległa zwiększeniu;
- Wskaźnik liczby jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców był w 2024 roku w województwie śląskim znacznie niższy niż średnia dla Polski.

7.1.1. Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 529;
  - w 2023 roku: 606;
  - w 2024 roku: 627;
- Zmiana liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w latach 2022-2024: 98
- Wskaźnik zmiany liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w latach 2022-2024: 18,5%.

- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców¹¹⁶:
  - w 2022 roku: 1,22;
  - w 2023 roku: 1,40;
  - w 2024 roku: 1,45;
- Zmiana liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2022-2024: 0,23;
- Wskaźnik zmiany liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2022-2024: 18,9%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 404 – 2015 rok;
  - wartość maksymalna: 627 – 2024 rok;
- Zmiana liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej: 166;
- Wskaźnik zmiany liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej: 36,0%.

- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 0,88 – 2015 rok;
  - wartość maksymalna: 1,45 – 2024 rok;
- Zmiana liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców: 0,44;
- Wskaźnik zmiany liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców: 43,6%.

---

¹¹⁶ W związku z późniejszą datą publikacji danych na temat liczby ludności w GUS, wskaźnik obliczany jest na liczbę ludności z roku poprzedniego.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024r.

- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,45;
  - w Polsce: 1,63.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego, stan na koniec 2024 roku

- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: zachodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: umiarkowane;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: rybnicki – 1,66;
  - najniższa wartość wśród podregionów: gliwicki – 1,26;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 1,45;
  - wartość w powiatach ziemskich: 1,45;
  - powiaty o najwyższych wartościach: zawierciański (2,96), raciborski (2,82) oraz m. Jaworzno (2,30);
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Piekary Śląskie (0,19), kłobucki (0,24) oraz żywiecki (0,74);
  - wartość w gminach miejskich: 1,43;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 1,08;
  - wartość w gminach wiejskich: 0,72;
  - gminy o najwyższych wartościach: Ogrodzieniec (10,15), Dąbrowa Zielona (8,27) oraz Koszarawa (4,53);
  - gminy o najniższych wartościach: 67 gmin z wartością równą 0.

Struktura specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim w 2024 roku

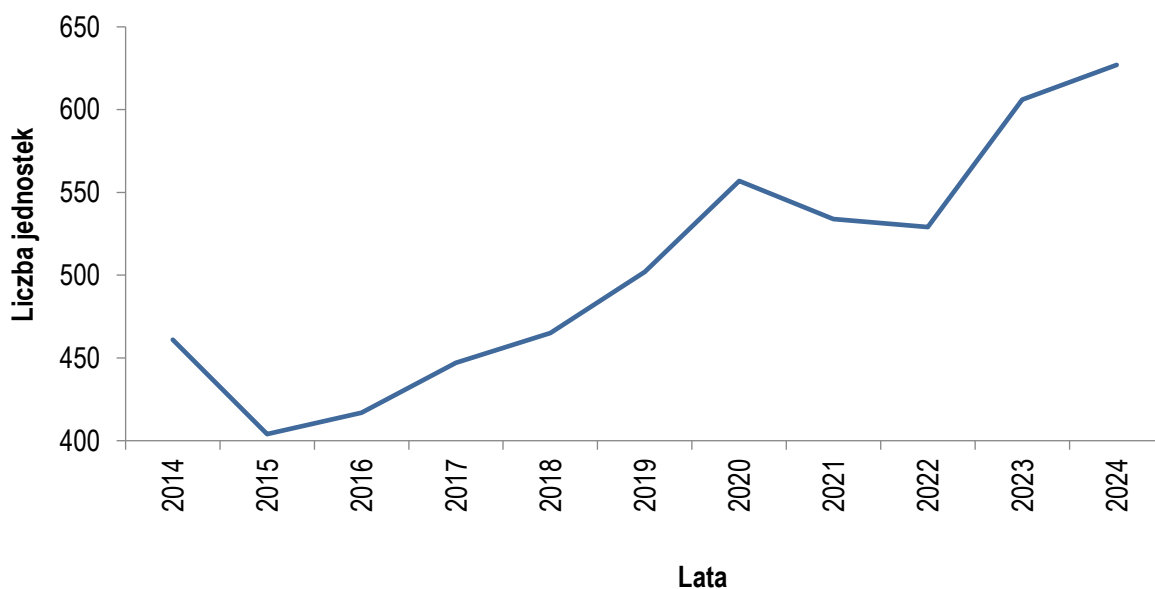
- Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej ze względu na zasięg działania:
  - lokalny: 72,1;
  - ponadlokalny: 27,9.
- Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej ze względu na podmiot prowadzący:
  - publiczne: 75,9;
  - pozostałe: 24,1.

WNIOSKI

- W województwie śląskim liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej zarówno w perspektywie długoterminowej, jak i krótkoterminowej, wykazują tendencję silnie wzrostową;
- Wskaźnik liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim w 2024 roku był niższy niż średni dla Polski;

- Wskaźnik liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim w 2024 roku był taki sam w powiatach ziemskich i miastach na prawach powiatu;
- Im gmina miała bardziej miejski charakter tym wyższy był wskaźnik liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców;
- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w 2024 roku w województwie śląskim była zdecydowanie wyższa w przypadku jednostek o zasięgu lokalnym;
- Liczba specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w 2024 roku w województwie śląskim była zdecydowanie wyższa w przypadku jednostek prowadzonych przez podmiot publiczny.

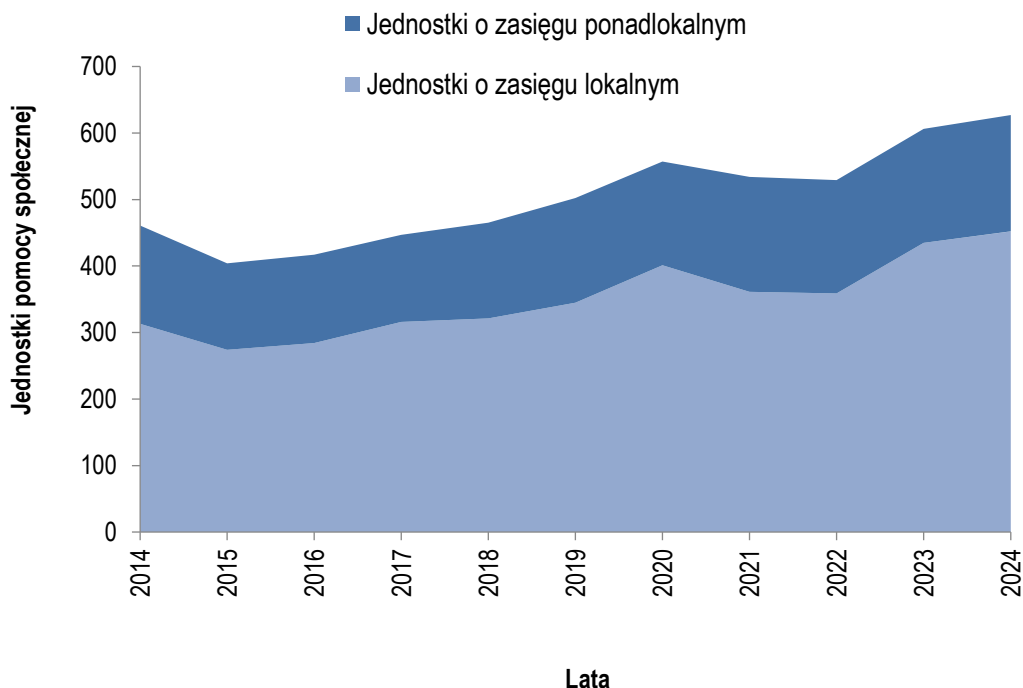
Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2014-2024.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-06* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024.

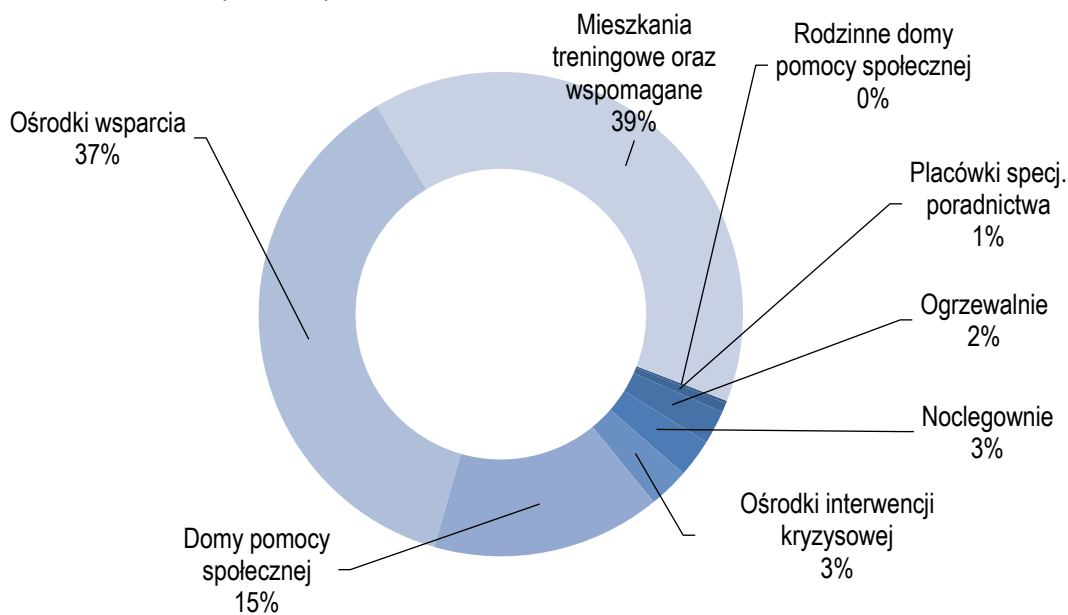

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej wg zasięgu działania – województwo śląskie w latach 2014-2024, stan na koniec danego roku.

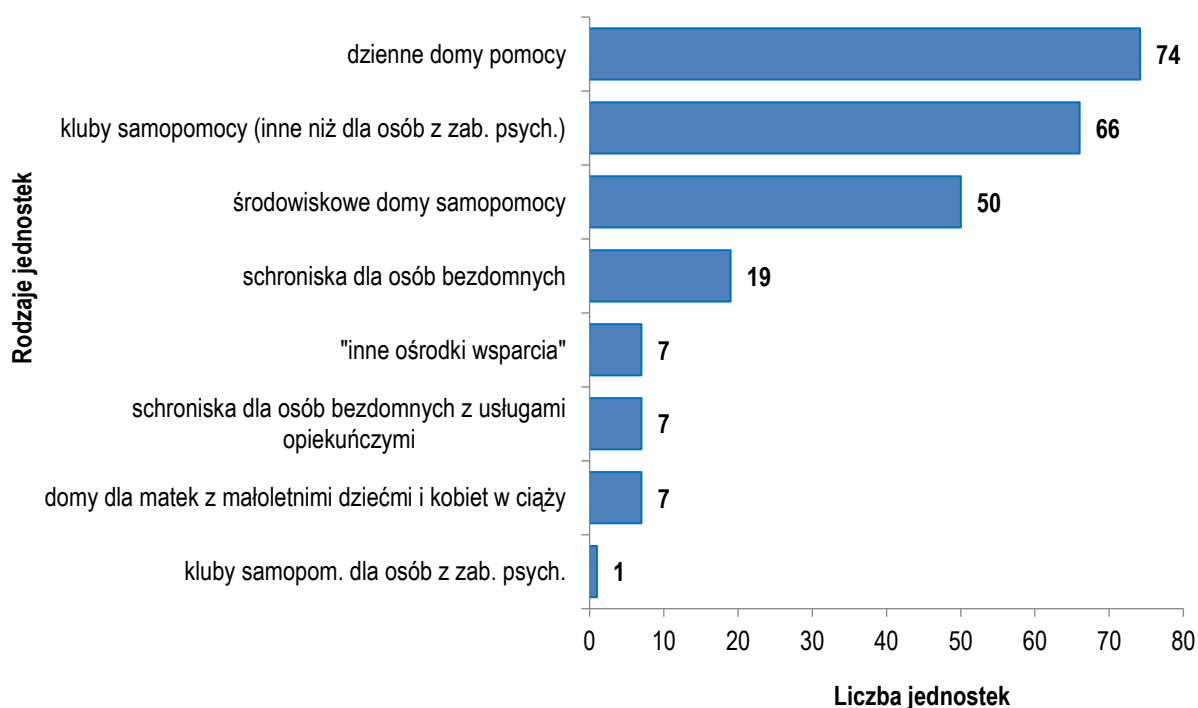
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024.

Struktura specjalistycznych jednostek pomocy społecznej – województwo śląskie, stan na koniec 2024 r. (N=627).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r

Ośrodki wsparcia w województwie śląskim, stan na koniec 2024 r., N= 232.

Uwaga: liczba ośrodków wsparcia wg rodzajów nie musi sumować się do ogólnej liczby tego rodzaju jednostek, gdyż dany ośrodek mógł należeć do więcej niż jednej kategorii.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

7.1.2. Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 17 321;
  - w 2023 roku: 18 496;
  - w 2024 roku: 18 365;
- Zmiana liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w latach 2022-2024: 1 044;
- Wskaźnik zmiany liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w latach 2022-2024: 6,03%.
- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców:
  - w 2022 roku: 39,8;
  - w 2023 roku: 42,8;
  - w 2024 roku: 42,5;
- Zmiana liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2022 – 2024: 2,7;
- Wskaźnik zmiany liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2022 – 2024: 6,78%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 17 321 – 2022 rok;
  - wartość maksymalna: 19 775 – 2017 rok;
- Zmiana liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w latach 2014-2024: - 1 048;
- Wskaźnik zmiany liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w latach 2014-2024: -5,40%.

- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców:
  - rodzaj tendencji: stała;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 40,5 – 2021 rok;
  - wartość maksymalna: 43,5 – 2017 rok;
- Zmiana liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w latach 2014 – 2024: 0,2.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 42,5;
  - w Polsce: 48,1.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: zachodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: umiarkowane;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bytomski – 58,8;
  - najniższa wartość wśród podregionów: rybnicki – 36,5;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 42,9;
  - wartość w powiatach ziemskich: 42,1;
  - powiaty o najwyższych wartościach: lubliniecki (90,3), m. Chorzów (69,2) oraz raciborski (65,2);
  - powiaty o najniższych wartościach: kłobucki (5,1), m. Żory (20,7) oraz m. Siemianowice Śląskie (22,2);
  - wartość w gminach miejskich: 37,6;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 13,5;
  - wartość w gminach wiejskich: 12,3;
  - gminy o najwyższych wartościach: Dąbrowa Zielona (171,0), Ogrodzieniec (161,2) oraz Irządze (143,3);
  - gminy o najniższych wartościach: 67 gmin z wartością równą 0.

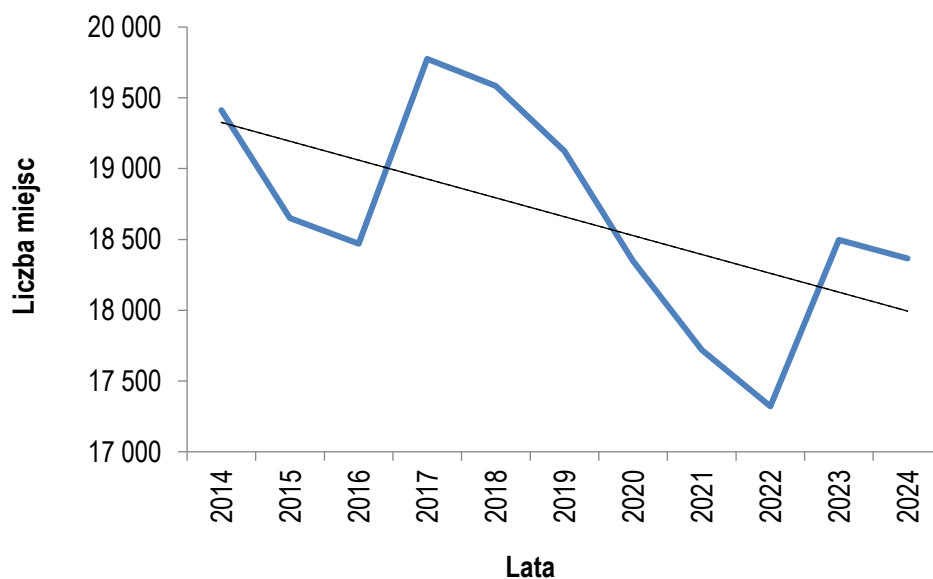
Struktura specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim w 2024 roku

- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej ze względu na zasięg działania:
  - lokalny:
    - województwo śląskie: 9 031 (49,2%);
    - Polska: 88 629 (49,0%);
  - ponadlokalny:
    - województwo śląskie: 9 334 (50,8%);
    - Polska: 92 228 (51,0%).
- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej ze względu na podmiot prowadzący:
  - publiczne:
    - województwo śląskie: 12 115 (66%);
    - Polska: 139 520 (77,1%);
  - pozostałe:
    - województwo śląskie: 6 250 (34,0%);
    - Polska: 41 337 (22,9%).

WNIOSKI

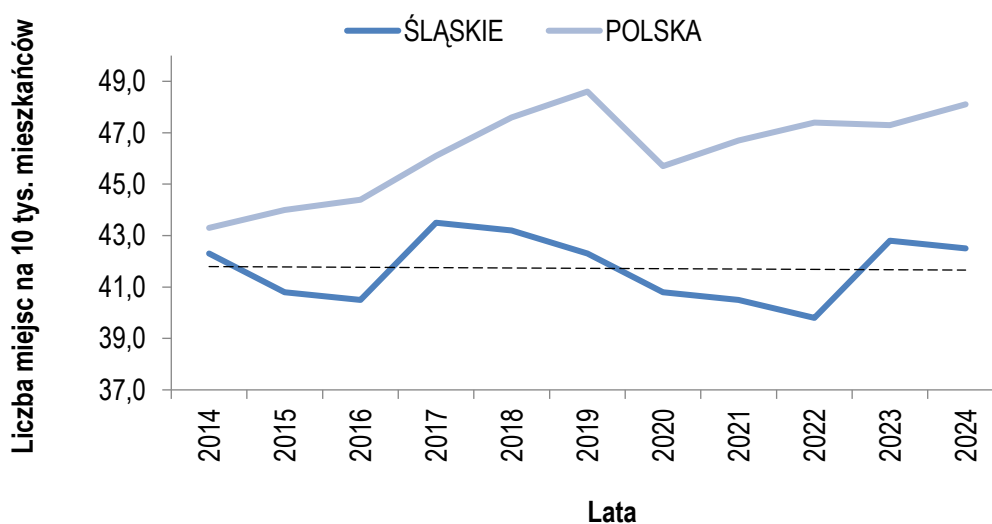
- W województwie śląskim liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w perspektywie długoterminowej wykazują tendencję spadkową, choć w latach 2022-2024 tendencja ta była wzrostowa;
- Wskaźnik liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w województwie śląskim w 2024 roku był niższy niż średni dla Polski;
- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim w 2024 roku była nieznacznie wyższa w miastach na prawach powiatu niż w powiatach ziemskich;
- Im gmina miała bardziej miejski charakter, tym wyższy był wskaźnik liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców;
- Liczba miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym w województwie śląskim w 2024 roku była bardzo zbliżona;
- Wskaźnik liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w 2024 roku był bardziej korzystny w województwie śląskim niż w Polsce w przypadku schronisk dla osób bezdomnych, noclegowni, mieszkań treningowych, ogrzewalni oraz schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi;
- Wskaźnik liczby miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w 2024 roku był mniej korzystny w województwie śląskim niż w Polsce w przypadku domów pomocy społecznej, dziennych domów pomocy, środowiskowych domów samopomocy, klubów samopomocy (innych niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi), innych ośrodków wsparcia, mieszkań wspomaganych, klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz rodzinnych domów pomocy społecznej.

Liczba miejsc w jednostkach pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2014-2024.

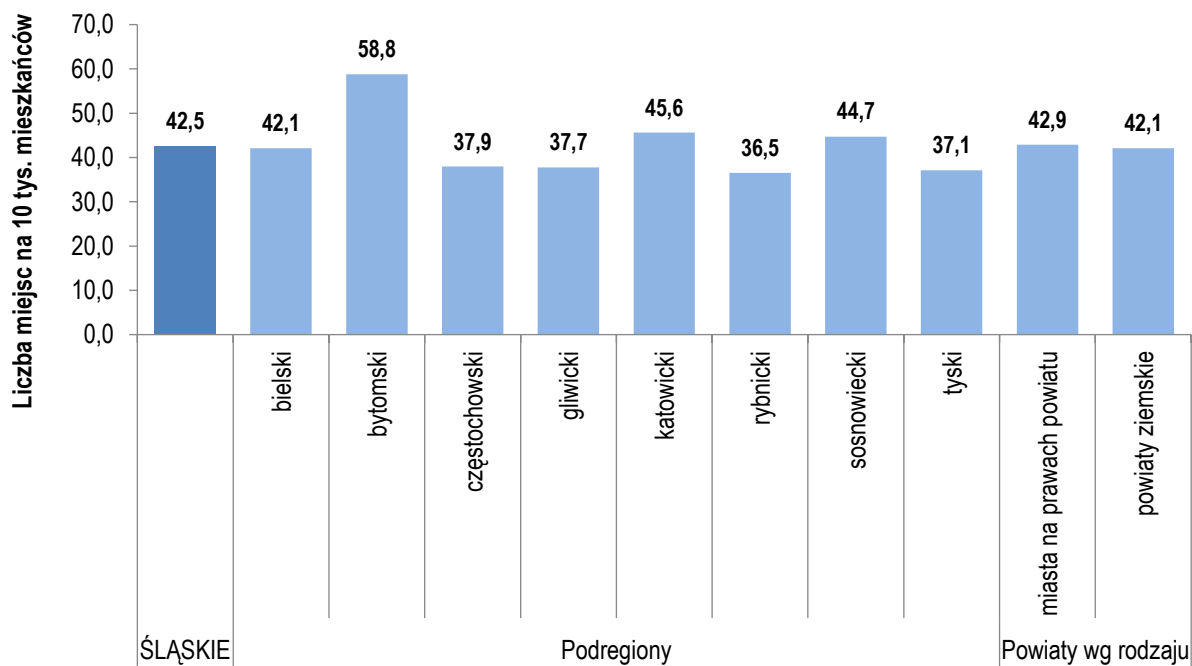
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS -06* za lata 2021-2024.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej – liczba miejsc na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim i w Polsce w latach 2014-2024.

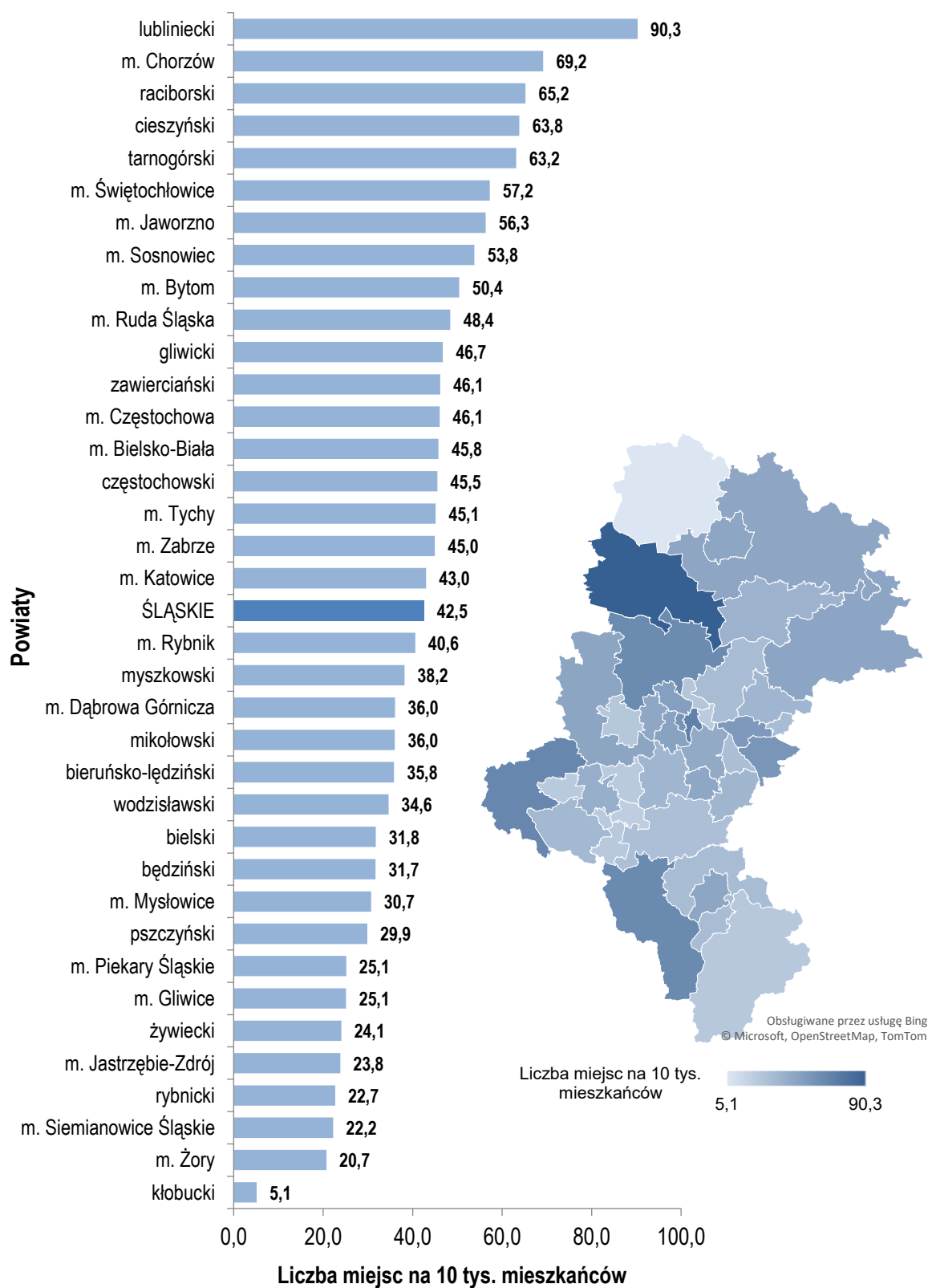
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej – liczba miejsc na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim, stan na koniec 2024 r.

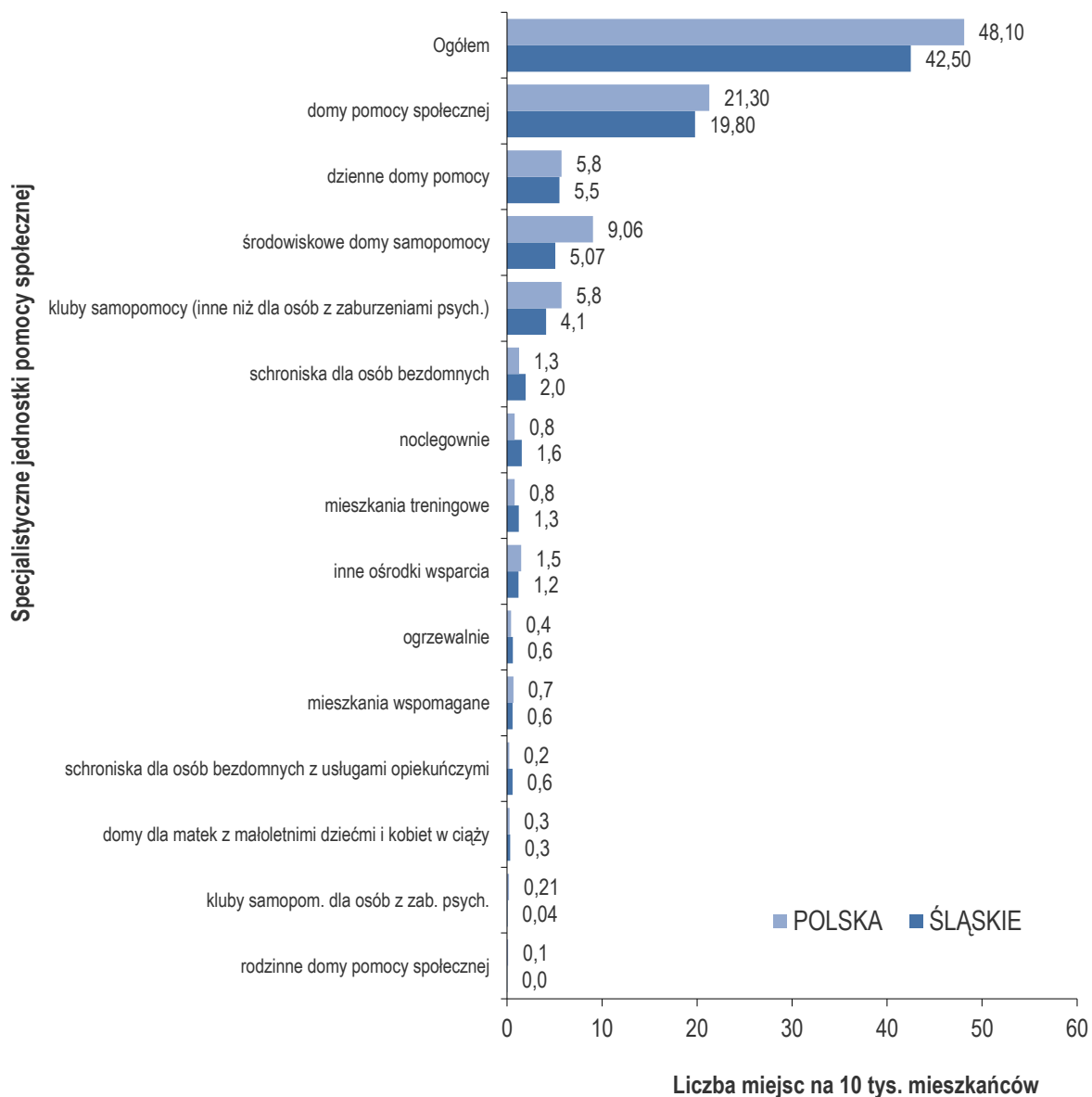
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRIPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej – liczba miejsc na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim, stan na koniec 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

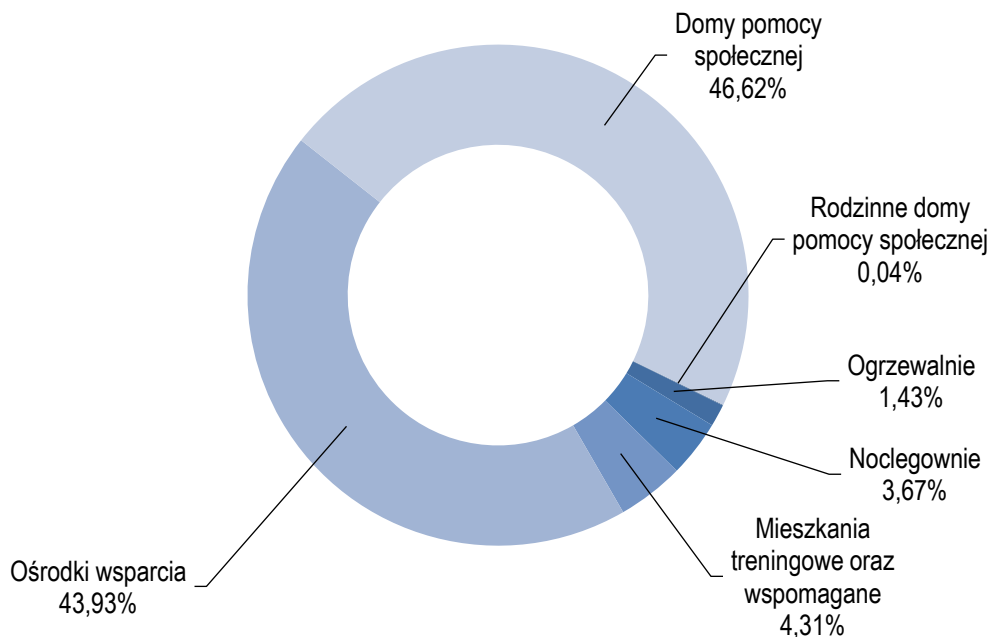
Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej – liczba miejsc na 10 tys. mieszkańców, stan na koniec 2024 roku.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

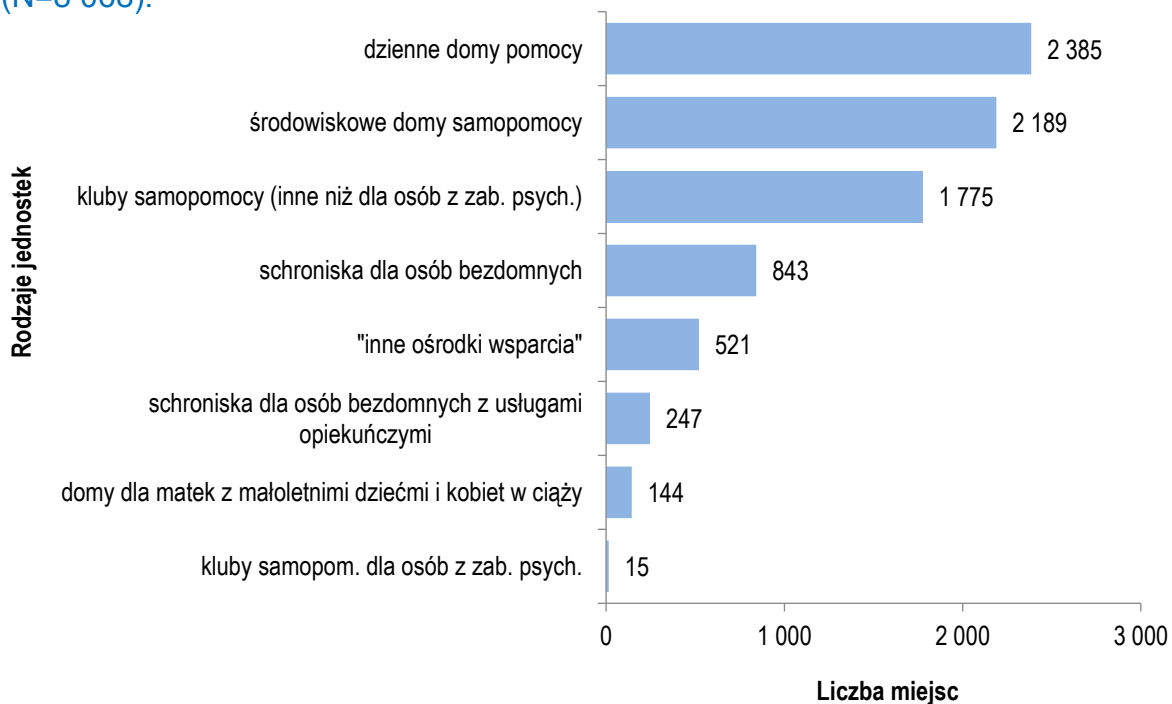

Struktura miejsc w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej – województwo śląskie, stan na koniec 2024 r. (N=18 356).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Miejsca w ośrodkach wsparcia – województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku, (N=8 068).

Uwaga: liczba miejsc w ośrodkach wsparcia wg rodzajów może nie sumować się do ogólnej liczby miejsc w tego rodzaju jednostkach, gdyż dany ośrodek mógł należeć do więcej niż jednej kategorii.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej – województwo śląskie, stan na koniec 2024 r.

Wyszczególnienie				Jednostki	Miejsca	Korzystający			
Ogółem				627	18 365	36 982			
W tym:	domy pomocy społecznej			96	8 561	9 716			
	ośrodki wsparcia	ogółem			232	8 068	9 865		
		w tym:	prowadzące miejsca całodobowego okresowego pobytu			39	1 262	2 026	
			ośr. wsp. dla osób z zaburz. psych.	ogółem		51	2 204	2 514	
				w tym:	środ. domy samopom.	ogółem	50	2 189	2 502
						w tym prow. miejsca całodob. okres. pobytu	4	21	18
				kluby samopom. dla osób z zab. psych.		1	15	12	
			dienne domy pomocy			74	2 385	2 894	
			domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży			7	144	226	
			schroniska dla osób bezdomnych			19	843	1 308	
			schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi			7	247	464	
	kluby samopomocy (inne niż dla osób z zaburzeniami psych.)			66	1 775	2 110			
	inne ośrodki wsparcia			7	521	400			
	mieszkania treningowe oraz wspomagane	ogółem			247	792	846		
		w tego mieszkania:	treningowe		160	542	565		
	wspomagane		87	250	281				
ośrodki interwencji kryzysowej	ogółem			17	0	11 732			
	w tym:	dla ofiar przemocy w rodzinie		17	0	2 082			
		dla ofiar handlu ludźmi		14	0	8			
placówki specjalistycznego poradnictwa	ogółem			4	0	1 394			
	w tym plac. specjalist. poradn. rodzinnego	ogółem		1	0	64			
		w tym świadczące usługi w postaci terapii rodzinnej		1	0	64			
noclegownie			16	674	1 848				
ogrzewalnie			14	262	1 572				
rodzinne domy pomocy społecznej			1	8	9				

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej wg zasięgu działania i podmiotu prowadzącego w województwie śląskim i w Polsce w latach 2022-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie		Śląskie					Polska 2024	
		lata			zmiana w latach 2022-2024			
		2022	2023	2024	n	%		
Ogółem	liczba jednostek	529	606	627	98	18,53	6120	
	liczba miejsc	17 321	18 496	18 365	1 044	6,03	180 857	
	liczba miejsc na 10 tys. mieszk.	39,8	42,8	42,5	2,7	6,78	48,1	
W tym wg: zasięgu działania	lokalny	liczba jednostek	359	435	452	93	25,91	4347
		liczba miejsc	7 950	9 122	9 031	1 081	13,6	88 629
		odsetek jednostek	67,9	71,8	72,1	4,2	6,19	71
		odsetek miejsc	45,9	49,3	49,2	3,3	7,19	49
	ponadlokalny	liczba jednostek	170	171	175	5	2,94	1773
		liczba miejsc	9 371	9 374	9 334	-37	-0,39	92 228
		odsetek jednostek	32,1	28,2	27,9	-4,2	-13,08	29
		odsetek miejsc	54,1	50,7	50,8	-3,3	-6,1	51

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2022-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej wg zasięgu działania w województwie śląskim, stan na koniec 2024 r.

Wyszczególnienie		Jednostki ogółem	W tym jednostki wg zasięgu działania							
			lokalny		ponadlokalny					
			n	%	n	%				
Ogółem		627	452	27,91	175	72,1				
W tym:	domy pomocy społecznej	96	10	89,58	86	10,4				
	ośrodki wsparcia	ogółem	232	197	15,09	35	84,9			
		w tym:	prowadzące miejsca całodobowego okresowego pobytu	39	33	15,38	6	84,6		
			ośr. wsp. dla osób z zabur. psych.	ogółem	51	29	43,14	22	56,9	
				w tym:	ogółem	50	28	44,00	22	56,0
					środ. domy samopom.	4	4	0,00	0	100,0
					w tym prow. miejsca całodob. okres. pobytu	1	1	0,00	0	100,0
			kluby samopom. dla osób z zab. psych.	1	1	0,00	0	100,0		
			dzienne domy pomocy	74	72	2,91	2	97,3		
			domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	7	1	85,71	6	14,3		
			schroniska dla osób bezdomnych	19	19	0,00	0	100,0		
			schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	7	7	0,00	0	100,0		
			kluby samopomocy (inne niż dla osób z zaburzeniami psych.)	66	66	0,00	0	100,0		
			inne ośrodki wsparcia	7	6	14,29	1	85,7		
	mieszkania treningowe oraz wspomagane	ogółem	247	214	13,36	33	86,6			
		w tego mieszkania:	treningowe	160	129	19,38	31	80,6		
			wspomagane	87	85	2,30	2	97,7		
	ośrodki interwencji kryzysowej	ogółem	17	0	100,00	17	0,0			
		w tym:	dla ofiar przemocy w rodzinie	17	0	100,00	17	0,0		
			dla ofiar handlu ludźmi	14	0	100,00	14	0,0		
placówki specjalistycznego poradnictwa	ogółem	4	0	100,00	4	0,0				
	w tym plac. specjalist. poradn. rodzinnego	ogółem	1	0	100,00	1	0,0			
		w tym świadczące usługi w postaci terapii rodzinnej	1	0	100,00	1	0,0			
noclegownie		16	16	0,00	0	100,0				
ogrzewalnie		14	14	0,00	0	100,0				
rodzinne domy pomocy społecznej		1	1	0,00	0	100,0				

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2022-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie					Lata			Zmiana w latach 2022-2024				
					2022	2023	2024	n	%			
Ogółem					529	606	627	98	18,5			
W tym:	domy pomocy społecznej				97	96	96	-1	-1,0			
	ośrodki wsparcia	ogółem				178	219	232	54	30,3		
		w tym:	prowadzące miejsca całodobowego okresowego pobytu				42	39	39	-3	-7,1	
			ośr. wsp. dla osób z zaburz. psych.	ogółem				48	50	51	3	6,3
				w tym:	środowiskowe domy samopomocy	ogółem		48	49	50	2	4,2
						w tym prow. miejsca całodob. okres. pobytu	4	4	4	0	0,0	
				kluby samopom. dla osób z zab. psych.	0	1	1	1	100,0			
				dzienne domy pomocy				63	72	74	11	17,7
				domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży				7	7	7	0	0,0
				schroniska dla osób bezdomnych				21	20	19	-2	-9,5
				schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi				6	7	7	1	16,7
				kluby samopomocy (inne niż dla osób z zaburzeniami psych.)				23	59	66	43	187,0
			inne ośrodki wsparcia				10	6	7	-3	-30,0	
		mieszkania treningowe oraz wspomagane	ogółem				197	241	247	50	25,4	
	w tego mieszkania:		treningowe				126	152	160	34	27,0	
			wspomagane*				71	89	87	16	22,5	
	ośrodki interwencji kryzysowej	ogółem				17	17	17	0	0,0		
		w tym:	dla ofiar przemocy w rodzinie				15	17	17	2	13,3	
			dla ofiar handlu ludźmi				5	15	14	9	180,0	
	placówki specjalistycznego poradnictwa	ogółem				5	3	4	-1	-20,0		
w tym plac. specjalist. poradn. rodzinnego		ogółem				3	2	1	-2	-66,7		
		w tym świadczące usługi w postaci terapii rodzinnej				3	2	1	-2	-66,7		
noclegownie					17	16	16	-1	-5,9			
ogrzewalnie					16	14	14	-2	-12,5			
rodzinne domy pomocy społecznej					2	0	1	-1	-50,0			

* Do 2022 r. określane jako „wspierane”.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2022-2024.

Miejsca w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2022-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie					Lata			Zmiana w latach 2022-2024			
					2022	2023	2024	n	%		
Ogółem					17 321	18 496	18 365	1 044	6,0		
W tym:	domy pomocy społecznej				8 573	8 537	8 561	-12	-0,1		
	ośrodki wsparcia	ogółem				6 981	8 161	8 068	1 087	15,6	
		prowadzące miejsca całodobowego okresowego pobytu				1 490	1 446	1 262	-228	-15,3	
		ośr. wsp. dla osób z zaburz. psych.	ogółem			2 094	2 202	2 204	110	5,3	
			w tym:	środotw. domy samopomocy		ogółem	2 094	2 187	2 189	95	4,5
				w tym prow. miejsca całodob. okres. pobytu			23	21	21	-2	-8,7
		kluby samopom. dla osób z zab. psych.			0	15	15	15	100,0		
		w tym:									
		dzienne domy pomocy				2 235	2 461	2 385	150	6,7	
		domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży				136	144	144	8	5,9	
		schroniska dla osób bezdomnych				1 045	996	843	-202	-19,3	
	schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi				257	277	247	-10	-3,9		
	kluby samopomocy (inne niż dla osób z zaburzeniami psych.)				642	1 575	1 775	1 133	176,5		
	inne ośrodki wsparcia				582	506	521	-61	-10,5		
	mieszkania treningowe oraz wspomagane	ogółem				724	809	792	68	9,4	
		w tego mieszkania:			treningowe	517	572	542	25	4,8	
					wspomagane*	207	237	250	43	20,8	
noclegownie				755	721	674	-81	-10,7			
ogrzewalnie				272	268	262	-10	-3,7			
rodzinne domy pomocy społecznej				16	0	8	-8	-50,0			

* Do 2022 r. określane jako „wspierane”.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2022-2024.

Miejsca w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców, stan na koniec 2024 roku.

Wyszczególnienie				Śląskie	Polska	Różnica		
Ogółem				42,5	48,1	5,6		
W tym:	domy pomocy społecznej			19,8	21,3	1,5		
	ośrodki wsparcia	ogółem			18,7	23,9	5,2	
		prowadzące miejsca całodobowego okresowego pobytu			2,92	2,04	-0,88	
		ośr. wsp. dla osób z zaburz. psych.	ogółem		5,1	9,27	4,17	
			w tym:	środowiskowe domy samopomocy	ogółem	5,07	9,06	3,99
					w tym prow. miejsca całodob. okres. pobytu	0,05	0,04	-0,01
					kluby samopom. dla osób z zab. psych.	0,04	0,21	0,17
			dienne domy pomocy			5,52	5,75	0,23
			domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży			0,33	0,26	-0,07
			schroniska dla osób bezdomnych			1,95	1,26	-0,69
			schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	ogółem		0,57	0,23	-0,34
				w tym miejsca z usługami opiekuńczymi		0,34	0,16	-0,18
			kluby samopomocy (inne niż dla osób z zaburzeniami psych.)			4,11	5,75	1,64
			inne ośrodki wsparcia			1,21	1,48	0,27
		mieszkania treningowe oraz wspomagane	ogółem			1,83	1,48	-0,35
			w tego mieszkania:	treningowe		1,25	0,8	-0,45
				wspomagane*		0,58	0,67	0,09
noclegownie				1,56	0,79	-0,77		
ogrzewalnie				0,61	0,43	-0,18		
rodzinne domy pomocy społecznej				0,02	0,11	0,09		

* Do 2022 roku określane jako „wspierane”.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r. r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim w latach 2022-2024.

Wyszczególnienie				Lata			Zmiana w latach 2022-2024			
				2022	2023	2024	n	%		
Domy pomocy społecznej				9 528	9 713	9 716	188	1,97		
Ośrodki wsparcia	ogółem			9 231	9 996	9 865	634	6,87		
	w tym:	prowadzące miejsca całodobowego okresowego pobytu			2 642	2 130	2 026	-616	-23,32	
		ośr. wsp. dla osób z zaburz. psych.	ogółem		2 395	2 454	2 514	119	4,97	
			w tym:	środkow. domy samopomocy	ogółem	2 395	2 439	2 502	107	4,47
				w tym prow. miejsca całodob. okres. pobytu	27	23	18	-9	-33,33	
				kluby samopom. dla osób z zab. psych.	0	15	12	12	100,00	
		dzienne domy pomocy			2 427	2 791	2 894	467	19,24	
		domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży			267	240	226	-41	-15,36	
		schroniska dla osób bezdomnych			1 551	1 399	1 308	-243	-15,67	
		schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi			493	454	464	-29	-5,88	
		kluby samopomocy (inne niż dla osób z zaburzeniami psych.)			1 019	2 198	2 110	1 091	107,07	
inne ośrodki wsparcia			1 098	489	400	-698	-63,57			
mieszkania treningowe oraz wspomagane	ogółem			815	899	846	31	3,80		
	w tego mieszkania:	treningowe		587	628	565	-22	-3,75		
		wspomagane*		228	271	281	53	23,25		
Ośrodki interwencji kryzysowej	ogółem			7 351	11 365	11 732	4 381	59,60		
	w tym:	dla ofiar przemocy w rodzinie		1 161	2 026	2 082	921	79,33		
		dla ofiar handlu ludźmi		1	0	8	7	700,00		
Placówki specj. poradnictwa	ogółem			938	704	1 394	456	48,61		
	w tym plac. specjalist. poradn. rodzinnego	ogółem		454	246	64	-390	-85,90		
		w tym świadczące usługi w postaci terapii rodzinnej		34	48	64	30	88,24		
Noclegownie				1 976	1 871	1 848	-128	-6,48		
Ogrzewalnie				1 503	1 655	1 572	69	4,59		
Rodzinne domy pomocy społecznej				11	0	9	-2	-18,18		

* Do 2022 r. określane jako „wspierane”.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2022-2024.

8. Kadry pomocy społecznej

8.1. Liczebność i struktura zasobów kadrowych JPS

Odpowiednia liczebność oraz właściwa struktura zasobów kadrowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ma duże znaczenie dla skutecznej realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Według danych pochodzących ze sprawozdania *MRiPS-06*, aktualnych na koniec 2024 r., w województwie śląskim zadania z zakresu pomocy społecznej realizowało 13 348 osób¹¹⁷, w tym na szczeblu wojewódzkim 82 (48 w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego i 34 w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach), a na szczeblach gminnym i powiatowym 13 267 osoby¹¹⁸.

Dalszą część niniejszego rozdziału poświęcono pracownikom jednostek pomocy społecznej (JPS) oraz centrów usług społecznych działających na poziomie gmin i powiatów, realizującym zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Rozdział przedstawia dane dotyczące liczebności i struktury zasobów kadrowych JPS szczebla gminnego i powiatowego w województwie śląskim w latach 2014–2024. Szczególną uwagę poświęcono zmianom zachodzącym w okresie 2022–2024, które mają istotne znaczenie dla skutecznej realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.

Analizie poddano m.in. liczbę pracowników, dynamikę zmian zatrudnienia oraz wskaźniki zatrudnienia w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Rozdział zawiera również porównanie sytuacji województwa śląskiego na tle pozostałych regionów kraju, uwzględniające strukturę zatrudnienia w poszczególnych typach jednostek oraz zróżnicowanie przestrzenne wewnątrz województwa.

Zaprezentowane dane umożliwiają identyfikację zarówno krótkoterminowych, jak i długofalowych tendencji w zakresie zasobów kadrowych sektora pomocy społecznej. Podstawę źródłową analizy stanowią sprawozdania *MPiPS/MRPiPS/MRiPS-03* za lata 2014–2020, *MRiPS-06* za lata 2021–2024 oraz dane pochodzące z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników jednostek pomocy społecznej (JPS) szczebla gminnego i powiatowego:
  - w 2022 roku: 13 524;
  - w 2023 roku: 13 069;
  - w 2024 roku: 13 267.
- Zmiana liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego: -258 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego: -1,9% .

---

¹¹⁷ Wszystkie dane zawarte w niniejszym podrozdziale dotyczą liczby osób w przeliczeniu na pełne etaty, w zaokrągleniu do pełnego etatu. Różnica pomiędzy wartościami cząstkowymi a wartością ogólną wynika z dokonanych zaokrągleń.

¹¹⁸ Ibidem.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa do 2019 r., a następnie spadkowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 13 069 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 15 062 – 2019 rok;
- Zmiana liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego: -160 osób;
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego: -1,2%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 30,7;
  - w Polsce: 33,0;
  - najniższa wartość wśród województw: województwo mazowieckie – 26,2;
  - najwyższa wartość wśród województw: województwo warmińsko-mazurskie – 46,0;
  - pozycja województwa śląskiego: 14.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego:
  - w jednostkach podstawowych¹¹⁹ – 5 990, tj. 45%;
  - w jednostkach specjalistycznych¹²⁰ – 7 277, tj. 55%.
- Liczba pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: umiarkowane;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: podregion bytomski – 45,5;
  - najniższa wartość wśród podregionów: podregion rybnicki – 24,4;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 29,8;
  - wartość w powiatach ziemskich: 31,9;
  - powiaty o najwyższych wartościach: lubliniecki, m. Chorzów oraz powiat cieszyński;
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Żory, m. Jastrzębie-Zdrój oraz powiat żywiecki.

Struktura i poziom zatrudnienia pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego

- JPS zatrudniające największą liczbę pracowników:
  - domy pomocy społecznej – 5 745 osób, tj. 43,3%;
  - ośrodki pomocy społecznej – 5 539 osób, tj. 41,7%;
  - środowiskowe domy samopomocy – 625 osób, tj. 4,7%.

¹¹⁹ Pracownicy zatrudnieni w OPS, CUS i PCPR.

¹²⁰ Pracownicy zatrudnieni w innych JPS szczebla gminnego i powiatowego niż OPS, CUS i PCPR.

- JPS zatrudniające najmniejszą liczbę pracowników:
  - kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi – nie zatrudniano żadnych osób;
  - placówki specjalistycznego poradnictwa – 23 osoby, tj. 0,2%;
  - domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 36 osób, tj. 0,3%.

- Wskaźniki liczby pracowników na 10 tys. mieszkańców:
  - jednostki ze wskaźnikami wyższymi od średniej krajowej:
    - ośrodki pomocy społecznej – śląskie: 12,82, Polska: 12,28;
    - dzienne domy pomocy – śląskie: 0,82, Polska: 0,73;
    - ośrodki interwencji kryzysowej – śląskie: 0,38, Polska: 0,20;
    - schroniska dla osób bezdomnych – śląskie: 0,32, Polska: 0,19;
    - placówki specjalistycznego poradnictwa – śląskie: 0,05, Polska: 0,04;
    - schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi – śląskie: 0,16, Polska: 0,04;
    - domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – śląskie: 0,08, Polska: 0,04;
  - jednostki ze wskaźnikami niższymi od średniej krajowej:
    - domy pomocy społecznej – śląskie: 13,30, Polska: 14,25;
    - środowiskowe domy samopomocy – śląskie: 1,45, Polska: 2,42;
    - powiatowe centra pomocy rodzinie – śląskie: 0,89, Polska: 1,66;
    - centra usług społecznych – śląskie: 0,15, Polska: 0,68;
    - "inne ośrodki wsparcia" – śląskie: 0,16, Polska: 0,29;
    - kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi – śląskie: 0,12, Polska: 0,16;
    - kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi – śląskie: 0,00, Polska: 0,01.

- Dynamika zatrudnienia w latach 2023-2024:
  - jednostki, w których zanotowano wzrost zatrudnienia:
    - ośrodki pomocy społecznej – wzrost o 137 pracowników;
    - domy pomocy społecznej – wzrost o 90 pracowników;
    - „inne ośrodki wsparcia” – wzrost o 28 pracowników;
    - środowiskowe domy samopomocy – wzrost o 14 pracowników;
    - domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – wzrost o 6 pracowników;
    - kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psych. – wzrost o 6 pracowników;
    - schroniska dla osób bezdomnych – wzrost o 2 pracowników;
    - centra usług społecznych – wzrost o 1 pracownika;
  - jednostki, w których zanotowano spadek zatrudnienia:
    - powiatowe centra pomocy rodzinie – spadek o 45 pracowników;
    - dzienne domy pomocy – spadek o 28 pracowników;
    - placówki specjalistycznego poradnictwa – spadek o 5 pracowników;
    - ośrodki interwencji kryzysowej – spadek o 5 pracowników;
    - schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi – spadek o 4 pracowników.

- Dynamika zatrudnienia w latach 2014-2024:
  - jednostki, w których zanotowano wzrost zatrudnienia:
    - domy pomocy społecznej – wzrost o 382 pracowników;
    - środowiskowe domy samopomocy – wzrost o 252 pracowników;

- dzienne domy pomocy – wzrost o 96 pracowników;
- centra usług społecznych – wzrost o 65 pracowników;
- domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – wzrost o 34 pracowników;
- jednostki, w których zanotowano spadek zatrudnienia:
  - ośrodki pomocy społecznej – spadek o 759 pracowników;
  - "inne ośrodki wsparcia" – spadek o 162 pracowników;
  - powiatowe centra pomocy rodzinie – spadek o 96 pracowników;
  - ośrodki interwencji kryzysowej – spadek o 36 pracowników;
  - placówki specjalistycznego poradnictwa – spadek o 7 pracowników.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego w latach 2023-2024:
  - jednostki, w których zanotowano wzrosty:
    - "inne ośrodki wsparcia" – wzrost o 69%;
    - domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – wzrost o 20%;
    - kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi – wzrost o 12,4%;
    - ośrodki pomocy społecznej – wzrost o 2,5%;
    - środowiskowe domy samopomocy – wzrost o 2,3%;
    - centra usług społecznych – wzrost o 1,9%;
    - domy pomocy społecznej – wzrost o 1,6%;
    - schroniska dla osób bezdomnych – wzrost o 1,3%;
  - jednostki, w których zanotowano spadki:
    - placówki specjalistycznego poradnictwa – spadek o 18,2%;
    - powiatowe centra pomocy rodzinie – spadek o 10,5%;
    - dzienne domy pomocy – spadek o 7,3%;
    - schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi – spadek o 4,7%;
    - ośrodki interwencji kryzysowej – spadek o 2,7%.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego w latach 2014-2024:
  - jednostki, w których zanotowano wzrosty:
    - domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – wzrost o 1 700,0%¹²¹;
    - środowiskowe domy samopomocy – wzrost o 67,5%;
    - dzienne domy pomocy – wzrost o 37,2%;
    - domy pomocy społecznej – wzrost o 7,1%;
  - jednostki, w których zanotowano spadki:
    - "inne ośrodki wsparcia" – spadek o 70,3%;
    - placówki specjalistycznego poradnictwa – spadek o 24,4%;
    - powiatowe centra pomocy rodzinie – spadek o 19,9%;
    - ośrodki interwencji kryzysowej – spadek o 17,9%;
    - ośrodki pomocy społecznej – spadek o 12,0%.

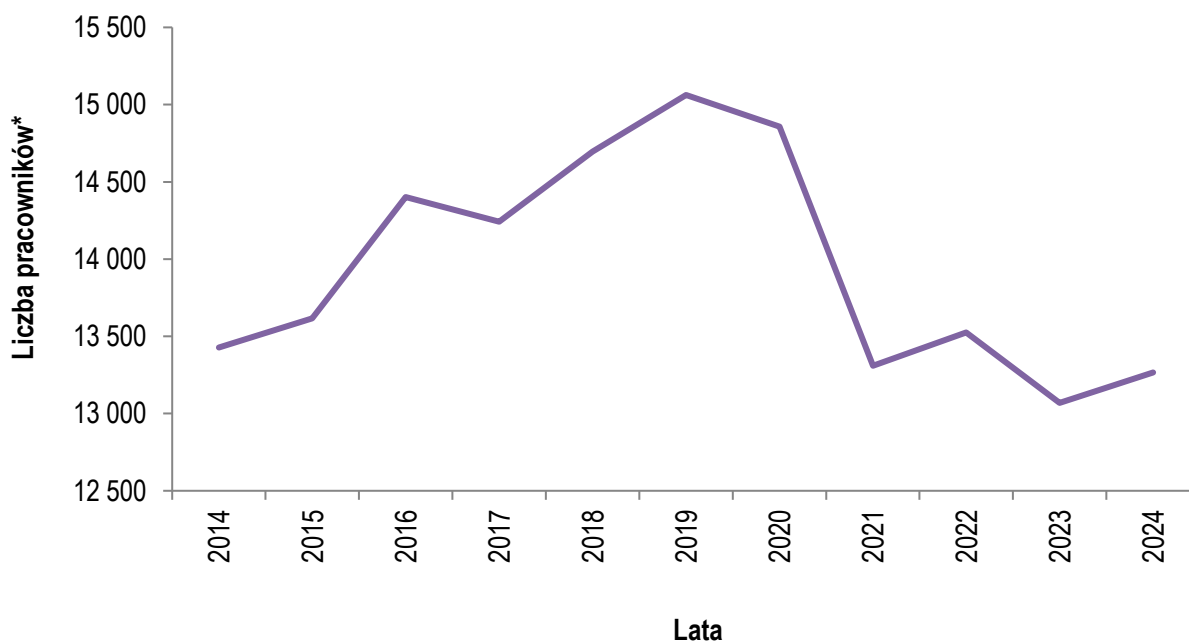
---

¹²¹ Wzrost liczby domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży z 2 w 2014 r. do 36 w 2024 r.

WNIOSKI

- W perspektywie długoterminowej, czyli w latach 2014-2024 oraz krótkoterminowej, czyli w latach 2022-2024 w województwie śląskim odnotowano spadek liczby pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego i powiatowego.
- W 2024 roku województwo śląskie zajmowało 14. miejsce w kraju pod względem liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców, a wskaźnik ten był nieco niższy niż średnia krajowa.
- W 2024 roku w województwie śląskim większość pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego, tj. 55% była zatrudniona w jednostkach specjalistycznych.
- W latach 2023-2024, w województwie śląskim wzrost liczby zatrudnionych odnotowano głównie w ośrodkach pomocy społecznej i domach pomocy społecznej, a największy spadek – w powiatowych centrach pomocy rodzinie oraz w dziennych domach pomocy.
- W 2024 r. w województwie śląskim najwyższy wskaźnik zatrudnienia w JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców odnotowano w podregionie bytomskim oraz w powiatach: lublinieckim, m. Chorzów i cieszyńskim.
- W 2024 r. w województwie śląskim najniższy wskaźnik zatrudnienia w JPS szczebla gminnego i powiatowego odnotowano w podregionie rybnickim oraz w powiatach: m. Żory, m. Jastrzębie-Zdrój i żywieckim.

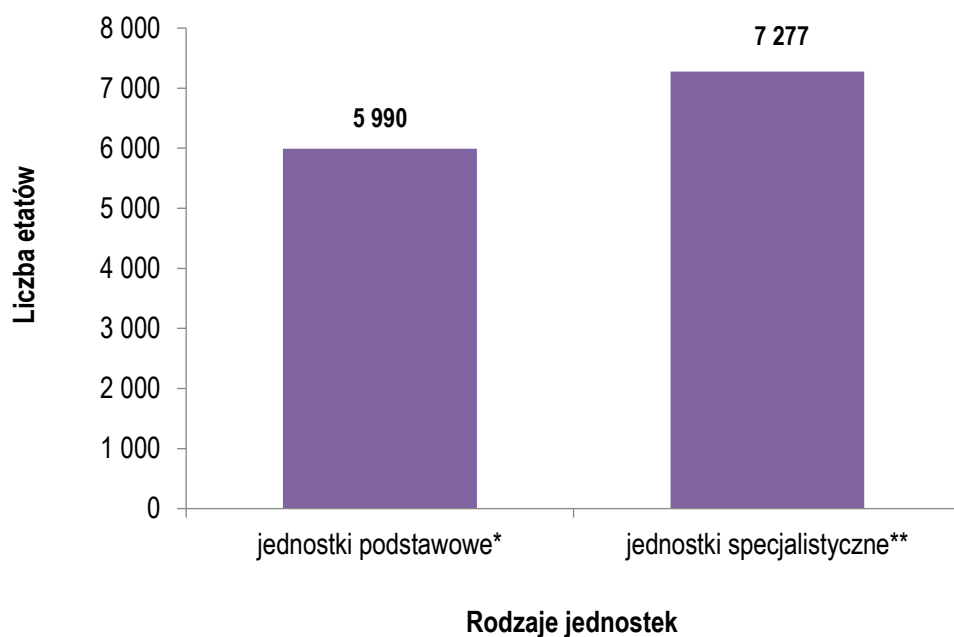
Liczba pracowników* JPS szczebla gminnego i powiatowego w województwie śląskim w latach 2014-2024, stan na koniec danego roku.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024.

Pracownicy podstawowych* i specjalistycznych** JPS szczebla gminnego i powiatowego – województwo śląskie, liczba etatów wg stanu na koniec 2024 r.

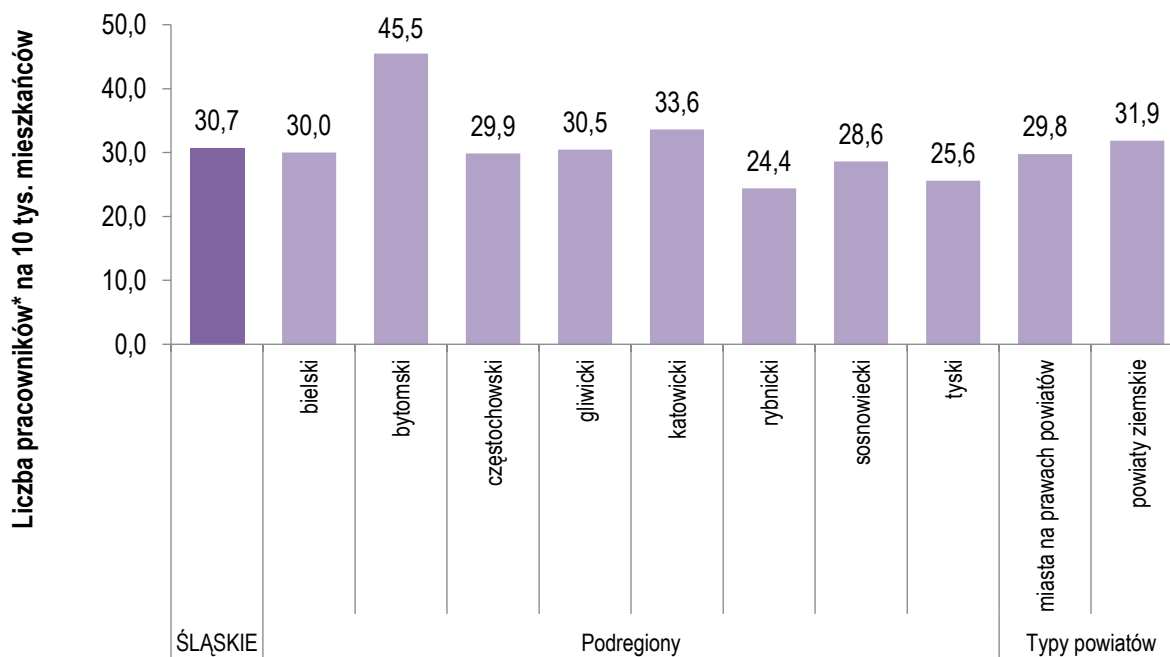

* OPS / CUS i PCPR

** Pozostałe JPS

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

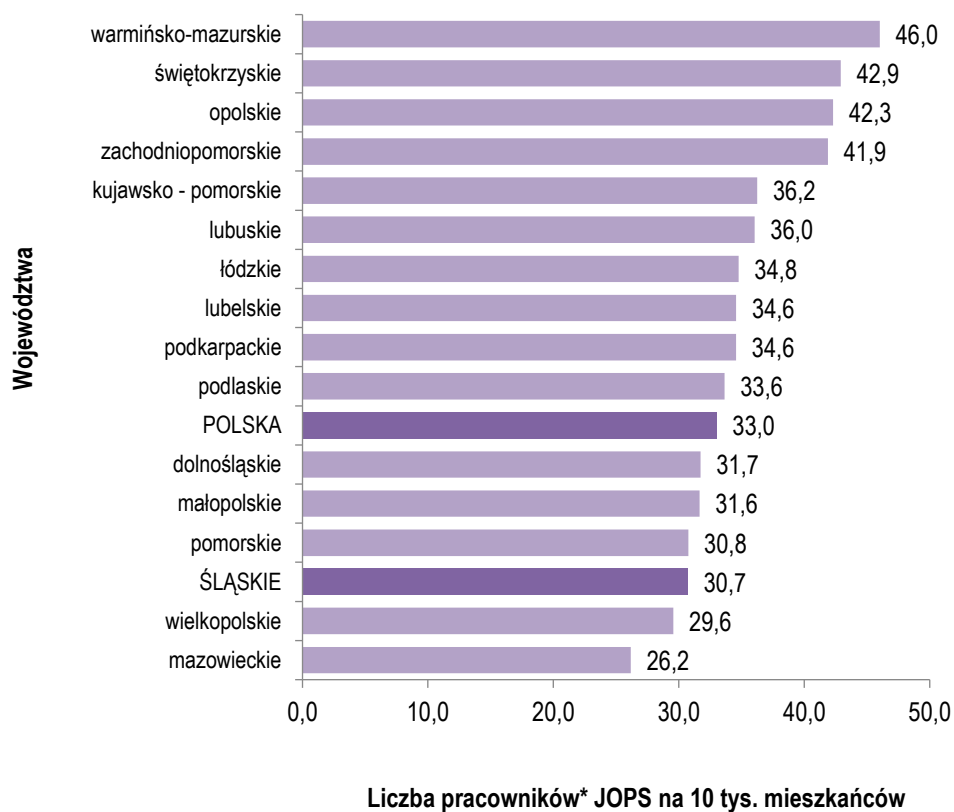
Liczba pracowników* JPS szczebla gminnego i powiatowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – województwo śląskie wg terytoriów, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl.

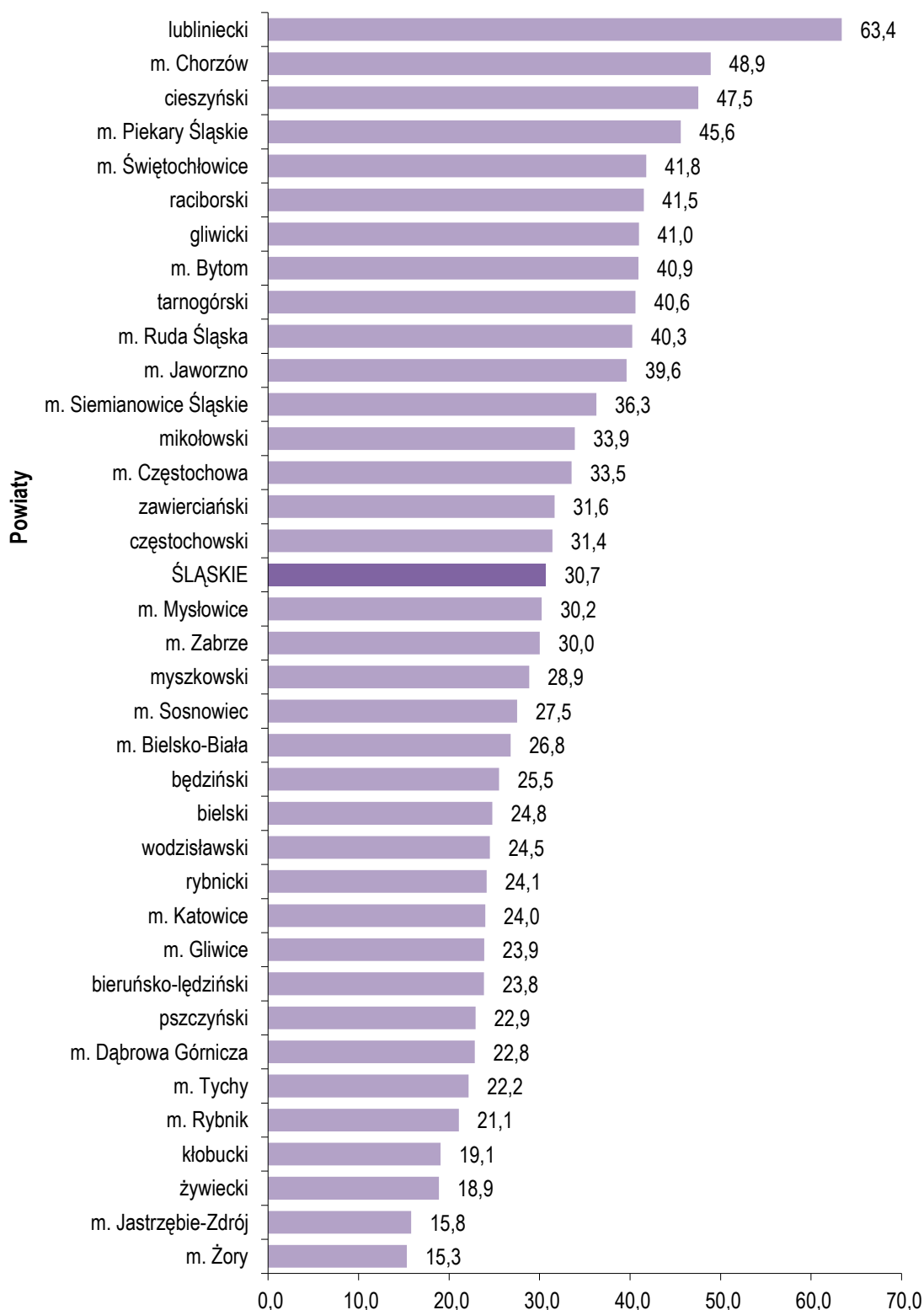
Pracownicy* JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców województw i Polski, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Liczba pracowników* JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców – województwo śląskie wg powiatów, stan na koniec 2024 r.

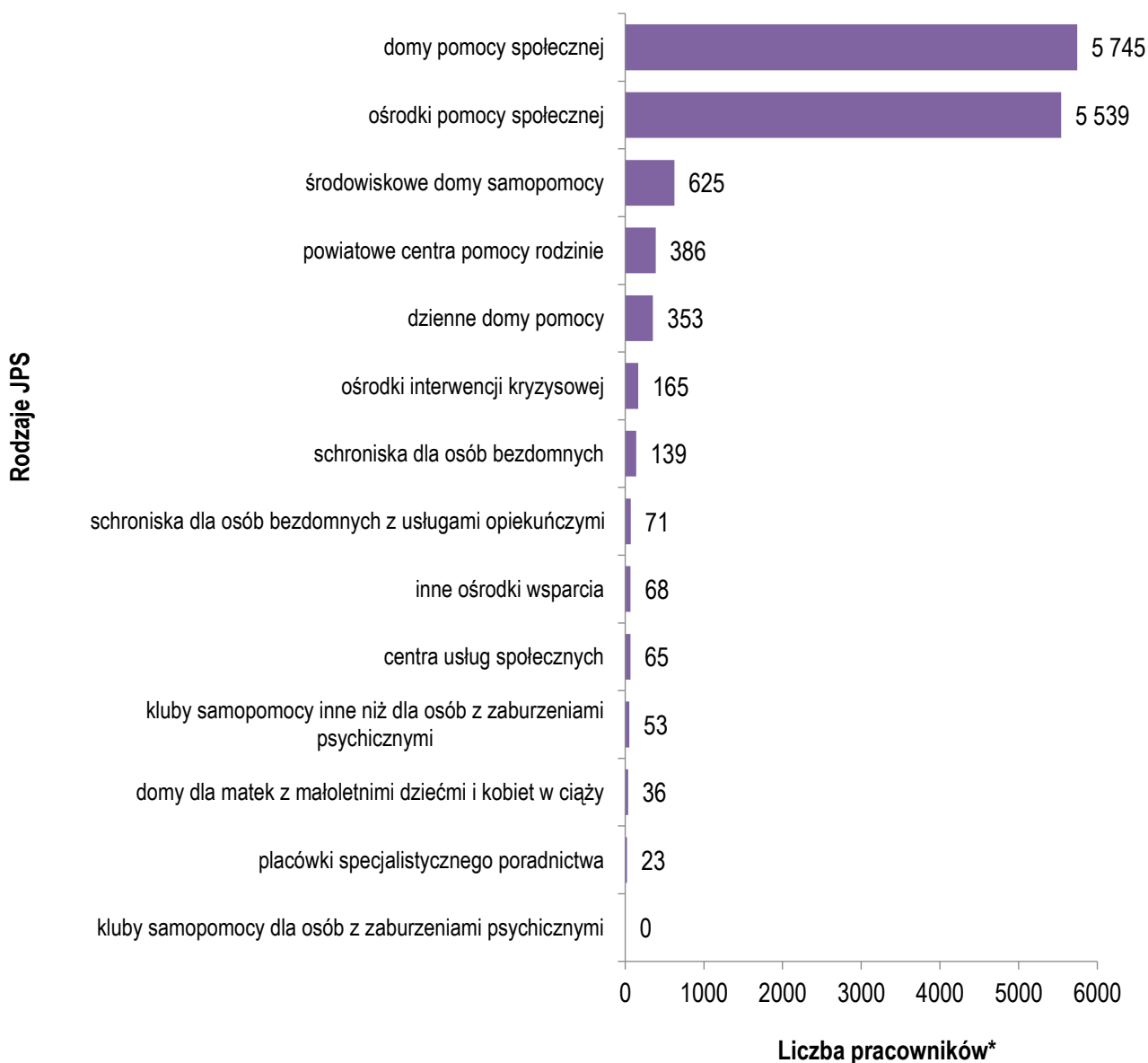
Liczba pracowników* na 10 tys. mieszkańców

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl.

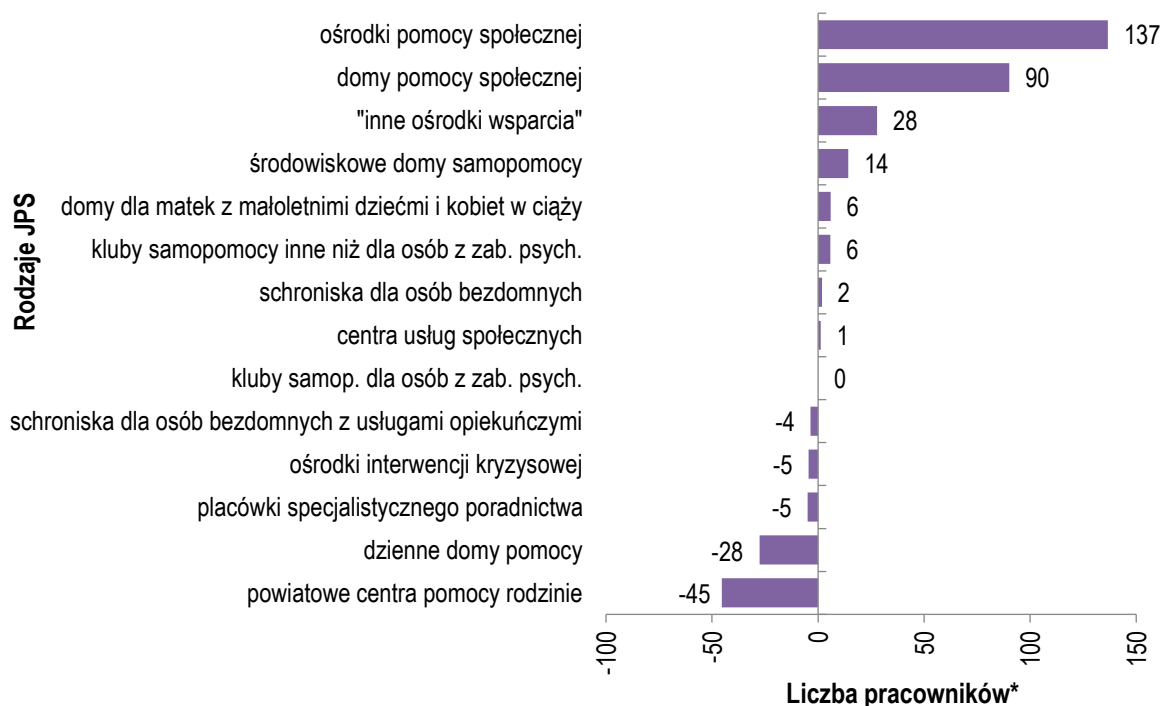
Liczba pracowników* poszczególnych typów JPS szczebla gminnego i powiatowego – województwo śląskie, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

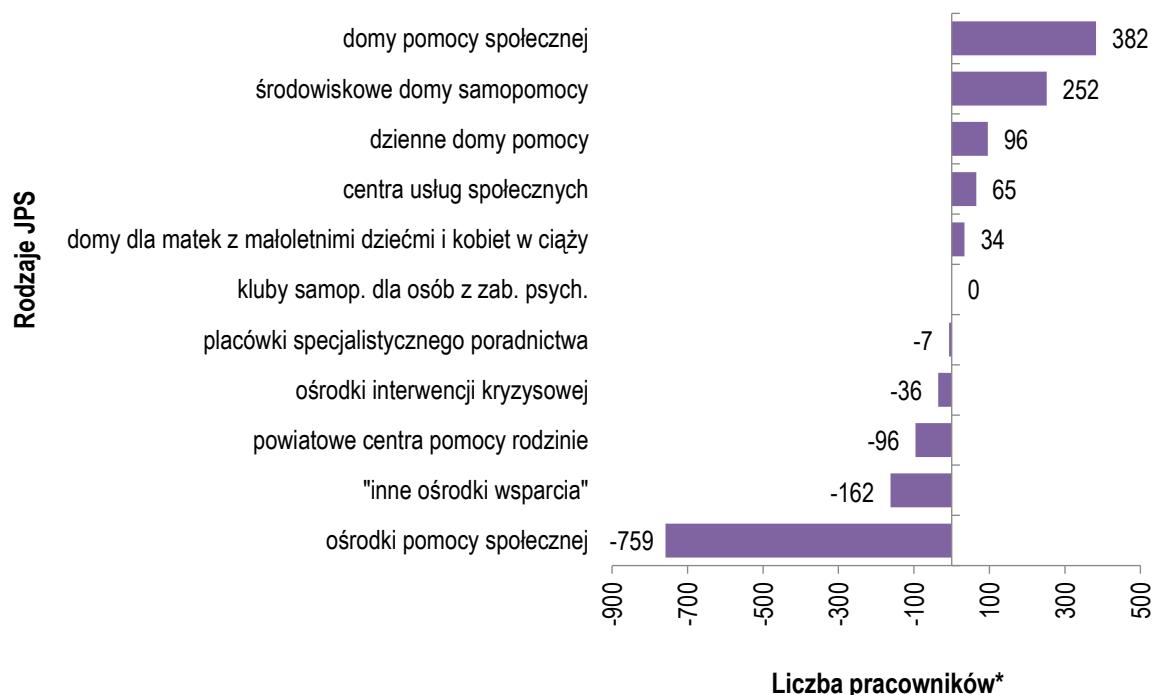
Zmiana liczby pracowników* poszczególnych typów JPS szczebla gminnego i powiatowego w województwie śląskim w latach 2023-2024.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2023-2024.

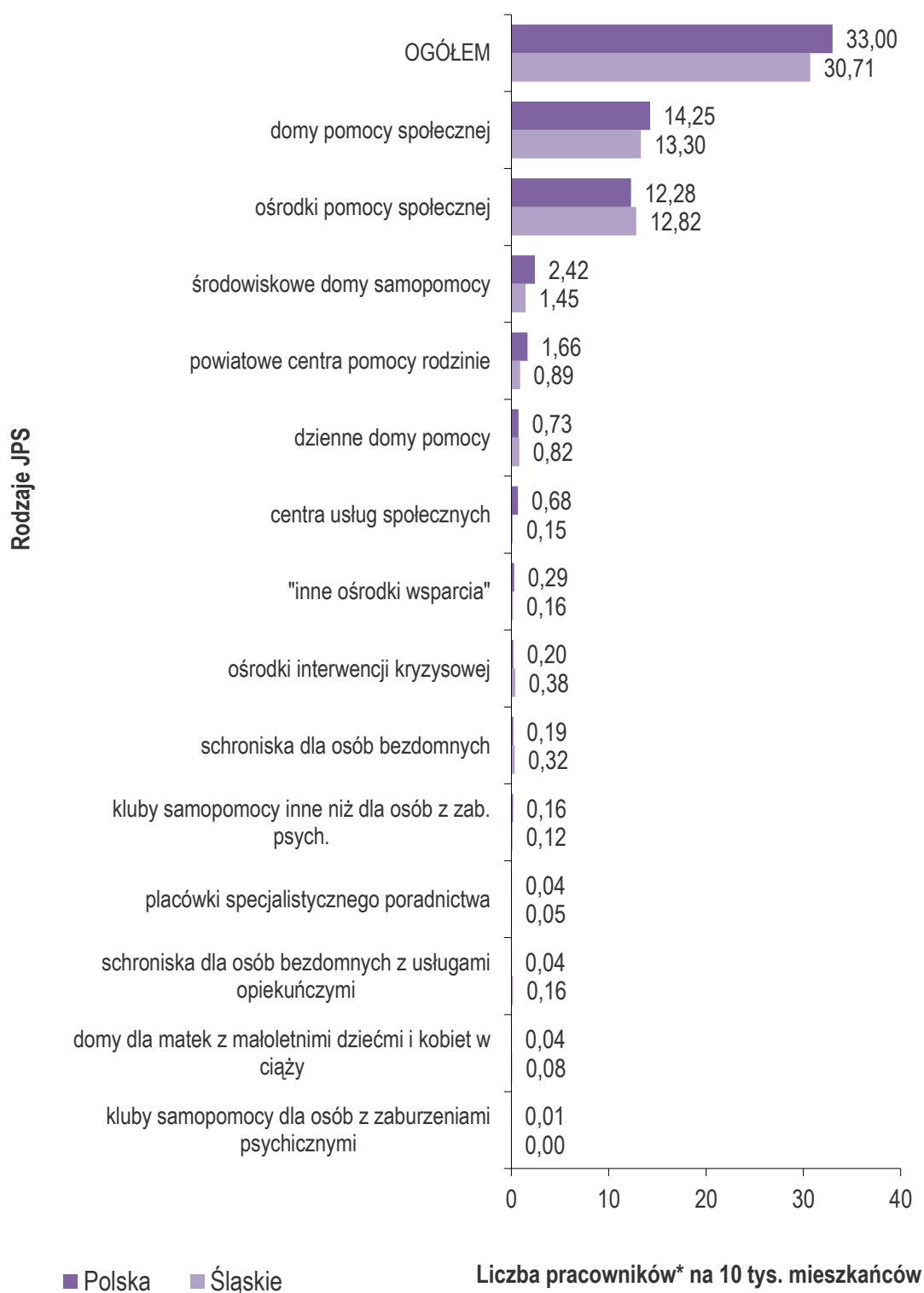
Zmiana liczby pracowników* poszczególnych typów JPS szczebla gminnego i powiatowego w województwie śląskim w latach 2014-2024.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03 za lata 2014-2020 oraz MRiPS-06 za lata 2021-2024.

Liczba pracowników* poszczególnych typów JPS szczebla gminnego i powiatowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim i w Polsce – stan na koniec 2024 roku.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl.

Pracownicy* JPS szczebla gminnego i powiatowego w województwie śląskim w latach 2022-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie				Lata			Zmiana w latach 2023-2024			
				2022	2023	2024	liczba	%		
Ogółem				13 524	13 069	13 267	197	1,5		
W tym:	powiatowe centra pomocy rodzinie			469	432	386	-45	-10,5		
	ośrodki pomocy społecznej / centra usług społecznych			5 875	5 466	5 604	138	2,5		
	z tego:	ośrodki pomocy społecznej			5 875	5 402	5 539	137	2,5	
		centra usług społecznych			x	64	65	1	1,9	
	domy pomocy społecznej			5 705	5 655	5 745	90	1,6		
	placówki specjalistycznego poradnictwa			15	28	23	-5	-18,2		
	ośrodki interwencji kryzysowej			178	170	165	-5	-2,7		
	ośrodki wsparcia	ogółem			1 283	1 319	1 344	24	1,8	
		w tym:	ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	ogółem	584	610	625	14	2,3	
				w tym:	środowiskowe domy samopomocy	584	610	625	14	2,3
				kluby samopomocy dla osób z zaburz. psych.	0	0	0	0	x	
			dzienne domy pomocy			341	380	353	-28	-7,3
			domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży			29	30	36	6	18,9
			schroniska dla osób bezdomnych			154	137	139	2	1,3
schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi			72	75	71	-4	-4,7			
kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi			32	47	53	6	12,4			
inne ośrodki wsparcia			72	40	68	28	69,0			

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2022-2024.

Pracownicy* JPS szczebla gminnego i powiatowego przypadający na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim i w Polsce, stan na koniec 2024 r.

Wyszczególnienie				Śląskie	Polska	Różnica (n)	Stosunek %		
Ogółem				30,7	33,0	-2,29	93,1		
W tym:	powiatowe centra pomocy rodzinie			0,9	1,7	-0,76	53,9		
	ośrodki pomocy społecznej			12,8	12,3	0,54	104,4		
	centra usług społecznych			0,2	0,7	-0,53	22,1		
	domy pomocy społecznej			13,3	14,2	-0,95	93,3		
	placówki specjalistycznego poradnictwa			0,1	0,0	0,01	115,8		
	ośrodki interwencji kryzysowej			0,4	0,2	0,18	193,0		
	ośrodki wsparcia	ogółem			3,1	3,9	-0,78	80,0	
		w tym:	ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	ogółem	1,4	2,4	-0,99	59,4	
				w tym:	w tym środowiskowe domy samopomocy	1,4	2,4	-0,98	59,7
				kluby samopom. dla osób z zab. psych.	0,0	0,0	-0,01	0,0	
			dzienne domy pomocy			0,8	0,7	0,08	111,4
			domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży			0,1	0,0	0,04	207,4
			schroniska dla osób bezdomnych			0,3	0,2	0,13	165,6
			schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi			0,2	0,0	0,12	388,0
kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi			0,1	0,2	-0,04	76,9			
inne ośrodki wsparcia			0,2	0,3	-0,13	55,3			

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl/bdl>

8.2. Pracownicy OPS, CUS i PCPR

Ważną rolę w systemie pomocy społecznej pełnią ośrodki pomocy społecznej¹²², centra usług społecznych¹²³ oraz powiatowe centra pomocy rodzinie. Do nich należy zwykle koordynacja działań pozostałych jednostek działających na terenie danej gminy/powiatu. W przypadku mniejszych gmin zdarza się, że ośrodek pomocy społecznej lub centrum usług społecznych jest jedyną instytucją realizującą zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej.

Niniejszy podrozdział zawiera analizę sytuacji kadrowej w podstawowych jednostkach pomocy społecznej oraz centrów usług społecznych działających na terenie województwa śląskiego w latach 2014–2024. Przedstawiono w nim zmiany liczby pracowników zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej (OPS), centrach usług społecznych (CUS) oraz powiatowych centrach pomocy rodzinie (PCPR) oraz wskaźnika liczby pracowników OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców.

Ponadto w podrozdziale przedstawiono sytuację województwa śląskiego na tle kraju oraz dokonano porównań wewnątrzregionalnych, uwzględniających różnicowanie przestrzenne zatrudnienia w podregionach, poszczególnych typach powiatów i powiatach.

Omówiono również strukturę zatrudnienia w JPS, obejmującą zarówno pracowników bezpośrednio realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej, jak i osoby zajmujące się obsługą administracyjną i prawną. Ponadto podrozdział zawiera dane dotyczące form zatrudnienia pomocniczego w 2024 roku, w tym zaangażowania wolontariuszy, stażystów oraz osób pracujących w ramach zatrudnienia subsydiowanego.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników OPS, CUS i PCPR:
  - w 2022 roku: 6 344;
  - w 2023 roku: 5 834;
  - w 2024 roku: 5 990.
- Zmiana liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego: -354 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników JPS szczebla gminnego i powiatowego: -5,6%.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników OPS, CUS i PCPR:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa do 2019 r., a następnie spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 5 834 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 7 773 – 2019 rok.
- Zmiana liczby pracowników OPS, CUS i PCPR: -790 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników OPS, CUS i PCPR: -11,6%.

¹²² Niniejsze opracowanie uwzględnia podział kategorii „ośrodki pomocy społecznej” na miejskie ośrodki pomocy rodzinie (MOPR) działające w miastach na prawach powiatu oraz ośrodki pomocy społecznej (GOPS) funkcjonujące w pozostałych gminach.

¹²³ W przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 13,9;
  - w Polsce: 14,6;
  - najniższa wartość wśród województw: województwo małopolskie – 11,3;
  - najwyższa wartość wśród województw: województwo zachodniopomorskie – 21,4;
  - pozycja województwa śląskiego: 13.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: umiarkowane;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna i środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: podregion bytomski – 18,1;
  - najniższa wartość wśród podregionów: podregion rybnicki – 10,1;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 13,7;
  - wartość w powiatach ziemskich: 14,1;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Piekary Śląskie, m. Jaworzno oraz powiat zawierciański;
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Żory, m. Rybnik oraz m. Jastrzębie-Zdrój.

Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych oraz powiatowe centra pomocy rodzinie zatrudniają zarówno osoby bezpośrednio realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej, jak też pracowników zajmujących się administracyjną, finansową, prawną i techniczną obsługą realizacji wyżej wymienionych zadań.

Do pierwszej grupy należą w szczególności:

- kadra kierownicza: dyrektorzy i kierownicy jednostek oraz ich zastępcy, kierownicy działów i sekcji;
- pracownicy socjalni;
- aspiranci pracy socjalnej;
- konsultanci;
- pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne;
- organizatorzy pomocy społecznej.

Do pracowników zajmujących się techniczną i prawną obsługą realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej można zaliczyć:

- koordynatorów do spraw komputeryzacji;
- radców prawnych;
- „pozostałych pracowników”, m.in.: pracowników działów kadr, księgowości itp.

Ponadto w ośrodkach pomocy społecznej, centrach usług społecznych oraz powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnione są osoby realizujące zadania wynikające z innych ustaw z obszaru polityki społecznej, np. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Oprócz pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę podstawowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej zatrudniają także m.in.:

- wolontariuszy;
- stażystów;
- osoby wykonujące pracę w ramach zatrudnienia subsydiowanego.

Zatrudnienie pomocnicze w podstawowych JPS w 2024 r.

- Wolontariat:
  - liczba OPS, CUS i PCPR deklarujących współpracę z wolontariuszami: nie mniej niż 31 jednostek, tj. 17,6% ze 176 badanych jednostek;
  - liczba wolontariuszy w OPS, CUS i PCPR w 2024 r.: nie mniej niż 458 osób;
  - wskaźnik liczby wolontariuszy przypadających na 100 pracowników tego rodzaju instytucji: 5,8;
    - najwyższe wartości wskaźnika wśród podstawowych JPS: MOPR – 6,1, GOPS – 5,4 oraz CUS – 5,3;
    - najniższa wartość wskaźnika wśród podstawowych JPS: PCPR – 1,0.
- Zatrudnienie subsydiowane¹²⁴:
  - liczba OPS, CUS i PCPR stosujących zatrudnienie subsydiowane: nie mniej niż 23 jednostki, tj. 13,1% ze 176 badanych jednostek;
  - liczba osób pracujących w OPS, CUS i PCPR w ramach zatrudnienia subsydiowanego w 2024 r.: nie mniej niż 136 osób;
  - wskaźnik liczby osób pracujących w OPS, CUS i PCPR w ramach zatrudnienia subsydiowanego przypadających na 100 pracowników tego rodzaju instytucji: 1,7;
    - najwyższe wartości wskaźnika wśród podstawowych JPS: MOPR – 2,3 i PCPR – 2,0;
    - najniższe wartości wskaźnika wśród podstawowych JPS: CUS – 0,9 i GOPS – 1,8.
- Staże:
  - liczba OPS, CUS i PCPR zatrudniających stażystów: nie mniej niż 38 jednostek, tj. 21,6% ze 176 badanych jednostek;
  - liczba stażystów w OPS, CUS i PCPR w 2024 r.: nie mniej niż 101 osób;
  - wskaźnik liczby stażystów przypadających na 100 pracowników tego rodzaju instytucji: 1,3;
    - najwyższe wartości wskaźnika wśród podstawowych JPS: PCPR – 4,9 i CUS – 2,7;
    - najniższe wartości wskaźnika wśród podstawowych JPS: MOPR i GOPS – po 1,0.

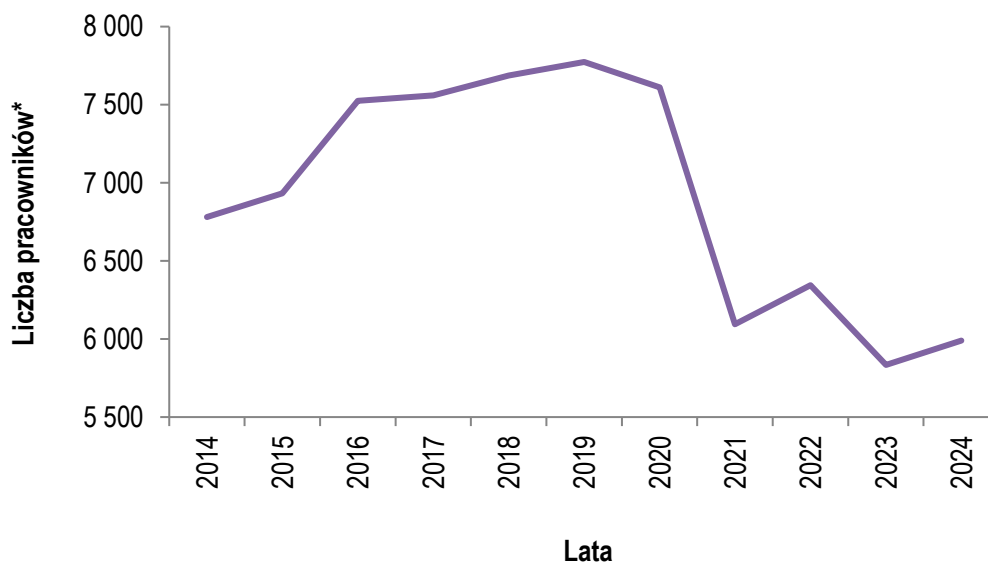
---

¹²⁴ Roboty publiczne, prace interwencyjne i inne.

WNIOSKI

- W latach 2022–2023 w województwie śląskim odnotowano wyraźny spadek zatrudnienia w OPS, CUS i PCPR. Następnie w 2024 roku nastąpił umiarkowany wzrost, jednak poziom zatrudnienia w tych instytucjach nadal pozostał niższy niż w 2022 roku.
- Na przestrzeni lat 2014–2024 najniższy poziom zatrudnienia w OPS, CUS i PCPR w województwie śląskim odnotowano w 2023 roku. Liczba pracowników wyniosła wówczas 5 834 osób.
- Na koniec 2024 roku województwo śląskie miało niższy niż średnia krajowa wskaźnik liczby pracowników OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców, plasując się na 13. miejscu wśród województw.
- Wewnątrz województwa śląskiego występuje znaczne zróżnicowanie poziomu zasobów kadr pomocy społecznej – najwyższe wartości odnotowano w podregionie bytomskim (18,1), najniższe w rybnickim (10,1).
- Zatrudnienie pomocnicze w 2024 roku miało ograniczony zasięg – dotyczyło tylko części jednostek, a jego skala była niewielka względem liczby etatowych pracowników.

Liczba pracowników* OPS, CUS i PCPR w województwie śląskim w latach 2014-2024, stan na koniec danego roku.

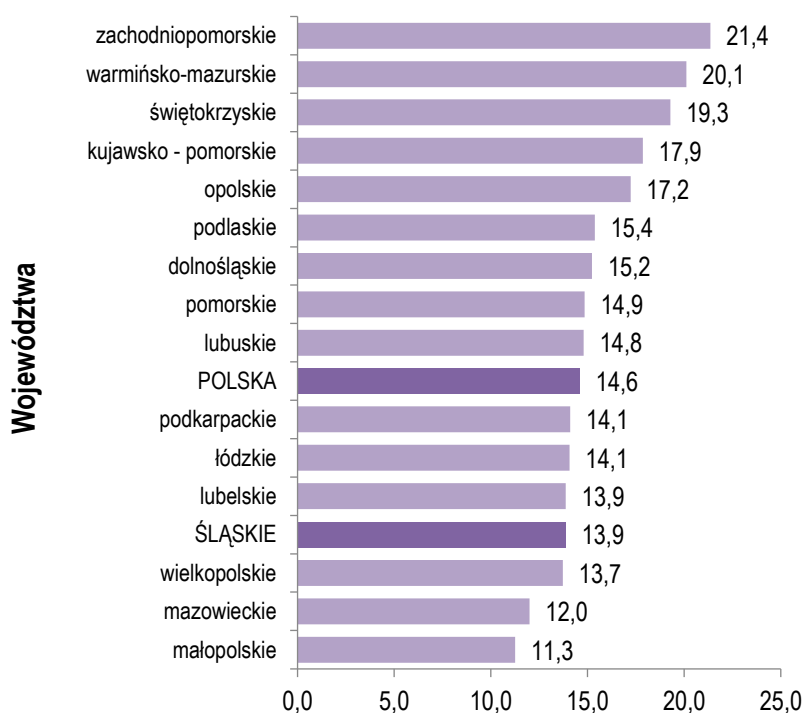

* W przeliczeniu na pełne etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024

Pracownicy* OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców województw i Polski, stan na koniec 2024 r.

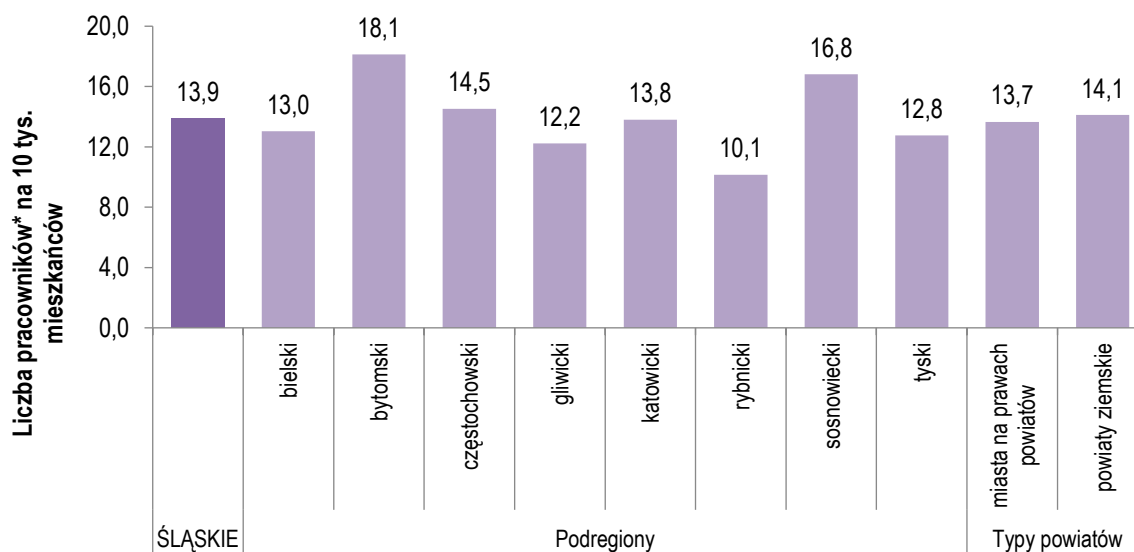

Liczba pracowników* OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRIPS-06* za okres I-XII 2024 r.

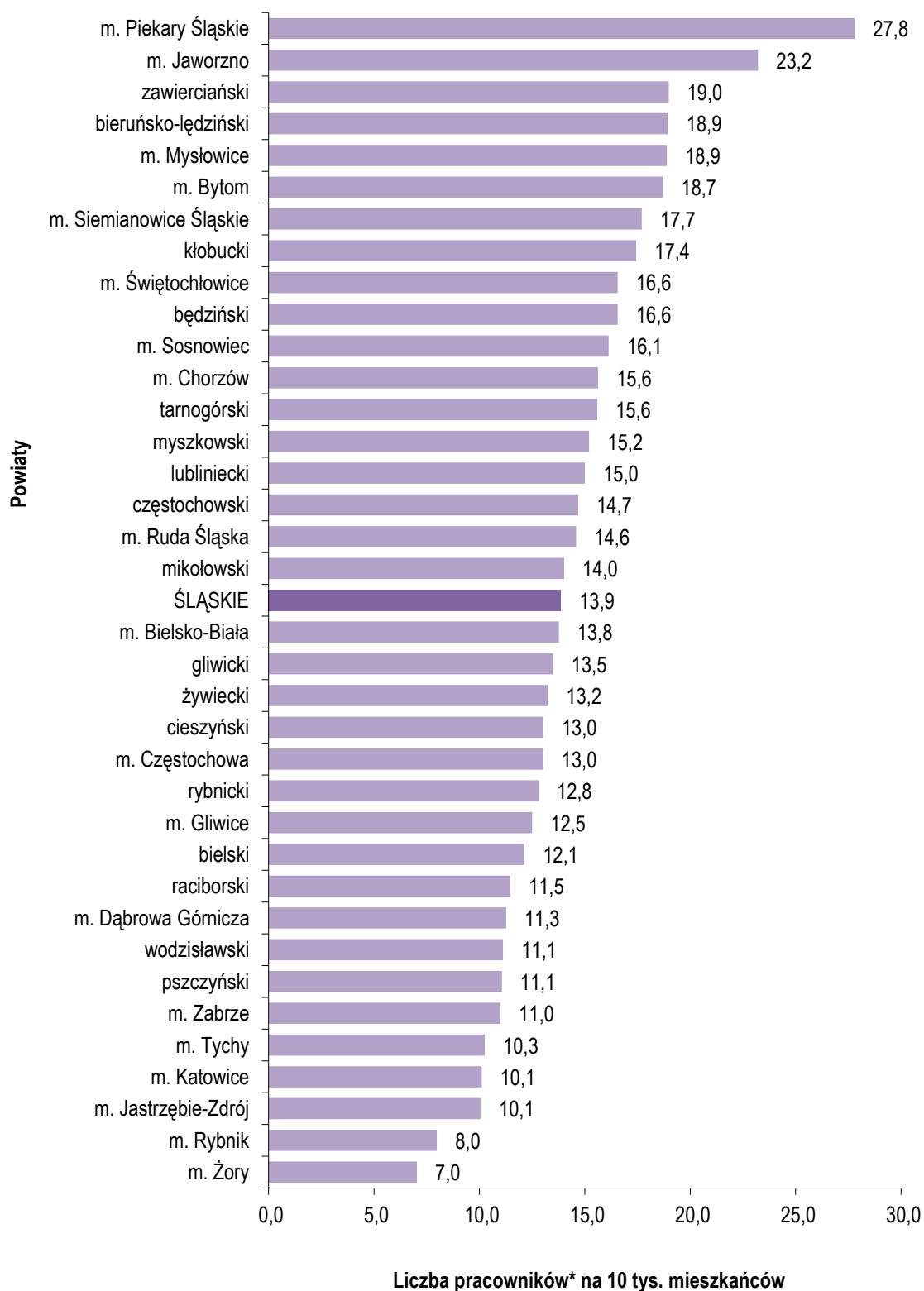
Liczba pracowników* OPS, CUS i PCPR w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, województwo śląskie wg terytoriów, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRIPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl

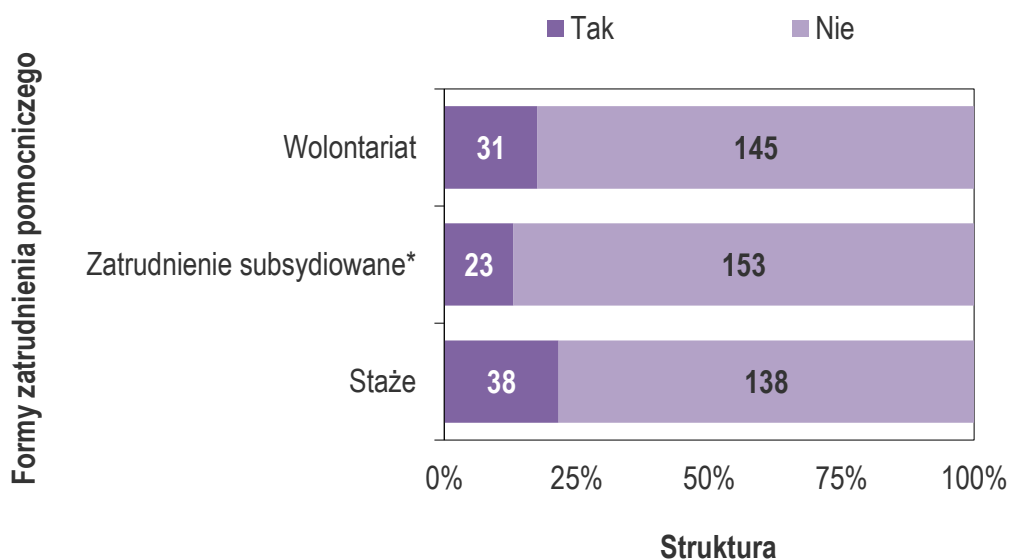
Liczba pracowników* OPS, CUS i PCPR na 10 tys. mieszkańców, województwo śląskie wg powiatów, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl.

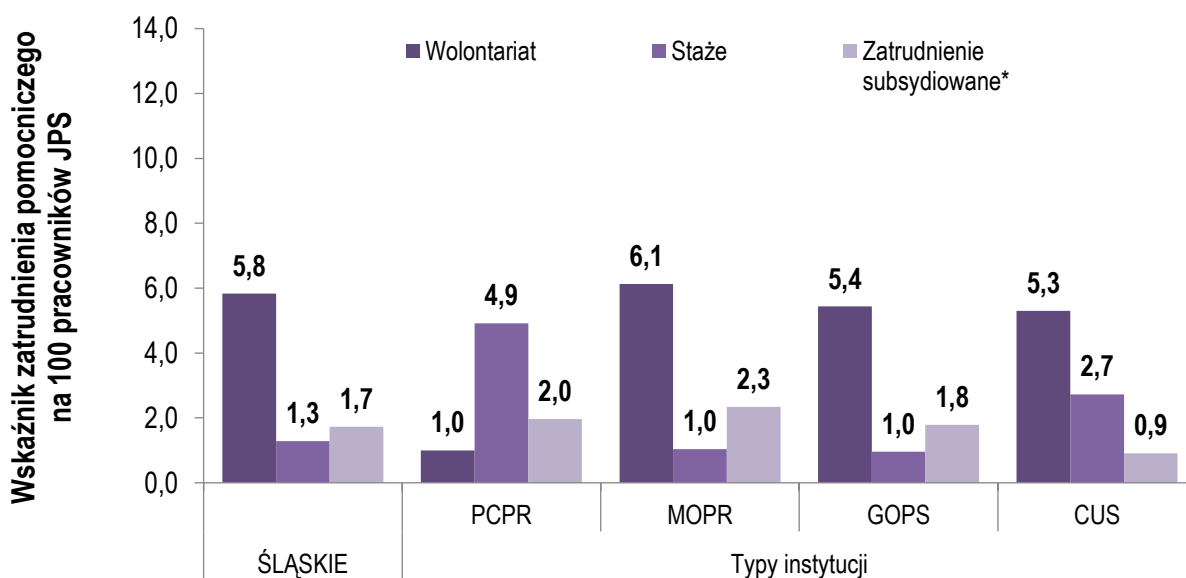
Stosowanie zatrudnienia pomocniczego w podstawowych JPS, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=176).

* Roboty publiczne, prace interwencyjne i inne.

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do formularza OZPS – edycja 2024/2025*.

Wskaźnik zatrudnienia pomocniczego na 100 pracowników JPS, województwo śląskie w 2024 r. (N=176).

* Roboty publiczne, prace interwencyjne i inne.

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do formularza OZPS – edycja 2024/2025*.

8.2.1. Pracownicy ośrodków pomocy społecznej

Niniejszy podrozdział przedstawia szczegółowe dane dotyczące zatrudnienia osób pracujących w ośrodkach pomocy społecznej realizujących zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, w tym liczbę pracowników, wskaźnik liczby pracowników na 10 tys. mieszkańców, strukturę zatrudnienia oraz dynamikę zmian w strukturze zatrudnienia. Analiza obejmuje lata 2014–2024 i została opracowana na podstawie danych ze sprawozdań *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014–2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021–2024.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników ośrodków pomocy społecznej:
  - w 2022 roku: 5 875¹²⁵;
  - w 2023 roku: 5 402;
  - w 2024 roku: 5 539.
- Zmiana liczby pracowników OPS: -337 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników OPS: -5,7% .

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników OPS:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa do 2019 r., a następnie spadkowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: umiarkowane;
  - wartość minimalna: 5 402 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 7 148 – 2019 rok.
- Zmiana liczby pracowników OPS: -759 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników OPS: -12%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników OPS na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 12,8;
  - w Polsce: 12,3;
  - najniższa wartość wśród województw: województwo małopolskie – 9,3;
  - najwyższa wartość wśród województw: województwo warmińsko-mazurskie – 15,8;
  - pozycja województwa śląskiego: 9.

---

¹²⁵ W latach 2020-2022 dane uwzględniają również pracowników CUS z uwagi na brak wyodrębnienia CUS w sprawozdaniach *MRiPS-03* i *MRiPS-06*.

Struktura i poziom zatrudnienia pracowników OPS w województwie śląskim wg stanu na koniec 2024 r.

- Najliczniejsze rodzaje stanowisk:
  - „pozostali pracownicy” – 2 569 osób, tj. 46,5%;
  - pracownicy socjalni – 1 971 osób, tj. 35,6%;
  - kadra kierownicza – 535 osób, tj. 9,7%;
  - pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze – 353 osoby, tj. 6,4%.

- Najmniej liczne rodzaje stanowisk:
  - koordynatorzy ds. komputeryzacji – 3 osoby, tj. 0,1%;
  - radcy prawni – 22 osoby, tj. 0,4%.

- Dynamika struktury zatrudnienia w latach 2023-2024:
  - stanowiska, które zanotowały wzrost liczebności:
    - „pozostali pracownicy” – wzrost o 123 pracowników, tj. o 5,0%;
    - konsultanci – wzrost o 7 pracowników, tj. o 16,6%;
    - kadra kierownicza – wzrost o 13 pracowników, tj. o 2,5%;
    - aspiranci pracy socjalnej – wzrost o 6 pracowników, tj. o 19,7%;
    - pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze – wzrost o 12 pracowników, tj. o 3,5%.

  - stanowiska, które zanotowały spadki liczebności:
    - pracownicy socjalni – spadek o 19 pracowników, tj. o 1,0%;
    - radcy prawni – spadek o 4 pracowników, tj. o 15,0%;
    - pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze – spadek o 3 pracowników, tj. o 7,7%;
    - koordynatorzy ds. komputeryzacji – spadek o 1 pracownika, tj. o 18,8%.

- Dynamika struktury zatrudnienia w latach 2014-2024:
  - stanowiska, które zanotowały wzrost liczebności:
    - pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze – wzrost o 147 pracowników, tj. o 71,4%;
    - kadra kierownicza – dyrektorzy i kierownicy jednostek oraz ich zastępcy¹²⁶ – wzrost o 5 pracowników, tj. o 2,4%;
    - konsultanci – wzrost o 3 pracowników, tj. o 5,6%;
    - aspiranci pracy socjalnej – wzrost o 1 pracownika, tj. o 2,9%.

  - stanowiska, które zanotowały spadki liczebności:
    - „pozostali pracownicy” – spadek o 808 pracowników, tj. o 23,9%;
    - pracownicy socjalni – spadek o 354 pracowników, tj. o 15,2%;
    - koordynatorzy ds. komputeryzacji – spadek o 10 pracowników, tj. o 75,7%;
    - radcy prawni – spadek o 8 pracowników, tj. o 25,5%;
    - pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze – spadek o 2 pracowników, tj. o 5,9%.

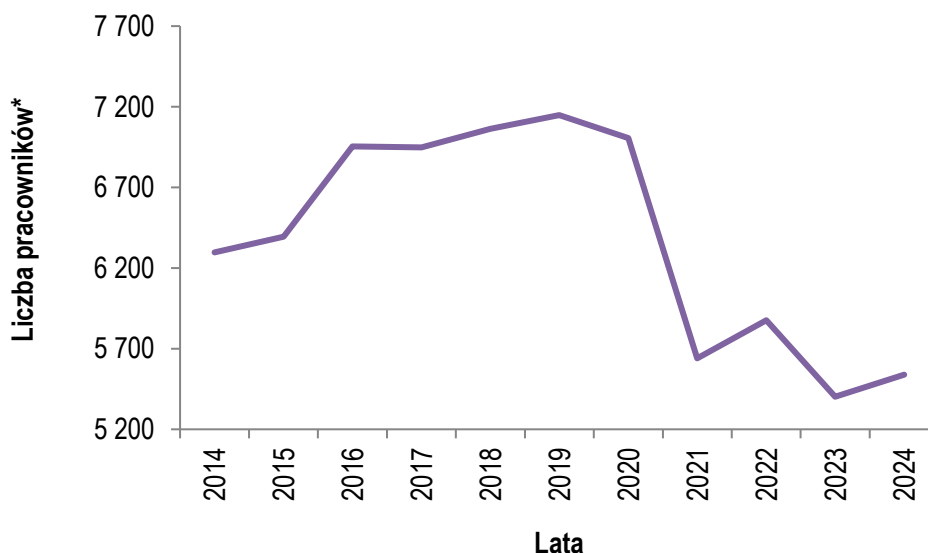
---

¹²⁶ Z uwagi na brak danych za lata 2014–2019 dotyczących liczby kierowników działów i sekcji, w niniejszej kategorii porównano jedynie liczbę dyrektorów, kierowników jednostek oraz ich zastępców.

WNIOSKI

- W latach 2022–2024 w województwie śląskim odnotowano spadek zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej o ok. 6%.
- Na przestrzeni lat 2014–2024 najniższy poziom zatrudnienia w ośrodkach pomocy społecznej w województwie śląskim odnotowano w 2023 roku. Liczba pracowników wyniosła wówczas 5 402 osoby.
- Na koniec 2024 roku województwo śląskie miało wyższy niż średnia krajowa wskaźnik liczby pracowników OPS na 10 tys. mieszkańców, plasując się na 9. miejscu wśród województw.
- W strukturze zatrudnienia OPS w województwie śląskim w 2024 roku dominowali „pozostali pracownicy” (46,5%) oraz pracownicy socjalni (35,6%). Stanowiska, takie jak koordynatorzy ds. komputeryzacji oraz radcy prawni, stanowiły najmniej liczną część kadry.
- W latach 2023-2024 największy wzrost liczby zatrudnionych w OPS dotyczył grupy „pozostali pracownicy” (+94 osoby), natomiast największy spadek odnotowano wśród pracowników socjalnych (-35 osób).
- Analiza długookresowa (2014-2024) wskazuje na silny spadek zatrudnienia wśród „pozostałych pracowników” (-808 osób) oraz pracowników socjalnych (-354 osoby) przy jednoczesnym niewielkim wzroście liczby pracowników wykonujących usługi opiekuńcze (+147 osób) i kadry kierowniczej (+5 osób).

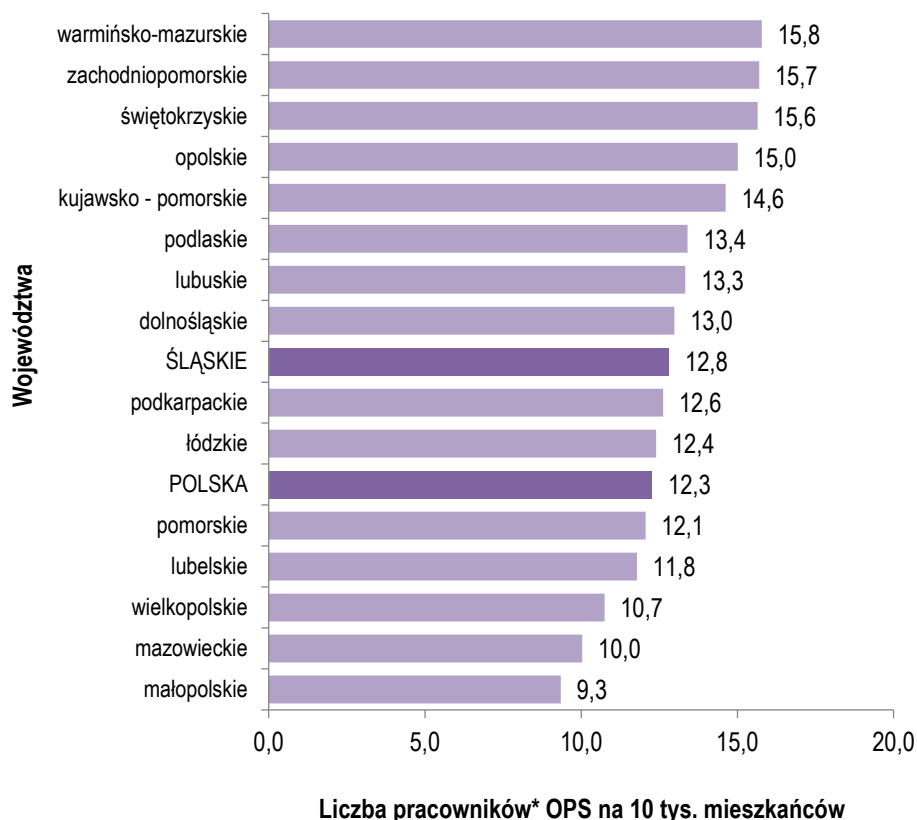
Liczba pracowników* OPS w województwie śląskim w latach 2014-2024, stan na koniec danego roku.

* W przeliczeniu na pełne etaty. W latach 2020-2022 dane uwzględniają również pracowników CUS.

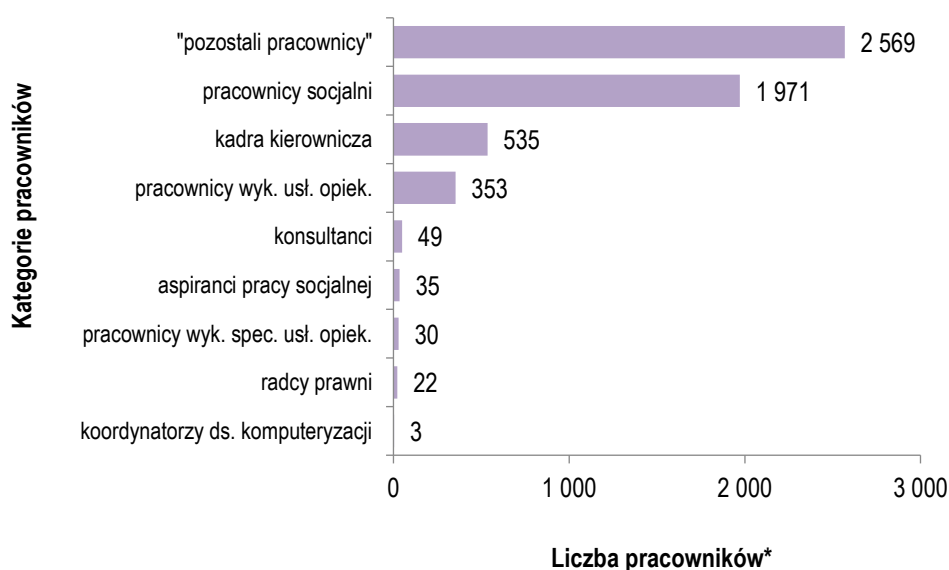
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024.

Pracownicy* OPS na 10 tys. mieszkańców województw i Polski, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty. W latach 2020-2022 dane uwzględniają również pracowników CUS.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy* OPS wg stanowisk – województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N= 5 539).

* W przeliczeniu na etaty.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy* OPS w województwie śląskim w latach 2022-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie				Lata			Zmiana w latach 2023-2024			
				2022	2023	2024	n	%		
Ogółem				5 875	5 402	5 539	137	2,5		
W tym:	kadra kierownicza	ogółem		551	522	535	13	2,5		
		w tym:	dyrektorzy i kierownicy jednostek oraz ich zastępcy	ogółem		227	224	222	-2	-1,0
				dyrektorzy, kierownicy	166	163	163	0	0,0	
			z-cy dyrektorów, z-cy kierowników	61	62	59	-2	-3,7		
	kierownicy działów, kierownicy sekcji	324	298	313	15	5,0				
	pracownicy socjalni	ogółem		2 053	1 991	1 971	-19	-1,0		
		w tym:	świadczący pracę socjalną poza siedzibą jednostki		148	120	237	x	x	
			przeprowadz. rodzinne wywiady środow. poza siedzibą jedn.		118	116	96	x	x	
			świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki		1 653	1 648	1 517	x	x	
			świadczący pracę jedynie w siedzibie jednostki		x	x	122	x	x	
		w tym:	główni specjaliści pracy socjalnej		38	63	73	x	x	
			starsi specjaliści pracy socjalnej - koordynatorzy		79	75	97	22	28,6	
			starsi specjaliści pracy socjalnej		279	393	520	128	32,5	
			specjaliści pracy socjalnej		619	599	485	-113	-18,9	
			starsi pracownicy socjalni		537	454	451	-3	-0,7	
			pracownicy socjalni		496	407	337	-70	-17,2	
			główni specjaliści będący pracownikami socjalnymi		7	0	8	8	x	
		aspiranci pracy socjalnej		33	29	35	6	19,7		
		pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze		356	341	353	12	3,5		
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze		ogółem		26	33	30	-3	-7,7		
	w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi		11	13	11	-1	-9,9			
konsultanci		48	42	49	7	16,6				
koordynatorzy ds. komputeryzacji		5	4	3	-1	-18,8				
radcy prawni		27	26	22	-4	-15,0				
pozostali pracownicy		2 751	2 446	2 569	123	5,0				

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-06* za lata 2022-2024.

8.2.2. Pracownicy centrów usług społecznych

Centra Usług Społecznych (CUS) to instytucje powołane do realizacji zintegrowanych działań w obszarze usług społecznych na poziomie lokalnym, zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1818). CUS-y stanowią nową formę organizacyjną, której celem jest zwiększenie dostępności i jakości usług społecznych, dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców gminy. Ich działalność opiera się na współpracy z innymi podmiotami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami rynku pracy, edukacji i zdrowia.

W 2023 roku po raz pierwszy wyodrębniono dane dotyczące funkcjonowania CUS w ramach ogólnokrajowego systemu sprawozdawczości. Znalazły się one w formularzu *MRiPS-06*, który służy do zbierania informacji na temat działalności jednostek organizacyjnych pomocy

społecznej. Ujęcie danych dla CUS w odrębnej kategorii stanowi istotny krok w kierunku monitorowania i oceny ich funkcjonowania oraz wpływu na lokalną politykę społeczną.

Niniejszy podrozdział przedstawia analizę liczby pracowników, wskaźnik liczby pracowników na 10 tys. mieszkańców, strukturę zatrudnienia oraz dynamikę zmian w strukturze zatrudnienia pracowników CUS. Analiza obejmuje lata 2023-2024 i została opracowana na podstawie danych ze sprawozdań *MRiPS-06* za lata 2023-2024.

Sytuacja w latach 2023-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników centrum usług społecznych:
  - w 2023 roku: 64;
  - w 2024 roku: 65.
- Zmiana liczby pracowników CUS: 1 osoba.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników CUS: 1,4% .

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników CUS na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,2;
  - w Polsce: 0,7;
  - najniższa wartość wśród województw: województwo łódzkie – nie utworzono CUS na jego obszarze, lubuskie – 0,1;
  - najwyższa wartość wśród województw: województwo zachodniopomorskie – 2,7;
  - pozycja województwa śląskiego: 14.

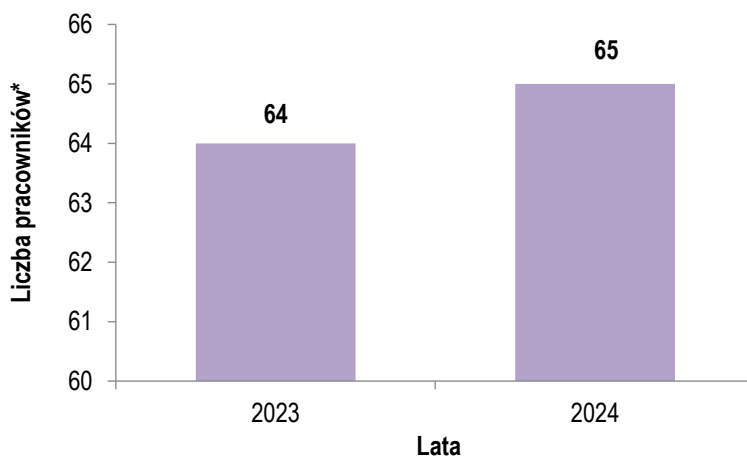
Struktura i poziom zatrudnienia pracowników CUS w województwie śląskim wg stanu na koniec 2024 r.

- Najliczniejsze rodzaje stanowisk:
  - „pozostali pracownicy” – 28 osób, tj. 42,8%;
  - pracownicy socjalni – 17 osób, tj. 26,2%;
  - pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze 9 osób, tj. 13,9%;
  - kadra kierownicza – 7 osób, tj. 10,8%.
- Najmniej liczne rodzaje stanowisk:
  - koordynatorzy ds. komputeryzacji, aspiranci pracy socjalnej, konsultanci – nie zatrudniano osób na tym stanowisku;
  - radca prawny –1 osoba, tj. 1,5%;
  - pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze 1 osoba, tj. 1,5%.
- Dynamika struktury zatrudnienia w latach 2023-2024:
  - stanowiska, które zanotowały wzrost liczebności:
    - pracownicy socjalni – wzrost o 1 pracownika;
    - kadra kierownicza – wzrost o 1 pracownika.
  - stanowiska, które zanotowały spadki liczebności:
    - „pozostali pracownicy” – spadek o 1 pracownika.

WNIOSKI

- W latach 2023–2024 w województwie śląskim w centrach usług społecznych odnotowano wzrost zatrudnienia o ok.1,4%.
- Na koniec 2024 roku województwo śląskie miało niższy niż średnia krajowa wskaźnik liczby pracowników CUS na 10 tys. mieszkańców i zajmowało – 14. miejsce wśród województw.
- W strukturze zatrudnienia CUS w województwie śląskim w 2024 roku dominowali „pozostali pracownicy” (42,8%) oraz pracownicy socjalni (26,2%). Stanowiska, takie jak radca prawny oraz pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze, stanowiły najmniej liczną część kadry. CUS nie zatrudniały osób na stanowiskach koordynatorzy ds. komputeryzacji, aspiranci pracy socjalnej oraz konsultanci.

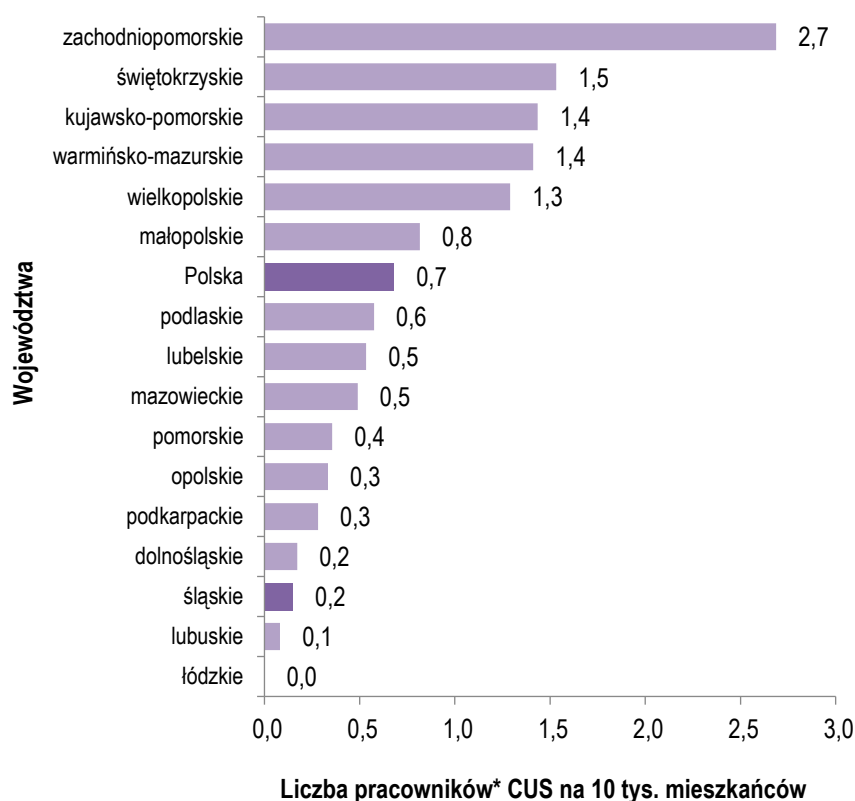
Liczba pracowników* CUS w województwie śląskim w latach 2023-2024, stan na koniec danego roku.

* W przeliczeniu na pełne etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2023-2024.

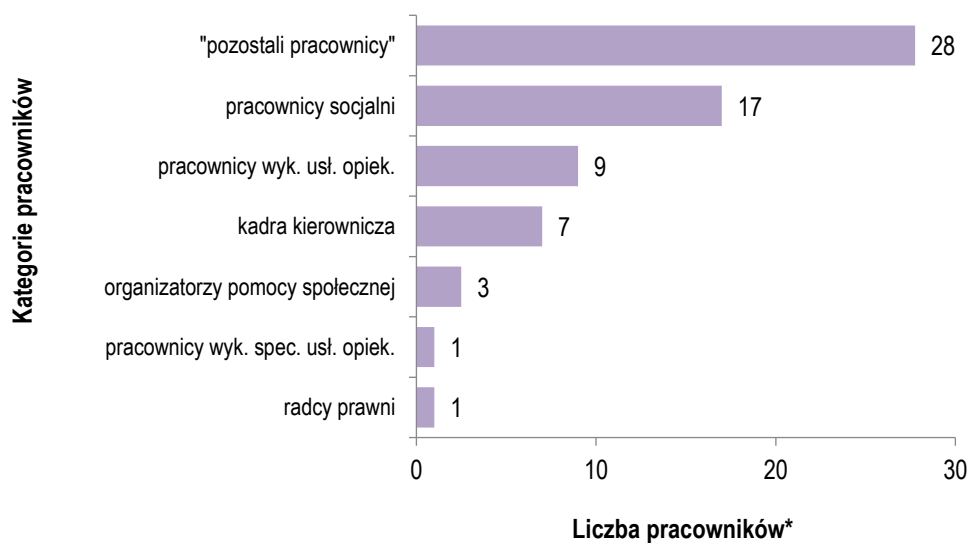
Pracownicy* CUS na 10 tys. mieszkańców województw i Polski, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy* CUS wg stanowisk – województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N= 65).

* W przeliczeniu na etaty.

Uwaga: liczba pracowników wg stanowisk może nie sumować się do ogólnej ich liczby, gdyż dana osoba mogła być zaliczona do więcej niż jednej kategorii.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy* centrów usług społecznych w województwie śląskim w latach 2023-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie				Lata		Zmiana w latach 2023-2024			
				2023	2024	n	%		
Ogółem				64	65	1	1,9		
W tym:	kadra kierownicza	ogółem		6	7	1	16,7		
		w tym:	dyrektorzy i kierownicy jednostek oraz ich zastępcy	ogółem		4	4	0	0,0
				w tym:	dyrektorzy, kierownicy	3	3	0	0,0
				z-cy dyrektorów, z-cy kierowników	1	1	0	-2,2	
			kierownicy działów, kierownicy sekcji	3	4	1	40,0		
	pracownicy socjalni	ogółem		16	17	1	9,7		
		w tym:	świadczący pracę socjalną poza siedzibą jednostki		0	0	x	x	
			przeprowadz. rodzinne wywiady środow. poza siedzibą jedn.		0	0	x	x	
			świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki		16	17	x	x	
			świadczący pracę jedynie w siedzibie jednostki		0	0	x	x	
		w tym:	główni specjaliści pracy socjalnej		0	1	x	x	
			starsi specjaliści pracy socjalnej - koordynatorzy		1	3	2	200,0	
			starsi specjaliści pracy socjalnej		3	1	-2	-66,7	
			specjaliści pracy socjalnej		0	3	3	x	
			starsi pracownicy socjalni		5	4	-1	-11,1	
			pracownicy socjalni		7	5	-2	-28,6	
		główni specjaliści będący pracownikami socjalnymi		0	0	0	x		
		aspiranci pracy socjalnej		0	0	0	x		
	pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze		9	9	0	0,0			
	pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	ogółem		1	1	0	0,0		
		w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi		0	0	0	x		
	organizatorzy pomocy społecznej		3	3	0	0,0			
	konsultanci		0	0	0	x			
koordynatorzy ds. komputeryzacji		0	0	0	x				
radcy prawni		1	1	0	0,0				
pozostali pracownicy		29	28	-1	-4,3				

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2023-2024.

8.2.3. Pracownicy powiatowych centrów pomocy rodzinie

PCPR pełni kluczową rolę w lokalnym systemie wsparcia społecznego. Koordynując różnorodne formy pomocy dla rodzin i osób w potrzebie.

Niniejszy podrozdział przedstawia analizę liczby pracowników, wskaźnik liczby pracowników na 10 tys. mieszkańców, strukturę zatrudnienia oraz dynamikę zmian w strukturze zatrudnienia pracowników PCPR. Analiza obejmuje lata 2014–2024 i została opracowana na podstawie danych ze sprawozdań *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014–2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021–2024.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie:
  - w 2022 roku: 469;
  - w 2023 roku: 432;
  - w 2024 roku: 386.
- Zmiana liczby pracowników PCPR: -82 osoby.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników PCPR: -17,6% .

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników PCPR:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa do 2019 r., a następnie spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowane;
  - wartość minimalna: 386 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 625 – 2019 rok.
- Zmiana liczby pracowników PCPR: -96 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników PCPR: -19,9%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników PCPR na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,9;
  - w Polsce: 1,7;
  - najniższa wartość wśród województw: województwo śląskie – 0,9;
  - najwyższa wartość wśród województw: województwo zachodniopomorskie – 3,0;
  - pozycja województwa śląskiego: 16.

Struktura i poziom zatrudnienia pracowników PCPR w województwie śląskim wg stanu na koniec 2024 r.

- Najliczniejsze rodzaje stanowisk:
  - „pozostali pracownicy” – 254 osoby, tj. 65,7%;
  - pracownicy socjalni – 73 osoby, tj. 19,0%;
  - kadra kierownicza – 54 osoby, tj. 13,9%.
- Najmniej liczne rodzaje stanowisk:
  - koordynatorzy ds. komputeryzacji – nie zatrudniano osób na tym stanowisku;
  - konsultanci – 2 osoby, tj. 0,5%;
  - radcy prawni – 2 osoby, tj. 0,5%.
- Dynamika struktury zatrudnienia w latach 2023-2024:
  - stanowiska, które zanotowały wzrost liczebności:
    - aspiranci pracy socjalnej – wzrost o 3 pracowników;
    - pracownicy socjalni – wzrost o 3 pracowników.
  - stanowiska, które zanotowały spadki liczebności:
    - „pozostali pracownicy” – spadek o 46 pracowników;
    - kadra kierownicza – spadek o 3 pracowników.
- Dynamika struktury zatrudnienia w latach 2014-2024:
  - stanowiska, które zanotowały wzrost liczebności:
    - radcy prawni – wzrost o 1 pracownika.
  - stanowiska, które zanotowały spadki liczebności:
    - pracownicy socjalni – spadek o 42 pracowników;
    - „pozostali pracownicy” – spadek o 40 pracowników.

Oprócz wyżej wymienionych kategorii pracowników w powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudnione są osoby realizujące zadania z innych niż pomoc społeczna obszarów polityki społecznej, w tym m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wśród nich ważne miejsce zajmują koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.

- Liczba koordynatorów pieczy zastępczej w 2024 r.:
  - ogółem: 242 osoby, z tego:
    - 231 zatrudnionych przez jednostkę organizacyjną powiatu¹²⁷.

WNIOSKI

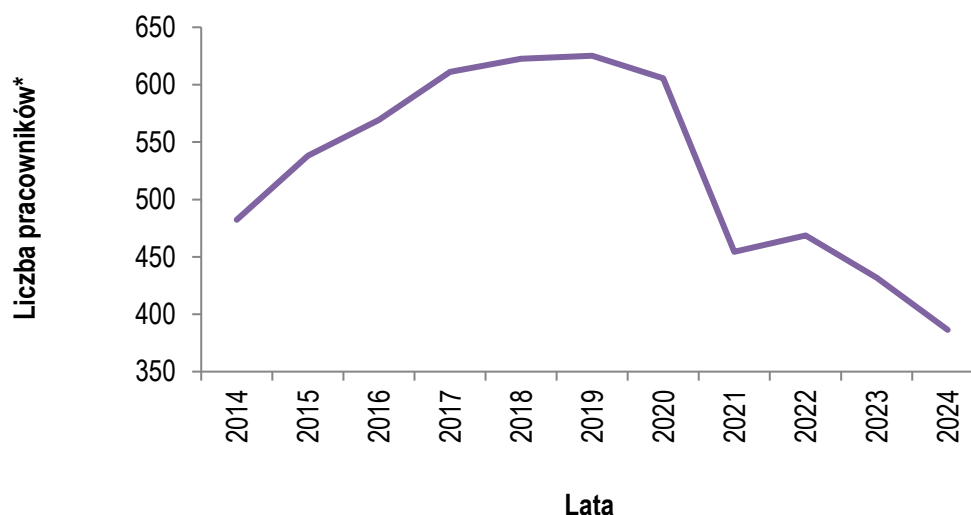
- W latach 2022–2024 w województwie śląskim w powiatowych centrach pomocy rodzinie odnotowano spadek zatrudnienia o ok. 17,6%.
- Na przestrzeni lat 2014–2024 w województwie śląskim najniższy poziom zatrudnienia w powiatowych centrach pomocy rodzinie odnotowano w 2024 roku. Liczba pracowników wyniosła wówczas 386 osób.

---

¹²⁷ Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie WRiSPZ-P za II poł. 2024 r.

- Na koniec 2024 roku województwo śląskie miało niższy niż średnia krajowa wskaźnik liczby pracowników PCPR na 10 tys. mieszkańców i zajmowało ostatnie – 16. miejsce wśród województw.
- W strukturze zatrudnienia PCPR w województwie śląskim w 2024 roku dominowali „pozostali pracownicy” (65,7%) oraz pracownicy socjalni (19,0%). Stanowiska, takie jak konsultanci oraz radcy prawni, stanowiły najmniej liczną część kadry. PCPR nie zatrudniały osób na stanowisku koordynatora ds. komputeryzacji.
- Zarówno w krótkiej perspektywie czasowej (2023–2024), jak i w długim okresie (2014–2024), mimo incydentalnych wzrostów zatrudnienia w wybranych grupach pracowników, ogólny bilans zatrudnienia w PCPR pozostawał ujemny, co potwierdza utrzymująca się tendencja spadkowa.

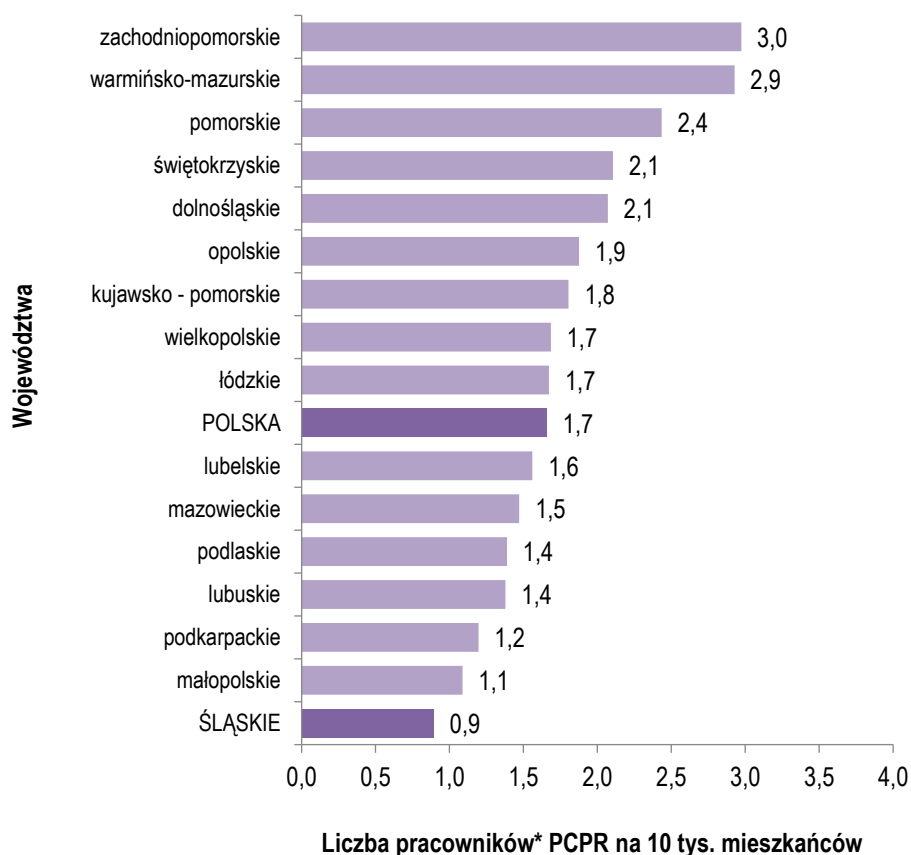
Liczba pracowników* PCPR w województwie śląskim w latach 2014-2024, stan na koniec danego roku.

* W przeliczeniu na pełne etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024.

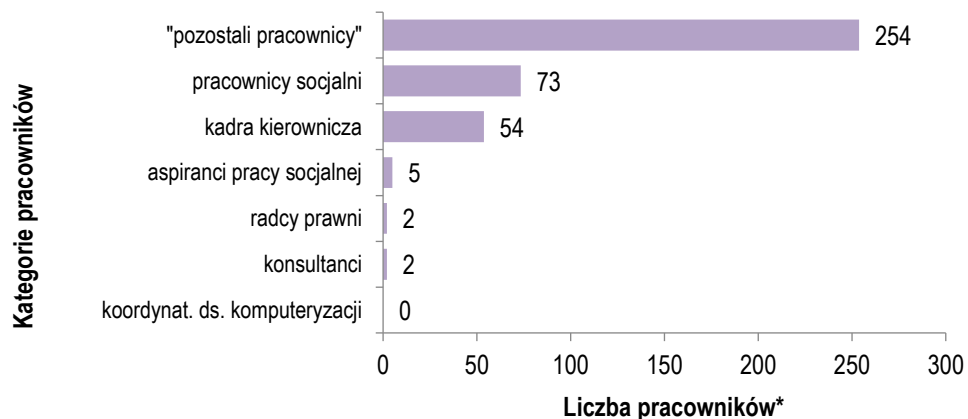
Pracownicy* PCPR na 10 tys. mieszkańców województw i Polski, stan na koniec 2024 r.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy* PCPR wg stanowisk – województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N= 386).

* W przeliczeniu na etaty.

Uwaga: liczba pracowników wg stanowisk może nie sumować się do ogólnej ich liczby, gdyż dana osoba mogła być zaliczona do więcej niż jednej kategorii.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy* powiatowych centrów pomocy rodzinie w województwie śląskim w latach 2022-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie				Lata			Zmiana w latach 2023-2024			
				2022	2023	2024	n	%		
Ogółem				469	432	386	-45	-10,5		
W tym:	kadra kierownicza	ogółem		53	57	54	-3	-4,9		
		w tym:	dyrektorzy i kierownicy jednostek oraz ich zastępcy	ogółem		23	25	26	0	1,0
			w tym:	dyrektorzy, kierownicy	17	17	17	0	0,0	
			z-cy dyrektorów, z-cy kierowników	6	8	9	0	3,0		
		kierownicy działów, kierownicy sekcji	30	31	28	-3	-9,6			
	pracownicy socjalni	ogółem		88	70	73	3	4,6		
		w tym:	świadczący pracę socjalną poza siedzibą jednostki	7	15	7	x	x		
			przeprowadz. rodzinne wywiady środow. poza siedzibą jedn.	4	4	3	x	x		
			świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki	19	27	30	x	x		
			świadczący pracę jedynie w siedzibie jednostki	x	x	34	x	x		
		w tym:	główni specjaliści pracy socjalnej	1	3	5	x	x		
			starsi specjaliści pracy socjalnej - koordynatorzy	1	2	2	0	0,0		
			starsi specjaliści pracy socjalnej	9	21	20	-1	-4,9		
			specjaliści pracy socjalnej	24	8	15	8	100,0		
			starsi pracownicy socjalni	17	20	18	-3	-13,6		
			pracownicy socjalni	33	17	14	-3	-14,8		
			główni specjaliści będący pracownikami socjalnymi	3	0	0	0	x		
aspiranci pracy socjalnej		0	2	5	3	150,0				
konsultanci		1	1	2	1	100,0				
koordynatorzy ds. komputeryzacji		0	0	0	0	x				
radcy prawni		2	2	2	-1	-28,6				
pozostali pracownicy		310	300	254	-46	-15,4				

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2022-2024.

8.2.4. Poziom wykształcenia pracowników OPS, PCPR i CUS

Ważny aspekt diagnozy zasobów kadrowych stanowi analiza kwalifikacji pracowników. Niniejszy podrozdział prezentuje dane w zakresie poziomu wykształcenia i specjalizacji pracowników podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i centrów usług społecznych zebrane za pomocą *Ankiety uzupełniającej do formularza OZPS – edycja 2024/2025* (OZPS 2024/2025)¹²⁸.

Zakres tematyczny ankiety w części dotyczącej kwalifikacji kadr OPS, CUS i PCPR obejmował w 2024 r. m.in.:

- liczbę zatrudnionych posiadających wykształcenie wyższe oraz wykształcenie średnie;
- liczbę pracowników socjalnych „posiadających specjalizację I i II stopnia” w zawodzie pracownika socjalnego;
- liczbę pracowników posiadających specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

¹²⁸ Celem zastosowania OZPS 2024/2025 było zebranie porównywalnych danych ilościowych, gdyż oryginalny formularz zawierał jedynie szablony opisów, które jednostki mogły dowolnie modyfikować. Wg stanu na dzień 14.05.2025 r. ankieta została wypełniona przez 176 JST.

Osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, z wyjątkiem osób kierujących placówkami rodzinnymi oraz centrami usług społecznych, zobowiązane są posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej¹²⁹.

Wykształcenie pracowników podstawowych JPS, stan na koniec 2024 r.

- Liczba pracowników podstawowych JPS legitymujących się wyższym wykształceniem: 5 935 osób, tj. 75,5%;
  - najwyższe odsetki osób z wyższym wykształceniem wśród podstawowych JPS:
    - PCPR – 89,4%;
    - CUS – 78,4%.
  - najniższe odsetki osób z wyższym wykształceniem wśród podstawowych JPS:
    - MOPR – 73,9%;
    - GOPS – 75,5%.

- Liczba pracowników podstawowych JPS legitymujących się średnim wykształceniem: 1 587 osób, tj. 20,2%;
  - najwyższe odsetki osób ze średnim wykształceniem wśród podstawowych JPS:
    - MOPR – 22,2%;
    - GOPS – 19,1%.
  - najniższe odsetki osób ze średnim wykształceniem wśród podstawowych JPS:
    - PCPR – 9,6%;
    - CUS – 16,5%.

- Liczba pracowników podstawowych JPS legitymujących się innym wykształceniem niż powyższe: 337 osób, tj. 4,3%.
  - najwyższe odsetki osób ze średnim wykształceniem wśród podstawowych JPS:
    - GOPS – 5,4%;
    - CUS – 5,1%.
  - najniższe odsetki osób ze średnim wykształceniem wśród podstawowych JPS:
    - PCPR – 1,0%;
    - MOPR – 3,9%.

Specjalizacje wśród pracowników podstawowych JPS, stan na koniec 2024 r.

- Liczba pracowników socjalnych podstawowych JPS posiadających specjalizację I/II stopnia w zawodzie pracownik socjalny: 526 osób, tj. 24,8% ogółu pracowników socjalnych;
  - najwyższe odsetki pracowników socjalnych posiadających ww. specjalizacje wśród podstawowych JPS:
    - GOPS – 36,2%;
    - PCPR – 27,5%;
  - najniższe odsetki pracowników socjalnych posiadających ww. specjalizacje wśród podstawowych JPS:
    - MOPR – 18,3%;
    - CUS – 18,5%.

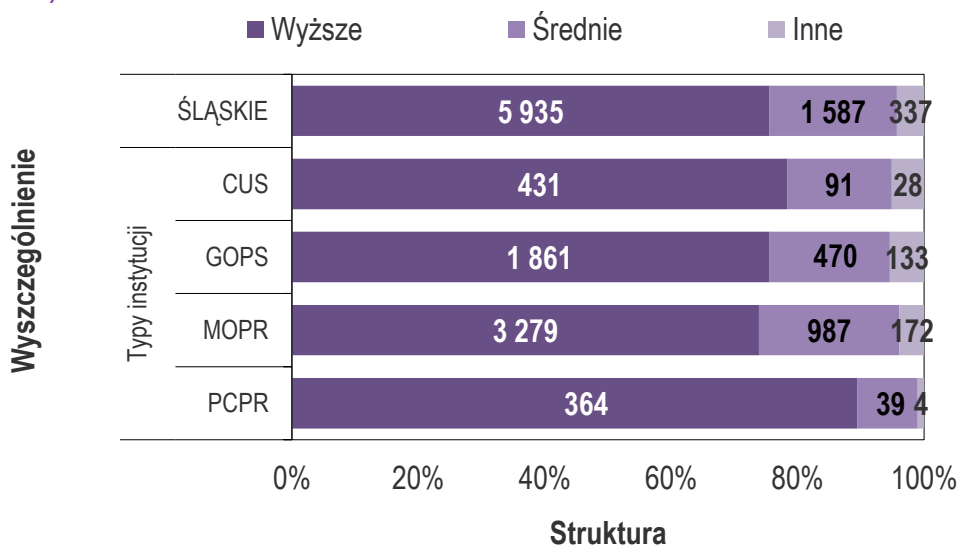
¹²⁹ Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 122 ust. 1 i 2.

- Liczba pracowników podstawowych JPS posiadających specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej: 672 osoby, tj. 8,6% ogółu pracowników;
  - najwyższe odsetki pracowników posiadających ww. specjalizacje wśród podstawowych JPS:
    - GOPS – 11,4%;
    - PCPR – 10,8%;
    -
  - najniższe odsetki pracowników posiadających ww. specjalizacje wśród podstawowych JPS:
    - MOPR – 6,6%;
    - CUS – 9,6%.

- Liczba pracowników podstawowych JPS posiadających specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej na 100 pracowników pełniących funkcje kierownicze: 108 osób;
  - najwyższe wartości wśród podstawowych JPS:
    - GOPS – 113 osób;
    - MOPR – 108 osób;
    - PCPR – 105 osób;

  - najniższe wartości wśród podstawowych JPS:
    - CUS – 91 osób.

WNIOSKI

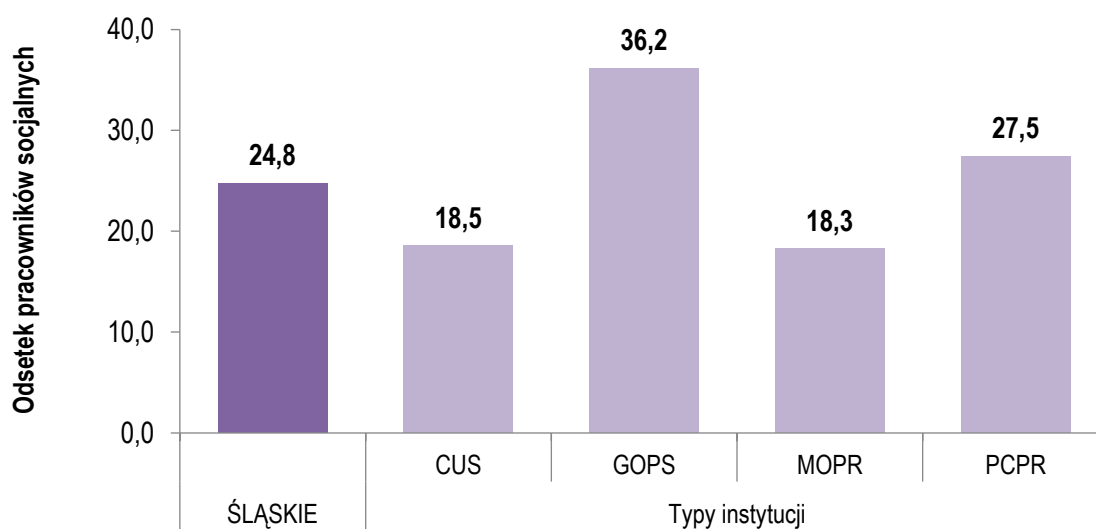
- W 2024 r. zdecydowana większość pracowników podstawowych JPS posiadała wykształcenie wyższe, co świadczy o wysokim poziomie kwalifikacji kadry realizującej zadania z zakresu pomocy społecznej.
- Najwyższy poziom wykształcenia pracowników zaobserwowano w PCPR i CUS, natomiast niższy w MOPR i GOPS.
- Specjalizację I/II stopnia w zawodzie pracownik socjalny posiadał niespełna co czwarty pracownik socjalny podstawowych JPS. Największy odsetek pracowników z ww. kwalifikacjami odnotowano w GOPS i PCPR, natomiast najniższy – w MOPR i CUS.
- Specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej posiadało jedynie 8,6% pracowników podstawowych JPS. Najwyższy udział pracowników posiadających ww. specjalizację odnotowano w GOPS i PCPR, natomiast najniższy w MOPR i CUS.
- W podstawowych JPS na 100 osób pełniących funkcje kierownicze przypadają średnio 108 pracowników posiadających specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej. Najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w GOPS, MOPR i PCPR, natomiast najniższe – w CUS.

Struktura wykształcenia pracowników podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=176, n=7 859).

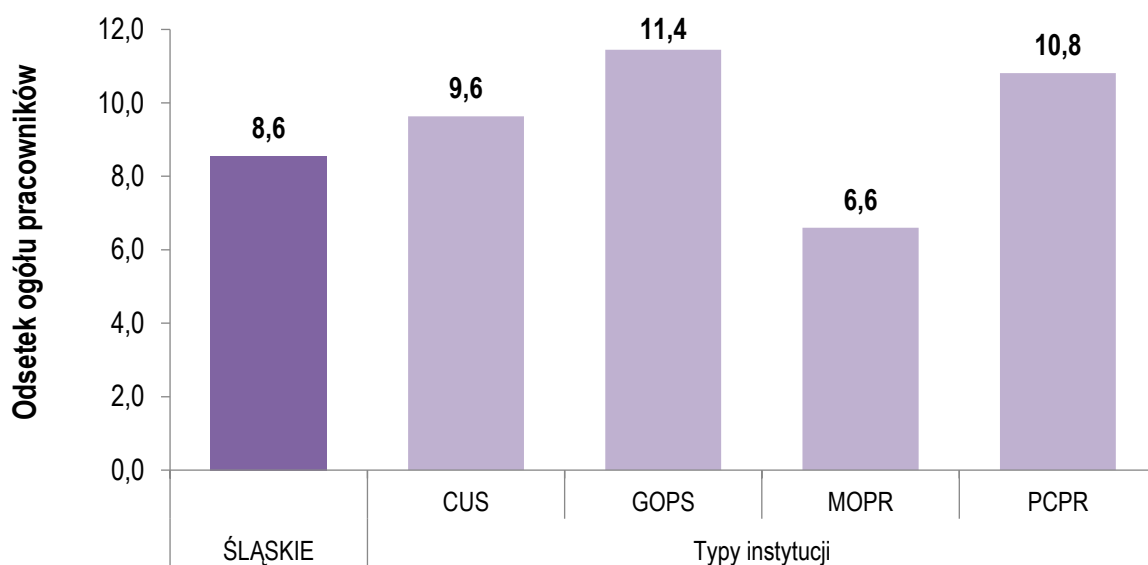
Źródło: Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do formularza OZPS – edycja 2024/2025.*

Specjalizacje I/II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego na 100 pracowników socjalnych podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=176, n=526).

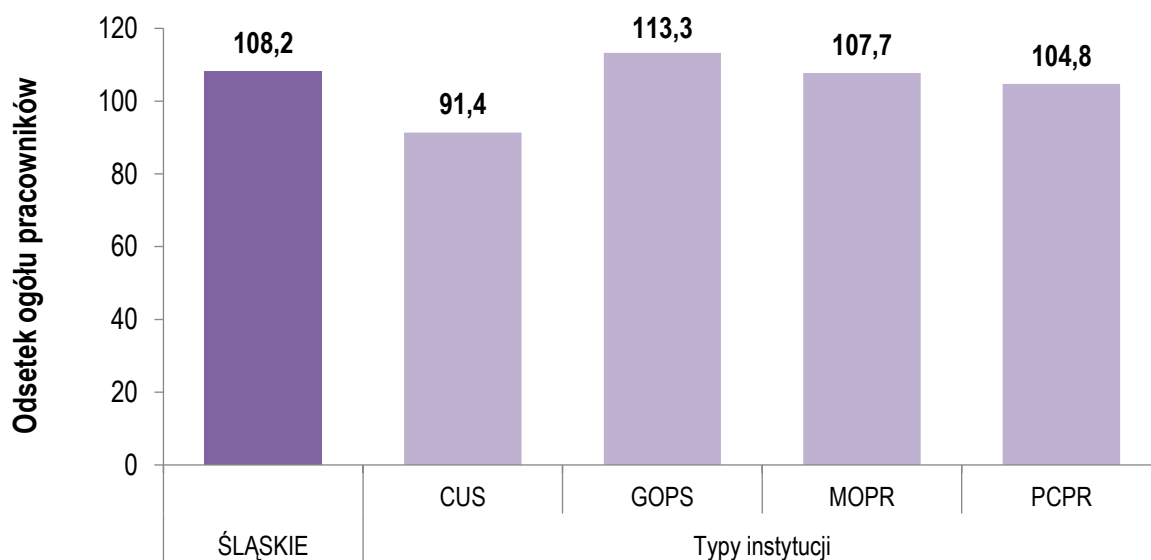
Źródło: Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do formularza OZPS – edycja 2024/2025.*

Specjalizacje z organizacji pomocy społecznej na 100 pracowników podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=176, n= 672).

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do formularza OZPS – edycja 2024/2025.*

Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej na 100 pracowników pełniących funkcje kierownicze w podstawowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, województwo śląskie, stan na koniec 2024 rok, N=176, n=672.

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do formularza OZPS – edycja 2024/2025.*

8.3. Pracownicy socjalni

Kluczową grupę osób zatrudnionych w podstawowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej stanowią pracownicy socjalni. Do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności:

- praca socjalna;
- przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych;
- dokonywanie analizy, diagnozy i oceny zjawisk indywidualnych i społecznych, a także formułowanie opinii w zakresie zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń;
- udzielanie informacji, wskazówek, porad i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, rodzinom, grupom i społecznościom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną ich trudnej sytuacji lub zaspokajać niezbędne potrzeby życiowe;
- pomoc w uzyskaniu dla osób lub rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej specjalistycznego poradnictwa, terapii lub innych form pomocy w zakresie możliwości rozwiązywania problemów przez właściwe instytucje państwowe, samorządowe i organizacje pozarządowe;
- udzielanie pomocy zgodnie z zasadami etyki zawodowej;
- pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych;
- współpraca i współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania problemów oraz skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenie konsekwencji ubóstwa;
- inicjowanie nowych form pomocy osobom i rodzinom mającym trudną sytuację życiową oraz inspirowanie powołania instytucji świadczących usługi służące poprawie sytuacji takich osób i rodzin;
- współuczestniczenie w inspirowaniu, opracowaniu, wdrożeniu oraz rozwijaniu regionalnych i lokalnych programów pomocy społecznej ukierunkowanych na podniesienie jakości życia;
- inicjowanie lub współuczestniczenie w działaniach profilaktycznych nakierowanych na zapobieganie lub łagodzenie problemów społecznych¹³⁰.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników socjalnych jednostek pomocy społecznej (JPS) szczebla gminnego i powiatowego:
  - w 2022 roku: 2 424;
  - w 2023 roku: 2 356;
  - w 2024 roku: 2 345.
- Zmiana liczby pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego: -79 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego: -0,03% .

---

¹³⁰ Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 119 ust. 1.

Tendencje w latach 2021-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: mały;
  - wartość minimalna: 2 345 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 2 433 – 2021 rok.
- Zmiana liczby pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego: -87 osób.
- Wskaźnik zmiany liczby pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego: -0,04%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 5,4;
  - w Polsce: 5,7;
  - najniższa wartość wśród województw: województwo mazowieckie – 4,9;
  - najwyższa wartość wśród województw: świętokrzyskie – 7,3;
  - pozycja województwa śląskiego: 12.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Liczba pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: umiarkowane;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna;
  - części województwa o najniższych wartościach: zachodnia i południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: umiarkowane;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: podregion częstochowski – 6,9;
  - najniższa wartość wśród podregionów: podregion gliwicki i rybnicki – 4,6;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 5,6;
  - wartość w powiatach ziemskich: 5,2;
  - powiaty o najwyższych wartościach: lubliniecki, m. Częstochowa, m. Piekary Śląskie i m. Świętochłowice;
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Żory.

Struktura i poziom zatrudnienia pracowników socjalnych JPS szczebla gminnego i powiatowego

- JPS zatrudniające największą liczbę pracowników socjalnych:
  - ośrodki pomocy społecznej – 1 971 osób, tj. 84,02%;
  - domy pomocy społecznej – 200 osób, tj. 8,53%;
  - powiatowe centra pomocy rodzinie – 73 osoby, tj. 3,11%.
- JPS zatrudniające najmniejszą liczbę pracowników socjalnych:
  - „inne ośrodki wsparcia” – 1 osoba, tj. 0,04%;
  - placówki specjalistycznego poradnictwa – 3 osoby, tj. 0,13%;

- dzienne domy pomocy, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi – po 4 osoby, tj. 0,17%.
- Pracownicy socjalni zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej wg stanowisk:
  - najliczniejsze stanowiska:
    - starsi specjaliści pracy socjalnej – 520 osób, tj. 26,4% ogółu pracowników socjalnych;
    - specjaliści pracy socjalnej – 485 osób, tj. 24,6% ogółu pracowników socjalnych;
    - starsi pracownicy socjalni – 451 osób, tj. 22,9% ogółu pracowników socjalnych.
  - najmniej liczne stanowiska:
    - pracownicy socjalni zatrudnieni na stanowisku "główny specjalista" – 8 osób, tj. 0,4% ogółu pracowników socjalnych;
    - główni specjaliści pracy socjalnej – 73 osoby, tj. 3,7% ogółu pracowników socjalnych;
    - starsi specjaliści pracy socjalnej – koordynatorzy – 97 osób, tj. 4,9% ogółu pracowników socjalnych;
  - wg rodzaju wykonywanej pracy:
    - najliczniejsze stanowiska:
      - świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki – 1 517 osób, tj. 76,9% ogółu pracowników socjalnych;
      - świadczący pracę socjalną poza siedzibą jednostki – 237 osób, tj. 12,0% ogółu pracowników socjalnych;
    - najmniej liczne stanowiska:
      - przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki – 96 osób, tj. 4,9% ogółu pracowników socjalnych;
      - świadczący pracę jedynie w siedzibie jednostki – 122 osoby, tj. 6,2% ogółu pracowników socjalnych.
- Pracownicy socjalni zatrudnieni w centrach usług społecznych:
  - wg stanowisk:
    - najliczniejsze stanowiska:
      - pracownicy socjalni¹³¹ – 5 osób, tj. 29,4% ogółu pracowników socjalnych;
      - starsi pracownicy socjalni – 4 osoby, tj. 23,5% ogółu pracowników socjalnych.
    - najmniej liczne stanowiska:
      - pracownicy socjalni zatrudnieni na stanowisku "główny specjalista" – nie zatrudniano w CUS pracowników na ww. stanowisku;
      - główni specjaliści pracy socjalnej, starsi specjaliści pracy socjalnej – po 1 osobie, tj. po 5,9% ogółu pracowników socjalnych;
  - wg rodzaju wykonywanej pracy:
    - najliczniejsze stanowiska:
      - świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki – 17 osób, tj. 100% ogółu pracowników socjalnych.
- Pracownicy socjalni zatrudnieni w centrach pomocy rodzinie wg stanowisk:
  - najliczniejsze stanowiska:
    - starsi specjaliści pracy socjalnej – 19 osób, tj. 26,0% ogółu pracowników socjalnych;
    - starsi pracownicy socjalni – 18 osób, tj. 24,7% ogółu pracowników socjalnych;
    - specjaliści pracy socjalnej – 15 osób, tj. 20,5% ogółu pracowników socjalnych.
  - najmniej liczne stanowiska:

---

¹³¹ Nazwa jednego ze stanowisk zajmowanych przez pracowników socjalnych.

- pracownicy socjalni zatrudnieni na stanowisku "główny specjalista" – nie zatrudniano w PCPR pracowników na ww. stanowisku;
- starsi specjaliści pracy socjalnej – 2 osoby, tj. 2,7% ogółu pracowników socjalnych;
- główni specjaliści pracy socjalnej – 5 osób, tj. 6,8% ogółu pracowników socjalnych;
- wg rodzaju wykonywanej pracy:
  - najliczniejsze stanowiska:
    - świadczący pracę jedynie w siedzibie jednostki – 34 osoby, tj. 46,6% ogółu pracowników socjalnych;
    - świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki – 30 osób, tj. 41,1% ogółu pracowników socjalnych;
  - najmniej liczne stanowiska:
    - przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki – 2 osoby, tj. 2,7% ogółu pracowników socjalnych;
    - świadczący pracę socjalną poza siedzibą jednostki – 7 osób, tj. 9,6% ogółu pracowników socjalnych.

Pracownicy socjalni w województwie śląskim: obciążenie i zgodność z normami ustawowymi

Ustawa o pomocy społecznej w treści art. 110 ust. 11 stanowi, że: *Ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.*

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy:
  - w 2022 roku: 2 117;
  - w 2023 roku: 2 167;
  - w 2024 roku: 2 173.
- Zmiana liczby mieszkańców przypadającej na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS: 56 osób.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 1 936 – 2016 rok;
  - wartość maksymalna: 2 173 – 2024 rok.
- Zmiana liczby mieszkańców przypadającej na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS: 200 osób.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy:
  - w województwie śląskim: 2 173;
  - w Polsce: 2 063;

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: zachodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: podregion gliwicki – 2 731;
  - najniższa wartość wśród podregionów: podregion częstochowski – 1 687;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 2 086;
  - wartość w powiatach ziemskich: 2 288;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Żory i gliwicki;
  - powiaty o najniższych wartościach: m. Częstochowa i m. Świętochłowice.
- Odsetek gmin spełniających ustawowe wymogi dotyczące liczby mieszkańców lub środowisk przypadających na 1 pracownika socjalnego:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: małe;
  - części województwa o najwyższych wartościach: południowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: małe;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: podregion bytomski – 100%;
  - najniższa wartość wśród podregionów: podregion gliwicki – 80,0%;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 89,5%;
  - wartość w powiatach ziemskich: 87,2%;
  - wartość w gminach miejskich – 89,8%;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich – 80,0%;
  - wartość w gminach wiejskich – 88,2%

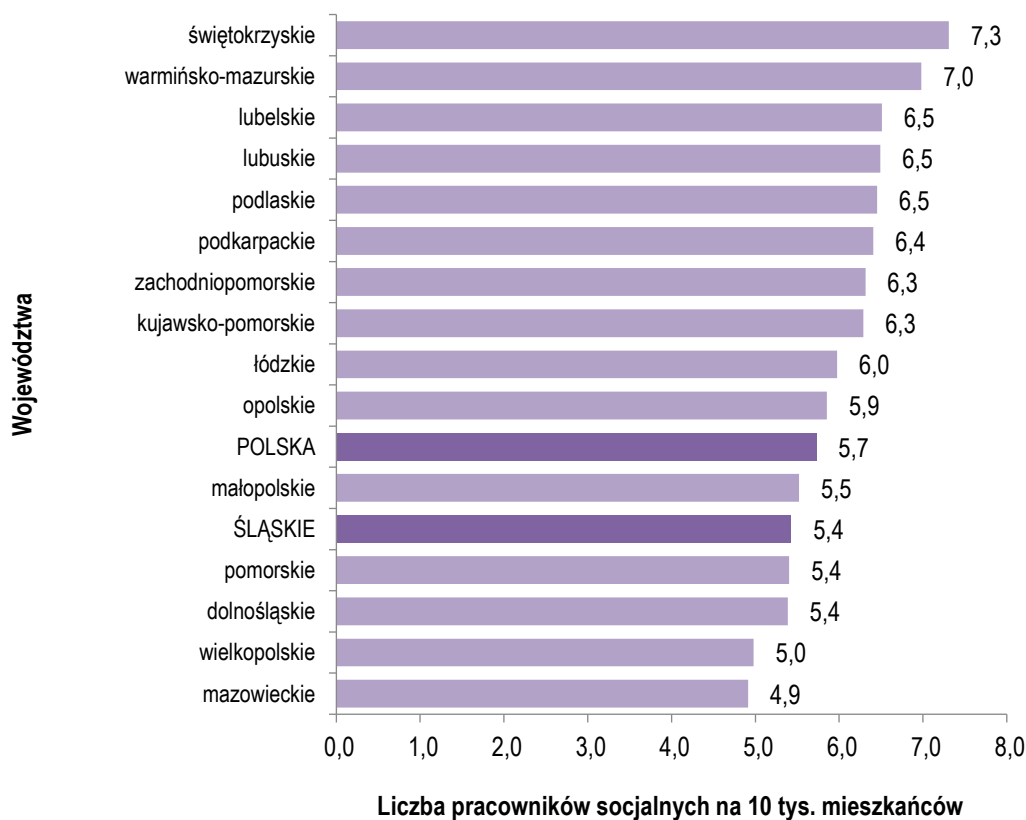
WNIOSKI

- W latach 2022–2024 w województwie śląskim odnotowano niewielki spadek zatrudnienia pracowników socjalnych w jednostkach pomocy społecznej (JPS), co może świadczyć o utrzymującej się stabilizacji kadrowej przy jednoczesnym umiarkowanym odpływie pracowników.
- Na tle kraju województwo śląskie w 2024 r. uplasowało się na 12. miejscu pod względem liczby pracowników socjalnych JPS na 10 tys. mieszkańców.
- Zróżnicowanie regionalne w województwie było umiarkowane – najwyższy poziom zatrudnienia odnotowano w północnej części województwa, a najniższy w części zachodniej i południowej.
- W strukturze zatrudnienia dominowali pracownicy socjalni zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej (OPS), którzy stanowili ponad 84% całej kadry socjalnej JPS.

Znacznie mniej osób zatrudniono w domach pomocy społecznej (8,5%) i w powiatowych centrach pomocy rodzinie (3,1%).

- Najliczniejsze stanowiska w OPS to: starszy specjalista pracy socjalnej, specjalista pracy socjalnej oraz starszy pracownik socjalny.
- Najwięcej pracowników realizowało zadania w terenie – ponad 3/4 świadczyło pracę socjalną i przeprowadzało wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki.
- Liczba mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego OPS/CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy wzrosła z 2 117 w 2022 r. do 2 173 w 2024 r., co świadczy o rosnącym obciążeniu kadry.
- W porównaniu do średniej krajowej (2 063), w województwie śląskim w 2024 r. na jednego pracownika przypadało więcej mieszkańców, co może wskazywać na niedobory kadrowe w niektórych częściach regionu.
- Największe obciążenie pracą występowało w podregionie gliwickim (2 731 osób na pracownika), a najmniejsze w częstochowskim (1 687 osób na pracownika), co potwierdza duże zróżnicowanie wewnątrz województwa.
- Zdecydowana większość gmin w regionie spełniała ustawowe wymogi dotyczące liczby mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego – szczególnie wysoki odsetek spełnienia norm odnotowano w podregionie bytomskim (100%).

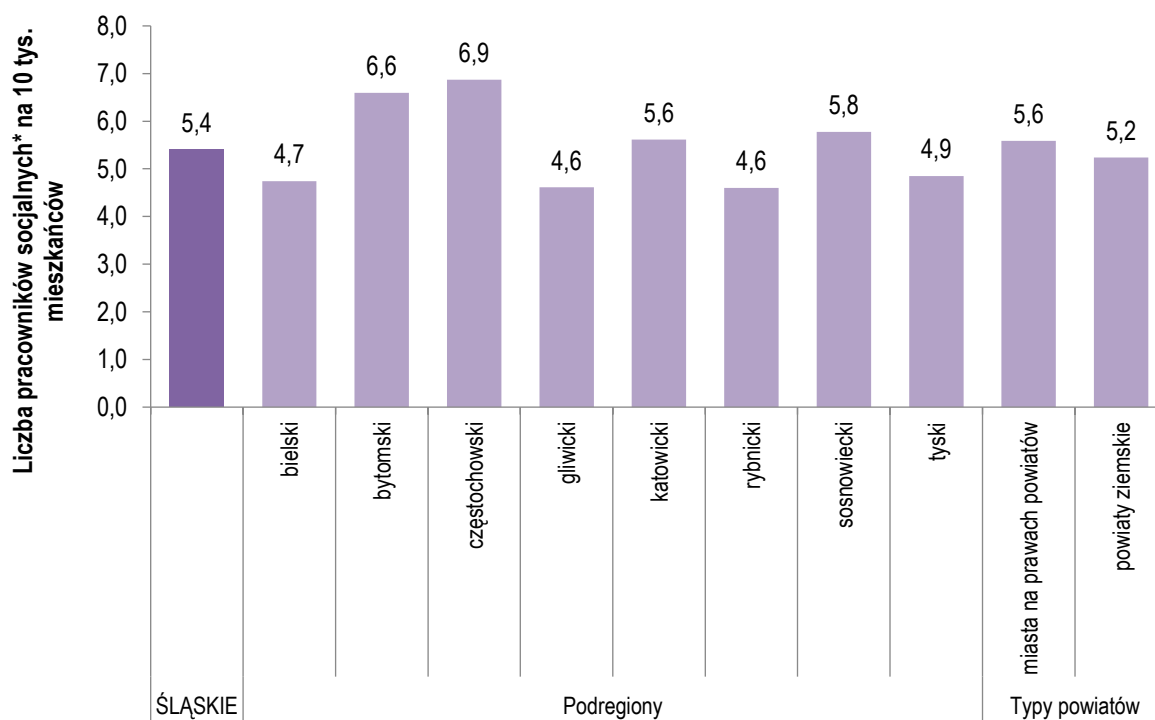
Pracownicy socjalni* na 10 tys. mieszkańców województw i Polski, stan na koniec 2024 roku.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl.

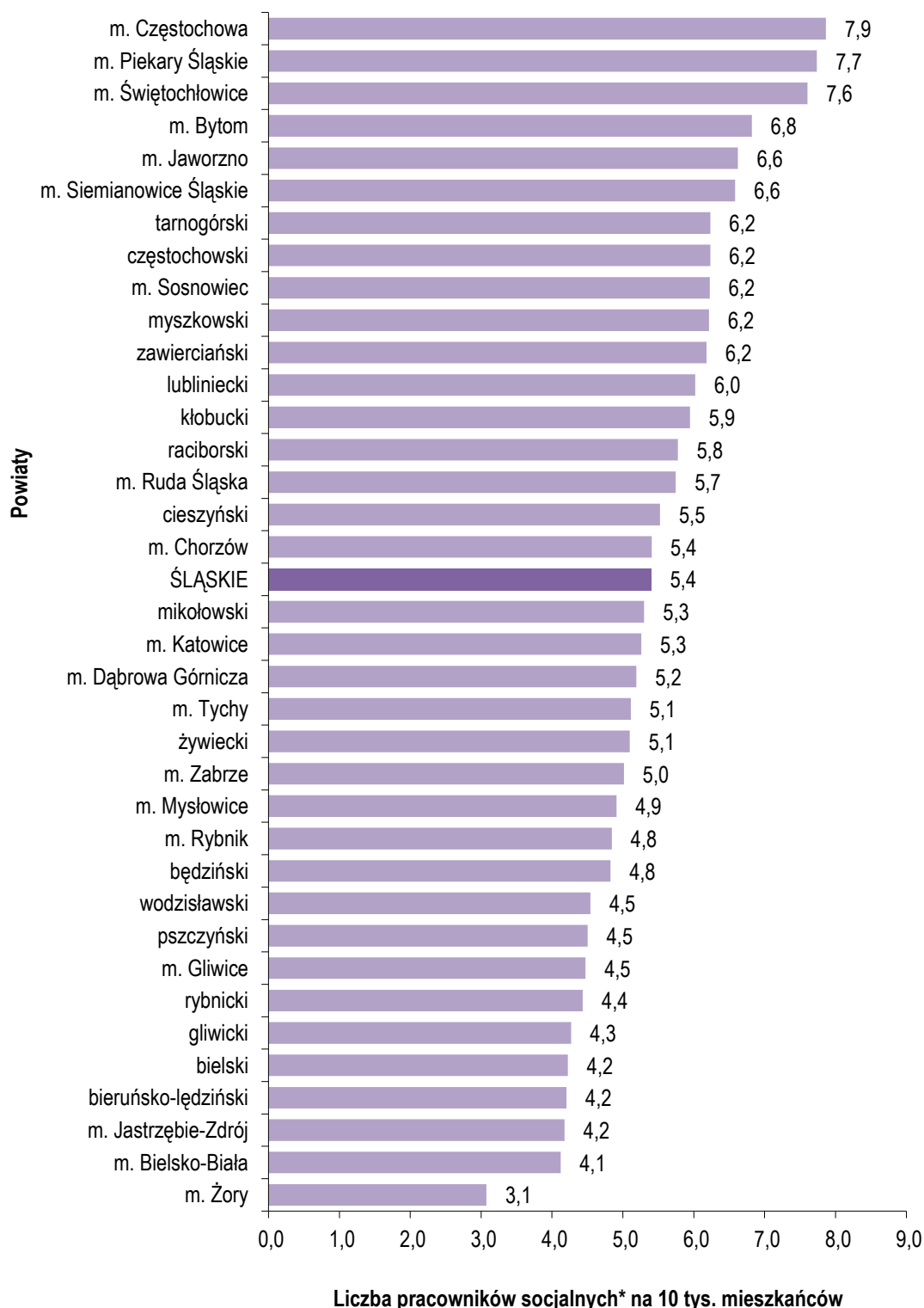
Liczba pracowników socjalnych* JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców, województwo śląskie wg terytoriów, stan na koniec 2024 roku.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl

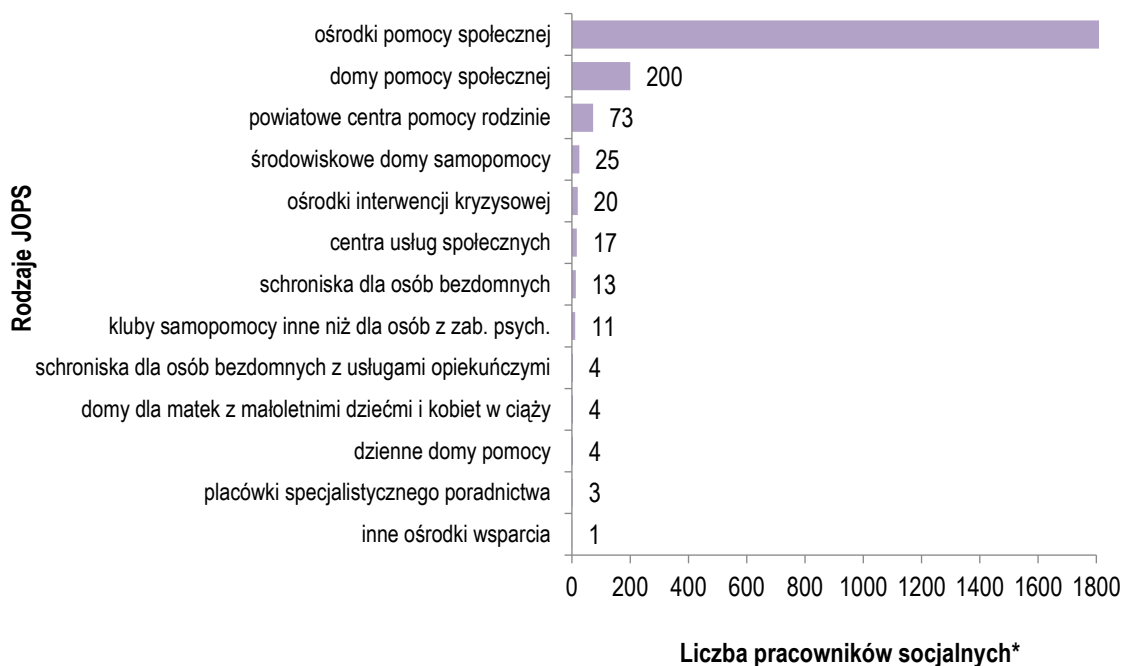
Liczba pracowników socjalnych* JPS szczebla gminnego i powiatowego na 10 tys. mieszkańców, województwo śląskie wg powiatów, stan na koniec 2024 roku.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl.

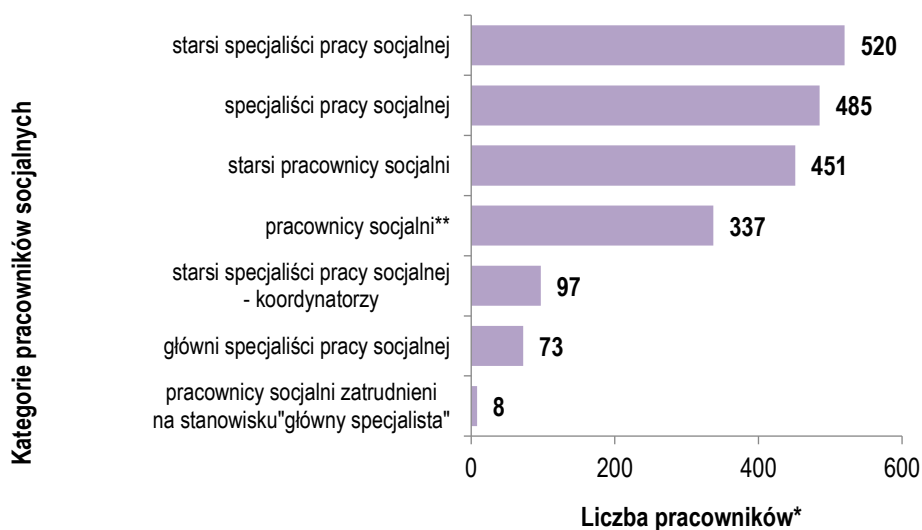
Struktura pracowników socjalnych* wg rodzaju JPS, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku.

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy socjalni* OPS wg stanowisk, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=1 971).

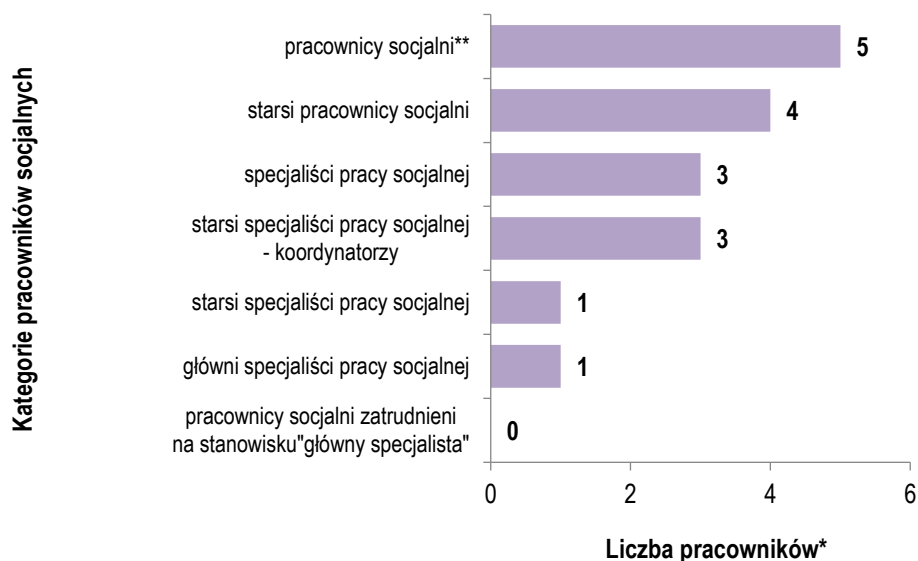

* W przeliczeniu na etaty.

** Nazwa jednego ze stanowisk zajmowanych przez pracowników socjalnych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy socjalni* CUS wg stanowisk, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=17).

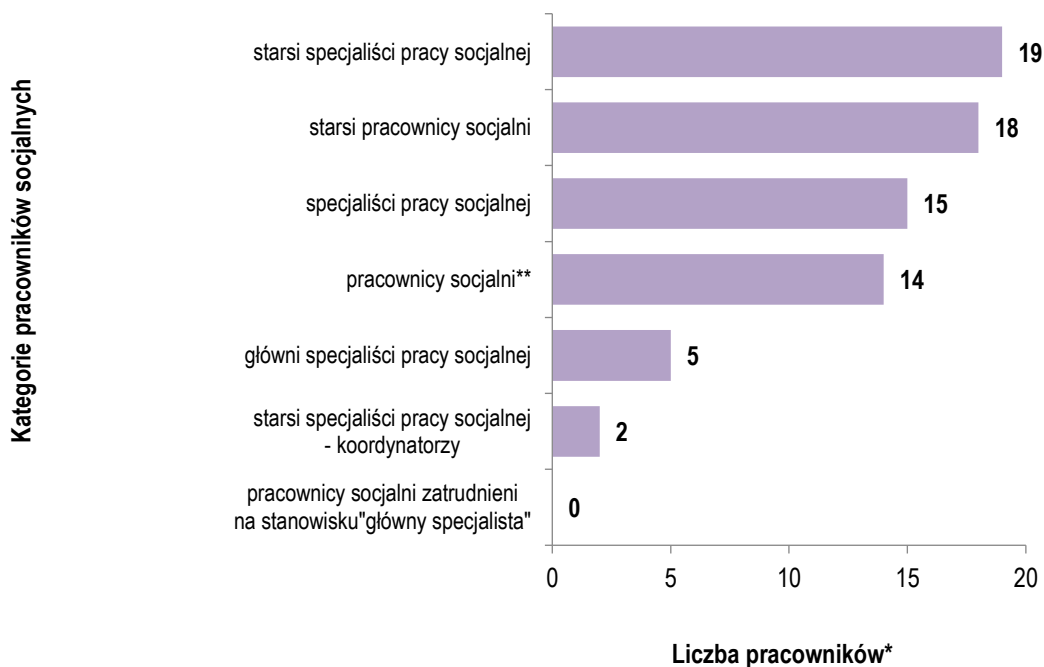

* W przeliczeniu na etaty.

** Nazwa jednego ze stanowisk zajmowanych przez pracowników socjalnych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy socjalni* PCPR wg stanowisk, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=73).

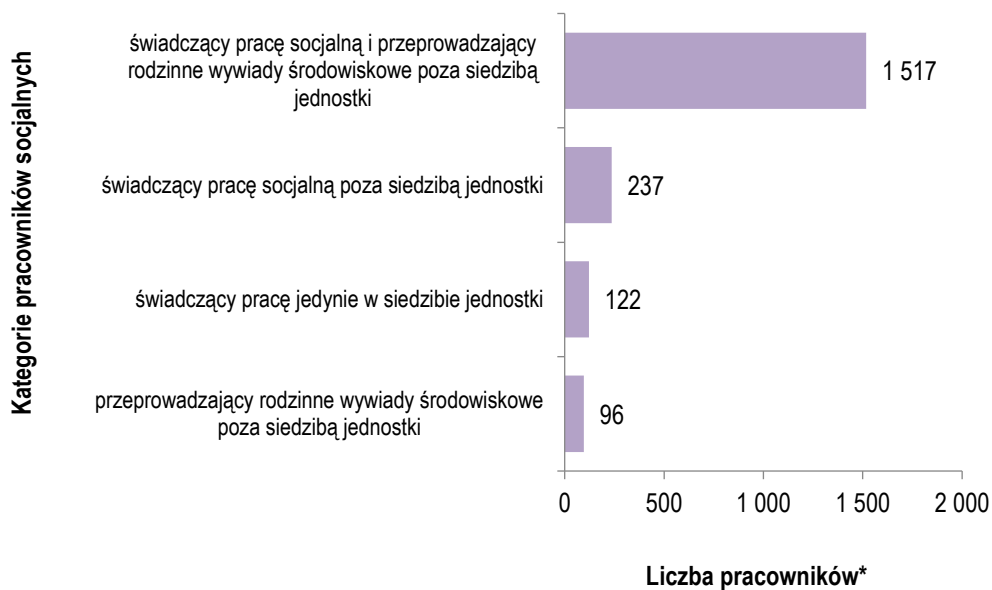

* W przeliczeniu na etaty.

** Nazwa jednego ze stanowisk zajmowanych przez pracowników socjalnych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

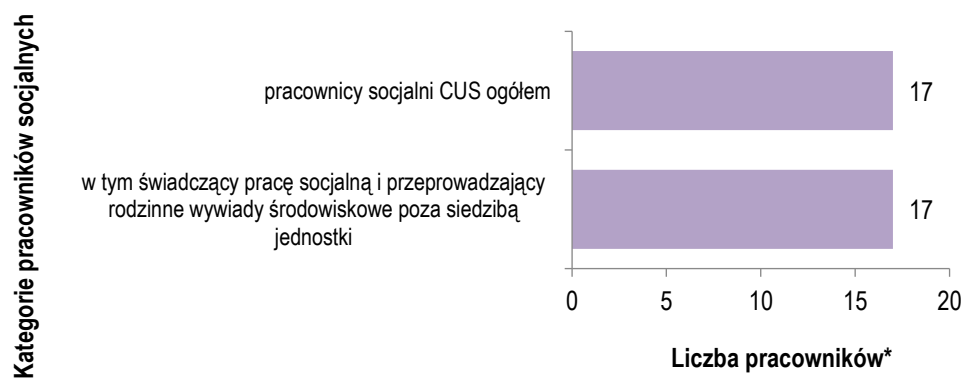
Pracownicy socjalni* OPS wg rodzaju wykonywanej pracy, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=1 971).

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Pracownicy socjalni* CUS wg rodzaju wykonywanej pracy, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=17).

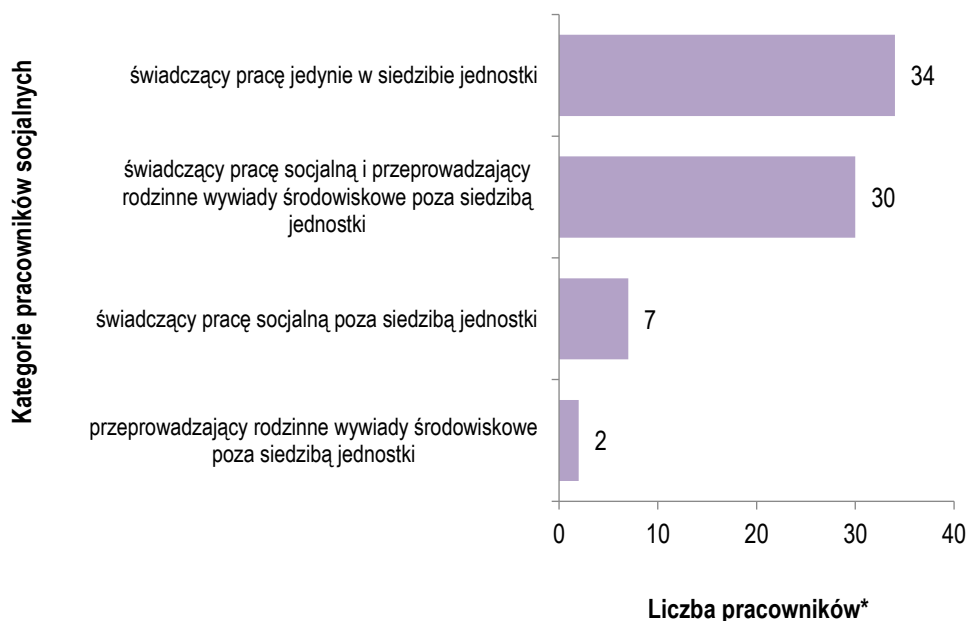

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

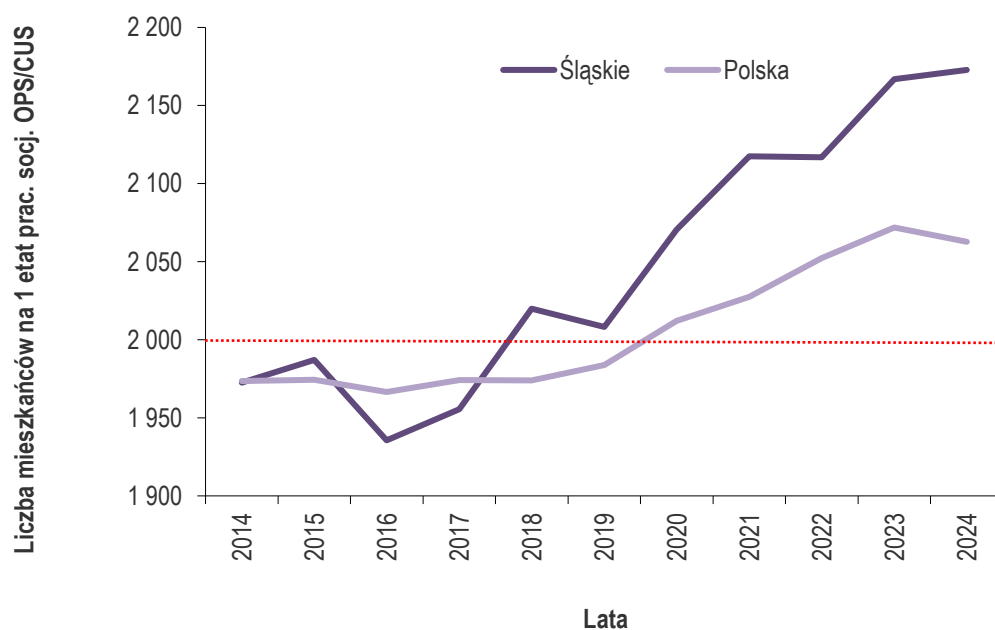
Pracownicy socjalni* PCPR wg rodzaju wykonywanej pracy, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku (N=73).

* W przeliczeniu na etaty.

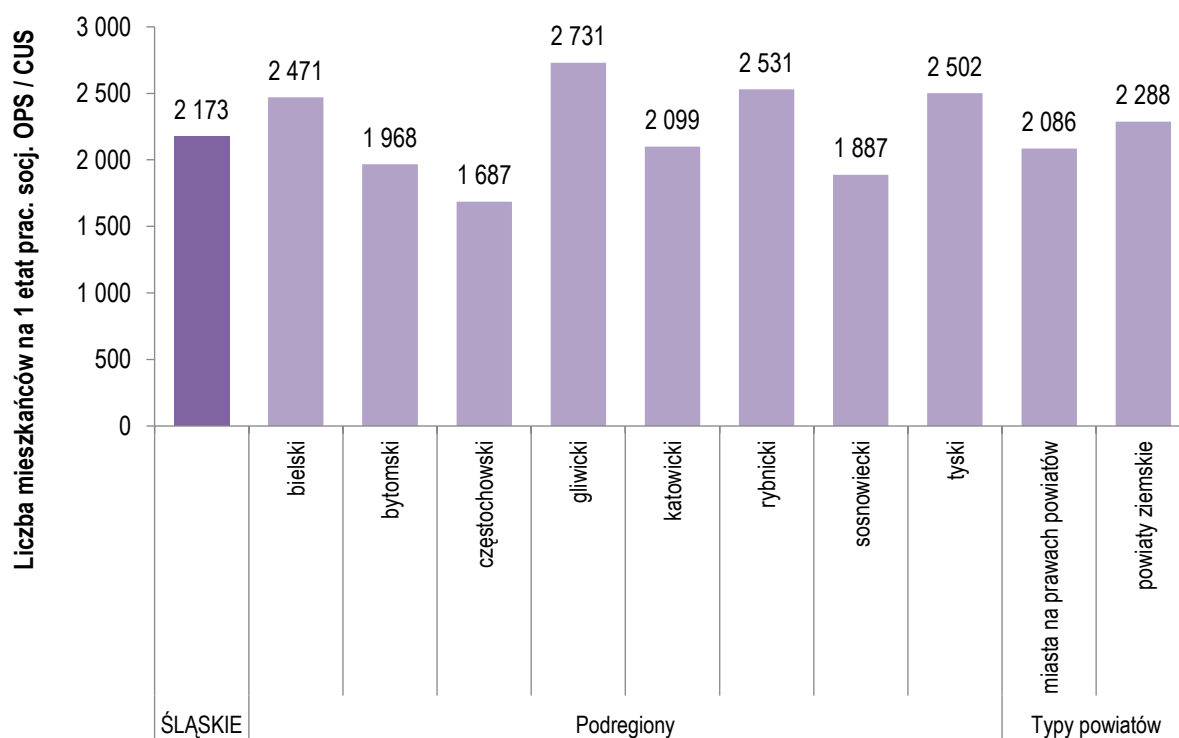
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy w latach 2014-2024, stan na koniec danego roku.

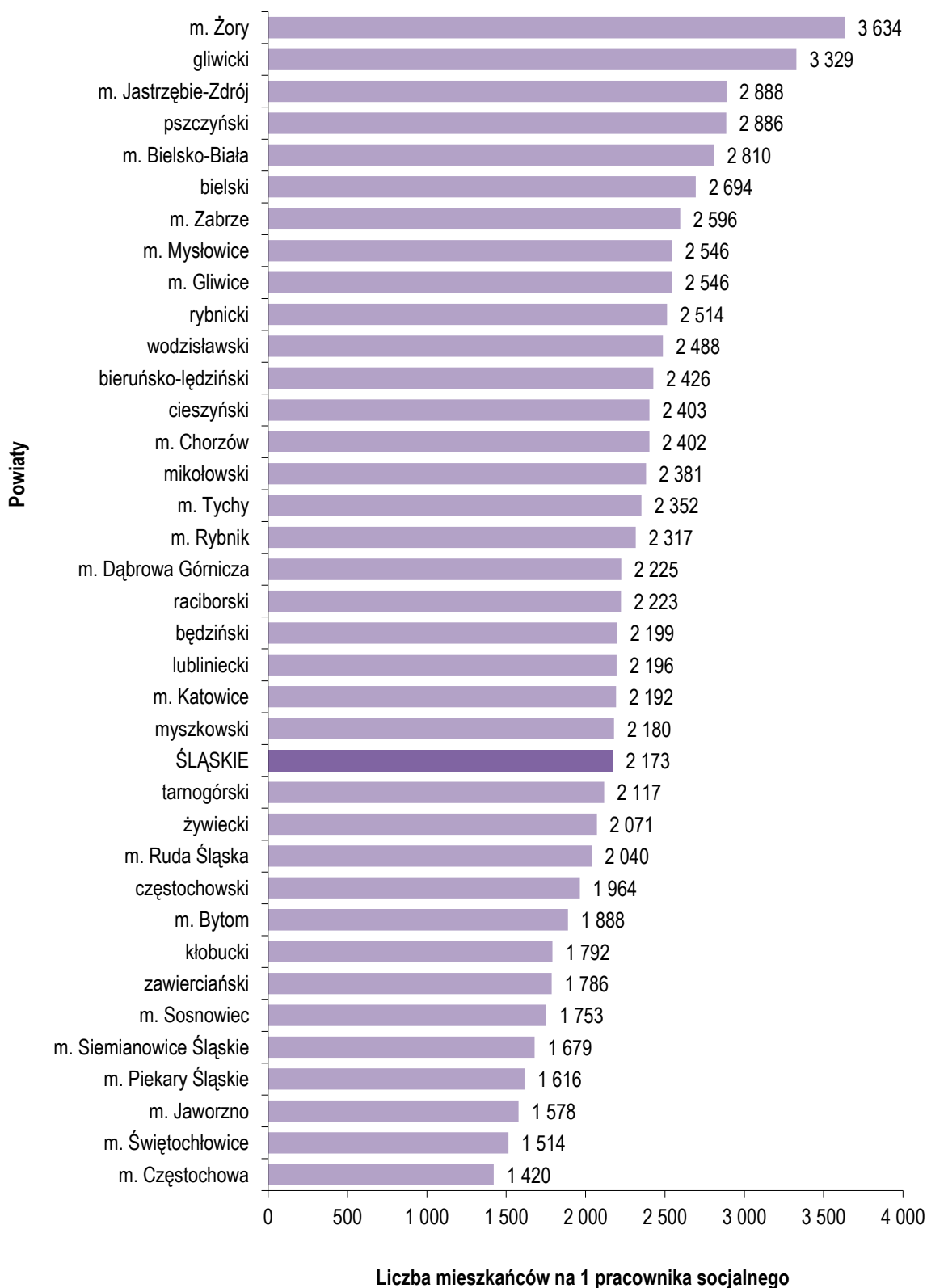
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024; 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl

Liczba mieszkańców na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy wg terytoriów województwa śląskiego, stan na koniec 2024 r.

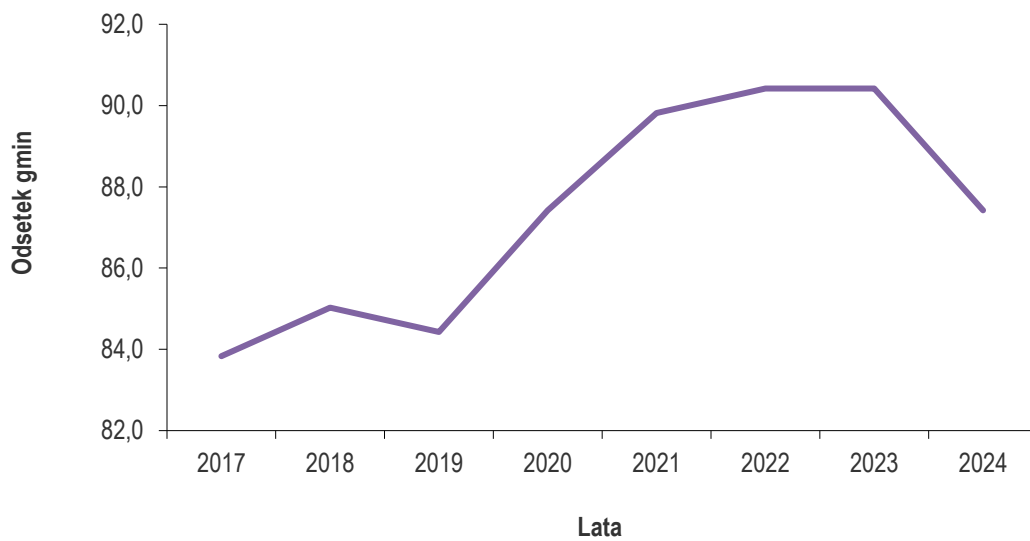
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl

Liczba mieszkańców na 1 pracownika socjalnego OPS / CUS zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy w powiatach, województwo śląskie, stan na koniec 2024 r.

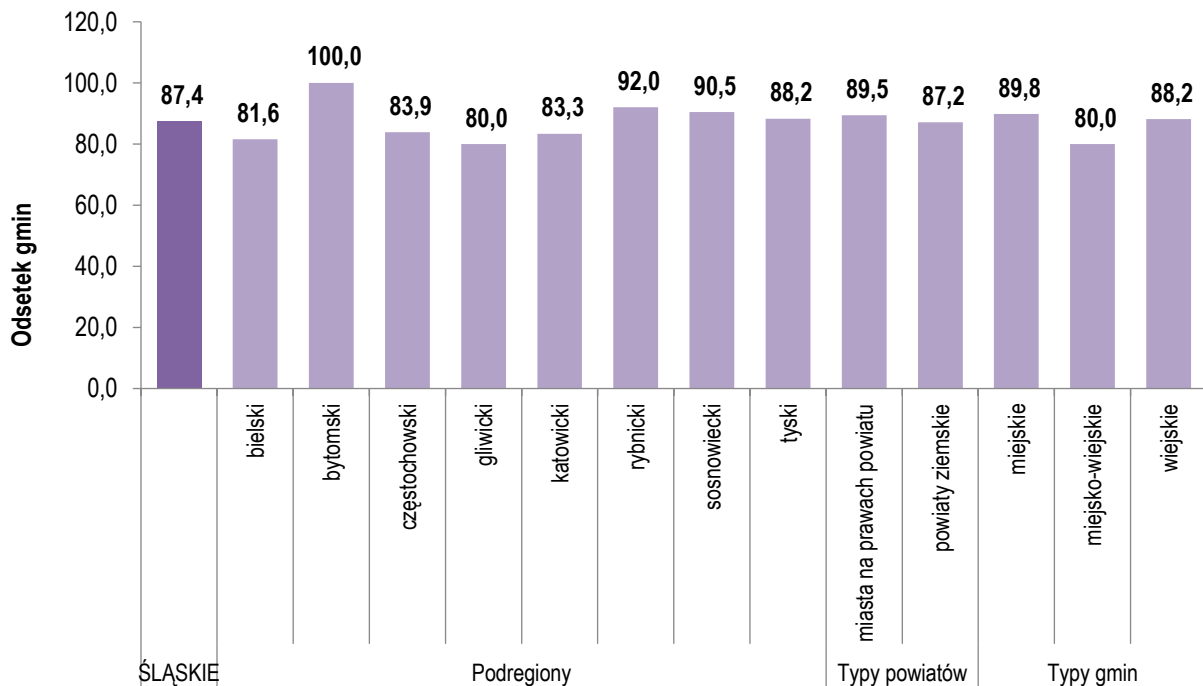
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl

Odsetek gmin spełniających ustawowe wymogi dotyczące liczby mieszkańców lub środowisk przypadających na 1 pracownika socjalnego w latach 2017-2024, stan na koniec danego roku.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS-03* za lata 2017-2020 r. oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024; 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl

Odsetek gmin spełniających ustawowe wymogi dotyczące liczby mieszkańców lub środowisk przypadających na 1 pracownika socjalnego, województwo śląskie, stan na koniec 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, www.stat.gov.pl/bdl

Pracownicy socjalni* zatrudnieni w JPS szczebla gminnego i powiatowego w województwie śląskim w latach 2022-2024, stan na koniec danego roku.

Wyszczególnienie			Lata			Zmiana w latach 2023-2024		
			2022	2023	2024	liczba	%	
Ogółem - wszyscy pracownicy JPS szczebla gminnego i powiatowego			13 524	13 069	13 267	197	1,5	
Razem	pracownicy socjalni ogółem		2 424	2 356	2 345	-11	-0,4	
	w tym:	świadczący pracę socjalną poza siedzibą jednostki	190	165	264	x	x	
		przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki	125	123	112	x	x	
		świadczący pracę socjalną i przeprowadzający rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki	1 690	1 724	1 590	x	x	
W tym:	powiatowe centra pomocy rodzinie		88	70	73	3	4,6	
	ośrodki pomocy społecznej		2 053	1 990	1 971	-19	-0,9	
	centra usług społecznych		x	16	17	1	6,3	
	domy pomocy społecznej		196	193	200	7	3,4	
	placówki specjalistycznego poradnictwa		0	3	3	0	0,0	
	ośrodki interwencji kryzysowej		25	23	20	-3	-11,1	
	ogółem		62	61	61	0	-0,4	
	ośrodki wsparcia	ośrodki wsparcia dla osób z zaburz. psych.	ogółem	26	25	25	0	0,0
			w tym środowiskowe domy samopomocy	24	25	25	0	0,0
		dzienne domy pomocy		4	5	4	-1	-22,2
		domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży		3	4	4	1	14,3
		schroniska dla osób bezdomnych		14	15	13	-2	-14,0
		schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi		6	4	4	0	8,5
		kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi		8	10	11	2	15,3
inne ośrodki wsparcia		3	0	1	1	x		

* W przeliczeniu na etaty.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-06 za lata 2022-2024.

8.4. Kształcenie oraz szkolenie zawodowe kadr pomocy i integracji społecznej

Jednym z podstawowych warunków skutecznej integracji społecznej jest zapewnienie wysokiego poziomu kwalifikacji kadr instytucji zajmujących się realizacją tego zadania. Z kolei wzrostowi kompetencji pracowniczych sprzyja dostęp do bezpłatnych szkoleń, studiów, kursów specjalizacyjnych, specjalistycznego doradztwa, coachingu oraz superwizji. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, realizując swoje ustawowe kompetencje¹³² oraz wykorzystując różnorodne źródła finansowania zapewnia kadrze podmiotów działających w obszarze pomocy i integracji społecznej możliwość bezpłatnego podnoszenia kwalifikacji.

Kiedy w tym rozdziale mowa jest o uczestniku chodzi o osobę, która faktycznie wzięła udział w danej formie wsparcia. Dana osoba mogła być liczona wielokrotnie – przy każdej formie, z której skorzystała. Poniższe dane zostały zebrane ze wszystkich działań merytorycznych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

8.4.1. Ekonomia społeczna

W ramach projektu *Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, w 2024 r. zrealizowano następujące działania z zakresu ekonomii społecznej:

- doradztwo specjalistyczne dla JST, w tym kadr pomocy i integracji społecznej nt.:
  - zlecenia realizacji zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej przez JST w wymiarze 34 godzin zegarowych z udziałem 12 osób;
  - aspektów społecznych w zamówieniach publicznych w wymiarze 10 godzin zegarowych z udziałem 9 osób;
  - różnych form współpracy JST z sektorem ekonomii społecznej, w tym ujęcia ES w strategiach rozwiązywania problemów społecznych w wymiarze 20 godzin zegarowych z udziałem 19 osób.

Łącznie dla przedstawicieli JST w 2024 r. zrealizowano 64 godzin doradczych z udziałem 40 osób z 13 instytucji z województwa śląskiego.

- szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia rozwoju ekonomii społecznej nt.:
  - realizacji zamówień publicznych z wykorzystaniem aspektów społecznych z udziałem 14 osób;
  - usług społecznych w gminie realizowanych przez JST we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej z udziałem 15 osób;
  - podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym – kompendium z udziałem 15 osób;
  - instrumentów wsparcia finansowego oraz pozafinansowego podmiotów ekonomii społecznej przewidzianych w ustawie o ekonomii społecznej z udziałem 13 osób.

Łącznie udział w szkoleniach wzięło 57 pracowników jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego.

---

¹³² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 21, pkt. 2.

8.4.2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy domowej

W 2024 roku, szkolenia i konferencje realizowane w ramach *Programu przeciwdziałania uzależnieniom w województwie śląskim na lata 2022-2030* zostały zlecone podmiotom prowadzącym działalność w zakresie zdrowia publicznego w rozumieniu art. 2 ustawy o zdrowiu publicznym, w tym organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w ramach dwóch edycji *Konkursu ofert na realizację przedsięwzięć w zakresie profilaktyki uzależnień w 2024 roku*.

Realizując 12 projektów konkursowych na podstawie zawartych umów dotacyjnych, dofinansowane podmioty zorganizowały konferencje i szkolenia, w tym:

- pięć konferencji poruszających zagadnienia w zakresie problemów alkoholowych, narkotyków i narkomanii oraz uzależnień behawioralnych, w tym:
  - dwie edycje regionalnej konferencji na temat: *Współwystępujące wyzwania w leczeniu uzależnień*, w których wzięło udział łącznie 126 uczestników (zorganizowaną przez Stowarzyszenie Centrum Zdrowia Pacjentów i Leczenia Uzależnień „Familia Dębowa 5”);
  - konferencję pn.: *Dzieci a narkotyki – dokąd zmierzamy* dla 67 uczestników (zorganizowaną przez Stowarzyszenie Centrum Zdrowia Pacjentów i Leczenia Uzależnień „Familia Dębowa 5”);
  - konferencję pn.: *Karuzela głodu – Uzależnienia*, dla 60 uczestników (zorganizowaną przez Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy „Być Razem”);
  - Szczyt na temat: *Przeciwdziałania Uzależnieniom wśród Młodych*, w którym udział wzięło 200 uczestników (zorganizowany przez Fundację Nie Będziesz Szła Sama).

W konferencjach uczestniczyły łącznie 453 osoby, w tym przedstawiciele różnych grup zawodowych realizujących zadania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

- siedem specjalistycznych szkoleń obejmujących problematykę skutecznej profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych, opartej o naukowe podstawy lub/i o sprawdzonej skuteczności oraz metod pracy z dziećmi i młodzieżą dotyczących przedmiotowego obszaru, w tym:
  - 3-dniowe szkolenie pn.: *Dzieci i Młodzież w Obliczu Narkotyków. Szkolenie dla Pracowników Oświaty i Pomocy Społecznej* dla 21 odbiorców (szkolenie zorganizowane przez Stowarzyszenie Centrum Zdrowia Pacjentów i Leczenia Uzależnień "Familia Dębowa 5");
  - 3-dniowe *Szkolenie w zakresie udzielania pomocy dzieciom i młodzieży w związku z występowaniem problemu uzależnienia w rodzinie* dla 60 odbiorców (zrealizowane przez Stowarzyszenie „Chcę Inaczej”);
  - 3-dniowe szkolenie pn.: *Zachowania ryzykowne młodzieży – alkohol i inne substancje psychoaktywne. Rozpoznanie, interwencja, wsparcie i przeciwdziałanie* dla 20 uczestników (zrealizowane przez Fundację „Jesteśmy dla Was”);
  - 4-dniowe szkolenie pn.: *Program Spójrz Inaczej kl. I-III* – szkolenie dla realizatorów programu, w którym uczestniczyły 24 osoby (zorganizowane przez Stowarzyszenie Psychoprofilaktyki „Spójrz Inaczej”);
  - dwa 6-dniowe szkolenia pn.: *Program Spójrz Inaczej kl. IV-VIII* dla 48 uczestników (zorganizowane przez Stowarzyszenie Psychoprofilaktyki „Spójrz Inaczej”);

- 6-dniowe *Studium profilaktyki skoncentrowanej na rozwiązaniach* dla 24 odbiorców (szkolenie zrealizowane przez Fundację Pomocy Dzieciom „Ulica”).

We wszystkich szkoleniach łącznie uczestniczyło 197 osób.

Organizacja ww. form doskonalenia zawodowego umożliwiła poszerzenie wiedzy i kompetencji zawodowych 650 osób, w tym przedstawicieli różnych grup zawodowych realizujących zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz wymianę doświadczeń osób pracujących w tym obszarze, w szczególności w zakresie:

- skutecznych oddziaływań profilaktycznych i metod pracy z dziećmi i młodzieżą;
- umiejętności rozpoznawania problemów emocjonalnych i behawioralnych dzieci i młodzieży;
- czynników chroniących i czynników ryzyka;
- pracy z osobami zagrożonymi uzależnieniem oraz uzależnionymi i ich rodzinami/bliskimi.

Ponadto, powołany przez Zarząd Województwa Śląskiego Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia (WOTUiW – działający w strukturach organizacyjnych Wojewódzkiego Ośrodka Lecznictwa Odwykowego i Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego) z siedzibą w Gorzycach, w 2024 roku, jak co roku otrzymał dotację na realizację zadań pozaleczniczych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień. Umożliwiła ona m.in.:

- zorganizowanie 2-dniowej wyjazdowej konferencji na temat *Seksualność w obszarze uzależnienia od alkoholu i innych substancji* dla pracowników merytorycznych podmiotów leczniczych sprawujących w województwie śląskim opiekę nad uzależnionymi od alkoholu oraz przedstawicieli podmiotów realizujących zadania dotyczące wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi (70 uczestników);
- dwóch 1-dniowych wyjazdowych zebrań dla osób kierujących placówkami leczenia uzależnień w województwie śląskim i/lub oddelegowanych pracowników (55 uczestników);
- dwóch 1-dniowych szkoleń z zakresu *Spektrum uszkodzeń poalkoholowych płodu – FASD* (46 uczestników);
- zorganizowano szkolenie na temat *Uzależnienie od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz możliwość pomagania osobom uzależnionym przebywającym w warunkach izolacji*, dla wychowawców zakładu karnego lub aresztu śledczego, osób będących w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi (26 uczestników).

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego kontynuował współpracę z regionalnymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz upowszechnienia wiedzy na temat używania i skutków stosowania środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, w tym z:

- Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach;
- Komendą Wojewódzką Policji w Katowicach;

w zakresie organizacji *IX Wojewódzkiej Konferencji pn. Start w dorosłość bez uzależnień i zachowań ryzykownych*.

Przedsięwzięcie zrealizowane zostało w ramach Wojewódzkiej Akcji Informacyjno-Edukacyjnej #Nowe Narkotyki – #Nowe Zagrożenia.

W spotkaniu wzięło udział 300 osób, w tym przedstawiciele systemu oświaty, pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, policjanci, strażnicy miejscy oraz pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Celem konferencji była profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu środków psychoaktywnych w środowisku dzieci i młodzieży oraz zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z ich korzystania.

Przedsięwzięcie stanowi realizację zapisów zawartego w 2023 roku porozumienia powołującego do życia Regionalną koalicję na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom w województwie śląskim (pomiędzy Województwem Śląskim – Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach i Komendą Wojewódzką Policji w Katowicach).

W ramach realizacji *Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie śląskim na lata 2021-2025*, przy współudziale środków finansowych w formie dotacji otrzymanej z budżetu państwa, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego zorganizował:

- 24-godzinne, obowiązkowe szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy domowej we wszystkich 167 gminach województwa śląskiego.

Celem szkoleń było podnoszenie kompetencji zawodowych członków zespołów interdyscyplinarnych z zakresu realizacji procedury *Niebieskie Karty* w świetle znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz wymiana doświadczeń osób pracujących w przedmiotowym obszarze.

Szkolenia przeprowadzono w formule online. Łącznie w szkoleniach wzięło udział 1 868 osób, w szczególności przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (zwłaszcza pracownicy socjalni), gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, funkcjonariusze wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza Policji, pracownicy systemu oświaty oraz ochrony zdrowia.

8.4.3. Pomoc społeczna oraz system wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Projekt pn.: *Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL*

Projekt jest dofinansowany z Unii Europejskiej w ramach Działania 4.13 Programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027* (FERS). Realizację projektu przewidziano na okres od 1 września 2023 roku do 31 grudnia 2028 roku.

Głównym celem projektu jest uspołnienie, skoordynowanie i poprawa efektywności działań w zakresie włączenia społecznego na terenie województwa śląskiego. Cel projektu zostanie osiągnięty poprzez realizację m.in. 16 obowiązkowych działań zdefiniowanych w treści Programu FERS.

W ramach ww. projektu w 2024 roku przeprowadzono następujące działania edukacyjne:

- szkolenia specjalistyczne dla pracowników CUS – zgodne z zasadami określonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 marca 2020 r. w sprawie szkoleń dla pracowników centrów usług społecznych. Zorganizowano następujące moduły:
  - moduł I – *Zarządzanie i organizacja usług społecznych*;
  - moduł II – *Opracowanie i realizacja indywidualnych planów usług społecznych*;
  - moduł III – *Organizacja społeczności lokalnej*.

W szkoleniach wzięło udział 120 osób. Łączny czas ich realizacji wyniósł 169 godzin. Szkolenia odbywały się w formule online.

- szkolenia specjalizacyjne tj.:
  - organizacja pomocy społecznej (4 grupy x 25 osób);
  - specjalizacja I stopnia pracownik socjalny (1 grupa x 25 osób).
- szkolenia własne tj.:
  - 27.06.2024: *Zapobieganie dyskryminacji i uwzględnianie specyficznych potrzeb osób narażonych na dyskryminację*;
  - 16.10.2024: *Opracowywanie lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych*;
  - 22.10.2024: *Zapobieganie dyskryminacji i uwzględnianie specyficznych potrzeb osób narażonych na dyskryminację*;
  - 29.10.2024: *Dobry projekt*;
  - 05.11.2024: *PR i komunikacja jako instrumenty budowania pozytywnego wizerunku jednostek pomocy społecznej*;
  - 19.11.2024: *Kontrakt socjalny*;
  - 29.11.2024: on-line: *Zapobieganie dyskryminacji i uwzględnianie specyficznych potrzeb osób narażonych na dyskryminację*;
  - 03.12.2024: *Kontrakt socjalny*.

W szkoleniach łącznie wzięło udział 422 uczestników. Wsparciem szkoleniowym objęto 375 osób, natomiast 220 osób podniosło swoje kwalifikacje i kompetencje.

W powyższych działaniach udział brały osoby reprezentujące instytucje pomocy i integracji społecznej, w tym pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, domów pomocy społecznej oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych zaangażowanych w zadania na rzecz wspierania osób i rodzin.

Forum Jednostek Organizacyjnych Pomocy Społecznej

W dniach 12-13 grudnia 2024 roku w Wiśle zorganizowano Forum dla Pracowników Jednostek Organizacyjnych Pomocy Społecznej. Spotkanie skierowane było w szczególności do dyrektorów i kierowników ośrodków pomocy społecznej oraz domów pomocy społecznej z terenu województwa śląskiego. Podczas Forum omówione zostały kwestie związane z funkcjonowaniem instytucji w obliczu zmian systemowych, w tym procesu deinstytucjonalizacji, możliwości pokonywania barier w rozwoju usług społecznych przy współpracy różnych podmiotów działających w środowisku lokalnym. Omówione zostały również efektywne metody realizacji procedur zamówień publicznych w jednostkach pomocy społecznej. Przedstawiono także możliwości wykorzystania środków finansowych z nowej perspektywy funduszy unijnych na zadania realizowane przez instytucje pomocy społecznej. W wydarzeniu łącznie udział wzięło ponad 120 przedstawicieli systemu pomocy społecznej.

Projekt pn. *CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne (Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027)*

Celem projektu jest zmiana sposobu realizacji usług społecznych w kierunku ich skoordynowania poprzez utworzenie i wsparcie funkcjonowania centrów usług społecznych na terenie 10 gmin województwa śląskiego.

Projekt realizowany jest w partnerstwie z 10 gminami, które zostały wybrane w ramach otwartego naboru partnerów projektu tj.:

- Czechowice-Dziedzice;
- Czeladź;
- Jaworze,
- Kamienica Polska;
- Konopiska;
- Łazy;
- Mikołów;
- Radzionków;
- Ruda Śląska;
- Woźniki.

Projekt realizowany jest w okresie od 01.01.2024 roku do 31.12.2027 roku.

W 2024 roku w ramach wsparcia wdrożeniowego dla gmin tworzących CUS zrealizowano:

- 1 044 godziny (łącznie dla wszystkich 10 gmin) usług prawnych w zakresie utworzenia i ustanowienia zasad działania CUS. W ramach wsparcia prawnego w gminach partnerskich odbywały się spotkania ze specjalistami z zakresu prawa, w których uczestniczyli m.in. przedstawiciele władz gmin oraz pracownicy ośrodków pomocy społecznej celem dostosowania dokumentów do nowej struktury organizacyjnej, w tym opracowanie uchwał, statutów, regulaminów i innych dokumentów.
- 204 godziny (łącznie dla wszystkich 10 gmin) doradztwa specjalistycznego w zakresie diagnozy potrzeb i potencjału społeczności samorządowej.

Projekt pn.: „Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej”

Projekt realizowany jest w ramach Programu *Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027* (Europejski Fundusz Społeczny+) dla Priorytetu: FESL.07.00 – *Fundusze Europejskie dla społeczeństwa* dla Działania: FESL.07.08 – *Strategiczne projekty dla obszaru wsparcia rodziny*. Projekt realizowany jest: od 01 stycznia 2024 roku do 31 grudnia 2027 roku.

Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej na szczeblu regionu oraz deinstytucjonalizacja wojewódzkiej pieczy zastępczej poprzez wspieranie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, szczególnie rodzin specjalistycznych, niezawodowych i zawodowych, prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia (Regionalnych Centrów Wspierania Pieczy Zastępczej), kształcenie i doskonalenie kadr/osób realizujących zadania w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej oraz prowadzenie działań świadomościowych i informacyjno-edukacyjnych z zakresu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej i rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej dla osób realizujących zadania w obszarze rodzinnej

pieczy zastępczej oraz przedstawicieli podmiotów współpracujących na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej.

W efekcie realizowanego projektu funkcjonować będzie 5 Regionalnych Centrów Wspierania Pieczy Zastępczej na terenie województwa śląskiego, które będą udzielać specjalistycznej pomocy zarówno dzieciom umieszczanym w pieczy, jak i rodzinom.

Pozostałe działania w ramach projektu skierowane są do rodziców zastępczych oraz pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej z terenu województwa śląskiego.

W ramach ww. projektu w 2024 roku przeprowadzono następujące działania:

- w dniu 13 czerwca 2024 roku w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach odbyło się Forum Pieczy Zastępczej. W trakcie Forum poruszane były m.in. tematy dotyczące wspierania dzieci w kryzysie związanym z rozpadem rodziny macierzystej, dobre praktyki promocji i wsparcia rodzicielstwa zastępczego. W forum udział wzięły 134 osoby;
- w dniu 19 września 2024 roku w Sali Konferencyjnej Biuro Centrum Sp. z o.o. w Katowicach odbyło się Wydarzenie informacyjno-promujące projekt. W trakcie wydarzenia poruszane były m.in. tematy dotyczące dziecka w procesie reintegracji, czynników wpływających na skuteczność i trwałość łączenia rodzin z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej, promocja oraz rozwój systemu pieczy w działaniach lokalnych oraz dobre praktyki w pracy z rodziną i dzieckiem umieszczonym w rodzinnym domu dziecka. W wydarzeniu udział wzięły 102 osoby;
- łącznie 6 spotkań sieciujących dla rodziców zastępczych, pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W trakcie spotkań poruszane były m.in. tematy dotyczące deinstytucjonalizacji wojewódzkiej pieczy zastępczej, potrzeb rozwoju rodzin zastępczych, w tym zawodowych specjalistycznych, współpracy pomiędzy powiatami w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej oraz tymczasowość pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na przykładzie województwa śląskiego. W spotkaniach udział wzięły łącznie 133 osoby.

8.4.4. Najbliższa przyszłość

W perspektywie kilku najbliższych lat Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego będzie realizował szereg działań ukierunkowanych na rozwój kompetencji kadr pomocy i integracji społecznej – w tym w obszarze ekonomii społecznej – oraz kadr realizujących zadania w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej, jak również na wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu i wdrażaniu lokalnych planów deinstytucjonalizacji, a także na wsparcie gmin zainteresowanych utworzeniem centrów usług społecznych na swoim terenie. Działania te w zdecydowanej większości będą finansowane ze środków unijnych w ramach programów: *Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027* oraz *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*. Wyżej wymienione działania będą podejmowane w ramach poniższych projektów.

Projekt pn.: Kształcenie kadr i wsparcie nowych pracowników systemu pomocy i integracji społecznej (Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027)

Celem projektu jest podniesienie kompetencji i kwalifikacji kadr na potrzeby świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej.

W ramach projektu przewiduje się realizację różnorodnych form wsparcia:

- dla pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny:
  - superwizje;
- dla osób świadczących usługi społeczne w środowisku, w tym również opiekunów faktycznych:
  - szkolenia;
  - warsztaty;
  - coaching;
  - mentoring.

Decyzja o przyznaniu dofinansowania projektu została podjęta w lipcu 2024 r. Aktualnie trwają prace nad uruchomieniem ww. form wsparcia.

Projekt pn.: Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego – 2021-2027)

W związku z realizacją projektu *Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, w zakresie zadania *Terytorialne Obserwatorium Rozwoju Usług Społecznych* przewidziano organizację:

- warsztatów z zakresu analizy danych na potrzeby opracowania dokumentów programowych;
- szkoleń i doradztwa w zakresie tworzenia i realizacji lokalnych planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji (w tym diagnoz) dla przedstawicieli JST (pracowników urzędów gmin, OPS, CUS);
- szkoleń specjalistycznych dla zespołu TORUS.

W ramach zadania *Wsparcie JST i innych podmiotów w rozwoju usług społecznych* kontynuowane są/będą, rozpoczęte w 2024 r. szkolenia specjalizacyjne, tj.:

- organizacja pomocy społecznej (4 grupy x 25 osób);
- specjalizacja I stopnia pracownik socjalny (1 grupa x 25 osób).

Dodatkowo zorganizowane zostaną m.in.:

- szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego z zakresu obsługi i wsparcia integracji cudzoziemców;
- szkolenia dla JST w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych z uwzględnieniem zmian w zadaniach DPS.

W ramach zadania *Rozwój ekonomii społecznej w województwie śląskim* zaplanowano m.in.:

- doradztwo specjalistyczne dla JST, w tym kadr pomocy i integracji społecznej;
- szkolenia dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wsparcia rozwoju ekonomii społecznej;
- wizyty studyjne krajowe i zagraniczne.

Projekt pn.: *CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne (Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027)*

W ramach wsparcia partnerów w działaniach w zakresie utworzenia CUS kontynuowane są/będą, rozpoczęte w 2024 r.:

- wsparcie prawne w zakresie utworzenia i ustanowienia zasad działania CUS;
- doradztwo specjalistyczne w zakresie diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej.

Dodatkowo zorganizowane zostaną następujące formy wsparcia wdrożeniowego:

- warsztaty grupowe i indywidualne dotyczące opracowania programu usług społecznych;
- wizyty studyjne, które będą organizowane przez dwa lata trwania projektu.

Rezultatem Projektu będzie stworzenie oferty różnorodnych usług społecznych dostosowanych do potrzeb osób wymagających wsparcia na terenie każdej z 10 gmin partnerskich, dzięki czemu usługami świadczonymi w społeczności lokalnej zostaną objęte wszystkie osoby, które potrzebują pomocy i wsparcia. Działania związane z tworzeniem CUS oraz wsparciem świadczonych przez nie usług społecznych realizowane są zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Projekt pn.: *„Deinstytucjonalizacja i wsparcie wojewódzkiej pieczy zastępczej”*

W ramach realizowanego projektu utworzonych zostało 5 Regionalnych Centrów Wspierania Pieczy Zastępczej na terenie województwa śląskiego, które w ramach prowadzonej działalności poza wsparciem dzieci przebywających w pieczy zastępczej świadczyć będą usługi w zakresie kształcenia kadr systemu pieczy zastępczej. W ramach prowadzonych Regionalnych Centrów Wspierania Pieczy Zastępczej przewiduje się realizację poniższych form wsparcia tj.:

- szkolenia dla rodziców zastępczych i pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- spotkania sieciujące dla rodziców zastępczych i pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- Fora Pieczy Zastępczej;
- superwizje/coaching dla rodziców zastępczych i pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- studia podyplomowe lub studia uzupełniające dla pracowników organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej i rodzin zastępczych;
- wydarzenie informacyjno-promujące na zakończenie realizacji projektu.

9. Świadczenia pomocy społecznej

Osoby i rodziny, które nie są w stanie same pokonać trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, mogą ubiegać się o przyznanie świadczeń pomocy społecznej. Dzieli się one na pieniężne i niepieniężne¹³³. Podstawowym warunkiem przyznania pomocy jest zaistnienie jednego z problemów określonych w ustawie oraz – w przypadku świadczeń pieniężnych – dochód, którego wysokość nie przekracza określonych progów (tzw. kryteriów dochodowych)¹³⁴.

W niniejszym rozdziale uwzględniono dane nt. świadczeń udzielonych w ramach zadań gmin (własnych oraz zleconych gminom) oraz zadań powiatów, w tym pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywających na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy oraz pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

9.1. Świadczenia udzielone w ramach zadań gmin

W ramach realizacji zadań gmin (własnych oraz zleconych) stosuje się cały wachlarz świadczeń dostosowanych do potrzeb poszczególnych kategorii klientów, takich jak: interwencja kryzysowa, opłacanie składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie, poradnictwo specjalistyczne, posiłek, praca socjalna, schronienie specjalistyczne usługi opiekuńcze, specjalny zasiłek celowy, ubranie, usługi opiekuńcze zasiłek celowy, zasiłek okresowy, zasiłek stały.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin (w zł):
  - w 2022 roku: 597 717 606;
  - w 2023 roku: 664 574 245;
  - w 2024 roku: 797 848 395;
- Zmiana kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2022-2024 (w zł): 200 130 789;
- Wskaźnik zmiany kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2022-2024: 33,5%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2022-2024: 32,03%¹³⁵.

¹³³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 36.

¹³⁴ W 2024 roku dla osoby samotnie gospodarującej kryterium dochodowe wynosiło 776 zł, dla osoby w rodzinie 600 zł. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1296). Od 1 stycznia 2025 r. dla osoby samotnie gospodarującej kryterium dochodowe wynosi 1 010 zł, dla osoby w rodzinie 823 zł. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1044).

¹³⁵ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: duża;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 487 282 129 – 2014 rok¹³⁶;
  - wartość maksymalna: 797 848 395 – 2024 rok;
- Zmiana kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024 (w zł): 310 566 266;
- Wskaźnik zmiany kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024: 63,7%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2014-2024: 49,8%¹³⁷.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin (w zł) na osobę w rodzinie objętej pomocą społeczną:
  - w województwie śląskim: 5 918;
  - w Polsce: 4 774.

Struktura wydatków na koniec 2024 roku

- udział kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w zakresie:
  - zadań zleconych:
    - województwo śląskie: 4,9;
    - Polska: 9,7.
  - zadań własnych:
    - województwo śląskie: 95,1;
    - Polska: 90,3.

WNIOSKI

- Kwota wydatkowana na realizację świadczeń pomocy społecznej przez gminy województwa śląskiego wykazała tendencję wzrostową zarówno w perspektywie długoterminowej jak i krótkoterminowej, przy czym uwzględniając inflację realny wzrost w latach 2022-2024 był niewielki;
- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin na osobę w rodzinie objętej pomocą społeczną w 2024 roku w województwie śląskim była zdecydowanie wyższa niż w kraju;
- Zarówno w województwie śląskim, jak i w kraju, przeważający udział wydatków na zadania pomocy społecznej gminy ponosiły na realizację zadań własnych.

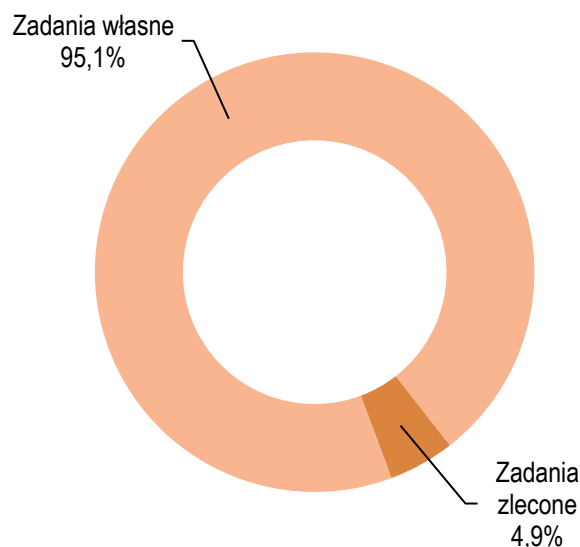
---

¹³⁶ Przed 2017 rokiem w sprawozdaniu *MRiPS-03* „zasiłki celowe przyznane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2” były podawane jako osobna kategoria udzielonych świadczeń w ramach zadań własnych gmin. Od 2017 roku (włącznie) wykazuje się je jako podkategorie w „inne zasiłki celowe i w naturze”. W ramach ujednoczenia analiz w latach 2014-2024 została zastosowana jednakowa metoda obliczenia kwoty świadczeń dla każdego roku.

¹³⁷ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

Struktura wydatków na świadczenia pomocy społecznej realizowane w ramach zadań gmin* – województwo śląskie, 2024 r. (N=167, n=797 848 395zł).

* Łącznie z pomocą dla cudzoziemców, wynagrodzeniem należnym opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznanej przez sąd oraz odpłatnością gminy za pobyt w domu pomocy społecznej.
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRIPS-03* za okres I-XII 2024 r.

9.1.1. Świadczenia udzielone w ramach zadań zleconych gminom

W ramach realizacji zadań zleconych gminom z zakresu pomocy społecznej w 2024 r. udzielano specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz wypłacano przyznane przez sąd wynagrodzenia należne opiekunom z tytułu sprawowania opieki. Wypłacane były również zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną w o wiele wyższej kwocie niż w roku poprzednim ze względu na powódź we wrześniu 2024 roku.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie na koniec danego roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom (w zł):
  - w 2022 roku: 10 828 942;
  - w 2023 roku: 12 522 854;
  - w 2024 roku: 38 849 466;
- Zmiana kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom w latach 2022-2024: 28 020 524;
- Wskaźnik zmiany kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom (w zł) w latach 2022-2024: 258,8%¹³⁸.
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2022-2024: 32,03%¹³⁹.

¹³⁸ Tak duży wzrost kwoty świadczeń wynikał m.in. z wystąpienia powodzi w Europie środkowej we wrześniu 2024 r.

¹³⁹ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: duża;
  - poziom wahań wartości: bardzo duży;
  - wartość minimalna: 5 614 948 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 38 849 466 – 2024 rok;
- Zmiana kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024 (w zł): 33 234 518;
- Wskaźnik zmiany kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024: 591,9%¹⁴⁰;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2014-2024: 49,8%¹⁴¹.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Przeciętna kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom (w zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca:
  - w województwie śląskim: 8,99;
  - w Polsce: 20,41.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Przeciętna kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom (w zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: południowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna i wschodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bielski – 29,82;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bytomski – 1,28;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 3,69;
  - wartość w powiatach ziemskich: 15,43;
  - powiaty o najwyższych wartościach: bielski (69,95), raciborski (43,74) oraz cieszyński (37,03);
  - powiaty o najniższych wartościach: bieruńsko-lędziński (0,00), m. Jaworzno (0,18) oraz lubliniecki (0,40);
  - wartość w gminach miejskich: 4,63;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 35,73;
  - wartość w gminach wiejskich: 12,93;
  - gminy o najwyższych wartościach: Krzanowice (430,27), Krzyżanowice (160,15) oraz Czechowice-Dziedzice (153,49);
  - gminy o najniższych wartościach: 39 gmin z wartością równą 0,00.

¹⁴⁰ Tak duży wzrost kwoty świadczeń wynikał m.in. z wystąpienia powodzi w Europie środkowej we wrześniu 2024 r.

¹⁴¹ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

Struktura wydatków przeznaczonych na świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych gminom w 2024 roku

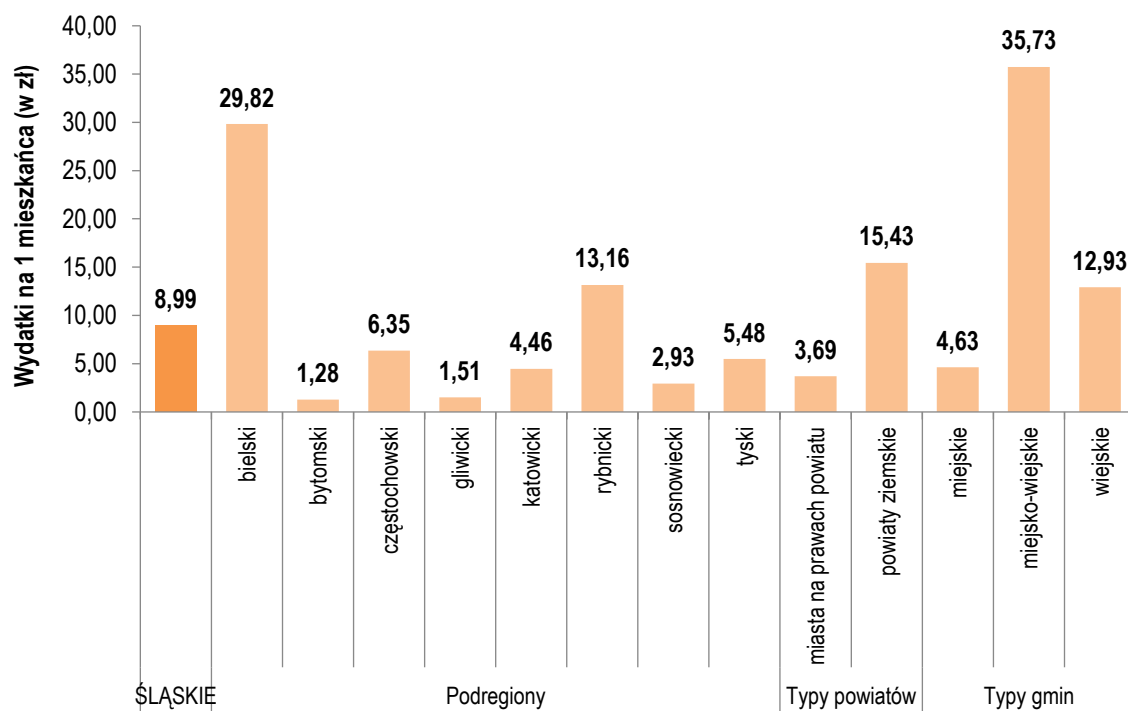
- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom (w zł);
  - zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną: 24 805 368 (63,8%);
  - specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi: 9 848 594 (25,4%);
  - pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a ustawy o pomocy społecznej: 0 (0,0%);
  - pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP: 28 063 (0,1%);
  - przyznane przez sąd wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki: 4 167 441 (10,7%).

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom wykazała bardzo silną tendencją wzrostową zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i długoterminowej. Główną przyczyną tak znacznego wzrostu były wielokrotniona wysokość oraz ilość zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną wynikających z powodzi we wrześniu 2024 roku;
- Zróżnicowanie na terenie województwa śląskiego w 2024 roku odnośnie przeciętnej kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom w przeliczeniu na 1 mieszkańca było bardzo duże, co wynikało z konieczności wydatków związanych z udzieleniem pomocy dla osób dotkniętych skutkami powodzi.
- Przeciętna kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań zleconych gminom w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2024 roku była ponad dwukrotnie niższa w województwie śląskim od wartości średniej w kraju;

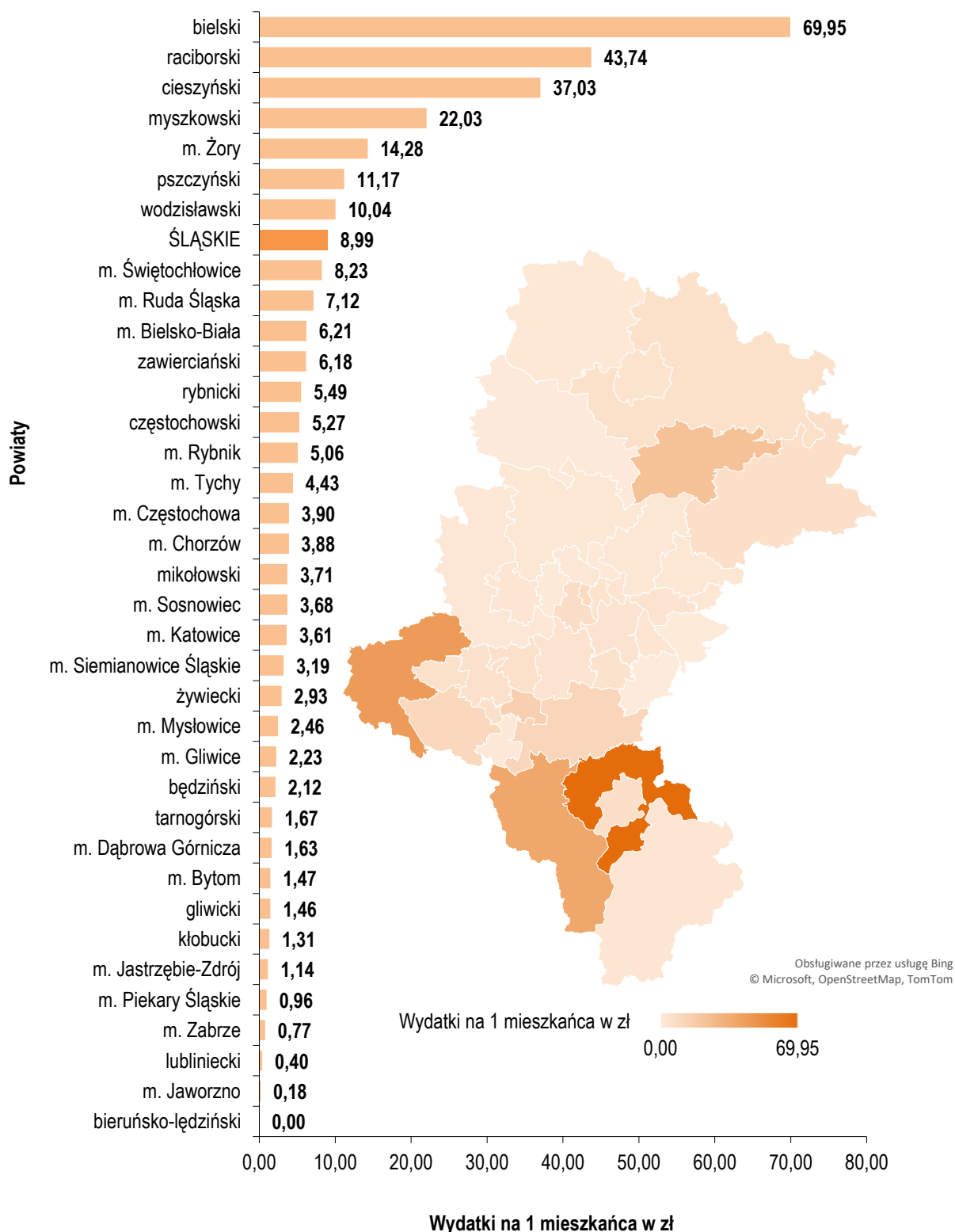
W porównaniu do 2023 roku nastąpił bardzo duży wzrost wydatków na *zasiłki celowe związane z klęską żywiołową lub ekologiczną*; jednocześnie w przeciwieństwie do roku 2023 w 2024 nie wykazano wydatków na *pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a ustawy o pomocy społecznej*.

Wydatki na świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych gminom w przeliczeniu na 1 mieszkańca poszczególnych terytoriów – województwo śląskie, 2024 r.

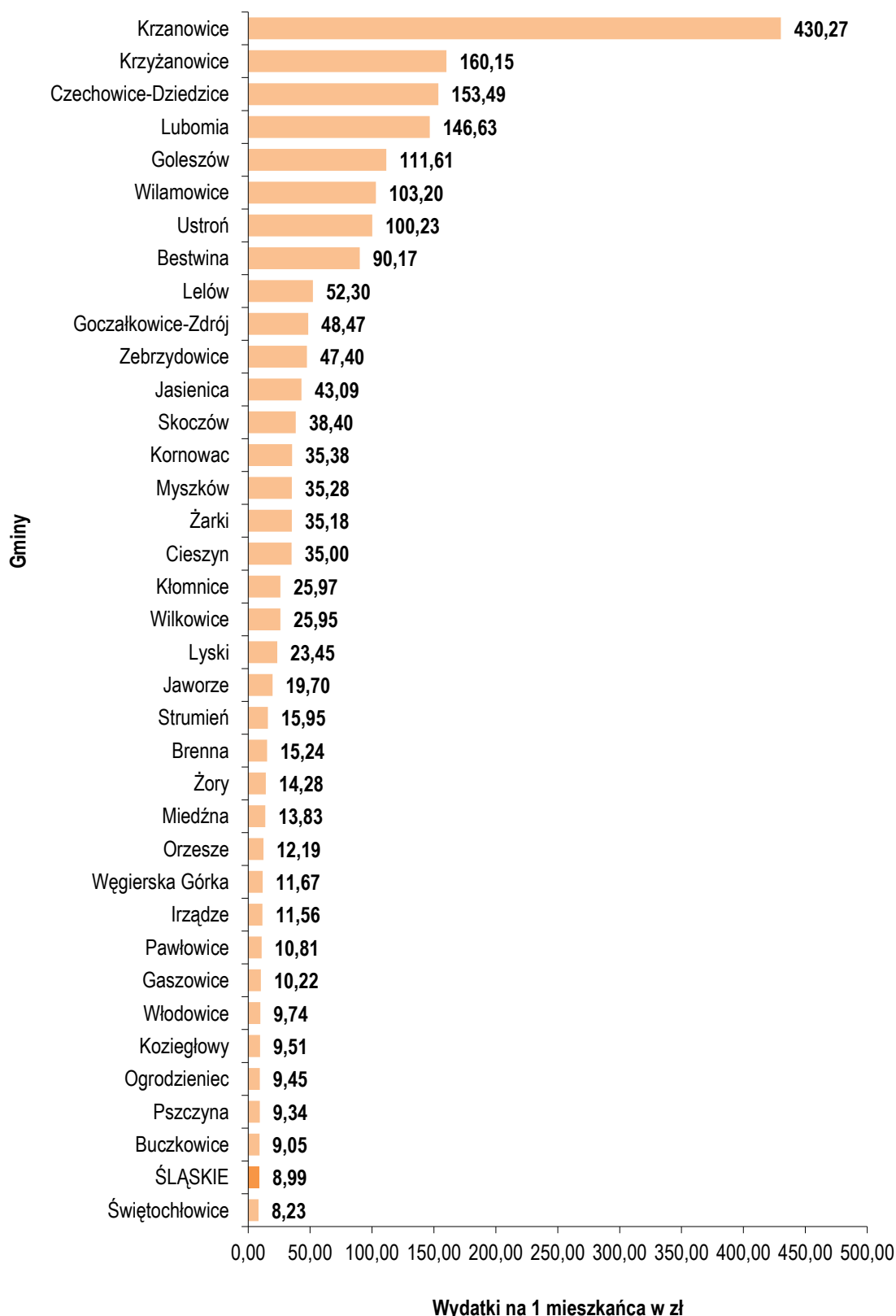
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Wydatki na świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych gminom w przeliczeniu na 1 mieszkańca wg powiatów – województwo śląskie, 2024 r.

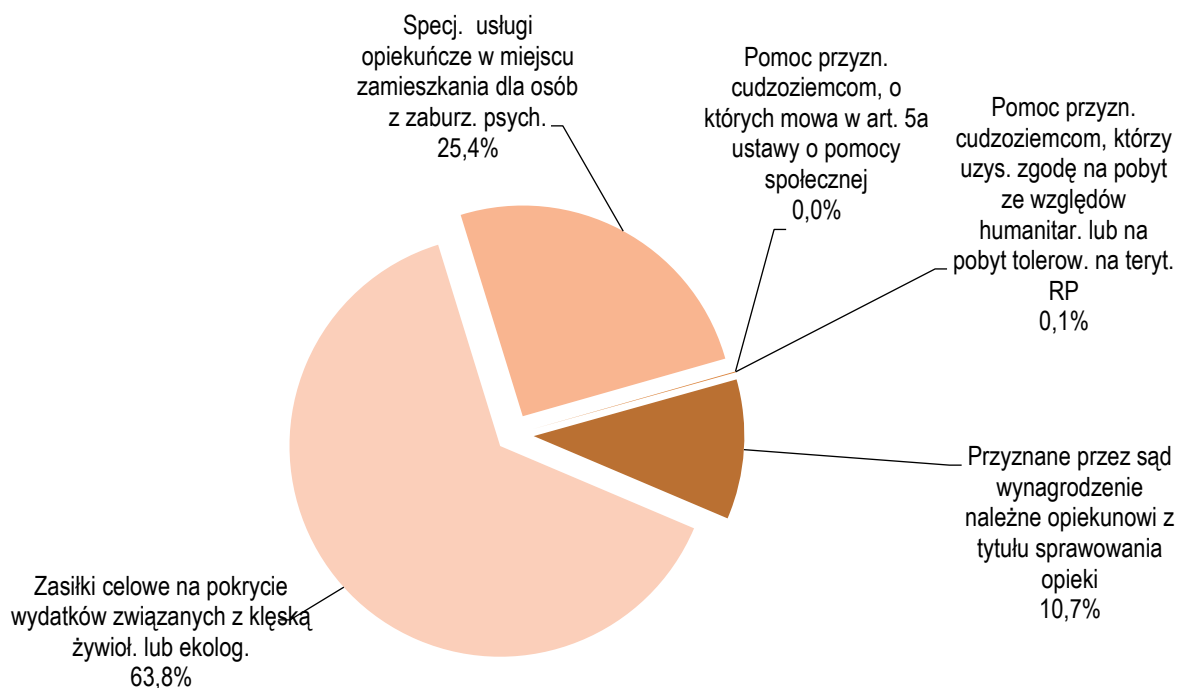
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Gminy o najwyższych wydatkach przeznaczonych na świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych gminom w przeliczeniu na 1 mieszkańca – województwo śląskie, 2024 r.

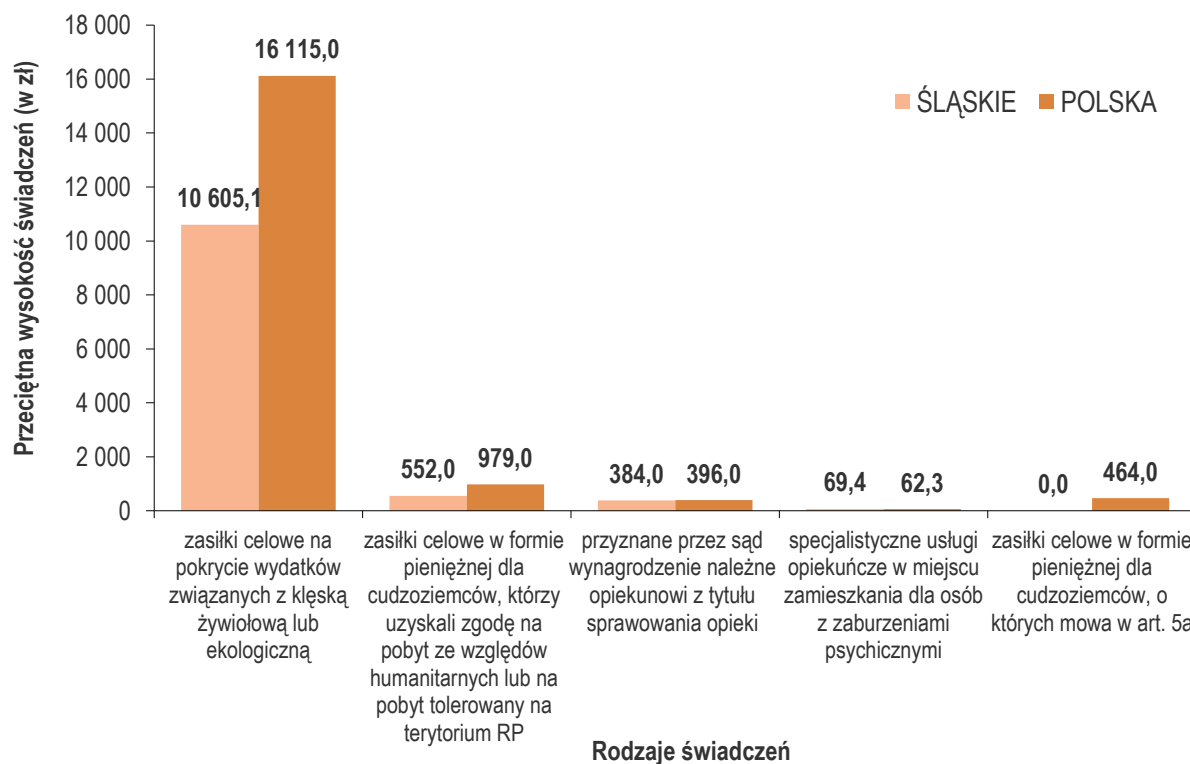
Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Struktura wydatków przeznaczonych na świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych gminom – województwo śląskie, 2024 r. (N=167, n=38 849 466 zł).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r.

Przeciętne wysokości świadczeń przyznanych w ramach realizacji zadań zleconych gminom – województwo śląskie i Polska, 2024 r.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r.

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie w ramach realizacji zadań zleconych gminom – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie	Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
	2022	2023	2024	n	%
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną	10	4	2 006	1 996	19 960,0
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	749	731	764	15	2,0
Pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a	6	5	0	-6	-100,0
Pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP	1	2	1	0	0,0
Przyznane przez sąd wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki	604	621	652	48	7,9

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

Liczba świadczeń udzielonych w ramach realizacji zadań zleconych gminom – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie	Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
	2022	2023	2024	n	%
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną	10	4	2 339	2 329	23 290,0
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	138 940	136 762	141 826	2 886	2,1
Pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a	x	x	x	x	x
Pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP	x	x	x	x	x
Przyznane przez sąd wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki	9 334	9 826	10 845	1 511	16,2

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

Kwoty świadczeń udzielonych w ramach realizacji zadań zleconych gminom – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie		Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
		2022	2023	2024	n	%
Razem		10 828 942	12 522 854	38 849 466	28 020 524	258,8
W tym:	zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną	52 000	19 044	24 805 368	24 753 368	47602,6
	specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	7 679 865	9 167 349	9 848 594	2 168 729	28,2
	pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a	30 720	30 269	0	-30 720	-100,0
	pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP	9 257	27 643	28 063	18 806	203,2
	przyznane przez sąd wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki	3 057 100	3 278 549	4 167 441	1 110 341	36,3

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

Przeciętna liczba świadczeń na osobę, której decyzją udzielono świadczenie w ramach realizacji zadań zleconych gminom – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie	Śląskie					Polska 2024
	lata			zmiana w latach 2022-2024		
	2022	2023	2024	n	%	
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną	5 200	4 761	12 366	7 166	137,8	21 078
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	10 253	12 541	12 891	2 638	25,7	14 074
Pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a	9 257	13 822	28 063	18 806	203,2	5 773
Pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP	5 061	5 279	6 392	1 331	26,3	6 155
Przyznane przez sąd wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki	4 667	5 061	5 279	218	4,3	6 019

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

Przeciętna kwota świadczeń na osobę, której decyzją przyznano świadczenie udzielone w ramach realizacji zadań zleconych gminom – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie	Śląskie					Polska 2024
	Lata			Zmiana w latach 2022-2024		
	2022	2023	2024	n	%	
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną	1,0	1,0	1,2	0,2	20,0	1,3
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	185,5	187,1	186,0	0,5	0,3	226,0
Pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a	x	x	x	x	x	x
Pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP	15,5	15,8	17,0	1,5	10,0	16,0
Przyznane przez sąd wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki	55,2	15,5	15,8	0,4	2,4	15,7

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

Przeciętne kwoty świadczeń udzielonych w ramach realizacji zadań zleconych gminom – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie	Śląskie					Polska 2024
	lata			zmiana w latach 2022-2024		
	2022	2023	2024	n	%	
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną	5 200,0	4 761,0	10 605,1	5 405,1	103,9	16 115,0
Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi	55,3	67,0	69,4	14,2	25,6	62,3
Pomoc przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a	x	x	x	x	x	x
Pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP	x	x	x	x	x	x
Przyznane przez sąd wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki	327,5	333,7	384,0	56,5	17,2	396,0

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

9.1.2. Świadczenia udzielone w ramach zadań własnych gmin

Gminy w Polsce mają szeroki zakres zadań własnych. Poniższy podrozdział przedstawia analizę świadczeń z pomocy społecznej realizowanych w ramach zadań własnych gminy. W ramach realizacji tych zadań są przyznawane następujące świadczenia:

- zasiłki stałe;
- zasiłki okresowe;
- schronienie (w tym w schronisku dla osób bezdomnych, w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, w ogrzewalni, w noclegowni, schronienie udzielone w sytuacji kryzysowej występującej na skalę masową na podstawie art. 48a ust. 9);
- posiłek (w tym dla dzieci oraz posiłki przyznane doraźnie lub w sytuacjach kryzysowych);
- ubranie;
- usługi opiekuńcze (w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz usługi sąsiedzkie);
- zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego;
- sprawianie pogrzebu (w tym osobom bezdomnym);
- „inne zasiłki celowe i w naturze” (w tym zasiłki specjalne celowe, produkty żywnościowe przyznane doraźnie lub w sytuacjach kryzysowych oraz zasiłki celowe przyznawane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2);
- pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie;
- usługi wsparcia krótkoterminowego;
- poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne);
- interwencja kryzysowa;
- praca socjalna;
- odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej.

W 2024 r. w województwie śląskim świadczenia pomocy społecznej, realizowane w ramach zadań własnych, przyznano w trybie decyzji 67 936 osobom (w Polsce 815 775), co przekładało się na 99,7% (w Polsce 91,1%) wszystkich osób, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie na koniec danego roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gminy (w zł):
  - w 2022 roku: 586 888 664;
  - w 2023 roku: 652 051 391;
  - w 2024 roku: 758 998 929;
- Zmiana kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gminy w latach 2022-2024 (w zł): 172 110 262;
- Wskaźnik zmiany kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gminy w latach 2022-2024 (w zł): 29,3%.
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2022-2024: 32,03%¹⁴².

¹⁴² Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: duża;
  - poziom wahań wartości: bardzo duży;
  - wartość minimalna: 481 667 181 – 2014 rok¹⁴³;
  - wartość maksymalna: 758 998 929 – 2024 rok;
- Zmiana kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024 (w zł): 277 331 748;
- Wskaźnik zmiany kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024: 57,6%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2014-2024: 49,8%¹⁴⁴.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin w przeliczeniu na 1 osobę (w zł):
  - w województwie śląskim: 175,69;
  - w Polsce: 189,27.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin w przeliczeniu na 1 osobę (w zł):
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki - 243,51;
  - najniższa wartość wśród podregionów: tyski – 111,60;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 221,26;
  - wartość w powiatach ziemskich: 120,33;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Chorzów (327,09), m. Ruda Śląska (281,65) oraz m. Zabrze (273,45);
  - powiaty o najniższych wartościach: bieruńsko-lędziński (79,31), pszczyński (79,71) oraz żywiecki (83,72);
  - wartość w gminach miejskich: 204,09;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 129,79;
  - wartość w gminach wiejskich: 93,13;
  - gminy o najwyższych wartościach: Chorzów (327,09), Ruda Śląska (281,65) oraz Cieszyn (279,47);
  - gminy o najniższych wartościach: Suszec (20,80), Koszarawa (24,95), Ornontowice (33,54).

¹⁴³ Przed 2017 rokiem w sprawozdaniu *MRiPS-03* „zasiłki celowe przyznane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2” były podawane jako osobna kategoria udzielonych świadczeń w ramach zadań własnych gmin. Od 2017 roku (włącznie) wykazuje się je jako podkategorie w „inne zasiłki celowe i w naturze”. W ramach ujednoczenia analiz w latach 2014-2024 została zastosowana jednakowa metoda obliczenia kwoty świadczeń dla każdego roku.

¹⁴⁴ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

Struktura wydatków na świadczenia:

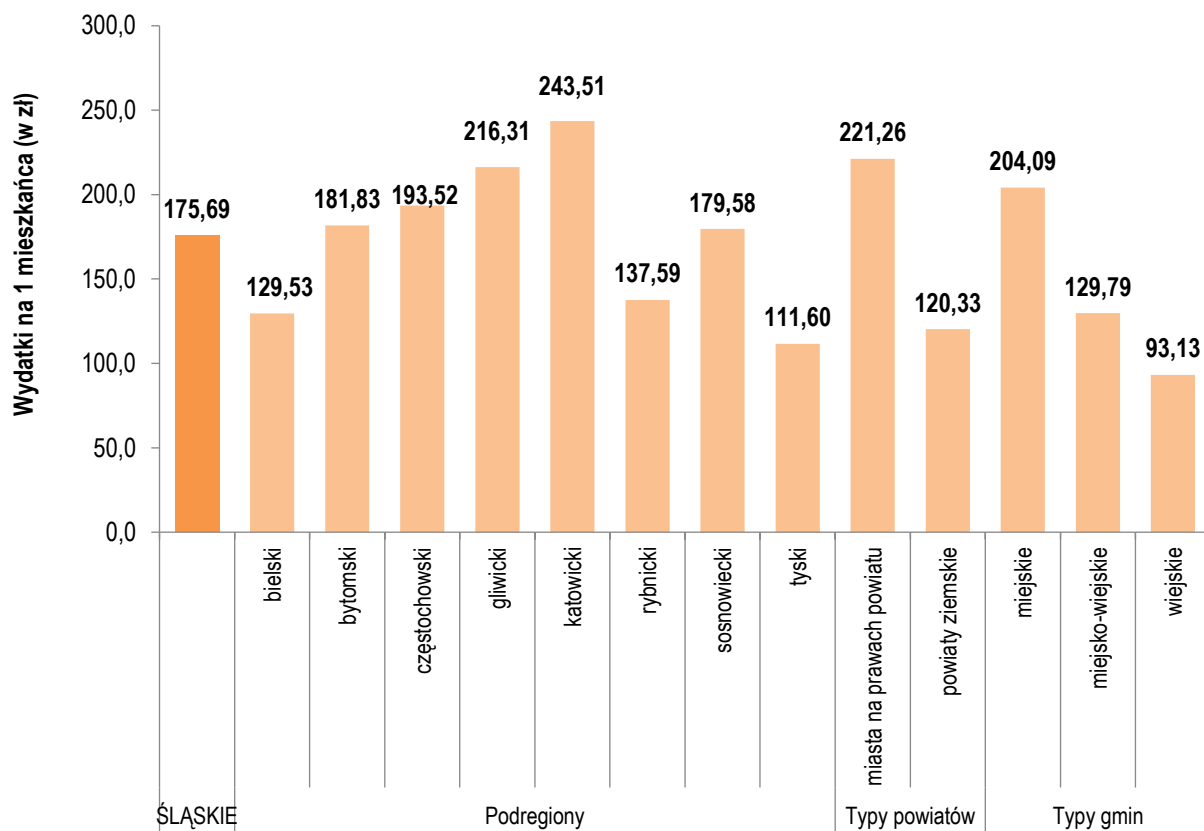
- Kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin (w zł) w rozbiciu na poszczególne świadczenia:
  - odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej: 426 658 188;
  - zasiłki stałe: 118 003 717;
  - usługi opiekuńcze: 58 464 623;
  - „inne zasiłki celowe i w naturze”: 44 752 144;
  - schronienie: 41 614 504;
  - zasiłki okresowe: 32 684 077;
  - posiłek: 29 148 802;
  - zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego: 4 686 042;
  - sprawianie pogrzebu: 2 892 958;
  - zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: 86 254;
  - ubranie: 7 620;
  - pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie: 0;
  - zasiłki celowe w formie biletu kredytowanego: 0.

- Przeciętna kwota świadczeń przeznaczonych, w ramach realizacji zadań własnych gmin, na (w zł):
  - odpłatność gminy za pobyt mieszkańców w DPS:
    - województwo śląskie: 4 343,37;
    - Polska: 4 514,99;
  - zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego:
    - województwo śląskie: 4 032,74;
    - Polska: 2 969,62;
  - sprawienie pogrzebu:
    - województwo śląskie: 3 110,71;
    - Polska: 3 408,86;
  - schronienie w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi:
    - województwo śląskie: 2 702,71 ;
    - Polska: 2 421,07;
  - schronienie w schronisku dla osób bezdomnych:
    - województwo śląskie: 1 195,28;
    - Polska: 1 344,87;
  - wypłatę zasiłków stałych:
    - województwo śląskie: 811,36;
    - Polska: 843,29;
  - na zasiłki okresowe:
    - województwo śląskie: 385,86;
    - Polska: 417,82;
  - na specjalne zasiłki celowe:
    - województwo śląskie: 291,59;
    - Polska: 302,74;
  - na ubrania:
    - województwo śląskie: 177,21;
    - Polska: 174,89;
  - schronienie w ogrzewalni:
    - województwo śląskie: 163,94;

- Polska: 56,08;
- zasiłki celowe na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne:
  - województwo śląskie: 144,48;
  - Polska: 243,85;
- produkty żywnościowe przyznane doraźnie lub w sytuacjach kryzysowych:
  - województwo śląskie: 24,00;
  - Polska: 319,90;
- zasiłki celowe w formie biletu kredytowego:
  - województwo śląskie: 0,0;
  - Polska: 49,07;
- schronienie w noclegowni:
  - województwo śląskie: 40,70;
  - Polska: 46,91;
- usługi opiekuńcze:
  - województwo śląskie: 26,95;
  - Polska: 30,21;
- posiłki:
  - województwo śląskie: 10,03;
  - Polska: 9,59.

WNIOSKI

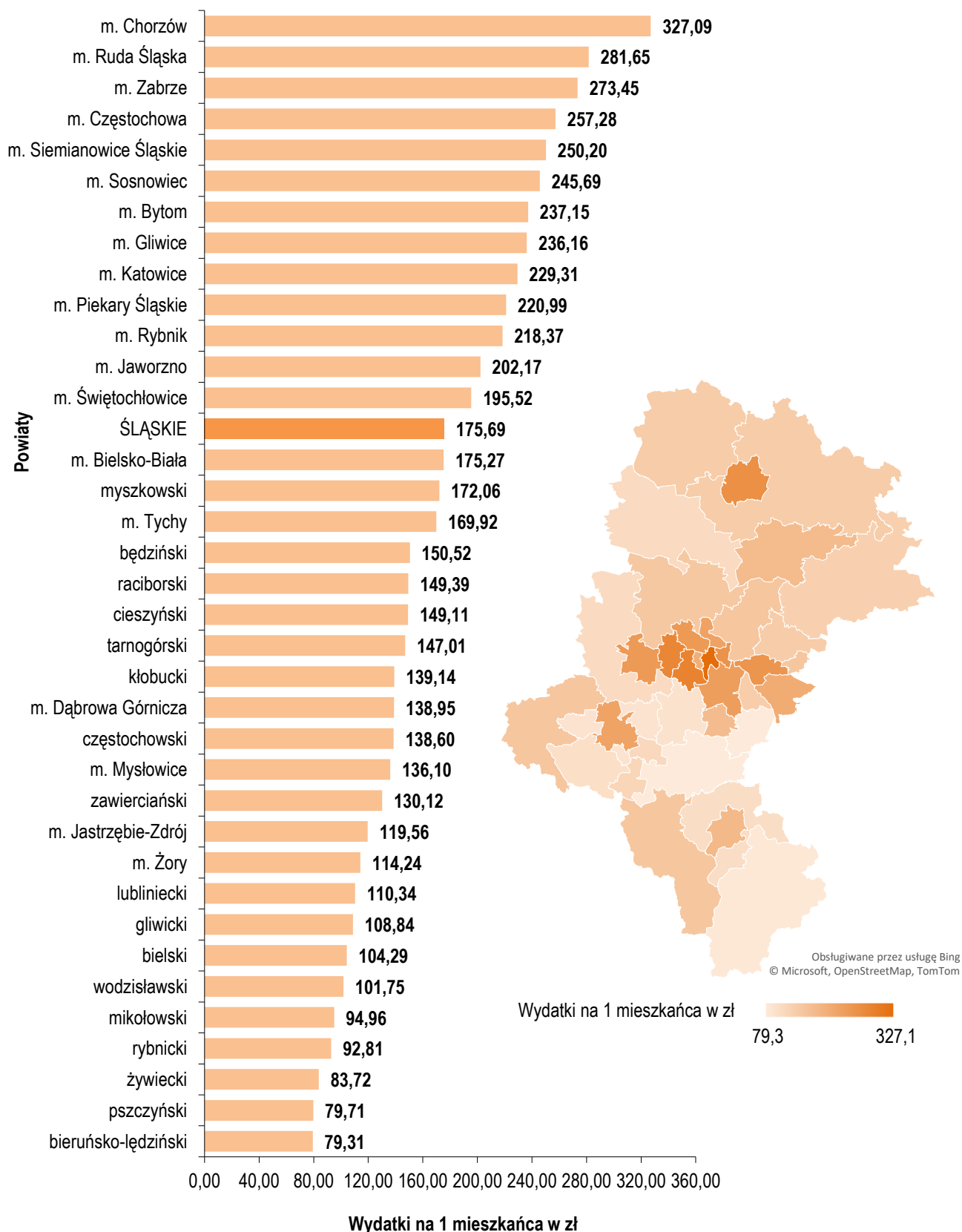
- Pomimo, że w latach 2022-2024 w województwie śląskim wysokość kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin wykazała tendencję wzrostową, to skumulowany wskaźnik inflacji w tym czasie był wyższy, więc realnie świadczenia straciły na wartości;
- W perspektywie długoterminowej (lata 2014-2024) w województwie śląskim można było zauważyć duży wzrost wysokości kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin, ale po porównaniu go z poziomem inflacji w tych latach, można dojść do wniosku, że wzrost miał miejsce, ale był stosunkowo niski;
- W 2024 roku wewnętrzne zróżnicowanie kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin w województwie śląskim było bardzo duże, a różnica pomiędzy skrajnymi powiatami była ponad 4-krotna;
- W województwie śląskim w 2024 roku wystąpiła następująca tendencja - im gmina miała charakter bardziej miejski, tym wyższa była kwota świadczeń realizowanych w ramach zadań własnych gmin w przeliczeniu na 1 osobę;
- W 2024 roku wyższe od średniej krajowej przeciętne kwoty świadczeń w województwie śląskim zanotowano dla: zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, ubrań, schronienia w ogrzewalni oraz posiłków, pozostałe były niższe.

Wydatki na świadczenia realizowane w ramach zadań własnych gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca poszczególnych terytoriów – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

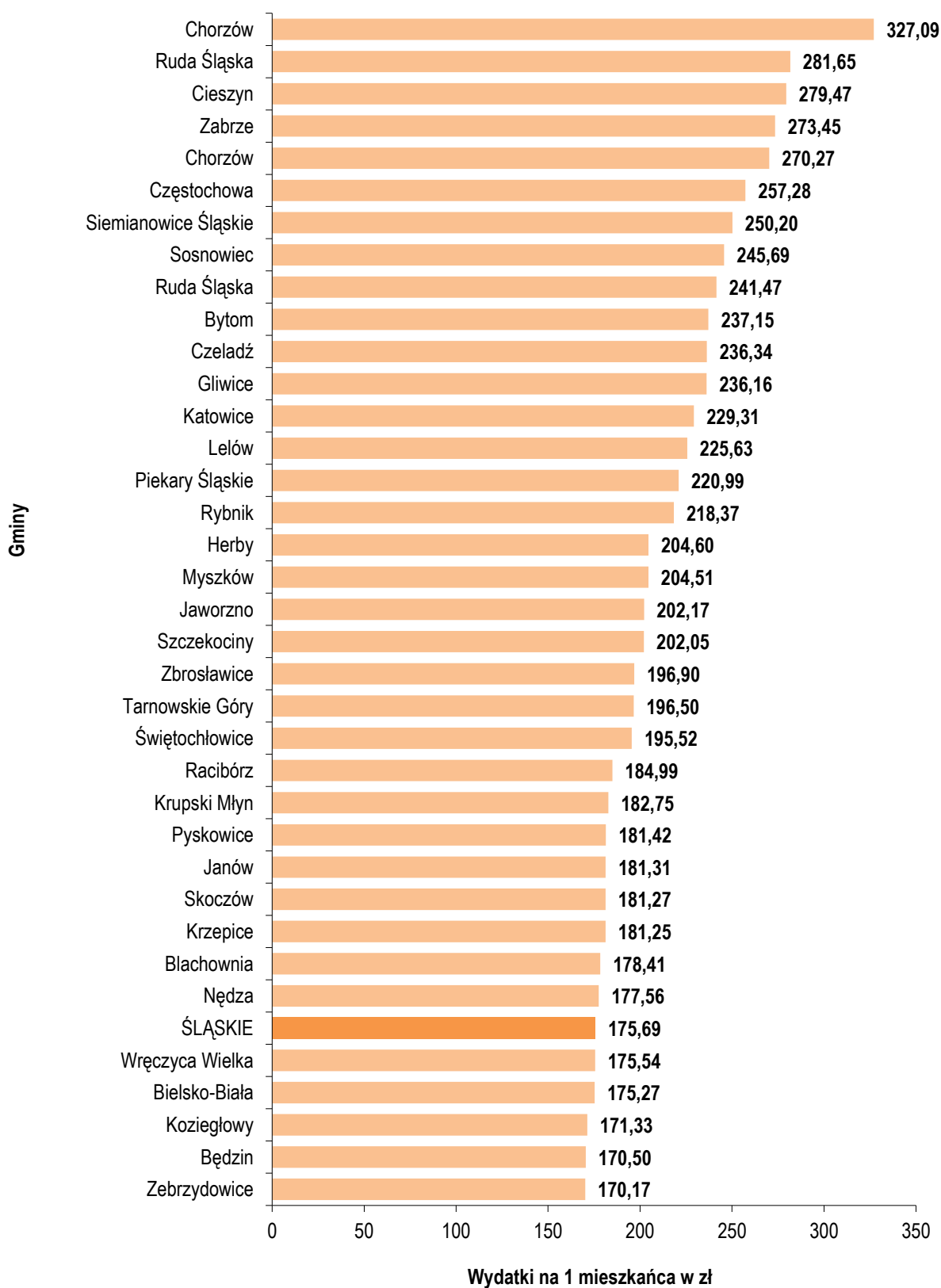
Wydatki na świadczenia realizowane w ramach zadań własnych gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca wg powiatów – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRIPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

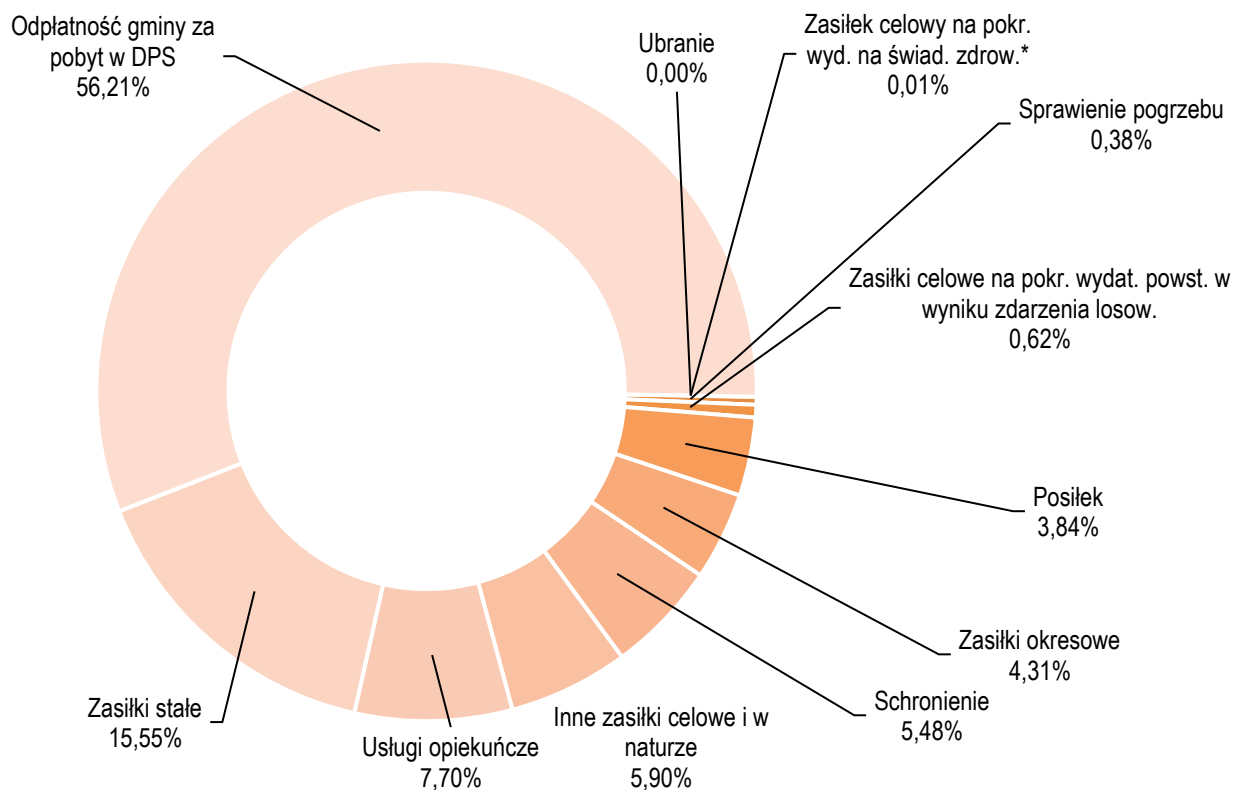

Gminy o najwyższych wydatkach na świadczenia realizowane w ramach zadań własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca – województwo śląskie, 2024 r.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

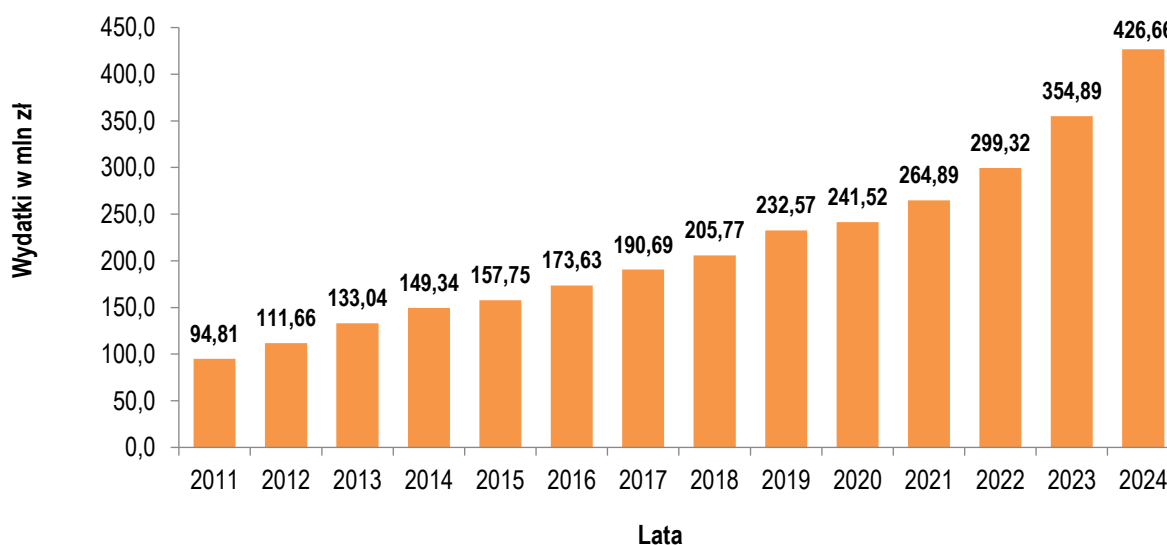
Struktura wydatków na świadczenia realizowane w ramach zadań własnych gmin – województwo śląskie, 2024 r. (N=167, n=758 998 929 zł).

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczenia na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

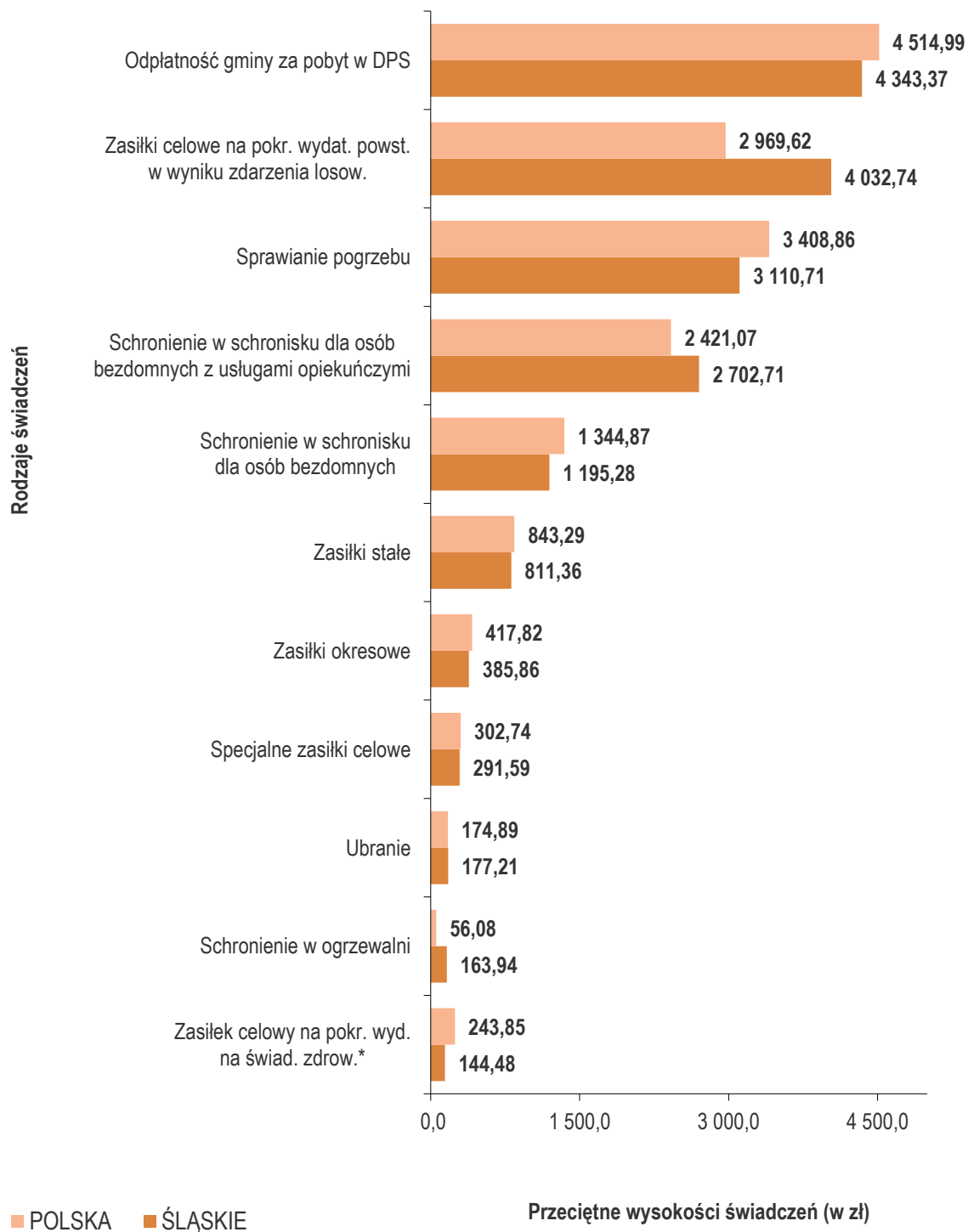
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r.

Wydatki na odpłatność gminy za pobyt mieszkańców w DPS – województwo śląskie, lata 2014-2024.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MPIPS / MRPiPS / MRiPS-03 za lata 2014-2024.

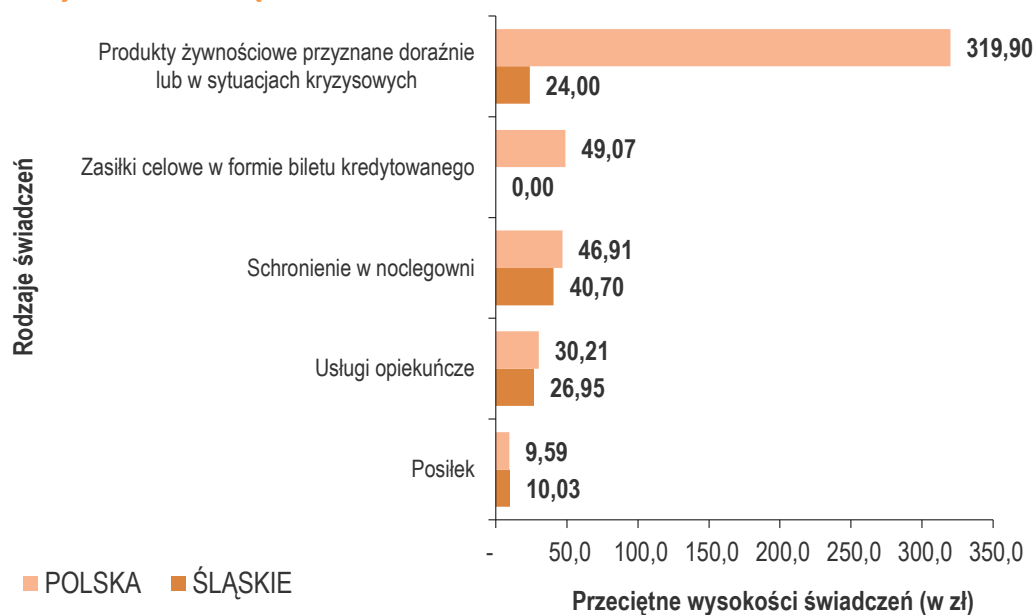
Przeciętne wysokości świadczeń przyznanych w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie i Polska, 2024 r., cz. 1.

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczenia na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r.

Przeciętne wysokości świadczeń przyznanych w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie i Polska, 2024 r., cz. 2.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

Gminy o największych i najmniejszych wydatkach na świadczenia realizowane w ramach zadań własnych gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca – województwo śląskie, 2024 r.

Wartości największe		Wartości najmniejsze	
gmina	wartość w zł	gmina	wartość w zł
Chorzów	327,09	Suszec	20,80
Ruda Śląska	281,65	Koszarawa	24,95
Cieszyn	279,47	Ornontowice	33,54
Zabrze	273,45	Godów	34,13
Częstochowa	257,28	Wyry	37,44
Siemianowice Śląskie	250,20	Ślemień	41,02
Sosnowiec	245,69	Świerklany	42,63
Bytom	237,15	Gierałtowiec	43,21
Czeladź	236,34	Bojszowy	45,63
Gliwice	236,16	Woźniki	46,21
Katowice	229,31	Żarnowiec	47,65
Lelów	225,63	Kobiór	47,93
Piekary Śląskie	220,99	Chelm Śląski	49,37
Rybnik	218,37	Radziechowy-Wieprz	52,49
Herby	204,60	Pawłowice	52,99

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie			Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
			2022	2023	2024	n	%
Zasiłki stałe	ogółem		15 694	15 180	14 597	-1 097	-7,0
	w tym przyznane dla osoby:	samotnie gospodarującej	13 822	13 470	13 094	-728	-5,3
		pozostającej w rodzinie	2 094	1 919	1 673	-421	-20,1
Zasiłki okresowe	ogółem		22 232	20 130	16 429	-5 803	-26,1
	w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	12 101	10 485	9 217	-2 884	-23,8
		długotrwałej choroby	3 629	3 698	3 094	-535	-14,7
		niepełnosprawności	4 955	4 456	2 562	-2 393	-48,3
		możliw. utrzym. lub nabycia upraw. do świad. z innych syst. zabezp. społ.	77	76	74	-3	-3,9
		z innego powodu	5 262	4 852	4 174	-1 088	-20,7
zasiłki okresowe kontynuowane niezależnie od dochodu na podst. art. 38 ust. 4a i 4b		19	10	9	-10	-52,6	
Schronienie	ogółem		4 192	4 938	4 867	675	16,1
	w tym:	w schronisku dla osób bezdomnych	2 526	2 723	2 726	200	7,9
		w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	426	499	585	159	37,3
		w ogrzewalni	162	407	313	151	93,2
		w noclegowni	1 380	1 672	1 717	337	24,4
Posiłek	ogółem		23 655	23 520	20 957	-2 698	-11,4
	w tym dla dzieci		16 630	16 721	14 512	-2 118	-12,7
Ubranie			48	47	33	-15	-31,3
Usługi opiekuńcze	ogółem		11 738	11 956	12 378	640	5,5
	w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze		1 310	1 287	1 298	-12	-0,9
	w tym usługi sąsiedzkie		x	x	128	x	x
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świad. zdrow.*	ogółem		266	279	188	-78	-29,3
	w tym dla osób bezdomnych		1	0	1	0	0,0
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego			221	168	1 058	837	378,7
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowego			3	4	0	-3	-100,0
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	ogółem		38 636	35 055	31 281	-7 355	-19,0
	w tym zasiłki specjalne celowe		6 608	5 648	7 477	869	13,2
	w tym zasiłki celowe przyznane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2		3	5	0	-3	-100,0
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	ogółem		0	0	0	0	x
	w tym:	w naturze	0	0	0	0	x!
		zasiłki	0	0	0	0	x
		pożyczka	0	0	0	0	x
Odpłatność gminy za pobyt w DPS			8 927	9 178	9 524	597	6,7

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-03 za lata 2022-2024.

Liczba świadczeń przyznanych decyzją w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie			Lata			Zmiana w latach 2022-2024	
			2022	2023	2024	n	%
Zasiłki stałe	ogółem		158 876	150 187	145 440	-13 436	-8,5
	w tym przyznane dla osoby:	samotnie gospodarującej	141 041	134 566	131 677	-9 364	-6,6
		pozostającej w rodzinie	17 835	15 621	13 763	-4 072	-22,8
Zasiłki okresowe	ogółem		124 057	113 026	84 704	-39 353	-31,7
	w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	64 970	55 681	48 078	-16 892	-26,0
		długotrwałej choroby	12 612	13 302	10 784	-1 828	-14,5
		niepełnosprawności	26 841	24 992	9 826	-17 015	-63,4
		możliw. utrzym. lub nabycia upraw. do świad. z innych syst. zabezp. społ.	157	202	233	76	48,4
		z innego powodu	19 480	18 851	15 804	-3 676	-18,9
Schronienie	w schronisku dla osób bezdomnych		16 125	17 754	18 061	1 936	12,0
	w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi		2 677	3 200	3 771	1 094	40,9
	w ogrzewalni		2 644	6 143	7 222	4 578	173,1
	w noclegowni		160 461	176 284	177 008	16 547	10,3
Posiłek	ogółem		3 131 753	3 218 631	2 905 217	-226 536	-7,2
	w tym dla dzieci		1 897 081	1 939 699	1 698 391	-198 690	-10,5
Ubranie			85	67	43	-42	-49,4
Usługi opiekuńcze	ogółem		2 396 418	2 230 704	2 169 282	-227 136	-9,5
	w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze		175 411	151 758	140 647	-34 764	-19,8
	w tym usługi sąsiedzkie		x	x	13 662	x	x
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świad. zdrow.*	ogółem		806	782	597	-209	-25,9
	w tym dla osób bezdomnych		1	0	5	4	400,0
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego			224	176	1 162	938	418,8
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowego			3	4	0	-3	-100,0
Sprawienie pogrzebu	ogółem		1 061	901	930	-131	-12,3
	w tym osobom bezdomnym		193	138	157	-36	-18,7
Zasiłki specjalne celowe			16 145	16 309	21 524	5 379	33,3
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	w naturze		0	0	0	0	x
	zasiłki		0	0	0	0	x
	pożyczka		0	0	0	0	x!
Odpłatność gminy za pobyt w DPS			93 425	95 353	98 232	4 807	5,1

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-03 za lata 2022-2024.

Kwota świadczeń przyznanych decyzją w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie			Lata			Zmiana w latach 2022-2024		
			2022	2023	2024	n	%	
Ogółem			586 888 664	652 051 391	758 998 929	172 110 265	29,3	
kwota świadczeń w zł								
kwota wydatków na świadczenia na 1 mieszkańca (w zł)			135	151	176	41	30,1	
W tym:	zasiłki stałe	ogółem	90 971 677	86 333 790	118 003 717	27 032 040	29,7	
		w tym:	środki własne	54 434	105 124	88 095	33 661	61,8
			dotacja	90 917 243	86 228 666	117 915 622	26 998 379	29,7
		w tym przyznane dla osoby:	samotnie gospodarującej	84 424 038	80 554 801	110 609 979	26 185 941	31,0
			pozostającej w rodzinie	6 547 639	5 778 989	7 393 738	846 099	12,9
	zasiłki okresowe	ogółem	44 175 735	39 290 915	32 684 077	-11 491 658	-26,0	
		w tym:	środki własne	573 766	484 068	419 467	-154 299	-26,9
			dotacja	43 601 969	38 806 847	32 264 610	-11 337 359	-26,0
		w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	26 899 361	22 566 297	19 144 193	-7 755 168	-28,8
			długotrwałej choroby	4 332 485	4 536 989	3 955 982	-376 503	-8,7
			niepełnosprawności	4 992 670	4 451 652	2 891 146	-2 101 524	-42,1
			możliw. utrzym. lub nab. upr. do świad. z innych syst. zab. społ.	54 504	67 444	80 609	26 105	47,9
	z innego powodu	7 905 944	7 684 056	6 616 416	-1 289 528	-16,3		
	zas. okr. kontyn. niezależnie od dochodu na podst. art. 38 ust. 4a i 4b		12 115	8 174	5 245	-6 870	-56,7	
	schronienie	ogółem	28 681 387	35 984 886	41 614 504	12 933 117	45,1	
		w tym:	w schronisku dla osób bezdomnych	16 536 652	20 979 647	21 587 971	5 051 319	30,5
			w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	6 005 704	7 589 684	10 191 921	4 186 217	69,7
			w ogrzewalni	110 234	1 295 001	1 183 957	1 073 723	974,0
			w noclegowni	5 451 783	5 938 641	7 204 791	1 753 008	32,2
	schronienie udzielone w sytuacji kryzysowej występującej na skalę masową (na podstawie art. 48a ust. 9)		5 783	6 134	4 550	-1 233	-21,3	
posiłek	ogółem	25 028 994	30 396 699	29 148 802	4 119 808	16,5		
	w tym dla dzieci	12 798 734	14 743 512	13 436 741	638 007	5,0		
ubranie			9 634	9 497	7 620	-2 014	-20,9	
usługi opiekuńcze	ogółem	49 771 731	52 872 086	58 464 623	8 692 892	17,5		
	w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze	4 604 848	4 540 870	4 922 266	317 418	6,9		
	w tym usługi sąsiedzkie	x	x	358 164	x	x		
zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świad. zdrow.*	ogółem	129 904	106 998	86 254	-43 650	-33,6		
	w tym dla osób bezdomnych	170	0	317	147	86,5		
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powst. w wyniku zdarzenia losowego			992 785	700 223	4 686 042	3 693 257	372,0	
zasiłki celowe w formie biletu kredytowego			75	250	0	-75	-100,0	
sprawienie pogrzebu	ogółem	2 976 052	2 950 639	2 892 958	-83 094	-2,8		
	w tym osobom bezdomnym	651 867	518 136	601 959	-49 908	-7,7		
inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	ogółem	44 834 752	48 516 301	44 752 144	-82 608	-0,2		
	w tym zasiłki specjalne celowe	4 538 402	4 481 389	6 276 120	1 737 718	38,3		
	zasiłki celowe przyznane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2	390	5 914	0	-390	-100,0		
pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	ogółem	0	0	0	0	x		
	w tym:	w naturze	0	0	0	0	x	
		zasiłki	0	0	0	0	x	
		pożyczka	0	0	0	0	x	
odpłatność gminy za pobyt w DPS			299 315 938	354 889 107	426 658 188	127 342 250	42,5	

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRIPS-03 za lata 2022-2024.

Przeciętna liczba świadczeń na osobę, której decyzją przyznano świadczenie w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie			Śląskie					Polska 2024
			lata			zmiana w latach 2022-2024		
			2022	2023	2024	n	%	
Zasiłki stałe	ogółem		10,1	9,9	10,0	-0,1	-1,2	10,1
	w tym przyznane dla osoby:	samotnie gospodarującej	10,2	10,0	10,1	-0,1	-1,0	10,2
		pozostającej w rodzinie	8,5	8,1	8,2	-0,3	-3,7	8,6
Zasiłki okresowe	ogółem		5,6	5,6	5,2	-0,4	-6,8	5,6
	w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	5,4	5,3	5,2	-0,2	-3,1	5,8
		długotrwałej choroby	3,5	3,6	3,5	0,0	0,7	4,0
		niepełnosprawności	5,4	5,6	3,8	-1,6	-29,8	4,0
		możliw. utrzym. lub nabycia upr. do świad. z innych syst. zab. społ.	2,0	2,7	3,1	1,1	52,0	3,0
		z innego powodu	3,7	3,9	3,8	0,1	2,6	3,9
Schronienie	w schronisku dla osób bezdomnych		6,4	6,5	6,6	0,2	3,8	7,0
	w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi		6,3	6,4	6,4	0,2	2,6	7,2
	w ogrzewalni		16,3	15,1	23,1	6,8	41,4	27,9
	w noclegowni		116,3	105,4	103,1	-13,2	-11,3	74,5
Posiłek	ogółem		132,4	136,8	138,6	6,2	4,7	129,6
	w tym dla dzieci		114,1	116,0	117,0	3,0	2,6	119,0
Ubranie			1,8	1,4	1,3	-0,5	-26,4	1,3
Usługi opiekuńcze	ogółem		204,2	186,6	175,3	-28,9	-14,2	256,7
	w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze		133,9	117,9	108,4	-25,5	-19,1	210,0
	w tym usługi opiekuńcze		x	x	106,7	x	x	0,8
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świad. zdrow.*	ogółem		3,0	2,8	3,2	0,1	4,8	3,1
	w tym dla osób bezdomnych		1,0	0,0	5,0	4,0	400,0	2,0
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego			1,0	1,0	1,1	0,1	9,8	1,1
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowego			1,0	1,0	0,0	-1,0	-100,0	1,6
Zasiłki specjalne celowe			2,4	2,9	2,9	0,5	19,9	2,9
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	w naturze		0,0	0,0	0,0	0,0	x	0,0
	zasiłki		0,0	0,0	0,0	0,0	x	1,0
	pożyczka		0,0	0,0	0,0	0,0	x	0,0
Odpłatność gminy za pobyt w DPS			10,5	10,4	10,3	-0,2	-1,6	10,3

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-03 za lata 2022-2024.

Przeciętna kwota świadczeń na osobę, której decyzją przyznano świadczenie w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie				Śląskie					Polska 2024	
				lata			zmiana w latach 2022-2024			
				2022	2023	2024	n	%		
Ogółem				7 457	8 497	11 132	3 675	49,3	8 728	
W tym:	Zasiłki stałe	ogółem		5 797	5 687	8 084	2 288	39,5	8 533	
		w tym przyznane dla osoby:	samotnie gospodarującej	6 108	5 980	8 447	2 339	38,3	8 885	
			pozostającej w rodzinie	3 127	3 011	4 419	1 293	41,3	4 762	
	Zasiłki okresowe	ogółem		1 987	1 952	1 989	2	0,1	2 336	
		w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	2 223	2 152	2 077	-146	-6,6	2 448	
			długotrwałej choroby	1 194	1 227	1 279	85	7,1	1 639	
			niepełnosprawności	1 008	999	1 128	121	12,0	1 346	
			możliw. utrzym. lub nabycia upr. do świad. z innych syst. zab. społ.	708	887	1 089	381	53,9	1 198	
			z innego powodu	1 502	1 584	1 585	83	5,5	1 741	
	zasiłki okr. kontyn. niezależnie od dochodu na podst. art. 38 ust. 4a i 4b		638	817	583	-55	-8,6	583		
	Schronienie	ogółem		6 842	7 287	8 550	1 708	25,0	8 229	
		w tym:	w schronisku dla osób bezdomnych	6 547	7 705	7 919	1 373	21,0	9 413	
			w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	14 098	15 210	17 422	3 324	23,6	17 537	
			w ogrzewalni	680	3 182	3 783	3 102	455,9	1 566	
			w noclegowni	3 951	3 552	4 196	246	6,2	3 492	
	Posiłek	ogółem		1 058	1 292	1 391	333	31,5	1 243	
			w tym dla dzieci	770	882	926	156	20,3	919	
	Ubranie				201	202	231	30	15,0	232
	Usługi opiekuńcze	ogółem		4 240	4 422	4 723	483	11,4	7 755	
		w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze		3 515	3 528	3 792	277	7,9	7 525	
		w tym usługi sąsiedzkie		x	x	2 798	x	x	3 700	
	Zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świad. zdrow.*	ogółem		488	384	459	-29	-6,0	752	
		w tym dla osób bezdomnych		170	0	317	147	86,5	185	
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego				4 492	4 168	4 429	-63	-1,4	3 177	
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowego				25	63	0	-25	-100,0	80	
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	ogółem		1 160	1 384	1 431	270	23,3	1 604		
	w tym zasiłki specjalne celowe		687	793	839	153	22,2	890		
	w tym zasiłki celowe przyznane niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2		130	1 183	0	-130	-100,0	686		
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	ogółem		0	0	0	0	x	363		
	w tym:	w naturze	0	0	0	0	x	0		
		zasiłki	0	0	0	0	x	363		
		pożyczka	0	0	0	0	x	0		
Odpłatność gminy za pobyt w DPS				33 529	38 667	44 798	11 269	33,6	46 702	

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-03 za lata 2022-2024.

Przeciętna wysokość świadczeń przyznanych w ramach realizacji zadań własnych gmin – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie			Śląskie					Polska 2024	Śląskie / Polska (w %)
			lata			zmiana w latach 2022-2024			
			2022	2023	2024	n	%		
Zasiłki stałe	ogółem		572,6	574,8	811,4	238,8	41,7	843,3	-3,8%
	w tym przyznane dla osoby:	samotnie gospodarującej	598,6	598,6	840,0	241,4	40,3	869,5	-3,4%
		pozostającej w rodzinie	367,1	370,0	537,2	170,1	46,3	552,8	-2,8%
Zasiłki okresowe	ogółem		356,1	347,6	385,9	29,8	8,4	417,8	-7,6%
	w tym przyznane z powodu:	bezrobocia	414,0	405,3	398,2	-15,8	-3,8	424,6	-6,2%
		długotrwałej choroby	343,5	341,1	366,8	23,3	6,8	408,3	-10,2%
		niepełnosprawności	186,0	178,1	294,2	108,2	58,2	333,6	-11,8%
		moż. utrzy. lub nabycia upr. do świad. z innych syst. zab. społ.	347,2	333,9	346,0	-1,2	-0,3	403,8	-14,3%
		z innego powodu	405,8	407,6	418,7	12,8	3,2	441,8	-5,2%
Schronienie	w schronisku dla osób bezdomnych		1 025,5	1181,7	1195,3	169,8	16,6	1344,9	-11,1%
	w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi		2 243,4	2 371,8	2702,7	459,3	20,5	2421,1	11,6%
	w ogrzewalni		41,7	210,8	163,9	122,2	293,2	56,1	192,4%
	w noclegowni		34,0	33,7	40,7	6,7	19,8	46,9	-13,2%
Posiłek	ogółem		8,0	9,4	10,0	2,0	25,5	9,6	4,6%
	w tym dla dzieci		6,7	7,6	7,9	1,2	17,3	7,7	2,4%
Ubranie			113,3	141,7	177,2	63,9	56,4	174,9	1,3%
Usługi opiekuńcze	ogółem		20,8	23,7	27,0	6,2	29,8	30,2	-10,8%
	w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze		26,3	29,9	35,0	8,7	33,3	35,8	-2,3%
	w tym usługi sąsiedzkie		x	x	26,2	26,2	x	30,7	-14,5%
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne*	ogółem		161,2	136,8	144,5	-16,7	-10,4	243,8	-40,8%
	w tym dla osób bezdomnych		170,0	0,0	63,4	-106,6	-62,7	92,5	-31,5%
Zasiłki celowe na pokrycie wyd. powstałych w wyniku zdarzenia losowego			4 432,1	3 978,5	4032,7	-399,3	-9,0	2969,6	35,8%
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowego			25,0	62,5	-	-25,0	-100,0	49,1	-100,0%
Sprawienie pogrzebu	ogółem		2 805,0	3 274,8	3110,7	305,8	10,9	3408,9	-8,7%
	w tym osobom bezdomnym		3 377,5	3 754,6	3834,1	456,6	13,5	3805,6	0,8%
Zasiłki specjalne celowe			281,1	274,8	291,6	10,5	3,7	302,7	-3,7%
Produkty żywnościowe przyznane doraźnie lub w sytuacjach kryzysowych			101,6	98,0	24,0	-77,6	-76,4	319,9	-92,5%
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	w naturze		0,0	0,0	0,0	x	x	0,0	x
	zasiłki		0,0	0,0	0,0	x	x	362,5	-100,0%
	pożyczka		0,0	0,0	0,0	x	x	0,0	x
Odpłatność gminy za pobyt w DPS			3 203,8	3 721,8	4343,4	1139,6	35,6	4515,0	-3,8%

* Osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRIPS-03 za lata 2022-2024.

9.2. Świadczenia udzielone w ramach zadań powiatów

W 2024 r. w województwie śląskim na świadczenia pomocy społecznej realizowane w ramach zadań powiatów wydatkowano kwotę 893 362 zł. Zdecydowaną jej większość stanowiły wydatki na pomoc dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub przebywali na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy¹⁴⁵.

Struktura wydatków na świadczenia pomocy społecznej realizowane w ramach zadań powiatu – województwo śląskie, 2024 r. (N=36, n=893 362 zł).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

9.2.1. Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy

Cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, może zostać udzielona pomoc mająca na celu wspieranie procesu jego integracji. Pomoc ta, której udziela się w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy, obejmuje:

- świadczenia pieniężne w wysokości od 446 zł do 1 175 zł miesięcznie na osobę, przeznaczone na utrzymanie oraz pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego;
- opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne;
- pracę socjalną;
- poradnictwo specjalistyczne, w tym prawne, psychologiczne i rodzinne;

¹⁴⁵ Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

- udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi;
- inne działania wspierające proces integracji cudzoziemca¹⁴⁶.
- Na „pomoc dla cudzoziemców, przebywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej)” wydatkowano 157 595 zł, które przeznaczono na:
  - „świadczenia pieniężne na utrzymanie” (149 852 zł);
  - wydatki związane z nauką języka polskiego (7 743 zł).
- Na „pomoc dla cudzoziemców ze statusem uchodźcy” wydatkowano 71 514 zł, które zostały przeznaczone na:
  - „świadczenia pieniężne na utrzymanie” (54 810 zł);
  - wydatki związane z nauką języka polskiego (16 704 zł).
- Na pomoc dla cudzoziemców z ochroną uzupełniającą wydatkowano 439 678 zł, które przeznaczono na:
  - „świadczenia pieniężne na utrzymanie” (351 991 zł);
  - wydatki związane z nauką języka polskiego (87 687 zł).
- Na „pomoc dla cudzoziemców, przebywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w związku z nadaniem statusu uchodźcy)” wydatkowano 13 920 zł, które zostały w całości przeznaczone na „świadczenia pieniężne na utrzymanie”¹⁴⁷.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w zł):
  - w 2022 roku: 855 915;
  - w 2023 roku: 708 733;
  - w 2024 roku: 682 707;
- Zmiana wysokości wydatków na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w zł): - 173 208;
- Wskaźnik zmiany wysokości wydatków na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w zł): -20,2%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2022-2024: 32,03%¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 91 ust. 1 oraz art. 92 ust. 1.

¹⁴⁷ Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024.

¹⁴⁸ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo duży;
  - wartość minimalna: 0 – 2020 rok;
  - wartość maksymalna: 855 915 – 2022 rok;
- Zmiana wysokości wydatków na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w zł): 664 941;
- Wskaźnik zmiany wysokości wydatków na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w zł): 374,3%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2014-2024: 49,8%¹⁴⁹.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł):
  - w województwie śląskim: 0,16;
  - w Polsce: 1,05.

Struktura wydatków na pomoc cudzoziemcom

- Przeciętna kwota świadczeń na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w zł):
  - pomoc dla cudzoziemców ze statusem uchodźcy:
    - województwo śląskie: 7 946,00;
    - Polska: 8 339,67;
  - pomoc dla cudzoziemców z ochroną uzupełniającą:
    - województwo śląskie: 7 713,65;
    - Polska: 8 080,65;
  - pomoc dla cudzoziemców przebywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w związku z nadaniem statusu uchodźcy):
    - województwo śląskie: 13 920,00;
    - Polska: 8 261,11;
  - pomoc dla cudzoziemców przebywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy (w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej):
    - województwo śląskie: 7 879,75;
    - Polska: 7 271,23.

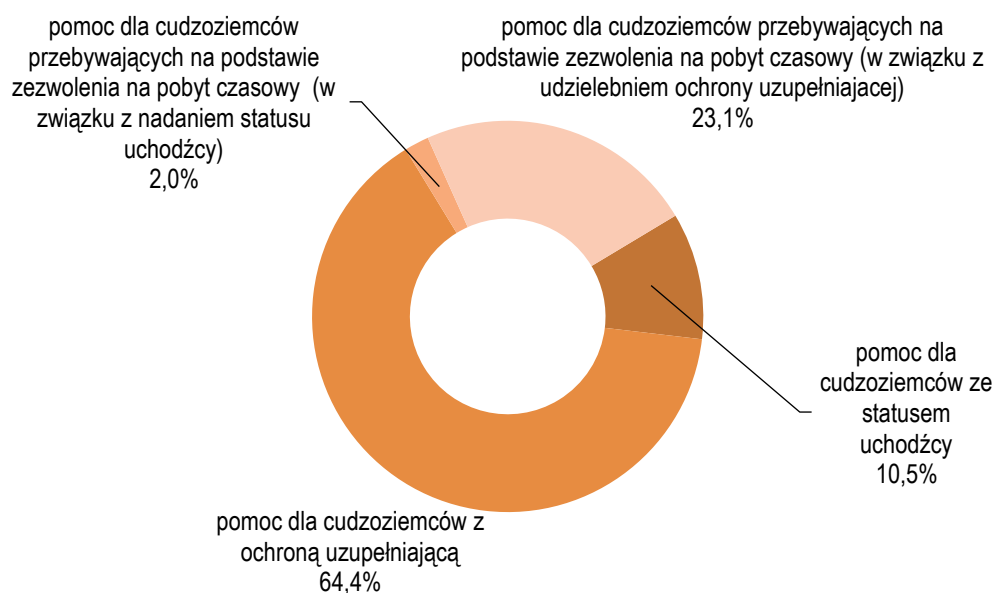
---

¹⁴⁹ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

WNIOSKI

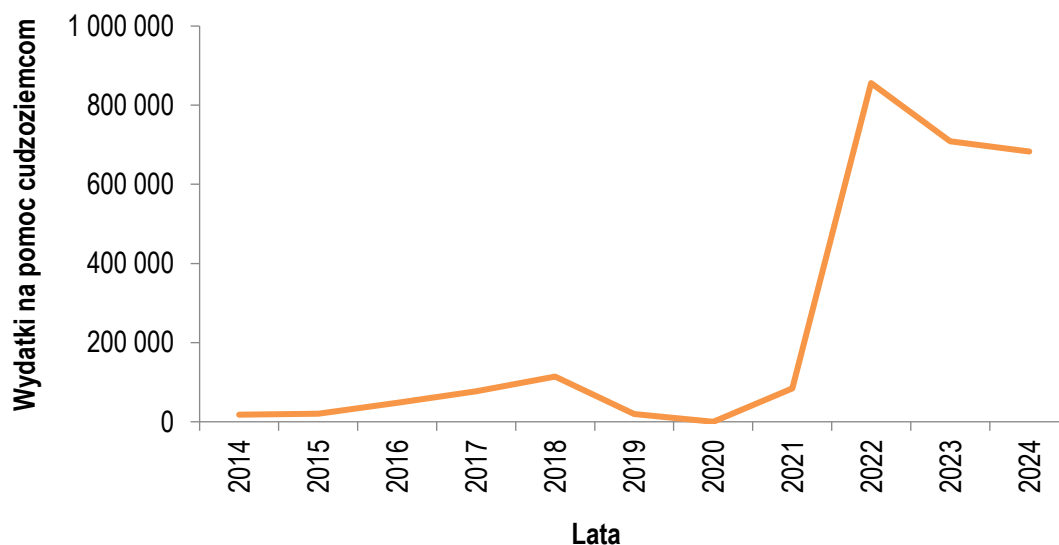
- W latach 2014-2024 wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy wykazały tendencję wzrostową, przy czym w latach 2022-2024 tendencja ta odwróciła się i zaczęła spadać;
- W 2024 roku wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie śląskim były ponad 6 razy niższe niż w kraju;
- W 2024 roku wyższe od średniej krajowej przeciętne kwoty świadczeń na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w województwie śląskim zanotowano w przypadku *pomocy dla cudzoziemców przebywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy* zarówno w związku z nadaniem statusu uchodźcy jak i z udzieleniem ochrony uzupełniającej.

Struktura wydatków na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy – województwo śląskie, 2024 r. (N=36, n= 682 707,00 zł).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r.

Wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy – województwo śląskie, lata 2014-2024.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPIPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2024.

Wydatki na pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie			Śląskie					Polska 2024	Śląskie / Polska (w %)	
			lata			zmiana w latach 2022-2024				
			2022	2023	2024	n	%			
Ogółem	kwota (w zł)		855 915	708 733	682 707,00	-173 208	-20,2	39 668 789,0	x	
	kwota na 1 mieszkańca (w zł)		0,20	0,16	0,02	0	-92,0	1,1	-98,5	
W tym:	pomoc dla cudzoziemców ze statusem uchodźcy		kwota świadczeń	577 264	228 136	71 514	-505 750	-87,6	6 696 754,0	x
			przeciętna kwota świad. na os.	11 318,90	5 564,29	7 946,00	-3 373	-29,8	8 339,7	-4,7
	pomoc dla cudzoziemców z ochroną uzupełniającą		kwota świadczeń	52 958	181 910	439 678	386 720	730,2	31 530 694,0	x
			przeciętna kwota świad. na os.	8826,33	6737,41	7 713,65	-1 113	-12,6	8 080,7	-4,5
	pomoc dla cudzoziemców przebywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy	w tym w związku z nadaniem statusu uchodźcy	kwota świadczeń	0	10 005	13 920	x	x	74 350,0	x
			przeciętna kwota świad. na os.	x	10 005,00	13 920,00	x	x	8 261,1	68,5
		w tym w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej	kwota świadczeń	225 693	288 682	157 595	-68 098	-30,2	1 366 991,0	x
			przeciętna kwota świad. na os.	7 280,42	6 415,16	7 879,75	599	8,2	7 271,3	8,4

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za lata 2022-2024.

9.2.2. Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem

Osoba pełnoletnia opuszczająca dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zostaje objęta pomocą mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. W jej ramach wspierana osoba może skorzystać z pracy socjalnej oraz pomocy:

- pieniężnej na usamodzielnienie;
- pieniężnej na kontynuowanie nauki;
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagany;
- w uzyskaniu zatrudnienia;
- na zagospodarowanie – w formie rzeczowej¹⁵⁰.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie na koniec danego roku

- Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem (w zł):
  - w 2022 roku: 448 869;
  - w 2023 roku: 326 340;
  - w 2024 roku: 210 655;
- Zmiana wysokości wydatków na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w latach 2022-2024: -238 214;
- Wskaźnik zmiany wysokości wydatków na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w latach 2022-2024: -53,1%.
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2022-2024: 32,03%¹⁵¹.

Tendencje w latach 2014-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem (w zł):
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo duży;
  - wartość minimalna: 210 655 – 2024 rok;
  - wartość maksymalna: 1 799 989 – 2015 rok;
- Zmiana kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024 (w zł): -1 473 891;
- Wskaźnik zmiany kwoty świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin w latach 2014-2024: -87,5%;
- Skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2014-2024: 49,8%¹⁵².

¹⁵⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 88 ust. 1.

¹⁵¹ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 30.04.2025 r.].

¹⁵² Ibidem.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w przeliczeniu na 1 osobę (w zł):
  - w województwie śląskim: 0,05;
  - w Polsce: 0,07.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w przeliczeniu na 1 osobę (w zł):
  - zróżnicowanie w ramach województwa: duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna oraz zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: bytomski – 0,15;
  - najniższa wartość wśród podregionów: gliwickim – 0,01;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 0,01;
  - wartość w powiatach ziemskich: 0,10;
  - powiaty o najwyższych wartościach: tarnogórski (0,45), cieszyński (0,22) oraz bieruńsko-łędzki (0,20);
  - powiaty o najniższych wartościach: 22 powiaty z wartością równą 0,00.

Struktura wydatków na świadczenia pomocy społecznej realizowane w ramach zadań powiatu wg stanu na koniec 2024 roku

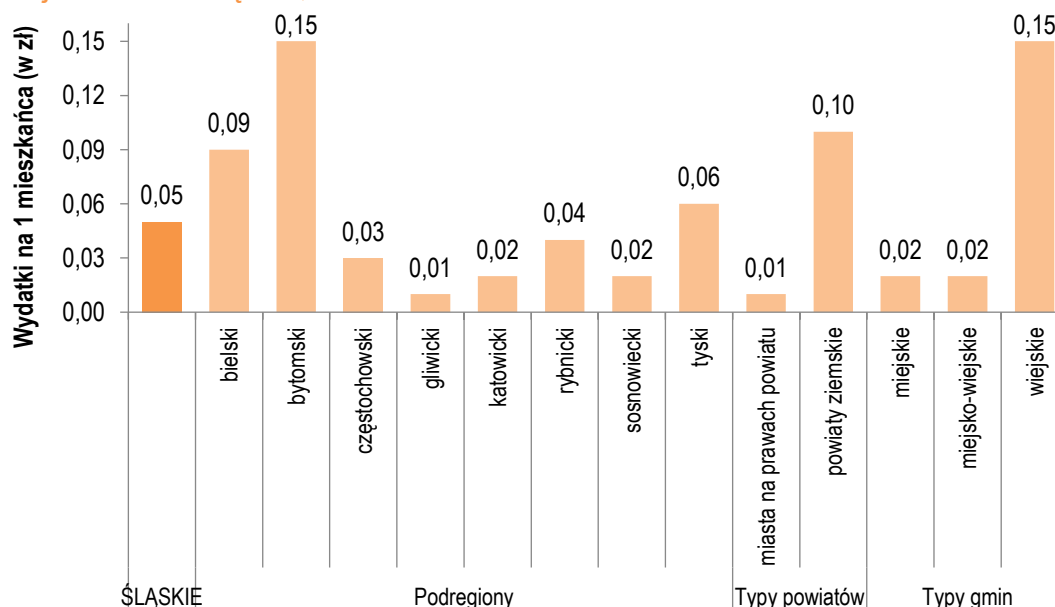
- Struktura wydatków (w zł):
  - pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem:
    - województwo śląskie: 210 655 (23,6%);
    - Polska: 2 765 997 (6,5%);
  - pomoc dla cudzoziemców, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy:
    - województwo śląskie: 682 707 (76,4%);
    - Polska: 39 668 789 (93,5%).
- Przeciętne wysokości świadczeń przyznanych w ramach pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem (w zł):
  - pomoc pieniężna na usamodzielnienie:
    - województwo śląskie: 4 008;
    - Polska: 4 054;
  - pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki:
    - województwo śląskie: 548;
    - Polska: 551;
  - uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych:
    - województwo śląskie: 474;
    - Polska: 427;
  - pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej:
    - województwo śląskie: 2 718;
    - Polska: 3 829¹⁵³.

¹⁵³ Przy obliczaniu łącznej wysokości świadczeń całkowicie pominięto świadczenia z powiatu głogowskiego w województwie dolnośląskim ze względu na ich bardzo wysoką, rażąco odstającą, wartość.

WNIOSKI

- W latach 2014-2024 wydatki na pomoc mające na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem wykazały województwie śląskim tendencję spadkową;
- Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w przeliczeniu na 1 osobę w 2024 roku w województwie śląskim były niższe niż w kraju;
- W 2024 roku w województwie śląskim wystąpiło bardzo duże zróżnicowanie pod względem wysokości wydatków na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w przeliczeniu na 1 osobę. Różnica pomiędzy skrajnymi podregionami była 15-krotna;
- W województwie śląskim w 2024 roku na świadczenia pomocy społecznej realizowane w ramach powiatu prawie ¼ wydatków została przeznaczona na *pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem*. W kraju odsetek ten był o wiele niższy i wyniósł niecałe 7%;
- W 2024 roku wyższe od średniej krajowej przeciętne kwoty świadczeń przyznanych w ramach pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w województwie śląskim zanotowano jedynie dla *uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych*;
- W 2024 roku niższe od średniej krajowej przeciętne kwoty świadczeń przyznanych w ramach pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem w województwie śląskim zanotowano dla *pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki*.

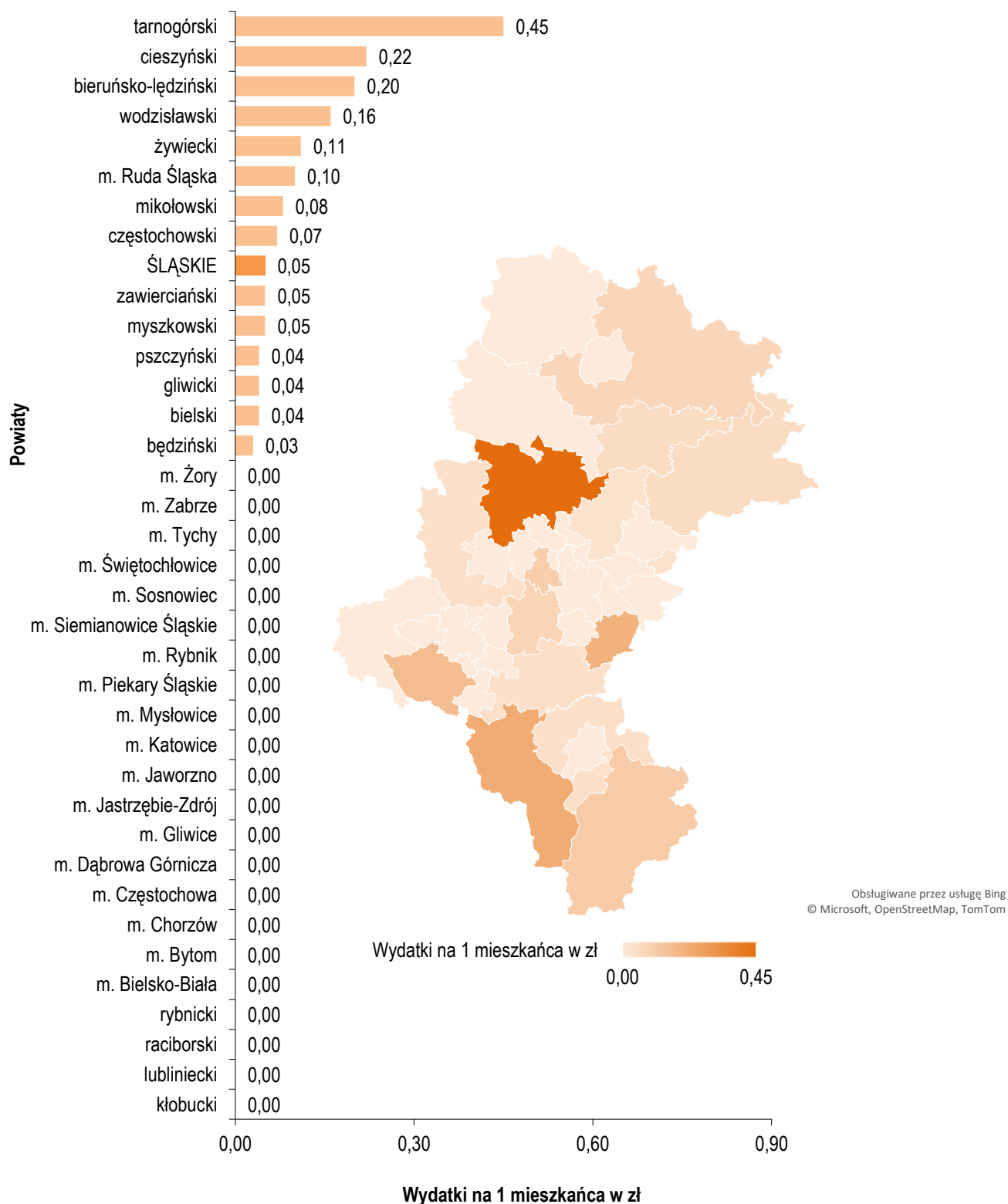
Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem* w przeliczeniu na 1 mieszkańca poszczególnych terytoriów – województwo śląskie, 2024 r.

* Dla osób opuszczających: specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>

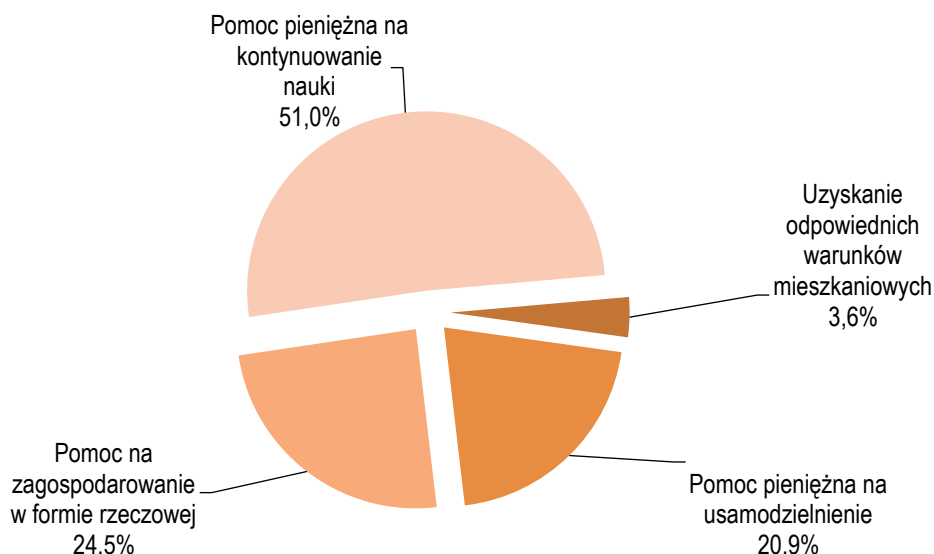
Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem* w przeliczeniu na 1 mieszkańca wg powiatów – województwo śląskie, 2024 rok.

* Dla osób opuszczających: specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za okres I-XII 2024 r., 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

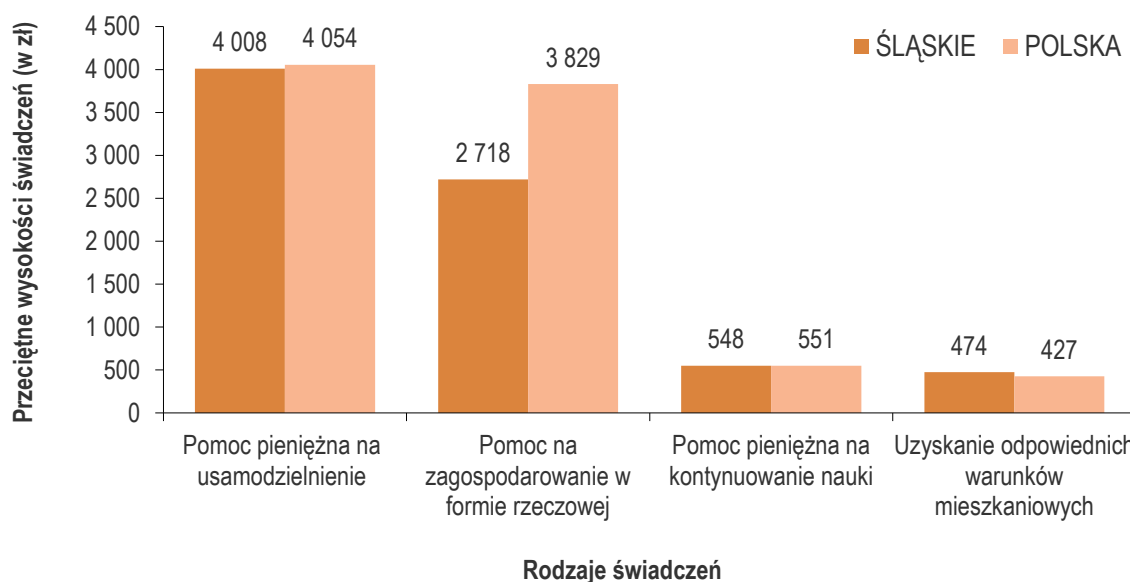
Struktura wydatków na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem* – województwo śląskie, 2024 r. (N=36, n= 210 655 zł).

* Dla osób opuszczających: specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-03* za okres I-XII 2024 r.

Przeciętne wysokości świadczeń przyznanych w ramach pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem* – województwo śląskie i Polska, 2024 r.

* Dla osób opuszczających: specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRiPS-03* za lata 2022-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

Wydatki na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem* – województwo śląskie i Polska, lata 2022-2024.

Wyszczególnienie		Śląskie					Polska 2024	Śląskie / Polska (w %)				
		lata			zmiana w latach 2022-2024							
		2022	2023	2024	n	%						
Ogółem		kwota (w zł)	448 869	326 340	210 655	-238 214	-53,1	2 765 997	x			
		kwota na 1 mieszkańca (w zł)	0,10	0,08	0,05	0	-52,5	0,1	-33,7			
W tym:	pomoc pieniężna na usamodzielnienie		liczba świadczeń	25	19	11	-14	-56,0	176	x		
			kwota świadczeń	94 176	75 808	44 088	-50 088	-53,2	713 443	x		
			przeciętna wys. świad. (w zł)	3 767,04	3 989,89	4 008,00	241	6,4	4 053,7	-1,1		
	pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki		liczba świadczeń	506	305	196	-310	-61,3	2 348	x		
			kwota świadczeń	285 696	175 693	107 354	-178 342	-62,4	1 293 614	x		
			przeciętna wys. świad. (w zł)	564,62	576,04	547,72	-17	-3,0	550,9	-0,6		
	uzyskanie odpowiednich warunków mieszk.		ogółem		liczba świadczeń	24	26	16	-8	-33,3	29	x
					kwota świadczeń	5 135	6 436	7 580	2 445	47,6	12 380	x
					przeciętna wys. świad. (w zł)	213,96	247,54	473,75	260	121,4	426,9	11,0
			w tym w mieszk. treningowym lub wspomaganym		liczba świadczeń	24	24	13	-11	-45,8	16	x
					kwota świadczeń	5 135	6 436	7 580	2 445	47,6	7 580	x
					przeciętna wys. świad. (w zł)	213,96	268,17	583,08	369	172,5	473,8	23,1
	pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej		liczba świadczeń	22	20	19	-3	-13,6	195	x		
			kwota świadczeń	63 862	68 403	51 633	-12 229	-19,1	746 560	x		
			przeciętna wys. świad. (w zł)	2 902,82	3 420,15	2 717,53	-185	-6,4	3 828,5	-29,0		

* Dla osób opuszczających: specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze.

Źródło: 1) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MRiPS-03 za lata 2022-2024, 2) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>.

10. Organizacje pozarządowe

Organy administracji rządowej i samorządowej organizują pomoc społeczną, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi¹⁵⁴.

Jednym z rodzajów współpracy jest zlecenie przez organy administracji publicznej realizacji zadań publicznych organizacjom pożytku publicznego w drodze otwartych konkursów. Kwestie te szczegółowo reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁵⁵. W myśl tej ustawy działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna w sferze określonych ustawą zadań publicznych, prowadzona przez organizacje pozarządowe¹⁵⁶. Sfera zadań publicznych obejmuje między innymi zadania w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób¹⁵⁷.

Zlecenie realizacji zadań publicznych może przybrać jedną z dwóch form: powierzenia wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji lub wspierania wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji¹⁵⁸. Wspieranie wiąże się z częściowym uczestnictwem organu administracji publicznej w kosztach działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe, natomiast powierzenie z finansowaniem całości przedsięwzięcia. Ponadto organy administracji publicznej mogą także zlecać organizacjom pozarządowym realizację zadań zgodnie z ustawą *Prawo zamówień publicznych*¹⁵⁹.

Danych na temat współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w ramach realizacji zadań z obszaru pomocy społecznej i wsparcia dostarczają między innymi formularze oceny zasobów pomocy społecznej¹⁶⁰. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od 177 OPS, CUS i PCPR w 2024 r. realizację zadań zlecało organizacjom pozarządowym 76 JST (42,9% JST z terenu województwa śląskiego, od których uzyskano odpowiedzi).

---

¹⁵⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 2 ust. 2.

¹⁵⁵ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1 491).

¹⁵⁶ Ibidem, art. 3 ust. 1-2.

¹⁵⁷ Ibidem, art. 4 ust. 1 pkt 1.

¹⁵⁸ Ibidem, art. 5 ust. 4.

¹⁵⁹ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1720 ze zm.).

¹⁶⁰ W ramach sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej ośrodki pomocy społecznej centra usług społecznych oraz powiatowe centra pomocy rodzinie miały możliwość wypełnienia szablonów opisów współpracy z organizacjami pozarządowymi, które jednak mogły być dowolnie zmieniane. W celu uzyskania porównywalnych danych ilościowych dot. analizowanego obszaru tematycznego Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wystosował do OPS, CUS i PCPR ankietę uzupełniającą, której wyniki przedstawiono w podrozdziale 10.1. W całym niniejszym podrozdziale zlecenie realizacji zadań organizacjom pozarządowym dotyczy zleceń z obszaru pomocy społecznej i wsparcia.

10.1. JST zlecające zadania organizacją pozarządowym

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan koniec danego roku

- Liczba JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w obszarze pomocy i wsparcia w województwie śląskim¹⁶¹:
  - w 2022 roku: 72 (39%);
  - w 2023 roku: 42 (28%);
  - w 2024 roku: 76 (43%).

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Odsetek JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w obszarze pomocy i wsparcia w województwie śląskim:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 100;
  - najniższa wartość wśród podregionów: częstochowski – 16;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 89;
  - wartość w powiatach ziemskich: 37;
  - wartość w gminach miejskich: 65;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 24;
  - wartość w gminach wiejskich: 31.

Struktura w 2024 roku w województwie śląskim

- Liczba JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w trybie:
  - działalności pożytku publicznego: 57 (32%);
  - zamówień publicznych: 27 (15%).
- Liczba JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym wg zadania:
  - realizacja podstawowych usług opiekuńczych: 22 (14%);
  - realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych: 12 (7%);
  - prowadzenie placówek pomocy społecznej: 25 (14%).

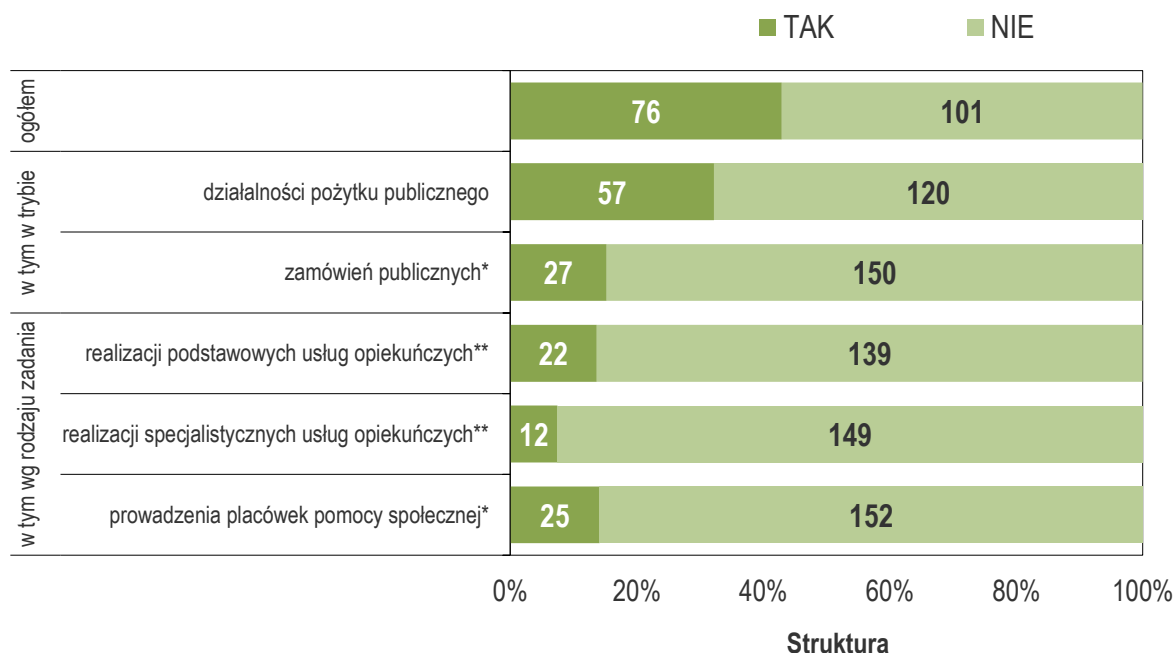
WNIOSKI

- W 2024 r. realizację zadań z obszaru pomocy społecznej i wsparcia zlecało organizacjom pozarządowym 43% JST z terenu województwa śląskiego (ze 177 przebadanych JST);
- W miastach na prawach powiatu wyżej wymieniona współpraca była znacznie częstsza (89%) w porównaniu z samorządami w powiatach ziemskich (37%);
- Spośród poszczególnych rodzajów gmin¹⁶² zlecenie zadań najczęściej występowało w gminach miejskich (65%), rzadziej w wiejskich (31%), a najrzadziej w miejsko-wiejskich (24%).

¹⁶¹ W 2022 r. ankietę wypełniło 184 JST, w 2023 r. 152 JST, a w 2024 r. 177 JST.

¹⁶² Łącznie z miastami na prawach powiatu.

Zlecenie przez JST zadań organizacjom pozarządowym w obszarze pomocy i wsparcia w województwie śląskim w 2024 roku.

* Dotyczy wszystkich badanych JST – N=177.

** Dotyczy gmin – N=161.

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej / centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do OZPS 2024/2025*.

10.1.1. Podział według trybów

Sytuacja w 2024, województwo śląskie

- Liczba JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w trybie działalności pożytku publicznego:
  - 57.
- Kwota umów/zleceń dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w trybie działalności pożytku publicznego (w mln zł):
  - 157,2.
- Liczba umów/zleceń dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w trybie działalności pożytku publicznego:
  - 1 376.
- Liczba JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych:
  - 27.
- Kwota środków przekazanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań w trybie zamówień publicznych (w mln zł):
  - 17,8.
- Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację zadań w trybie zamówień publicznych:
  - 51.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Odsetek JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w trybie działalności pożytku publicznego:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 83;
  - najniższa wartość wśród podregionów: częstochowski – 13;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 74;
  - wartość w powiatach ziemskich: 27;
  - wartość w gminach miejskich: 54;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 20;
  - wartość w gminach wiejskich: 20.
- Odsetek JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 83;
  - najniższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 0;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 63;
  - wartość w powiatach ziemskich: 9;
  - wartość w gminach miejskich: 33;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 4;
  - wartość w gminach wiejskich: 9.

Dynamika i wskaźniki, województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku

- Liczba JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w trybie działalności pożytku publicznego:
  - w 2022 roku: 61;
  - w 2023 roku: 26;
  - w 2024 roku: 57;
- Kwota umów/zleceń dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w trybie działalności pożytku publicznego (w mln zł)¹⁶³:
  - w 2022 roku: 152,4;
  - w 2023 roku: 24,6;
  - w 2024 roku: 157,2;
- Liczba umów/zleceń dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w trybie działalności pożytku publicznego:
  - w 2022 roku: 1 375;
  - w 2023 roku: 124;
  - w 2024 roku: 1 376;

¹⁶³ W 2022 r. ankietę wypełniło 184 JST, w 2023 r. 152 JST, a w 2024 r. 177 JST.

- Liczba JST zlecających zadania organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych:
  - w 2022 roku: 22;
  - w 2023 roku: 19;
  - w 2024 roku: 27.
- Kwota środków przekazanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań w trybie zamówień publicznych (w mln zł)¹⁶⁴:
  - w 2022 roku: 11,2;
  - w 2023 roku: 74,0;
  - w 2024 roku: 17,8;
- Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację zadań w trybie zamówień publicznych:
  - w 2022 roku: 51;
  - w 2023 roku: 31;
  - w 2024 roku: 51;
- Przeciętny koszt realizacji jednego zlecenia / umowy przez organizację pozarządową, której zlecano wykonywanie zadań w trybie działalności pożytku publicznego: 114 221,15 zł;
- Przeciętna kwota przeznaczona na 1 organizację pozarządową, której zlecano zadania w trybie działalności pożytku publicznego: 1 376,00 zł;
- Przeciętna kwota przeznaczona na 1 organizację pozarządową, której zlecano zadania w trybie zamówień publicznych: 348 292,02 zł.

PODSUMOWANIE

- Realizację zadań organizacjom pozarządowym w trybie działalności pożytku publicznego zlecało co najmniej 57 JST. Stanowiły one 32% ogółu badanych jednostek samorządu terytorialnego (w 2023 roku 17%, w 2022 roku – 33%¹⁶⁵) oraz 75% spośród tych, które zlecały realizację zadań organizacjom pozarządowym (w 2023 roku 62%, w 2022 – 85%¹⁶⁶).
- Liczba umów/zleceń dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w trybie działalności pożytku publicznego w 2024 roku w województwie śląskim wyniosła co najmniej 1 376.
- W 2024 r. na realizację zadań zleczanych organizacjom pozarządowym wydatkowano ogółem kwotę nie mniejszą niż 174 931 197 zł, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa śląskiego dało 40,76 zł (w 2023 roku – 22,68 zł, w 2022 roku – 37,38 zł¹⁶⁷). Kwota przekazana na realizację zadań w trybie działalności pożytku publicznego wyniosła nie mniej niż 157 168 304 zł i stanowiła 89,8% ogółu środków wydatkowanych na sfinansowanie realizacji zadań przez organizacje pozarządowe. Koszt realizacji 1 zlecenia wyniósł przeciętnie 114 221 zł. Natomiast na zlecenie zadań w trybie zamówień publicznych organizacjom pozarządowym wydatkowano kwotę co najmniej 17 762 893 zł, co stanowiło 10,2% ogółu wydatków na sfinansowanie zleceń dla organizacji pozarządowych. Kwota przeznaczona na jedną organizację pozarządową w celu realizacji zadań w trybie zamówień publicznych wyniosła przeciętnie 348 292 zł.

¹⁶⁴ W 2022 r. ankietę wypełniło 184 JST, w 2023 r. 152 JST, a w 2024 r. 177 JST.

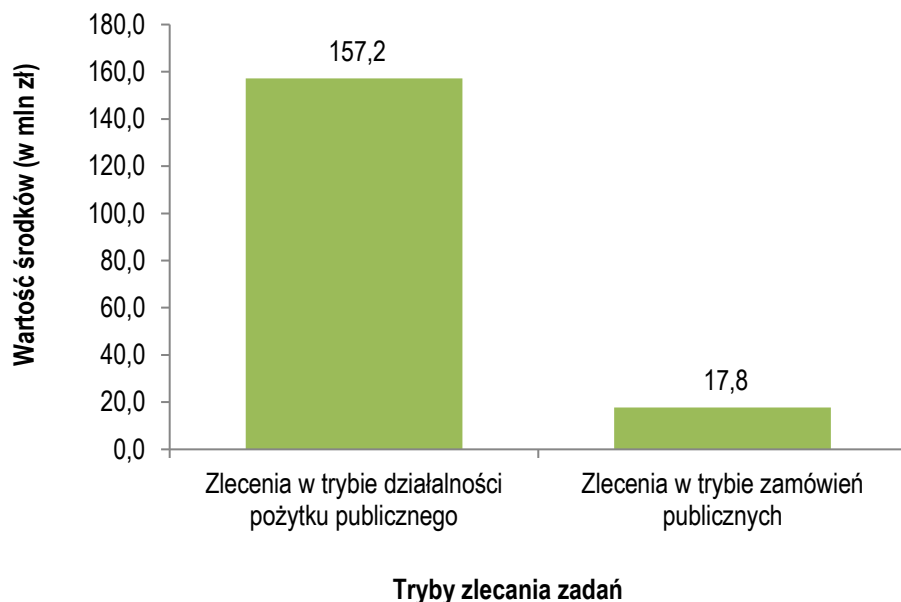
¹⁶⁵ Ibidem.

¹⁶⁶ Ibidem.

¹⁶⁷ Ibidem.

- W 74% miast na prawach powiatu realizowano współpracę z organizacjami pozarządowymi w trybie działalności pożytku publicznego. W przypadku powiatów ziemskich było to 27%¹⁶⁸.
- Spośród poszczególnych rodzajów gmin¹⁶⁹ zlecenie zadań w trybie działalności pożytku publicznego najczęściej występowało w gminach miejskich (54%), natomiast w miejsko-wiejskich i w wiejskich o wiele rzadziej (po 20%).
- Realizację zadań organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych zlecało 27 JST. Stanowiły one 15% ogółu badanych jednostek samorządu terytorialnego (w 2023 roku 17%, w 2022 roku – 33%¹⁷⁰) oraz 35% spośród tych, które zlecały realizację zadań organizacjom pozarządowym (w 2023 roku 62%, w 2022 – 85%¹⁷¹).
- Współpracę z organizacjami pozarządowymi w trybie zamówień publicznych realizowano w 63% miast na prawach powiatu oraz 9% samorządów w powiatach ziemskich¹⁷².
- Spośród poszczególnych rodzajów gmin¹⁷³ zlecenie zadań w trybie zamówień publicznych najczęściej występowało w gminach miejskich (33%), natomiast w miejsko-wiejskich i w wiejskich bardzo rzadko (odpowiednio 4% i 9%).

Środki przekazane organizacjom pozarządowym na realizację zadań zleczanych przez OPS / CUS i PCPR w województwie śląskim w 2024 r. (N=177, n= 174,9 mln).

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej / centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do OZPS 2024/2025*.

¹⁶⁸ Samorządy w powiatach ziemskich – kategoria obejmuje samorządy gmin oraz starostwa powiatowe.

¹⁶⁹ Łącznie z miastami na prawach powiatu.

¹⁷⁰ W 2022 r. ankietę wypełniło 184 JST, w 2023 r. 152 JST, a w 2024 r. 177 JST.

¹⁷¹ Ibidem.

¹⁷² Samorządy w powiatach ziemskich – kategoria obejmuje samorządy gmin oraz starostwa powiatowe.

¹⁷³ Łącznie z miastami na prawach powiatu.

10.1.2. Podział według zadań

W ramach klasyfikacji rodzaju zadań zleconych organizacjom pozarządowym twórcy formularza OZPS wyróżnili trzy kategorie: 1) zlecenie realizacji podstawowych usług opiekuńczych, 2) specjalistycznych usług opiekuńczych i 3) prowadzenia placówek pomocy społecznej.

Sytuacja w 2024 roku, województwo śląskie

- Liczba JST zlecających organizacjom pozarządowym realizację podstawowych usług opiekuńczych:
  - 22;
- Kwota umów/zleceń dla organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację podstawowych usług opiekuńczych (w mln zł):
  - 11,7;
- Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację podstawowych usług opiekuńczych:
  - 22.
- Liczba JST zlecających organizacjom pozarządowym realizację specjalistycznych usług opiekuńczych:
  - 12;
- Kwota umów/zleceń dla organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację specjalistycznych usług opiekuńczych (w mln zł):
  - 1,7;
- Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację specjalistycznych usług opiekuńczych:
  - 12.
- Liczba JST zlecających organizacjom pozarządowym prowadzenie placówek pomocy społecznej:
  - 25;
- Kwota umów/zleceń dla organizacji pozarządowych na prowadzenie placówek pomocy społecznej (w mln zł):
  - 109,1;
- Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono prowadzenie placówek pomocy społecznej:
  - 93.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Odsetek JST zlecających organizacjom pozarządowym realizację podstawowych usług opiekuńczych:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: zachodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: rybnicki – 32;
  - najniższa wartość wśród podregionów: katowicki oraz sosnowiecki – po 0;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 21;
  - wartość w powiatach ziemskich: 13;
  - wartość w gminach miejskich: 17;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 12;
  - wartość w gminach wiejskich: 12.

- Odsetek JST zlecających organizacjom pozarządowym realizację specjalistycznych usług opiekuńczych:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: większość powiatów (72%) nie wykazała współpracy z organizacjami pozarządowymi w omawianym temacie;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: gliwicki – 20;
  - najniższa wartość wśród podregionów: katowicki oraz sosnowiecki – po 0;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 21;
  - wartość w powiatach ziemskich: 6;
  - wartość w gminach miejskich: 10;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 4;
  - wartość w gminach wiejskich: 7.
- Odsetek JST zlecających organizacjom pozarządowym prowadzenie placówek pomocy społecznej:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 67;
  - najniższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 0;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 47;
  - wartość w powiatach ziemskich: 10;
  - wartość w gminach miejskich: 27;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 0;
  - wartość w gminach wiejskich: 2.

PODSUMOWANIE

- W 2024 r. podstawowe usługi opiekuńcze zlecało 13,7% gmin**, specjalistyczne usługi opiekuńcze – 7,5% gmin**, a prowadzenie placówek pomocy społecznej – 14,1% gmin i powiatów* z terenu województwa śląskiego (ze 177 przebadanych JST)¹⁷⁴.
- W 2024 r. na zlecenie organizacjom pozarządowym wyżej wymienionych rodzajów zadań wydatkowano łącznie nie mniej niż 122 461 357 zł, z tego na realizację podstawowych usług opiekuńczych kwotę nie mniejszą niż 11 656 337 zł (9,5% ogółu wydatków), na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych kwotę nie mniejszą niż 1 669 081 zł (1,4% ogółu wydatków), a na prowadzenie placówek pomocy społecznej nie mniej niż 109 135 940 zł (89,1% ogółu wydatków).
- Realizację podstawowych usług opiekuńczych w 2024 roku zleciły organizacjom pozarządowym 22 gminy (ze 161 badanych) czyli 14% (w 2023 roku – 7%, w 2022 roku – 7%¹⁷⁵). Spośród poszczególnych rodzajów gmin¹⁷⁶ zlecenie realizacji podstawowych usług opiekuńczych było bardziej charakterystyczne dla gmin miejskich, gdzie wartość tego wskaźnika wyniosła 17%, w porównaniu z gminami wiejskimi i miejsko-wiejskimi, dla których ww. wskaźnik wyniósł po 12%.

¹⁷⁴ * Dotyczy wszystkich badanych JST – N=177; ** Dotyczy gmin – N=161.

¹⁷⁵ W 2022 r. ankietę wypełniło 167 gmin, w 2023 r. 136 gmin, a w 2024 r. 161 gmin.

¹⁷⁶ Łącznie z miastami na prawach powiatu.

- Podstawowe usługi opiekuńcze w 2024 roku w województwie śląskim zlecało 22% MOPR-ów oraz 13% OPS-ów / CUS-ów¹⁷⁷.
- Realizację specjalistycznych usług opiekuńczych w 2024 roku zleciło organizacjom pozarządowym 12 gmin (ze 161 badanych) czyli 7% (w 2023 roku – 7%, w 2022 roku - 7%¹⁷⁸). Spośród poszczególnych rodzajów gmin¹⁷⁹ zlecenie realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych było bardziej charakterystyczne dla gmin miejskich (10%) niż miejsko-wiejskich (4%) oraz wiejskich (7%).
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze w 2024 roku w województwie śląskim zlecało 22% MOPR-ów oraz 6% GOPS-ów / CUS-ów¹⁸⁰.
- W 2024 roku prowadzenie placówek pomocy społecznej zlecało organizacjom pozarządowym 25 JST (ze 177 badanych) i stanowiły one 14% ogółu badanych JST (w 2023 roku – 9%, w 2022 roku – 13%¹⁸¹). W miastach na prawach powiatu częściej zlecano prowadzenie placówek pomocy społecznej (47%) w porównaniu z samorządami w powiatach ziemskich (10%)¹⁸².
- W 2024 roku w województwie śląskim prowadzenie placówek pomocy społecznej zlecało organizacjom pozarządowym 44% MOPR-ów oraz 5% GOPS-ów / CUS-ów¹⁸³.

Wydatki na wybrane zadania zlecane przez OPS / CUS i PCPR organizacjom pozarządowym w obszarze pomocy i wsparcia w województwie śląskim w 2024 r. (w mln zł).

* Dotyczy wszystkich badanych JST – N=177.

** Dotyczy gmin – N=161.

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej / centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie, *Ankieta uzupełniająca do OZPS 2024/2025*.

¹⁷⁷ W 2024 r. 161 gmin, w tym 18 MOPR i 143 OPS/CUS.

¹⁷⁸ Ibidem.

¹⁷⁹ Łącznie z miastami na prawach powiatu.

¹⁸⁰ W 2024 r. 161 gmin, w tym 18 MOPR i 143 OPS/CUS.

¹⁸¹ W 2022 r. ankietę wypełniło 167 gmin, w 2023 r. 136 gmin, a w 2024 r. 161 gmin.

¹⁸² Samorzady w powiatach ziemskich – kategoria obejmuje samorzady gmin oraz starostwa powiatowe.

¹⁸³ W 2024 r. 161 gmin, w tym 18 MOPR i 143 OPS/CUS.

10.2. Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej prowadzone przez podmiot inny niż gmina lub powiat

Dane na temat specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmioty inne niż powiat i gmina zawiera sprawozdanie *MRiPS-06*. Zgodnie z nim w województwie śląskim na koniec 2024 r. tego rodzaju instytucje funkcjonowały w 34 jednostkach samorządu terytorialnego, tj. w 22% z nich.

Sytuacja w latach 2022-2024, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej prowadzone przez podmioty inne niż gmina i powiat:
  - w 2022 roku: 144;
  - w 2023 roku: 142;
  - w 2024 roku: 151;
- Zmiana liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w latach 2022- 2024: 7;
- Wskaźnik zmiany liczby specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w latach 2022- 2024: 4,9%.

- Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmioty inne niż gmina i powiat:
  - w 2022 roku: 27,2;
  - w 2023 roku: 23,4;
  - w 2024 roku: 24,1;
- Zmiana odsetka specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w latach 2022- 2024: - 3,1 p.p.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2024 roku

- Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmioty inne niż gmina i powiat:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna;
  - części województwa o najniższych wartościach: zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: częstochowski – 39,7;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bytomski – 11,1;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 30,2;
  - wartość w powiatach ziemskich: 16,6;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Częstochowa (60,5), m. Katowice (57,6) oraz m. Chorzów (53,8);
  - powiaty o najniższych wartościach: 7 powiatów z wartością równą 0,0;
  - wartość w gminach miejskich: 25,6;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 2,4;
  - wartość w gminach wiejskich: 4,9.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2024 roku

- Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmiot inny niż gmina lub powiat:
  - w województwie śląskim: 24,1;
  - w Polsce: 22,1.

Struktura jednostek prowadzonych przez inny podmiot niż gmina i powiat, województwo śląskie, 2024 rok

- Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej, których ponad połowa jest prowadzona przez podmiot inny niż gmina / powiat:
  - rodzinne domy pomocy (1 z 1);
  - kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi (1 z 1);
  - schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi (5 z 7);
  - schroniska dla osób bezdomnych (13 z 19);
  - domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (4 z 7).
- Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej o najniższym udziale prowadzonych przez podmiot inny niż gmina / powiat:
  - Placówki specjalistycznego poradnictwa (0 z 4);
  - Mieszkania treningowe (5 z 160);
  - Kluby samopomocy inne niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi (3 z 66)
  - Ośrodki interwencji kryzysowej dla ofiar handlu ludźmi (1 z 14).

WNIOSKI

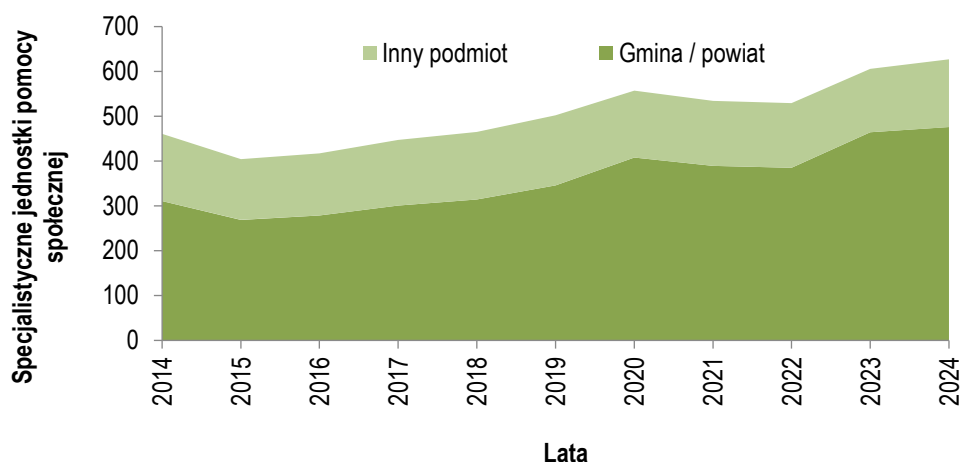
- W 2024 r. województwo śląskie charakteryzowało się niewiele wyższym niż przeciętnie w kraju udziałem jednostek prowadzonych przez podmioty inne niż gmina i powiat;
- Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmiot inny niż gmina lub powiat w województwie śląskim był wyższy w miastach na prawach powiatu (30,2%) w porównaniu z powiatami ziemskimi (16,6%);
- W latach 2014-2024 udział jednostek prowadzonych przez podmiot inny niż powiat czy gmina podlegał niewielkim wahaniom. Na przestrzeni lat 2014-2024 zmniejszył się o 8,5 punktu procentowego, natomiast w latach 2022-2024 o 3,1¹⁸⁴.

---

¹⁸⁴ Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024.

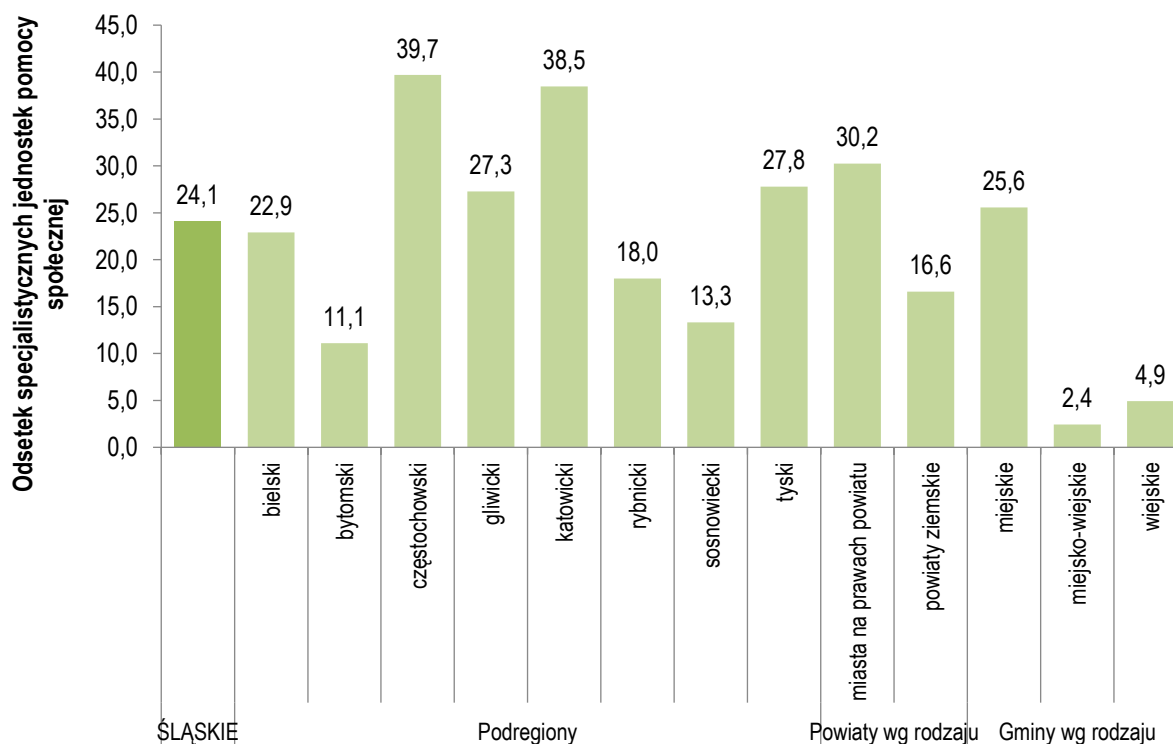

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej wg podmiotu prowadzącego - województwo śląskie w latach 2014-2024, stan na koniec danego roku.

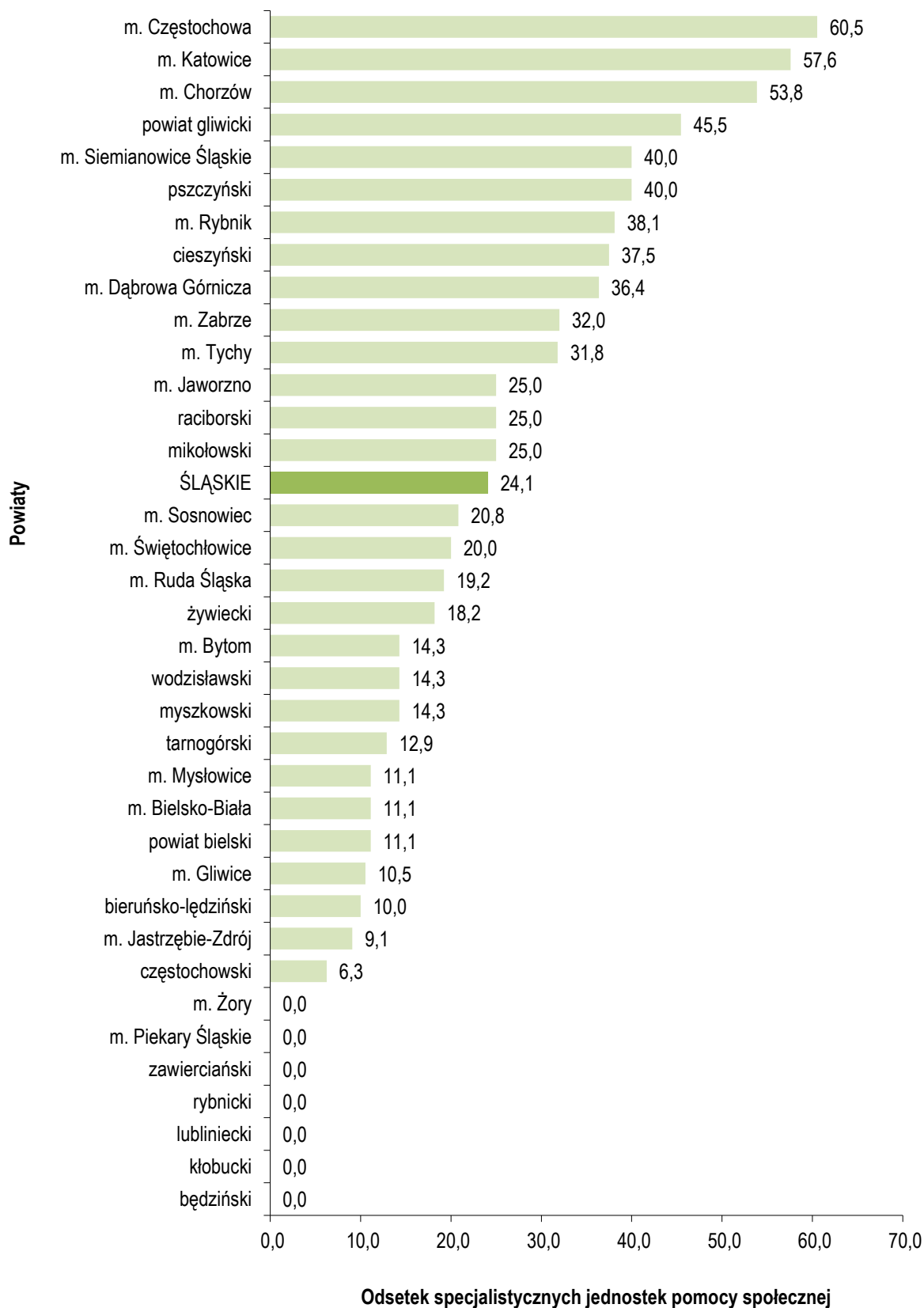
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2014-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2024.

Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego wg terytoriów - województwo śląskie, stan na koniec 2024 r.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za okres I-XII 2024 r.

Odsetek specjalistycznych jednostek pomocy społecznej prowadzonych przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego wg powiatów - województwo śląskie, stan na koniec 2024 r.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej wg podmiotu prowadzącego w województwie śląskim, stan na koniec 2024 r.

Wyszczególnienie					Jednostki ogółem	W tym jednostki wg podmiotu prowadzącego						
						gmina / powiat		inny podmiot				
						n	%	n	%			
Ogółem					627	476	75,9	151	24,1			
W tym:	domy pomocy społecznej				96	56	58,3	40	41,7			
	ośrodki wsparcia	ogółem				232	152	65,5	80	34,5		
		prowadzące miejsca całodobowego okresowego pobytu				39	15	38,5	24	61,5		
		ośr. wsp. dla osób z zabur. psych.	ogółem			51	23	45,1	28	54,9		
			w tym:	ogółem		50	23	46,0	27	54,0		
				środ. domy samopom.	ogółem			4	3	75,0	1	25,0
					w tym prow. miejsca całodob. okres. pobytu			1	0	0,0	1	100,0
		kluby samopom. dla osób z zab. psych.					1	0	0,0	1	100,0	
		w tym: dzienne domy pomocy				74	53	71,5	21	28,3		
		domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży				7	3	42,9	4	57,1		
		schroniska dla osób bezdomnych				19	6	31,6	13	68,4		
		schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi				7	2	28,6	5	71,4		
		kluby samopomocy (inne niż dla osób z zaburzeniami psych.)				66	63	95,5	3	4,5		
		inne ośrodki wsparcia				7	5	71,4	2	28,6		
	mieszkania treningowe oraz wspomagane	ogółem				247	230	93,1	17	6,9		
		w tego mieszkania:	treningowe			160	155	96,9	5	3,1		
			wspomagane			87	75	86,2	12	13,8		
	ośrodki interwencji kryzysowej	ogółem				17	15	88,2	2	11,8		
		w tym:	dla ofiar przemocy w rodzinie			17	15	88,2	2	11,8		
			dla ofiar handlu ludźmi			14	13	92,9	1	7,1		
placówki specjalistycznego poradnictwa	ogółem				4	4	100,0	0	0,0			
	w tym plac. specjalist. poradn. rodzinnego	ogółem			1	1	100,0	0	0,0			
		w tym świadczące usługi w postaci terapii rodzinnej			1	1	100,0	0	0,0			
noclegownie				16	9	56,3	7	43,8				
ogrzewalnie				14	10	71,4	4	28,6				
rodzinne domy pomocy społecznej				1	x	x	1	100,0				

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za okres I-XII 2024 r.

11. Prognozy dotyczące sytuacji w pomocy społecznej w 2025 roku

Prognozy dotyczące sytuacji w pomocy społecznej w 2025 roku zostały oparte w całości o dane przekazane przez OPS-y, CUS-y i PCPR-y za pośrednictwem formularzy *Ocena zasobów pomocy społecznej – edycja 2024/2025*. Narzędzie to, udostępnione przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, było wypełniane przez podstawowe jednostki organizacyjne pomocy społecznej i centra usług społecznych oraz przesyłane do ROPS z wykorzystaniem *Centralnej Aplikacji Statystycznej*. Do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wpłynęły formularze ze wszystkich 184 tego rodzaju jednostek. Choć nie wszystkie OPS-y, CUS-y i PCPR-y przekazały komplet informacji dotyczących prognoz na 2025 rok, to w tym roku udział prawidłowo wypełnionych prognoz był bardzo duży.

Ze względu na specyficzne cechy oraz sposób raportowania za pomocą wyżej wymienionego narzędzia, a także w celu zwiększenia wiarygodności danych, w trakcie analizy otrzymanych za jego pośrednictwem danych zastosowano wieloetapową procedurę kontroli wartości odstających (nietypowych).

Ostateczne wykluczenie z analizy wartości odstających poprzedzała ich identyfikacja w ramach zmiennych i obserwacji. Nietypowe dane w kolumnach (zmiennie) identyfikowano z wykorzystaniem odchylenia standardowego. Z kolei nietypowe dane w wierszach (obserwacje), dotyczące prognoz na 2025 rok, weryfikowano za pomocą przedziałów. W przypadku danych w kolumnach jako wartości odstające traktowano te, które różniły się od średniej o trzy odchylenia standardowe (*in plus* lub *in minus*). W odniesieniu do roku 2025 jako nietypowe uznawano wartości, które o 50% przewyższały te z 2024 roku lub były od nich o 25% niższe.

Należy podkreślić, że zidentyfikowanie danej wartości jako odstającej nie oznaczało jej automatycznego usunięcia. Tego rodzaju dane były analizowane pod względem merytorycznym oraz dodatkowo porównywane z danymi z poprzednich lat oraz z powiązаныmi zmiennymi. Powyższy proces umożliwił otrzymanie maksymalnej, w danych warunkach, ilości wiarygodnych informacji.

Przyjęty sposób analizy otrzymanych danych umożliwia zwiększenie precyzji prognoz. Z drugiej jednak strony utrudnia on porównywanie ze sobą danych liczbowych dotyczących konkretnego roku. Porównania takie są w wielu wypadkach możliwe tylko w przypadku wartości procentowych ujętych w kolumnie „Prognozowana zmiana w latach 2024-2025”.

11.1. Korzystający z pomocy społecznej

Prognozowane zmiany w liczbie osób korzystających z pomocy społecznej (2024-2025)

- Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia:
  - w 2024 roku: 183 225 osób;
  - w 2025 (prognoza): 184 198 osób.
- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 liczby osób, którym udzielono pomocy i wsparcia: wzrost o 0,5%.
- Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenie, ogółem:
  - w 2024 roku: 70 501 osób;

- 2025 (prognoza): 70 236 osób;
- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 liczby osób i rodzin, którym przyznano świadczenie: spadek o 0,4%;
  - zmiany w ramach grup odbiorców świadczeń:
    - liczba rodzin: spadek o 0,7%
    - liczba osób w rodzinach: spadek o 0,7%.
- Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenie, długotrwale korzystających:
  - w 2024 roku: 38 967 osób;
  - w 2025 roku (prognoza): 38 819 osób.
- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 liczby osób i rodzin, którym przyznano świadczenie, długotrwale korzystających: spadek o 0,4%;
  - największe zmiany prognozowane w poszczególnych kategoriach wiekowych:
    - osoby w wieku produkcyjnym: spadek o 0,7%;
    - osoby w wieku przedprodukcyjnym: spadek o 0,4%;
    - osoby w wieku poprodukcyjnym: spadek o 0,3%.
- Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy:
  - w 2024 roku:
    - liczba osób: 87 856;
    - liczba rodzin: 70 528;
    - liczba osób w rodzinach: 118 451;
  - w 2025 roku (prognoza):
    - liczba osób: 88 127;
    - liczba rodzin: 70 301;
    - liczba osób w rodzinach: 118 025.
- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025:
  - wzrosty w zakresie:
    - liczby osób: o 0,3%;
  - spadki w zakresie:
    - liczby osób w rodzinach: o 0,4%
    - liczby rodzin: o 0,3%.
- Liczba zawartych kontraktów socjalnych:
  - w 2024 roku: 5 321;
  - w 2025 roku (prognoza): 5 425.
- Liczba osób objętych kontraktem:
  - w 2024 roku: 5 705;
  - w 2025 roku (prognoza): 5 830.
- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025:
  - wzrosty w zakresie:
    - liczby osób objętych kontraktem: o 2,2%;
    - liczby zawartych kontraktów socjalnych: o 2,0%.

WNIOSKI

- W 2025 roku prognozowany jest niewielki wzrost liczby osób ogólnie korzystających z pomocy społecznej, a w ramach nich spadek liczby świadczeniobiorców, szczególnie w wieku produkcyjnym.
- Zmiana kryterium dochodowego od stycznia 2025 r. może wpłynąć na większy wzrost liczby osób ogólnie korzystających z pomocy społecznej, w tym na zwiększenie liczby uprawnionych do pomocy, co może odwrócić obserwowane obecnie spadki w liczbie świadczeniobiorców.
- W 2025 roku przewiduje się zmiany liczby osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy – wzrost liczby osób i spadek liczby rodzin.
- Wzrost liczby zawartych kontraktów socjalnych oraz osób objętych kontraktem w 2025 roku wskazuje na intensyfikację działań aktywizacyjnych, co może wspierać zmniejszenie liczby świadczeniobiorców, zwłaszcza w wieku produkcyjnym.

Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej – województwo śląskie, prognoza na rok 2025.

Wyszczególnienie				Wartość w roku 2024	Wartość prognozowana na rok 2025	Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 (w %)	Liczba podmiotów (N)		
Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia				183 225	184 198	0,5	182		
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie	liczba osób	ogółem		70 501	70 236	-0,4	184		
		w tym osoby:	długotrwale korzystające		38 967	38 819	-0,4	184	
			w wieku	przedprodukcyjnym		17 309	17 242	-0,4	184
				produkcyjnym*		35 513	35 268	-0,7	184
	poprodukcyjnym**			19 317	19 268	-0,3	184		
	liczba rodzin				52 611	52 268	-0,7	184	
	liczba osób w rodzinach				92 146	91 531	-0,7	184	
Osoby i rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy		liczba osób		87 856	88 127	0,3	184		
		liczba rodzin		70 528	70 301	-0,3	184		
		liczba osób w rodzinach		118 451	118 025	-0,4	183		

* Osoby, które w ciągu ostatnich 36 miesięcy korzystały z systemu świadczeń pomocy społecznej, przez co najmniej 18 miesięcy.

Uwaga: Ze względu na przyjętą metodę weryfikacji danych oraz stopień ich kompletności porównania informacji między wierszami tabeli mogą być dokonywane tylko w ramach kolumny „Prognozowana zmiana w latach 2024-2025”.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – edycja 2024/2025.

Kontrakty socjalne – województwo śląskie, prognoza na rok 2025.

Wyszczególnienie	Wartość w roku 2024	Wartość prognozowana na rok 2025	Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 (w %)	Liczba JPS
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	5 321	5 425	2,0	184
Liczba osób objętych kontraktem	5 705	5 830	2,2	184

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – edycja 2024/2025.

11.2. Zasoby instytucjonalne

Formularz OZPS – edycja 2024/2025 udostępniony przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pozwolił zebrać informacje na temat prognozowanej sytuacji w zakresie infrastruktury pomocy i integracji społecznej. Spośród specjalistycznych jednostek pomocy społecznej wyżej wymienione narzędzie uwzględniało: ośrodki wsparcia (w tym: środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, kluby samopomocy, a także łącznie: schroniska dla osób bezdomnych oraz schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi), ogrzewalnie, noclegownie, domy pomocy społecznej, mieszkania treningowe/wspomagane, ośrodki interwencji kryzysowej oraz jednostki specjalistycznego poradnictwa.

Zaspokojenie potrzeb w zakresie specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim, stan na koniec 2024 roku.

- Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej z największą liczbą osób oczekujących:
  - domy pomocy społecznej: 1 093 osoby;
  - ośrodki wsparcia (ogółem): 565 osób.
- Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej z najmniejszą liczbą osób oczekujących:
  - noclegownie¹⁸⁵: 40 osób;
  - mieszkania treningowe/wspomagane: 65 osób.
- Ośrodki wsparcia (ogółem):
  - liczba oczekujących: 565 osób;
  - liczba decyzji odmownych: 102.
- Ośrodki wsparcia z największą liczbą osób oczekujących:
  - środowiskowe domy samopomocy: 250 osób;
  - kluby samopomocy: 231 osób.
- Ośrodki wsparcia z najmniejszą liczbą osób oczekujących:
  - schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi¹⁸⁶: 57 osób;
  - dzienne domy pomocy: 74 osoby.

¹⁸⁵ Podano jako liczba skierowanych w wyniku eksmisji.

¹⁸⁶ Ibidem.

Prognozy w zakresie specjalistycznych jednostek pomocy społecznej w województwie śląskim na 2025 rok.

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie **liczby miejsc**¹⁸⁷ w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej:
  - wzrosty w:
    - noclegowniach: o 0,2%;
    - ośrodkach wsparcia: o 0,1%;
    - domach pomocy społecznej: o 0,1%;
  - spadek w:
    - mieszkaniach treningowych/wspomaganych: o 0,2%;
  - bez zmian w:
    - ogrzewalniach;
    - ośrodkach interwencji kryzysowej.

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie liczby miejsc w ośrodkach wsparcia:
  - wzrosty w:
    - klubach samopomocy: o 1,6%;
    - schroniskach dla osób bezdomnych i schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi: o 0,2%.
  - spadek w:
    - dziennych domach pomocy: o 0,7%;
  - bez zmian w:
    - środowiskowych domach samopomocy.

- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025 w zakresie **liczby korzystających** ze specjalistycznych jednostek pomocy społecznej:
  - wzrosty w:
    - ośrodkach interwencji kryzysowej: o 2,7%;
    - noclegowniach: o 1,3%;
    - ośrodkach wsparcia: o 0,6%;
    - domach pomocy społecznej: o 0,4%;
    - ogrzewalniach: 0,1%;
  - spadki w:
    - jednostkach specjalistycznego poradnictwa: o 0,6%;
    - mieszkaniach treningowych/wspomaganych: o 0,3%.

- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025 w zakresie liczby korzystających z ośrodków wsparcia:
  - wzrosty w:
    - klubach samopomocy: o 1,1%;
    - schroniskach dla osób bezdomnych i schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi: o 0,5%;
  - spadki w:
    - środowiskowych domach samopomocy: o 1,6%;
    - dziennych domach pomocy: o 1,4%.

---

¹⁸⁷ W analizie nie uwzględniono jednostek specjalistycznego poradnictwa, ponieważ nie dysponują one stałymi miejscami – wsparcie udzielane jest na bieżąco, zgodnie z aktualnymi potrzebami.

- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025 w zakresie **liczby osób oczekujących**¹⁸⁸ na wsparcie w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej:
  - wzrosty w:
    - ośrodkach wsparcia: o 24,4%;
  - spadki w:
    - noclegowniach: o 47,5%;
    - mieszkaniach treningowych/wspomaganych: o 18,5%;
    - domach pomocy społecznej: o 0,9%.

- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025 w zakresie liczby osób oczekujących do ośrodków wsparcia:
  - wzrosty w:
    - schroniskach dla osób bezdomnych i schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi¹⁸⁹: o 7,0%;
    - dziennych domach pomocy: o 2,7%;
    - klubach samopomocy: o 0,9%;
  - spadek w:
    - środowiskowych domach samopomocy: o 2,8.

- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025 w zakresie **liczby osób umieszczonych**¹⁹⁰ w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej:
  - wzrosty w:
    - mieszkaniach treningowych/wspomaganych: o 1,5%;
    - domach pomocy społecznej: o 0,6%;
  - spadek w:
    - ośrodkach wsparcia – środowiskowych domach samopomocy: o 4,6%.

- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025 w zakresie **liczby decyzji odmownych**¹⁹¹ w zakresie wsparcia w specjalistycznych jednostkach pomocy społecznej:
  - wzrosty w:
    - domach pomocy społecznej: o 5,6%;
  - spadek w:
    - ośrodkach wsparcia: o 5,9%.

WNIOSKI

- W 2025 roku prognozowany jest wzrost liczby osób korzystających ze specjalistycznych jednostek pomocy społecznej, szczególnie w ośrodkach interwencji kryzysowej oraz w noclegowniach.
- Prognozowany wzrost liczby decyzji odmownych w domach pomocy społecznej oraz jednocześnie duży wzrost liczby oczekujących na miejsca w ośrodkach wsparcia sugerują, że system pomocy społecznej w województwie śląskim stopniowo zmierza w stronę modelu środowiskowego. Oznacza to mniejsze oparcie na dużych instytucjach, a większy rozwój lokalnych usług, bliższych codziennemu życiu i potrzebom mieszkańców – zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji.

¹⁸⁸ W analizie nie uwzględniono ośrodków interwencji kryzysowej, jednostek specjalistycznego poradnictwa oraz ogrzewalni z uwagi na brak danych w tym zakresie i/lub ze względu na to, iż wsparcie udzielane jest na bieżąco, zgodnie z aktualnymi potrzebami.

¹⁸⁹ Podano jako liczbę skierowanych w wyniku eksmisji.

¹⁹⁰ W pozostałych jednostkach nie wykazano takich danych.

¹⁹¹ Ibidem.

Zaspokojenie potrzeb w zakresie specjalistycznych jednostek pomocy społecznej – województwo śląskie, stan na koniec 2024 roku.

Wyszczególnienie			Wartość	Liczba JPS (N)	
Ośrodki wsparcia	ogółem	liczba oczekujących	565	184	
		liczba decyzji odmownych	102	184	
	w tym:	środowiskowe domy samopomocy	liczba oczekujących	250	184
		dzienne domy pomocy	liczba oczekujących	74	184
		kluby samopomocy	liczba oczekujących	231	184
		schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	57	184
Noclegownie		liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	40	184	
Domy pomocy społecznej		liczba oczekujących	1 093	184	
		liczba decyzji odmownych	107	184	
Mieszkania treningowe / wspomagane		liczba oczekujących	65	184	

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – edycja 2024/2025.

Specjalistyczne jednostki pomocy społecznej – województwo śląskie, prognoza na rok 2025.

Wyszczególnienie			Wartość w roku 2024	Prognoza na rok 2025	Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 (w %)	Liczba JPS (N)	
Ośrodki wsparcia	ogółem	liczba miejsc	8 476	8 483	0,1	184	
		liczba korzystających	10 914	10 980	0,6	184	
		liczba oczekujących	565	703	24,4	184	
		liczba decyzji odmownych	102	96	-5,9	184	
	w tym:	środowiskowe domy samopomocy	liczba miejsc	2 189	2 189	0,0	184
			liczba korzystających	2 502	2 463	-1,6	184
			liczba umieszczonych	887	846	-4,6	183
			liczba oczekujących	250	243	-2,8	184
		dzienne domy pomocy	liczba miejsc	2 287	2 271	-0,7	184
			liczba korzystających	2 837	2 797	-1,4	184
			liczba oczekujących	74	76	2,7	184
		kluby samopomocy	liczba miejsc	1 701	1 728	1,6	184
			liczba korzystających	2 024	2 047	1,1	184
			liczba oczekujących	231	233	0,9	184
		schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	liczba miejsc	1 350	1 353	0,2	184
			liczba korzystających	2 190	2 202	0,5	184
			liczba skierowanych w wyniku eksmisji	57	61	7,0	184
		Ogrzewalnie	liczba miejsc	277	277	0,0	184
			liczba korzystających	1 581	1 583	0,1	184
		Noclegownie	liczba miejsc	650	651	0,2	184
liczba korzystających	1 849		1 873	1,3	184		
liczba skierowanych w wyniku eksmisji	40		21	-47,5	184		
Domy pomocy społecznej	liczba miejsc	8 561	8 573	0,1	184		
	liczba korzystających	10 051	10 087	0,4	184		
	liczba umieszczonych	1 729	1 740	0,6	184		
	liczba oczekujących	1 093	1 083	-0,9	184		
	liczba decyzji odmownych	107	113	5,6	184		
Mieszkania treningowe / wspomagane	liczba miejsc	801	799	-0,2	184		
	liczba korzystających	859	856	-0,3	184		
	liczba umieszczonych	583	592	1,5	184		
	liczba oczekujących	65	53	-18,5	184		
Ośrodki interwencji kryzysowej	liczba miejsc	242	242	0,0	184		
	liczba korzystających	11 372	11 678	2,7	184		
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	liczba korzystających	11 608	11 537	-0,6	184		

Uwaga: Ze względu na przyjętą metodę weryfikacji danych oraz stopień ich kompletności porównania informacji między wierszami tabeli mogą być dokonywane tylko w ramach kolumny „Prognozowana zmiana w latach 2024-2025”. Formularze OZPS 2024/2025 w wyżej wymienionym zakresie (niezależnie od rodzaju realizowanych zadań) wypełniały wszystkie rodzaje JST (gminy, powiaty i miasta na prawach powiatu – łącznie 184 jednostki). Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – edycja 2024/2025.

11.3. Zasoby kadrowe

Formularz OZPS – 2024/2025 obejmował swym zakresem tematycznym m.in. zasoby kadrowe podstawowych i specjalistycznych jednostek pomocy społecznej, przy czym prognozy dotyczyły wyłącznie tych ostatnich, w szczególności odnosiły się do: ośrodków wsparcia (środowiskowych domów samopomocy, dziennych domów pomocy, klubów samopomocy, schronisk dla osób bezdomnych oraz schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi), ogrzewalni, noclegowni, domów pomocy społecznej, mieszkań treningowych / wspomaganych i jednostek specjalistycznego poradnictwa¹⁹².

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie **liczebności kadry** specjalistycznych jednostek pomocy społecznej:
  - wzrosty w:
    - mieszkaniach treningowych/wspomaganych: o 6,0%;
    - ośrodkach wsparcia: o 2,1%;
    - domach pomocy społecznej: o 0,2%;
  - spadki w:
    - jednostkach specjalistycznego poradnictwa: o 13,1%;
    - ogrzewalniach: o 3,7%.
    - noclegowniach: o 2,2%.

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie liczebności kadry ośrodków wsparcia:
  - wzrosty w:
    - klubach samopomocy: o 10,0%;
    - schroniskach dla osób bezdomnych i schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi: o 2,4%;
    - środowiskowych domach samopomocy: 2,0%;
  - spadek w:
    - dziennych domach pomocy: o 4,2%.

WNIOSKI

- W 2025 roku przewiduje się umiarkowany wzrost zatrudnienia w wybranych typach jednostek pomocy społecznej, szczególnie w mieszkaniach treningowych/wspomaganych oraz ośrodkach wsparcia.
- Największy wzrost liczby pracowników prognozowany jest w klubach samopomocy, co wskazuje na wzrost znaczenia tej formy wsparcia środowiskowego.
- Przewiduje się spadek liczby pracowników w jednostkach poradnictwa specjalistycznego, co może spowodować mniejszą dostępność tej formy pomocy.
- Zmiany w zatrudnieniu prognozowane na 2025 rok wpisują się w tendencję przesuwania zasobów kadrowych w kierunku usług środowiskowych i półinstytucjonalnych.

---

¹⁹² Formularz nie zawierał informacji nt. zatrudnienia w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Kadra specjalistycznych jednostek pomocy społecznej – województwo śląskie, prognoza na 2025 rok.

Wyszczególnienie		Wartość w roku 2024	Prognoza na rok 2025	Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 (w %)	Liczba jednostek (N)	
Ośrodki wsparcia	ogółem	1 615	1 649	2,1	184	
	w tym:	środowiskowe domy samopomocy	714	728	2,0	184
		dzienne domy pomocy	379	363	-4,2	184
		kluby samopomocy	80	88	10,0	184
		schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi	294	301	2,4	184
Ogrzewalnie	27	26	-3,7	184		
Noclegownie	91	89	-2,2	184		
Domy pomocy społecznej	6 093	6 103	0,2	184		
Mieszkania treningowe / wspomagane	151	160	6,0	184		
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	99	86	-13,1	184		

Uwaga: Ze względu na przyjętą metodę weryfikacji danych oraz stopień ich kompletności, porównania informacji między wierszami tabeli mogą być dokonywane tylko w ramach kolumny „Prognozowana zmiana w latach 2024-2025”. Formularze OZPS 2024/2025 w wyżej wymienionym zakresie (niezależnie od rodzaju realizowanych zadań) wypełniały wszystkie rodzaje JST (gminy, powiaty i miasta na prawach powiatu – łącznie 184 jednostki). Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – edycja 2024/2025.

11.4. Świadczenia pomocy społecznej

Prognozy na rok 2025 wskazują na wzrost zarówno liczby świadczeniobiorców, jak i zapotrzebowania na środki finansowe w ramach zadań własnych gmin i powiatów. Istotnym czynnikiem wpływającym na tę tendencję była zmiana w styczniu 2025 roku kryterium dochodowego w systemie pomocy społecznej. Podwyższenie tego kryterium powoduje, że większa liczba osób oraz rodzin spełnia ustawowe warunki uprawniające do uzyskania wsparcia, co z kolei może skutkować wzrostem liczby beneficjentów systemu pomocy społecznej.

Ponadto, na rosnące zapotrzebowanie na środki finansowe wpływ może mieć utrzymująca się inflacja, która powoduje wzrost kosztów realizacji świadczeń zarówno pieniężnych, jak i rzeczowych, takich jak zapewnienie posiłku, schronienia czy pokrycie kosztów pogrzebu. Wzrost cen dóbr i usług może również prowadzić do obniżenia realnej siły nabywczej gospodarstw domowych, zwiększając tym samym ich zależność od wsparcia publicznego.

11.4.1. Świadczenia udzielane w ramach zadań gminy

Wśród informacji zebranych za pośrednictwem formularzy *OZPS – edycja 2024/2025* znalazły się dane nt. pieniężnych i niepieniężnych świadczeń udzielanych w ramach zadań gmin. W pierwszej grupie uwzględniono: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b, zasiłek celowy oraz zasiłek celowy przyznany niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2, natomiast w drugiej: zapewnienie posiłku, schronienia oraz ubrania, sprawienie pogrzebu oraz odpłatność gminy za pobyt mieszkańców w DPS.

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie **liczby świadczeniobiorców**:
  - wzrosty w zakresie:
    - zasiłków celowych przyznanych niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2: o 100,0%;
    - sprawienia pogrzebu: o 4,5%;
    - zasiłku okresowego: o 2,3%;
    - zasiłku celowego: o 1,9%;
    - zapewnienia schronienia: o 1,2%;
    - odpłatności gminy za pobyt w domu pomocy społecznej: o 1,1%;
    - zapewnienia posiłków: 0,7%;
  - spadek w zakresie:
    - zasiłków stałych: o 0,3%;
  - bez zmian w zakresie:
    - zasiłków okresowych kontynuowanych niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b;
    - zapewnienia ubrania.

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie **zapotrzebowania na środki finansowe** przeznaczone na wypłatę świadczeń realizowanych w ramach zadań gmin:
  - wzrosty w zakresie:
    - zasiłków celowych przyznanych niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2: o 228,3%;
    - zasiłku okresowego: o 12,5%;
    - sprawienia pogrzebu: o 11,5%;
    - zasiłku stałego: o 8,2%;
    - zapewnienia schronienia: o 6,4%;
    - odpłatności gminy za pobyt w domu pomocy społecznej: o 5,0%;
    - zasiłku celowego: o 4,4%;
    - zapewnienia posiłków: o 4,2%;
  - spadków nie odnotowano, natomiast na tym samym poziomie pozostało zapotrzebowanie na środki finansowe na:
    - zasiłki okresowe kontynuowane niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b;
    - zapewnienie ubrania.

WNIOSKI

- W 2025 roku przewiduje się wzrost liczby świadczeniobiorców w większości form pomocy, w tym największy – aż o 100,0% – w zakresie zasiłków celowych przyznawanych niezależnie od dochodu (art. 39a ust. 1 i 2).
- Prognozuje się spadek wyłącznie w zakresie liczby świadczeniobiorców zasiłków stałych (-0,3%), a w niektórych obszarach (zasiłki okresowe niezależne od dochodu, zapewnienie ubrania) nie przewiduje się zmian.
- Prognozuje się wzrost zapotrzebowania na środki finansowe we wszystkich formach świadczeń, dla których przewidziany jest wzrost liczby świadczeniobiorców – najsilniej w przypadku zasiłków celowych niezależnych od dochodu (o 228,3%).
- W 2025 roku nie przewiduje się zmniejszenia zapotrzebowania na środki finansowe w żadnej formie świadczeń, co potwierdza utrzymujący się trend wzrostowy.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane w ramach realizacji zadań gminy – województwo śląskie, prognoza na rok 2025.

Wyszczególnienie				Wartość w roku 2024	Wartość prognozowana na rok 2025	Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 (w %)	Liczba JPS		
Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej	zasilek stały	ogółem		liczba osób	14 611	14 561	-0,3	167	
				kwota świadczeń (w zł)	118 003 717	127 711 866	8,2	167	
		w tym dla osób:	samotnie gospodarujących		liczba osób	13 094	13 047	-0,4	167
					kwota świadczeń (w zł)	110 609 979	119 213 830	7,8	167
			w rodzinach		liczba osób	1 673	1 653	-1,2	167
					kwota świadczeń (w zł)	7 388 068	8 498 036	15,0	166
	zasilek okresowy	ogółem		liczba osób	16 429	16 799	2,3	167	
				kwota świadczeń (w zł)	32 684 085	36 771 606	12,5	167	
		w tym z tytułu:	bezrobocia		liczba osób	9 217	9 262	0,5	167
					kwota świadczeń (w zł)	19 144 193	21 220 741	10,8	166
		długotrwalej choroby		liczba osób	3 095	3 178	2,7	167	
				kwota świadczeń (w zł)	3 959 399	4 992 273	26,1	167	
		niepełnosprawności		liczba osób	2 566	2 587	0,8	167	
				kwota świadczeń (w zł)	2 892 763	3 616 289	25,0	167	
		możliw. utrzym. lub nabycia upraw. do świad. z innych syst. zabezp. społ.		liczba osób	73	73	0,0	167	
				kwota świadczeń (w zł)	79 673	79 790	0,1	167	
	zasilek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b		liczba osób	9	9	0,0	167		
			kwota świadczeń (w zł)	5 245	5 245	0,0	167		
	zasilek celowy	ogółem		liczba osób	32 337	32 955	1,9	167	
				kwota świadczeń (w zł)	46 034 824	48 050 347	4,4	167	
w tym przyzn. w ramach prog. wielolet. „Posilek w szkole i w domu”		liczba osób	22 117	22 827	3,2	167			
		kwota świadczeń (w zł)	31 137 399	32 546 906	4,5	166			
zasilek celowy przyznany niezależnie od dochodu na podstawie art. 39a ust. 1 i 2		liczba osób	2	4	100,0	167			
		kwota świadczeń (w zł)	876	2 876	228,3	167			
Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej	ogółem			liczba osób	20 919	21 059	0,7	167	
				kwota świadczeń (w zł)	26 877 573	28 014 392	4,2	166	
	posilek	w tym:	dla dzieci		liczba osób	14 502	14 519	0,1	167
					kwota świadczeń (w zł)	11 663 434	11 768 075	0,9	165
		przyzn. w ramach prog. wielolet. „Posilek w szkole i w domu”	ogółem		liczba osób	19 496	19 500	0,0	167
					kwota świadczeń (w zł)	23 020 685	24 033 440	4,4	167
			w tym dla dzieci		liczba osób	14 455	14 372	-0,6	167
					kwota świadczeń (w zł)	10 277 629	10 373 697	0,9	167
	schronienie		liczba osób	4 867	4 923	1,2	167		
			kwota świadczeń (w zł)	41 629 775	44 283 303	6,4	167		
	ubranie		liczba osób	33	33	0,0	167		
			kwota świadczeń (w zł)	7 620	7 620	0,0	167		
	sprawienie pogrzebu		liczba osób	929	971	4,5	167		
			kwota świadczeń (w zł)	2 845 578	3 172 880	11,5	167		
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej		liczba osób	9 524	9 627	1,1	167			
		kwota świadczeń (w zł)	426 667 931	447 994 412	5,0	167			

Uwaga: Ze względu na przyjętą metodę weryfikacji danych oraz stopień ich kompletności porównania informacji między wierszami tabeli mogą być dokonywane tylko w ramach kolumny „Prognozowana zmiana w latach 2024-2025”.

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej, Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – edycja 2024/2025.

11.4.2. Świadczenia udzielane w ramach zadań powiatu

Formularz OZPS – edycja 2024/2025, w zakresie świadczeń wymienionych w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, uwzględnia jedynie trzy. Należą do nich: pomoc pieniężna na usamodzielnienie, pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki oraz pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie **liczby świadczeniobiorców** pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem, realizowanej w ramach zadań powiatu:
  - wzrosty w zakresie:
    - pomocy pieniężnej na usamodzielnienie: o 81,8%;
    - pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej: o 64,7%;
    - pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki: o 36,6%.
- Prognozowana zmiana w latach 2024–2025 w zakresie **zapotrzebowania na środki finansowe** przeznaczone na pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem, realizowaną w ramach zadań powiatu :
  - wzrosty w zakresie:
    - pomocy pieniężnej na usamodzielnienie: o 93,7%;
    - pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki: o 79,3%;
    - pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej: o 47,7%.

WNIOSKI

- W latach 2024-2025 prognozuje się wyraźny wzrost liczby świadczeniobiorców korzystających z form wsparcia mających na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem, realizowanych w ramach zadań powiatu – najsilniej w przypadku pomocy pieniężnej na usamodzielnienie (o 81,8%).
- Wzrost liczby świadczeniobiorców przekłada się na jeszcze większy wzrost zapotrzebowania na środki finansowe, szczególnie w przypadku pomocy pieniężnej na usamodzielnienie (o 93,7%) oraz kontynuowanie nauki (o 79,3%).

Pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem realizowana w ramach zadań powiatu – województwo śląskie, prognoza na rok 2025.

Wyszczególnienie			Wartość w roku 2024	Wartość prognozowana na rok 2025	Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 (w %)	Liczba JPS	
Pełnoletnie osoby opuszczające instytucje o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej	ogółem		liczba osób	123	148	20,3	36
			kwota świadczeń (w zł)	211 157	367 714	74,1	36
	w tym pomoc pieniężna na:	usamodzielnienie	liczba osób	11	20	81,8	36
			kwota świadczeń (w zł)	48 568	94 086	93,7	36
		kontynuowanie nauki	liczba osób	41	56	36,6	36
			kwota świadczeń (w zł)	107 979	193 655	79,3	36
	pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej		liczba osób	17	28	64,7	36
			kwota świadczeń (w zł)	54 133	79 973	47,7	36

Źródło: Powiatowe centra pomocy rodzinie i miejskie ośrodki pomocy rodzinie, Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – edycja 2024/2025.

11.5. Wydatki w pomocy społecznej

Formularz OZPS – 2024/2025 zawierał także pytania dotyczące środków finansowych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego w ujęciu klasyfikacji budżetowej. Wśród nich znalazły się między innymi rubryki dotyczące rozdziałów:

- 85202 – Domy pomocy społecznej;
- 85203 – Ośrodki wsparcia;
- 85205 – Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 85213 – Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach CIS;
- 85214 – Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe;
- 85215 – Dodatki mieszkaniowe;
- 85216 – Zasiłki stałe;
- 85218 – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- 85219 – Ośrodek Pomocy Społecznej;
- 85220 – Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej;
- 85228 – Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze;
- 85230 – Pomoc w zakresie dożywiania;
- 85231 – Pomoc dla cudzoziemców;
- 85232 – Centra Integracji Społecznej;
- 85278 – Usuwanie skutków klęsk żywiołowych oraz 85295 – Pozostała działalność.

Poniżej przedstawiono prognozowaną zmianę w latach 2024-2025 w zakresie **wydatków w pomocy społecznej** w ujęciu klasyfikacji budżetowej.

- Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 w zakresie **wydatków w pomocy społecznej** w ujęciu klasyfikacji budżetowej:
  - wzrosty zapotrzebowania w zakresie rozdziałów:
    - 85232 – Centra Integracji Społecznej: o 42,2%;
    - 85216 – Zasiłki stałe: o 27,3%;
    - 85214 – Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: o 26,3%;
    - 85220 – Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej: o 25,6%;
    - 85203 – Ośrodki wsparcia: o 23,6%;
    - 85228 – Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze: o 23,2%;
    - 85205 – Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie: o 17,5%;
    - 85213 – Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej: o 15,3%;
    - 85219 – Ośrodek Pomocy Społecznej: o 11,7%;
    - 85218 – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie: o 10,1%;
    - 85295 – Pozostała działalność: o 9,3%;
    - 85202 – Domy pomocy społecznej: o 8,0%;
    - 85230 – Pomoc w zakresie dożywiania: o 4,8%;
  - spadki zapotrzebowania w zakresie rozdziałów:
    - 85231 – Pomoc dla cudzoziemców: o 66,2%;
    - 85278 – Usuwanie skutków klęsk żywiołowych: o 64,2%;
    - 85215 – Dodatki mieszkaniowe: o 20,1%.

WNIOSKI

- W latach 2024-2025 prognozuje się wyraźny wzrost zapotrzebowania na środki finansowe w większości działów pomocy społecznej. Wzrosty te prawdopodobnie przewidywane są w związku ze zmianą kryterium dochodowego w pomocy społecznej od stycznia 2025 r., co przełoży się na zwiększenie liczby uprawnionych do wsparcia i konieczność zabezpieczenia wyższych środków w budżetach jednostek samorządu terytorialnego.
- Choć dominującym trendem w prognozach na 2025 rok jest wzrost zapotrzebowania na wydatki w obszarze pomocy społecznej, odnotowuje się również znaczące spadki w niektórych rozdziałach – m.in. w zakresie pomocy dla cudzoziemców (–66,2%) oraz usuwania skutków klęsk żywiołowych (–64,2%). Spadki te mogą wynikać z wyjątkowo wysokiego poziomu wydatków w 2024 roku, związanych z sytuacją na Ukrainie oraz powodzią w wrześniu 2024 roku, które wymagały doraźnego i intensywnego wsparcia poszkodowanych – co obecnie stabilizuje się i nie generuje już tak dużego obciążenia budżetowego.

Środki finansowe w budżetach jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na realizację zadań pomocy społecznej – województwo śląskie, prognoza na rok 2025 (w zł), wg rozdziałów klasyfikacji budżetowej).

Wyszczególnienie	Wartość w roku 2024	Wartość prognozowana na rok 2025	Prognozowana zmiana w latach 2024-2025 (w %)	Liczba JPS
85202 - Domy pomocy społecznej	807 284 862	871 831 925	8,0	182
85203 - Ośrodki wsparcia	143 509 137	177 399 657	23,6	184
85205 - Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	9 389 194	11 036 913	17,5	180
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	11 926 357	13 749 532	15,3	167
85214 - Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	100 183 017	126 571 063	26,3	167
85215 - Dodatki mieszkaniowe	197 229 870	157 647 319	-20,1	166
85216 - Zasiłki stałe	117 359 721	149 415 705	27,3	167
85218 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	40 132 541	44 190 584	10,1	36*
85219 - Ośrodek Pomocy Społecznej	642 296 154	717 763 656	11,7	166
85220 - Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	28 290 422	35 544 738	25,6	184
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	87 869 794	108 233 790	23,2	167
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	56 831 328	59 578 793	4,8	166
85231- Pomoc dla cudzoziemców	15 309 386	5 175 897	-66,2	178*
85232 – Centra Integracji Społecznej	14 309 349	20 352 549	42,2	183
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	36 260 385	12 987 643	-64,2	167
85295 – Pozostała działalność	163 836 534	179 080 468	9,3	179

* Formularze OZPS 2024/2025 w wyżej wymienionym zakresie (niezależnie od rodzaju realizowanych zadań) wypełniały wszystkie rodzaje JST (gminy, powiaty i miasta na prawach powiatu – łącznie 184 jednostki).

Uwaga: Ze względu na przyjętą metodę weryfikacji danych oraz stopień ich kompletności porównania informacji między wierszami tabeli mogą być dokonywane tylko w ramach kolumny „Prognozowana zmiana w latach 2024-2025”.

Źródło: Ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, Centralna Aplikacja Statystyczna, formularze OZPS – 2024/2025.

12. Wnioski i rekomendacje

WNIOSKI		REKOMENDACJE	
1	<p>Rodzina jest głównym środowiskiem funkcjonowania swoich członków, a przede wszystkim rozwoju dziecka. Choć zmienia się model i warunki życia współczesnej rodziny, to jest ona nadal niezastąpiona i stanowi naturalne środowisko wychowawcze, w którym młodzi ludzie uczą się żyć i postępować w przyjęty w danej kulturze sposób. W sytuacjach, gdy rodzina nie jest w stanie sama poradzić sobie z problemami zachodzi konieczność udzielenia jej pomocy.</p> <p>Województwo śląskie od wielu już lat charakteryzuje się wyższymi od ogólnopolskich poziomami wskaźników rozwodów i separacji. Nie inaczej było w 2023 r. Szczególnie niekorzystnie rozpad rodziny wpływa na dzieci. Tymczasem 58% ogółu rozwodów orzeczono w rodzinach z dziećmi.</p> <p>Liczba placówek specjalistycznego poradnictwa rodzinnego utrzymuje się w województwie na niskim poziomie.</p>	1.1	Wspieranie rodzin, w szczególności zagrożonych lub dotkniętych dysfunkcjami, w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji.
		1.2	Tworzenie centrów usług społecznych, zapewniających osobom i rodzinom łatwy dostęp do kompleksowych usług społecznych.
		1.3	Rozwój asystentury rodzinnej, umożliwiający wsparcie rodziny we wczesnym stadium dysfunkcji.
		1.4	Rozwój systemu poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzinnej, wspierającego rodziny w sytuacjach kryzysowych.
		1.5	Promowanie inicjatyw skierowanych na wsparcie rodzin.
		1.6	Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2	<p>W latach 2021-2024 mieliśmy do czynienia z niespotykanym od dekad wysokim poziomem inflacji. Skutki tego zjawiska szczególnie niekorzystnie wpływają na osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem.</p> <p>Pomimo nominalnego wzrostu poziomu wynagrodzeń, to jednak po uwzględnieniu wskaźnika inflacji w województwie śląskim w latach 2021-2023 zanotowano realny spadek ich poziomu.</p> <p>Obniżenie poziomu dochodów realnych przez dłuższy okres czasu może prowadzić do trudności z regulacją opłat za mieszkanie i/lub spłaty kredytów hipotecznych, a w skrajnych</p>	2.1	Uwzględnienie wzrostu kosztów utrzymania przy udzielaniu wsparcia materialnego z systemu pomocy społecznej.
		2.2	Monitorowanie sytuacji w zakresie zagrożenia bezdomnością oraz promowanie alternatywnych form regulacji opłat za mieszkanie.
		2.3	Rozwój dostępnego cenowo mieszkalnictwa.

WNIOSKI		REKOMENDACJE	
	przypadkach grozić utratą miejsca zamieszkania.		
3	<p>Agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w 2022 r. spowodowała ogromną falę uchodźców. Duża część z nich zdecydowała się na pozostanie w Polsce. Według stanu na koniec grudnia 2024 roku aktualny dokument pobytowy w Polsce posiadało ponad 1,5 mln obywateli Ukrainy oraz 437 tys. pozostałych cudzoziemców. Zdecydowaną większość uchodźców z Ukrainy stanowią kobiety, a co drugi zarejestrowany uchodźca z Ukrainy był dzieckiem.</p>	3	<p>Realizacja działań na rzecz integracji uchodźców, w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> – utrzymanie / rozwój ich aktywności zawodowej m.in. poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi, a także zatrudnianie, w tym przez podmioty ekonomii społecznej uchodźców, którym trudno znaleźć pracę na otwartym rynku pracy (osoby starsze, z niepełnosprawnościami itp.); – organizację kursów językowych oraz szkoleń z zakresu „orientacji w społeczeństwie polskim”; – wsparcie w postaci pomocy prawnej; – aktywizacja i integracja społeczna (w społecznościach lokalnych).
4	<p>W 2024 r. poziom odsetka ludności korzystającej z pomocy społecznej, w tym z powodu ubóstwa był mocno zróżnicowany w zależności od podregionu.</p>	4	<p>Kierowanie dodatkowego wsparcia do instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających na terenach charakteryzujących się szczególnie niekorzystnymi wartościami wskaźników zagrożenia wykluczeniem społecznym (podregiony: bytomski, częstochowski i katowicki).</p>
5	<p>Warunkiem koniecznym prowadzenia działań na rzecz włączenia osób, rodzin i grup dotkniętych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym jest zapewnienie właściwej sieci instytucjonalnej pomocy społecznej umożliwiającej utrzymanie lub przywracanie niezależności i samodzielności.</p>	5.1	<p>Rozwój i pluralizacja usług społecznych poprzez wspieranie podmiotów należących do sektora ekonomii społecznej (w tym organizacji pozarządowych), czemu sprzyjać będzie m.in. stosowanie w ramach</p>

WNIOSKI		REKOMENDACJE	
	Ponadto potrzebna jest koordynacja działań podmiotów należących do różnych sektorów (publicznego, prywatnego i społecznego) oraz resortów (polityki społecznej, zdrowia, zatrudnienia, edukacji, spraw wewnętrznych itp.).		zamówień publicznych klauzul i aspektów społecznych.
		5.2	Rozwój współpracy międzyresortowej, w szczególności pomiędzy podmiotami realizującymi zadania z obszaru pomocy społecznej, a tymi z obszaru ochrony zdrowia (zapewnienie opieki i wsparcia osobom opuszczającym placówki ochrony zdrowia) oraz spraw wewnętrznych (pomoc postpienitcjarna).
6	<p>W ciągu ostatniej dekady nastąpił znaczny wzrost zarówno liczby osób w wieku poprodukcyjnym, jak i udziału tej kategorii w całej populacji województwa śląskiego.</p> <p>W zdecydowanej większości przypadków, za wymagające stałego wsparcia uznawane są osoby mające 80 i więcej lat. Województwo śląskie, w stosunku do średniej krajowej, cechuje się mniej korzystnym wskaźnikiem obciążenia demograficznego oraz wskaźnikami udziału osób w wieku poprodukcyjnym i osób w wieku 80+.</p> <p>Zmianom podlega wielkość gospodarstw domowych (zmniejszeniu ulega przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych) oraz ich struktura. Wpływa to na ograniczenie realizowanej dotychczas opieki wewnątrzrodzinnej oraz zwiększenie zapotrzebowania na usługi świadczone przez wyspecjalizowane podmioty zewnętrzne oraz nieformalne sieci wsparcia. Województwo śląskie cechuje się mniej korzystnym od ogólnopolskiego wskaźnikiem liczebności przeciętnego gospodarstwa domowego.</p> <p>Na koniec 2024 r. województwo śląskie, w stosunku do poziomu kraju, cechowało się niższymi wskaźnikami liczby miejsc</p>	6.1	Podejmowanie inicjatyw na rzecz aktywizacji fizycznej i społecznej seniorów.
		6.2	Utrzymanie seniorów przez możliwie najdłuższy okres czasu w ich dotychczasowym środowisku zamieszkania, m.in. poprzez rozwój usług społecznych, w tym profesjonalnych usług opiekuńczych i usług sąsiedzkich, promocję wolontariatu na rzecz wsparcia osób starszych oraz upowszechnienie teleopieki.
		6.3	Upowszechnienie pomocy dla opiekunów osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. poprzez rozwój opieki wytchnieniowej, w tym w ramach placówek środowiskowych oraz instytucji całodobowej opieki krótkoterminowej).
		6.4	Rozwój sieci mieszkań wspomaganych oraz dziennych domów pomocy.

WNIOSKI		REKOMENDACJE	
	w mieszkaniach wspomaganych oraz dziennych domach pomocy.	6.5	Upowszechnienie idei tworzenia, w szczególności w małych gminach, gospodarstw opiekuńczych.
7	<p>Usługi opiekuńcze stanowią bardzo skuteczny instrument służący utrzymaniu seniorów przez możliwie najdłuższy okres czasu w ich dotychczasowym środowisku zamieszkania.</p> <p>Tymczasem w 2024 roku w przypadku usług opiekuńczych realizowanych w ramach zadań własnych gmin województwo śląskie, w odniesieniu do całego kraju, cechowało się znacznie mniej korzystnymi wskaźnikami: przeciętnej liczby świadczeń na osobę, przeciętnej kwoty świadczeń na osobę oraz przeciętnej kwoty świadczenia.</p> <p>Usługi opiekuńcze, to dziedzina, w której stosunkowo łatwo mogą znaleźć zatrudnienie osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym uchodźcy z Ukrainy.</p>	7.1	Zapewnienie dobrej jakości usług opiekuńczych świadczonych przez profesjonalnie przygotowany personel, m.in. poprzez zapewnienie odpowiedniego poziomu nakładów finansowych na tę formę wsparcia oraz popularyzację standaryzacji.
		7.2	Podjęcie działań umożliwiających zatrudnienie przy realizacji usług opiekuńczych uchodźców z Ukrainy m.in. poprzez organizowanie kursów językowych oraz zawodowych.
		7.3	Zwiększenie zaangażowania podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług opiekuńczych.
8	<p>W skład zbiorowości osób starszych i niepełnosprawnych wchodzi także osoby długotrwale chore, całkowicie niezdolne do prowadzenia gospodarstwa domowego. Takim osobom powinno się zapewnić możliwość skorzystania z opieki całodobowej.</p> <p>Tymczasem kolejka oczekujących na umieszczenie w DPS wynosiła na koniec 2024 r. 1 093 osoby (na koniec 2023 r. 811 osób).</p> <p>Ponadto na koniec 2024 roku w województwie śląskim funkcjonował tylko 1 rodzinny dom pomocy dysponujący 8 miejscami.</p> <p>Jednocześnie gminy wydają coraz więcej środków na odpłatność za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej. Wydatki na ten cel wzrosły w latach 2011-2024 z 94,8 mln do 426,7 mln zł.</p>	8.1	Rozwój sieci rodzinnych domów pomocy.
		8.2	Poszukiwanie nowych form opieki całodobowej zapewniających odpowiednią jakość usług przy akceptowalnym poziomie kosztów.
		8.3	Zapewnienie koordynacji różnego typu świadczeń oferowanych osobom wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu przez systemy pomocy społecznej i ochrony zdrowia.

WNIOSKI		REKOMENDACJE	
9	<p>Według sprawozdań <i>MRiPS-06</i> w 2024 r. województwo śląskie, w porównaniu do średniej krajowej, cechowało się niższymi wskaźnikami liczby miejsc w: dziennych domach pomocy, środowiskowych domach samopomocy, klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, klubach samopomocy innych niż dla osób z zaburzeniami psychicznymi, „innych ośrodkach wsparcia”, mieszkaniach wspomaganych, domach pomocy społecznej oraz rodzinnych domach pomocy.</p>	9.1	<p>Podjęcie działań mających na celu dostosowanie istniejącej bazy instytucjonalnej do zidentyfikowanych potrzeb.</p>
	<p>Informacje przekazane za pośrednictwem formularzy <i>OZPS – edycja 2024/2025</i> wskazują na występowanie kolejek osób oczekujących na uzyskanie pomocy w: domach pomocy społecznej, środowiskowych domach samopomocy, klubach samopomocy, dziennych domach pomocy oraz mieszkaniach treningowych/wspomaganych.</p> <p>Województwo śląskie odznacza się znacznymi różnicami w poziomie zasobów instytucjonalnych pomocy społecznej w ramach poszczególnych podregionów i powiatów.</p>	9.2	<p>Podjęcie działań sprzyjających wyrównywaniu różnic w dostępie do infrastruktury pomocy społecznej pomiędzy mieszkańcami poszczególnych podregionów oraz powiatów.</p>
10	<p>Na koniec 2024 r. 87% gmin nie spełniało ustawowych wymogów dotyczących liczby mieszkańców lub środowisk przypadających na 1 pracownika socjalnego.</p>	10	<p>Dostosowanie do obowiązujących standardów liczby pracowników socjalnych zatrudnionych w OPS-ach i CUS-ach.</p>
11	<p>W latach 2013-2023 nastąpił spadek zatrudnienia w OPS, CUS i PCPR, a jego poziom w 2023 roku był najniższy na przestrzeni ww. lat. W 2024 poziom zatrudnienia wzrósł tylko nieznacznie.</p>	11.1	<p>Promocja zawodów pomocowych.</p>
		11.2	<p>Dostosowanie warunków zatrudnienia, w tym poziomu wynagrodzeń, do aktualnej sytuacji na rynku pracy.</p>

WNIOSKI		REKOMENDACJE	
12	<p>Współczesny model pomocy społecznej i pracy socjalnej stawia przed pracownikami służb społecznych coraz szersze i coraz bardziej zróżnicowane wymagania profesjonalne. Umiejętność właściwego i pełnego zdiagnozowania sytuacji klientów oraz zaplanowania i przeprowadzenia adekwatnych działań pomocowych uwarunkowana jest posiadaniem wiedzy z zakresu różnych dziedzin nauki oraz specyficznych umiejętności i kompetencji.</p> <p>Kryzys migracyjny przyczynił się do rozszerzenia zakresu wymagań profesjonalnych o te z zakresu pracy socjalnej z uchodźcami.</p>	12.1	Monitorowanie potrzeb szkoleniowych kadr pomocy i integracji społecznej.
		12.2	Zapewnienie pracownikom pomocy i integracji społecznej możliwości bezpłatnego podwyższania kwalifikacji, np. za pomocą szkoleń, specjalistycznego doradztwa, superwizji i coachingu, w tym z zakresu pomocy uchodźcom.
13	<p>W 2024 r. realizację zadań z obszaru pomocy społecznej i wsparcia zlecało organizacjom pozarządowym 43% JST z terenu województwa śląskiego (ze 177 przebadanych JST), świadczenie podstawowych usług opiekuńczych – 14% gmin, specjalistycznych usług opiekuńczych – 7% gmin, a prowadzenie placówek pomocy społecznej – 14% gmin i powiatów.</p> <p>W 2024 r. województwo śląskie charakteryzowało się nieco wyższym niż przeciętnie w kraju udziałem jednostek prowadzonych przez podmioty inne niż gmina i powiat.</p>	13.1	Rozwój partnerskich relacji pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w szczególności poprzez zlecenie tego rodzaju podmiotom prowadzenia jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz realizacji innych zadań publicznych.
		13.2	Zwiększenie zakresu instrumentów premiujących podmioty ekonomii społecznej w procedurach zamówień publicznych (np. klauzule społeczne).
14	<p>Sytuacja społeczna i demograficzna w województwie śląskim oraz poziom zasobów pomocy społecznej ulegają ciągłym zmianom.</p>	14.1	Monitorowanie sytuacji społecznej i demograficznej w regionie, w tym prowadzenie badań i analiz nad warunkami i jakością życia rodzin oraz poziomem zasobów systemu pomocy i integracji społecznej.

WNIOSKI		REKOMENDACJE	
		14.2	Podnoszenie kompetencji kadr JPS w zakresie gromadzenia, opracowania i analizy danych.
15	W formularzu OZPS, m.in. w takich obszarach jak współpraca z organizacjami pozarządowymi czy też kwalifikacje pracowników podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, zastosowano wyłącznie szablony opisów, które jednostki wypełniające formularz mogą dowolnie modyfikować. Uniemożliwia to zebranie porównywalnych danych ilościowych.	15.1	Modyfikacja narzędzi sprawozdawczych, która pozwoli na bardziej precyzyjne określenie sytuacji w obszarze pomocy i integracji społecznej, w szczególności w zakresie współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz poziomu kwalifikacji pracowników podstawowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.
		15.2	Zapewnienie realnego wpływu jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na kształt narzędzi służących zbieraniu danych na potrzeby oceny zasobów pomocy społecznej.